

Ionița TIMIȘ, Vasile TIMIȘ

Ionuț Olimp NIȚU, Theodoara VILD

Felicia ALEXANDRU, Melania COCIUBA

Angela HOBAN, Daniela LIVADARU

Ionuț Olimp NIȚU, Theodora VILD

RELIGIE

cultul ortodox

AUXILIAR DIDACTIC

Fișe adaptate nivelului de
înțelegere al elevilor

CLASA a XII-a

12

**Cluj Napoca
2025**

RESURSE
EDUCATIONALE
DESCHISE
RELIGIE

Ionița TIMIȘ, Vasile TIMIȘ,

Ionuț Olimp NIȚU, Theodora VILD

Felicia ALEXANDRU, Melania COCIUBA
Angela HOBAN, Daniela LIVADARU

RELIGIE

Cultul Ortodox **AUXILIAR DIDACTIC**

FIȘE ADAPTATE NIVELULUI DE
ÎNȚELEGERE AL ELEVILOR

CLASA a XII-a

Realizat conform Programei școlare aprobate prin
Ordinul ministrului educației naționale nr. 5230/01.09.2008

Napoca Star
2025

RESURSE
EDUCATIONALE
DESCHISE
RELIGIE

12

Realizat conform Programei școlare pentru clasele IX-XII
aprobate prin OM 5230/01.09.2008

**Auxiliar didactic, Religie-Cultul Ortodox, Fișe adaptate nivelului de
înțelegere al elevilor , clasa a XII-a a primit avizul
Patriarhiei Române prin adresa cu numărul:9.023/03.09.2024**

**Auxiliar didactic, Religie-Cultul Ortodox, Fișe adaptate nivelului de
înțelegere al elevilor, clasa a XII-a a fost avizat de Ministerul Educației
prin O.M. 7326/29.10.2024, nr.21, nivelul liceal.**

Autori:

Prof.Timiș Ionița,Prof.Timiș Vasile-coordonatori serie auxiliare

Prof. Vild Theodora-coordonator auxiliare liceu

Prof. Nițu Ionuț-coordonator auxiliar clasa a XII-a

Prof. Alexandru Felicia

Prof. Cociuba Melania

Prof. Livadaru Daniela

Prof. Hoban Angela

Redactor: prof. Vild Theodora

**Tehnoredactori: prof. Livadaru Daniela, prof. Cociuba
Lăcrămioara Melania, prof. Nițu Ionuț Olimp**

Machetă: prof. Victoria Ferescu

**Desenele din cadrul Unității VI - ORTODOXIE ȘI
CULTURĂ NAȚIONALĂ sunt realizate gratuit de eleva
Petre Iulia**

**Hărțile ideilor sunt realizate în aplicația Canva de
autori.**

**© Copyright: Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Asociației
Didactica RED. Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a
ilustrațiilor din acest auxiliar este interzisă fără acordul scris al Asociației
Didactica RED.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

Religie-Cultul Ortodox,

Fișe adaptate nivelului de înțelegere al elevilor, clasa a XII-a

**Timiș Ionița,Timiș Vasile,Vild Theodora,Nițu Ionuț,
Alexandru Felicia, Cociuba Melania, Livadaru Daniela
Hoban Angela**

**Date de contact Asociația Didactica RED
Str. Piața Unirii nr. 5, loc. Cluj-Napoca, jud. Cluj
Adresă e-mail: didacticared.20@gmail.com
Telefon: +40 744 470 643
Web: <https://didactica-red.com/>**

**Cluj-Napoca
2025**

CUVÂNTUL AUTORILOR

Stimați colegi,

Disciplina Religie, aliniată firesc tuturor disciplinelor aflate în trunchiul comun, prin demersurile pedagogice moderne pe care le utilizează, vine acum cu un proiect inedit dar și oportun zilelor noastre, propunând un **Auxiliar** care conține **fișe adaptate nivelului de înțelegere al elevilor**.

Astfel, se are în vedere ca toți elevii, indiferent de nivelul lor de pregătire sau de interese, să aibă șanse egale în a-și forma și dezvolta competențele, dar și de a-și atinge potențialul maxim.

Auxiliarul vizează **învățarea în cadrul unităților de învățământ preuniversitar, nivel liceal, toate specializările și filierele** și are o abordare pedagogică în cadrul căreia sunt **adaptate strategiile de predare cu scopul de a veni în întâmpinarea nevoilor, abilităților, intereselor și stilurilor de învățare diverse** ale elevilor. Acest demers presupune personalizarea conținutului și procesului educațional, astfel încât fiecare elev să poată învăța în ritmul și modul care îi sunt cele mai potrivite și să poată avea performanță maximă.

Auxiliarul răspunde particularităților, abilităților și diversității de nevoi ale elevilor. Aceasta permite adaptarea conținutului, itemilor formulați de la simplu la complex, precum și ritmului de învățare divers, în funcție de nivelul de înțelegere și motivație a fiecărui elev, determinând o experiență educațională incluzivă și relevantă.

Prin acest Auxiliar venim în întâmpinarea nevoilor elevilor, dar și al dumneavoastră, stimați profesori, acesta fiind menit să contribuie la creșterea calității actului educațional și să aducă un plus de valoare disciplinei Religie. Pentru că fiecare elev este unic și are ritmul lui de dezvoltare, de asimilare, ne dorim ca, prin această lucrare, să venim în sprijinul colegilor profesori pentru a facilita exersarea noțiunilor care trebuie învățate pe parcursul clasei a XII-a, într-un mod plăcut și variat.

Auxiliarul respectă Programa școlară la disciplina Religie, aprobată prin OM 5230/01.09.2008, fiind avizat de Patriarhia Română. În realizarea lui s-a urmărit atingerea competențelor prevăzute de programă.

Prezentul auxiliar se adresează elevilor din cadrul școlilor de masă, fiind recomandat spre utilizare sub atenta îndrumare a profesorilor doritori de muncă suplimentară pentru copiii lor. Aprofundarea fiecărei lecții este concepută sub forma a **trei fișe de lucru**, intitulate Fișa 1, Fișa 2 și Fișa 3, fiind concepute pe **trei niveluri de învățare**, ce cresc gradual în dificultate, atât pe orizontală, de la o fișă la alta, complicând cerințele, cât și pe verticală, prin creșterea numărului de itemi. Profesorului îi revine misiunea de a selecta (sau de a compila) fișele, ținând cont de particularitățile individuale ale elevilor și de nevoile acestora de învățare.

Fișele conțin itemi de tip obiectiv, semiobiectiv și subiectiv, iar prin rezolvarea lor avem convingerea că elevii vor fi încurajați și stimulați înspre dezvoltarea competențelor prevăzute în programa școlară. Exercițiile cu itemi de tip obiectiv au în componență itemi închiși, de tip răspunsuri binare (corect-greșit) / (adevărat-fals), enunțuri cu un singur răspuns corect, răspunsuri corelate (trebuie dusă corespondența între elementele date), etc.

Sarcinile de lucru corespunzătoare itemilor de tip semiobiectiv sunt axate pe itemi deschiși, de tip completarea enunțurilor lacunare, răspunsuri la întrebări, etc. Exercițiile de tip subiectiv au în vedere dezvoltarea gândirii critice și a creativității, a capacității de a răspunde la întrebările fundamentale ale existenței umane. În funcție de progresul elevului și de dorința acestuia, profesorul are libertatea de a-i oferi spre rezolvare și celelalte fișe.

Dacă în clasă există elevi diagnosticați cu diferite probleme (deficit de atenție, hiperactivitate etc), recunoscuți cu certificat CJRAE, recomandăm să se rezolve doar câte un item de la fiecare exercițiu, cu grad scăzut de dificultate sau să răspundă oral la acele exerciții.

Dragi profesori, transmitem mai jos mesajul nostru către elevii dumneavoastră și vă rugăm să vă asigurați că va fi receptat de către aceștia!

Sperăm ca prezentul material să vă fie de real folos. Mult succes!

Echipa de autori

Dragi elevi,

Aceste fișe vă sunt **dedicate vouă**. Ele vă vor ajuta să descoperiți, prin **activități individuale**, frumusețea credinței noastre, dar și **posibilitatea de a vă autodepăși**, cerând profesorului, o a doua sau a treia fișă, în cazul în care ați epuizat un nivel.

Sarcinile de lucru diverse vă permit să înțelegeți mai multe despre cum puteți fi buni creștini, despre nemărginita iubire a lui Dumnezeu față de noi, despre lumea în care trăim, despre familia voastră, despre biserică și despre marile sărbători creștine, dar mai ales despre sensul vieții creștine, sensul propriei voastre existențe și căile cele mai potrivite de a vă împlini acest sens.

Fiecare fișă de lucru vă oferă posibilitatea să descoperiți și să învățați lucruri noi, **să vă auto-depășiți**, dezvoltându-vă competențele prevăzute în programa școlară.

Alături de voi, dragilor, va fi și îngerul Rafael care vă va ghida în minunata lume către Împărăția prieteniei și a iubirii Tatălui Ceresc! Împreună cu el veți descoperi Cine este Tatăl nostru, cine este Maica Domnului Iisus Hristos și cine sunt prietenii Lui: din Cer și de pe pământ. Veți afla de unde sunt toate frumusețile din jurul vostru și ce fapte bune puteți face ca să vă bucurați veșnic de iubirea lui Dumnezeu.

Vă dorim un an ușor și să învățați cu spor!

Echipa de autori

CUPRINS

Ghid de utilizare a auxiliarului.....	pag. 8
Competențe generale și competențe specifice	pag. 10
Unitatea I - Învățătura de credință	pag. 11
1.1. Credința în înviere și viața veșnică (partea I)	pag. 12
1.2. Judecata particulară și Judecata Universală (partea a II-a)	pag. 19
2. Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul.....	pag. 26
<i>Recapitulare Unitatea I</i>	<i>pag. 34</i>
<i>Evaluare Unitatea I</i>	<i>pag. 35</i>
Unitatea II - Trăirea învățăturii creștine	pag. 37
Rolul tinerilor în apărarea vieții (combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane)	pag. 38
<i>Recapitulare Unitatea a II-a</i>	<i>pag. 47</i>
<i>Evaluare Unitatea a II-a</i>	<i>pag. 48</i>
Unitatea III - Exprimarea învățăturii creștine	pag. 50
1.1. Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa partea I)	pag. 51
<i>Recapitulare Unitatea a III-a, partea I</i>	<i>pag. 59</i>
1.1. Monumente reprezentative de artă religioasă din România partea a II-a)	pag. 61
<i>Recapitulare Unitatea a III-a, partea a II-a</i>	<i>pag. 72</i>
<i>Evaluare Unitatea a III-a</i>	<i>pag. 74</i>
Unitatea IV - Spiritualitate și viață creștină	pag. 77
1. Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie)	pag. 78
2. Rolul dialogului ecumenic și inter-religios	pag. 88
<i>Recapitulare</i>	<i>pag. 101</i>
<i>Evaluare Unitatea a IV-a</i>	<i>pag. 102</i>

CUPRINS

Unitatea V - Confesiuni creștine în Româniapag. 104

1. Ortodoxia.....pag. 105

Recapitulare Ortodoxiapag. 116

2. Catolicismul.....pag. 117

Recapitulare Catolicismulpag. 127

3.1. Protestantismul și Neoprotestantismul. Partea I: Protestantismulpag. 129

3.2. Protestantismul și Neoprotestantismul. Partea a II-a: Neoprotestantismulpag. 134

Recapitulare Protestantismul și Neoprotestantismulpag. 142

Evaluare Unitatea a V-apag. 144

Unitatea VI - Ortodoxie și cultură naționalăpag. 145

Oameni de cultură români - promotori ai credinței creștine (Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Nae Ionescu, Constantin Brâncuși, Mircea Eliade, Bartolomeu Anania, Dumitru Stăniloae, Virgil Gheorghiu)pag. 146

Recapitulare Unitatea a VI-apag. 155

Evaluare Unitatea a VI-apag. 156

Unitatea VII - Creștinismul și provocările lumii contemporanepag. 159

1. Dialogul între credință și științăpag. 160

2. Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europenepag. 171

Recapitulare Unitatea a VII-apag. 179

Evaluare Unitatea a VII-apag. 180

Recapitulare finalăpag. 182

Evaluare finalăpag. 187

GHID DE UTILIZARE A AUXILIARULUI

Repere teoretice – întrebări din experiența elevilor care au dus la alcătuirea conținutului lecțiilor

UNITATEA I
ÎNVIĂȚĂTURA DE CREDINȚĂ

„Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnițiți de credința noastră (...)
Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind înălțat la dreapta lui Dumnezeu” (I Corinteni 15, 17)

LECȚIA 1
PARTEA I
CREDINȚA ÎN ÎNVIERE ȘI ÎN VIAȚA VEȘNICĂ

REPERE TEORETICE

„Căci trebuie ca acest trup strâmb să se înalțe în patricioșie și acest (trup) moțor să se înalțe în omagiu. Iar când acest (trup) strâmb se va înalța în patricioșie și acest (trup) moțor se va înalța în omagiu, atunci va fi cunoscut că este adevărat. „Moartea a fost înghițită de viață”.” (I Corinteni 15, 53-54)

În Simbolul Credinței mărturisim că așteptăm *„învierea morților și viața veșnică ce va să fie”*. Această așteptare eshatologică peantăște mărturisirea noastră de credință și, prin ea, ne arată dorința cea mai mare, anume aceea, de a fi împreună cu Hristos când va veni în împărăția Sa.

Moartea este definită ca lăcătura vieții pământești a trupului, adică despărțirea sufletului omenesc de trupul cel moțor, cum înaintea citim în Sfânta Scriptură: „...ca puietese (trupul n.n.) să se înalțe în pămint cum a fost, iar sufletul să se înalțe la Dumnezeu, Căci «a dat» (Gen.2:7)”. Deci, după cum spus și conștienta unei dintr-o căminare sfârșitului, „Păg și mi sâgurea când glăvone la moarte...”, totuși nădăjduim învierea este înălțarea de către Dumnezeu la viață. „Vieți, învierea și Tăcutul Meu, moartea împiedică cea pregătită vouă de la înălțarea Lui.” (I Corinteni 15, 22).

Căuta morții este păcatul alături de preceptele morții, Adam și Eva, „Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (I Corinteni 15, 22). După căderea în păcatul strămoșesc, moartea, a devenit o lege generală, cămină și se supune toată creația.

Conținutul lecțiilor: informații necesare pentru o corectă înțelegere și însușire a temei, abordate din perspectivele competențelor specifice, conform programei școlare în vigoare

UNITATEA I
ÎNVIĂȚĂTURA DE CREDINȚĂ

„Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnițiți de credința noastră (...)
Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind înălțat la dreapta lui Dumnezeu” (I Corinteni 15, 17)

LECȚIA 1
PARTEA I
CREDINȚA ÎN ÎNVIERE ȘI ÎN VIAȚA VEȘNICĂ

REPERE TEORETICE

„Căci trebuie ca acest trup strâmb să se înalțe în patricioșie și acest (trup) moțor să se înalțe în omagiu. Iar când acest (trup) strâmb se va înalța în patricioșie și acest (trup) moțor se va înalța în omagiu, atunci va fi cunoscut că este adevărat. „Moartea a fost înghițită de viață”.” (I Corinteni 15, 53-54)

În Simbolul Credinței mărturisim că așteptăm *„învierea morților și viața veșnică ce va să fie”*. Această așteptare eshatologică peantăște mărturisirea noastră de credință și, prin ea, ne arată dorința cea mai mare, anume aceea, de a fi împreună cu Hristos când va veni în împărăția Sa.

Moartea este definită ca lăcătura vieții pământești a trupului, adică despărțirea sufletului omenesc de trupul cel moțor, cum înaintea citim în Sfânta Scriptură: „...ca puietese (trupul n.n.) să se înalțe în pămint cum a fost, iar sufletul să se înalțe la Dumnezeu, Căci «a dat» (Gen.2:7)”. Deci, după cum spus și conștienta unei dintr-o căminare sfârșitului, „Păg și mi sâgurea când glăvone la moarte...”, totuși nădăjduim învierea este înălțarea de către Dumnezeu la viață. „Vieți, învierea și Tăcutul Meu, moartea împiedică cea pregătită vouă de la înălțarea Lui.” (I Corinteni 15, 22).

Căuta morții este păcatul alături de preceptele morții, Adam și Eva, „Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (I Corinteni 15, 22). După căderea în păcatul strămoșesc, moartea, a devenit o lege generală, cămină și se supune toată creația.

Dictionar: explicarea termenilor noi utilizați în lecție

Dictionar

ESHATOLOGIE (În creștinism) învățătură despre evenimente legate de sfârșitul vieții omului pe pământ și de mântuirea lui (eshatologie particulară), precum și despre realitățile ultime ale sfârșitului lumii (a doua venire a Domnului, învierea morților, judecata universală, cer nou și pământ nou, viața veșnică și chinurile veșnice), când lumea începe din nou având ca scop nu sfârșitul, ci eternitatea (eshatologie universală).¹

PECETUL, *pecetuiesc*.xb. IV. 1. Tranz. A pune, a aplica o pecete (1); a sigila; a autentifica, a confirma documente, scrisori etc. prin aplicarea unei peceti; p. ext. (inv. și pop.) a încheia, a zăvorî uși, case etc.

PENTICOSTAR, *pentecostare*, s.n. Carte bisericească cuprinzând ritualul slujbelor dintre Paști și prima duminică după Rusalii. - Din gr. *Pentikostarion*.

Știați că: informații suplimentare actualizate

Știați că?

- ♦ **Tanatologia** este disciplina care studiază moartea și fenomenele legate de moarte?
- ♦ **Medicul**, alături de preot, este persoana care se confruntă cel mai des cu moartea, indiferent de specialitatea pe care o are?
- ♦ „Cea mai ... minunată (n.n) promisiune pe care Dumnezeu a făcut-o omului este **viața veșnică**, nu existența veșnică. Existența veșnică o au toți oamenii. Dar viața veșnică o au numai oamenii care, în timpul acestei vieți cred în Iisus Hristos din toată inima și cu dorință fierbinte, cu credințioasă, cu fidelitate și statomice împlinesc poruncile Lui.”²

Concluzii: informații necesare pentru o corectă înțelegere și însușire a temei, abordate din perspectiva competențelor specifice, conform programei școlare în vigoare

Harta ideilor este o hartă conceptuală care organizează și realizează reprezentarea grafică, schițată a cunoștințelor dobândite în lecții

Lectură: fragmente relevante care completează conținuturile

Lectură: Sfântul Salvator din Albi, ierarh al Galiei din secolul al VI-lea, s-a întors la viață după ce fusese mort aproape o zi întreagă și i-a povestit prietenului său, Sfântul Grigorie de Tours: „Acum patru zile, când mi s-a zguduit chilia și m-am văzut zăcând mort, am fost ridicat de doi îngeri și dus până la cel mai înalt **șuș** al cerului, până când mi s-a părut că am sub picioare nu numai acest pământ scârbașnic, ci și soarele și luna, norii și stelele. Apoi am fost călăuzit printr-o poartă care strălucea mai puternic decât lumina soarelui și am intrat într-o clădire unde podeaua întreaga strălucea ca aurul și argintul. Este cu **neputință** de descris lumina aceea. Locul era plin de **multime** mare de oameni, care nu erau nici bărbați nici femei, care se întindeau până departe în toate **părțile**, că nu se putea vedea capătul. Îngerii mi-au croit cale prin **mulțimea** de oameni din fața mea și am venit la locul spre care se îndreptase privirea noastră, pe când ne aflam departe. Deasupra acestui loc atăma un nor mai strălucitor decât orice lumină și nu se putea vedea nici soarele, nici luna și nici stelele. Norul strălucea cu adevărat mai puternic decât toate celelalte, cu strălucire neîmprumută. Din nor a ieșit un

Competențe generale și competențe specifice

C.G. 1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

- 1.1. Sintetizarea principalelor învățături de credință ortodoxă despre înviere și viața veșnică
- 1.2. Prezentarea elementelor definitorii ale confesiunilor creștine din țara noastră
- 1.3. Prezentarea poziției și învățăturii Bisericii Ortodoxe referitoare la anumite probleme actuale

C.G.2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

- 2.1. Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura de credință ortodoxă folosind termeni specifici religiei
- 2.2. Elaborarea și compararea unor opinii și argumente diferite referitoare la o temă de religie

C.G.3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

- 3.1. Identificarea unor modele de comportament moral- creștin în exemplele oferite de mari personalități religioase din Istoria Bisericii noastre și a oamenilor de cultură români, promotori ai creștinismului
- 3.2. Asumarea unui comportament responsabil și altruist în relațiile cu aproapele

C.G.4. Aplicarea învățăturii de credință în viața personală și a comunității

- 4.1. Analizarea problemelor lumii contemporane în lumina învățăturii creștine
- 4.2. Aplicarea învățăturii de credință a Bisericii în situații concrete din viața personală

C.G.5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

- 5.1. Analizarea unor monumente de artă bisericească, evidențiind semnificația spirituală și valoarea artistică a acestora
- 5.2. Argumentarea unei opinii proprii, referitoare la o temă dată, utilizând atât învățătura de credință a Bisericii, cât și cunoștințe de la alte discipline

UNITATEA I

Învățătura de credință

Mozaic: „Maica Domnului Platytera” din Catedrala Mântuirii Neamului, București

- 1. Credința în înviere și viața veșnică*
- 2. Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul*

Recapitulare

Evaluare

„Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința noastră (...) Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți.” (I Corinteni 15, 17-20)

LECȚIA 1 - PARTEA I - CREDINȚA ÎN ÎNVIERE ȘI VIAȚA VEȘNICĂ

Icoana
Învierii Mântuitorului

REPERE TEORETICE

- Ω **Ce este eshatologia creștină?**
- Ω **Care este învățătura creștină despre învierea morților?**
- Ω **De ce este Învierea lui Hristos fundamentul credinței creștine?**

„Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune și acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest (trup) stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune și acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: „Moartea a fost înghițită de biruință...””.

(I Corinteni 15, 53-54)

În *Simbolul Credinței* mărturisim că așteptăm **învierea morților și viața veacului ce va să fie**. Această așteptare eshatologică pecetluiește mărturisirea noastră de credință și prin ea, ne arătăm dorirea cea mai mare, anume aceea, de a fi împreună cu Hristos când va veni în Împărăția Sa.

Moartea este definită ca încetarea vieții pământești a trupului, adică despărțirea sufletului nemuritor de trupul cel muritor, cum lămurit citim în Sfânta Scriptură, „ca pulberea (trupul n.n.) să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat” (Ecclesiastul 12,7). Deși, după cum spun și cuvintele uneia dintre cântările slujbei înmormântării, „Plâng și mă tânguiesc când gândesc la moarte...”, totuși nădejdea învierii este întărită de cuvintele Mântuitorului, Care zice: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii.” (Matei 25,34). Cauza morții este păcatul săvârșit de protopărinții noștri, Adam și Eva, „Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (I Corinteni 15, 22). După căderea în păcatul strămoșesc, moartea a devenit o lege generală, căreia i se supune toată creația.

Învierea noastră din morți se bazează pe realitatea Învierii Mântuitorului, căci: „precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia” (I Corinteni 15, 22).

Învierea lui Hristos este Taina prin care toți cei care cred în El vor învia la sfârșitul veacurilor. Învierea morților este o promisiune, un legământ al lui Dumnezeu cu întreaga omenire, prin care ni se promite propria noastră înviere la sfârșitul veacurilor.

Învierea morților

Învierea morților este strâns legată de *Judecata de Apoi*. În conformitate cu învățătura creștină, toți oamenii vor fi judecați pentru faptele lor, cei care au primit comuniunea cu Dumnezeu și au urmat poruncile divine vor fi în comuniune veșnică cu El, iar cei care nu au dorit această comuniune vor cunoaște suferința lipsei acestei comuniuni.

Ce spun Sfinții Părinți?

Sfântul Ioan Gură de Aur învață că viața veșnică nu este doar o existență fără sfârșit, ci o comuniune continuă cu Dumnezeu. Această comuniune este descrisă ca o participare la iubirea și bucuria divină, o stare în care sufletele credincioșilor se vor bucura de prezența și harul lui Dumnezeu. Sfântul Ioan din Kronstadt sublinia că viața veșnică nu este doar o realitate viitoare, ci poate fi experimentată și în prezent prin unirea cu Dumnezeu în inimă. El încuraja oamenii să trăiască în prezența lui Dumnezeu în fiecare moment și să pregătească inima pentru viața veșnică prin fapte bune, iubire față de aproapele și rugăciune.

® Învierea lui Hristos și învierea morților sunt elemente inseparabile în credința creștină. Învierea lui Hristos este temelia nădejzii creștine, iar învierea morților reprezintă promisiunea că toți cei care cred în Hristos vor fi înviați și vor participa la viața veșnică în comuniune cu Dumnezeu. Cel ce știe că va trăi în veci cu Hristos Cel înviat din morți poate să rostească din toată inima: „Nu mă mai tem de acum de întoarcerea în pământ, Stăpâne Hristoase. Că Tu, prin marea milostivire, m-ai ridicat pe mine, cel uitat, din pământ la înălțimea nesticăciunii, cu învierea Ta” (*Penticostar*).

Cum vor fi trupurile după Înviere?

După Înviere trupurile vor fi duhovnicești și nemuritoare, asemănătoare trupului Domnului de după Învierea Sa, după cum spune Sf. Ap. Pavel: „... Se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nesticăciune; Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere” (I Corinteni 15, 42-43). Această învățătură subliniază transformarea radicală pe care o vor suferi trupurile noastre în momentul Învierii. Modelul fiind Hristos Însuși, Care a înviat cu un trup spiritualizat după moartea Sa, această transformare va marca trecerea de la starea de umanitate căzută, afectată de păcat și moarte, la o stare de nemurire, slavă și comuniune cu Dumnezeu.

Trupurile dreptilor înviați vor fi nemuritoare și nestricăcioase, fiind eliberate de puterea morții și corupției. Aceasta reflectă starea lor în comuniune cu Dumnezeu, unde moartea nu mai are dominație. Vor fi și pline de putere; slăbiciunile trupului pământesc vor fi transformate într-o energie plină de viață conform voinței lui Dumnezeu.

Trupurile celor păcătoși vor fi tot nemuritoare și nestricăcioase, însă sensibile la chinuri și suferințe, reflectând consecințele alegerilor lor morale și spirituale în timpul vieții pământești. Vor avea o stare permanentă de separare în relația cu Dumnezeu și cu ceilalți în Împărăția Cerurilor.

Transformarea trupurilor înainte de Înviere va avea un efect pozitiv asupra materiei: trupurile nu vor mai avea defectele corporale din viața pământească, aceasta indică faptul că trupurile vor fi eliberate de toate slăbiciunile, bolile și imperfecțiunile care le-au afectat în timpul vieții pe pământ.

Învierea fiicei lui Iair

ESHATOLOGIE: (În creștinism) „Învățătură despre evenimente legate de sfârșitul vieții omului pe pământ și de mântuirea lui (*eshatologie particulară*), precum și despre realitățile ultime ale sfârșitului lumii (a Doua Venire a Domnului, învierea morților, judecata universală, cer nou și pământ nou, viața veșnică și chinurile veșnice), când lumea începe din nou având ca scop nu sfârșitul, ci eternitatea (*eshatologie universală*)”.¹

PECETLUI, *pecetluiesc*, vb. IV. 1. Tranz. A pune, a aplica o pecete (1); a sigila; a autentifica, a confirma documente, scrisori etc. prin aplicarea unei pecetei; *p. ext.* (înv. și pop.) a închide, a zăvorî uși, case etc.

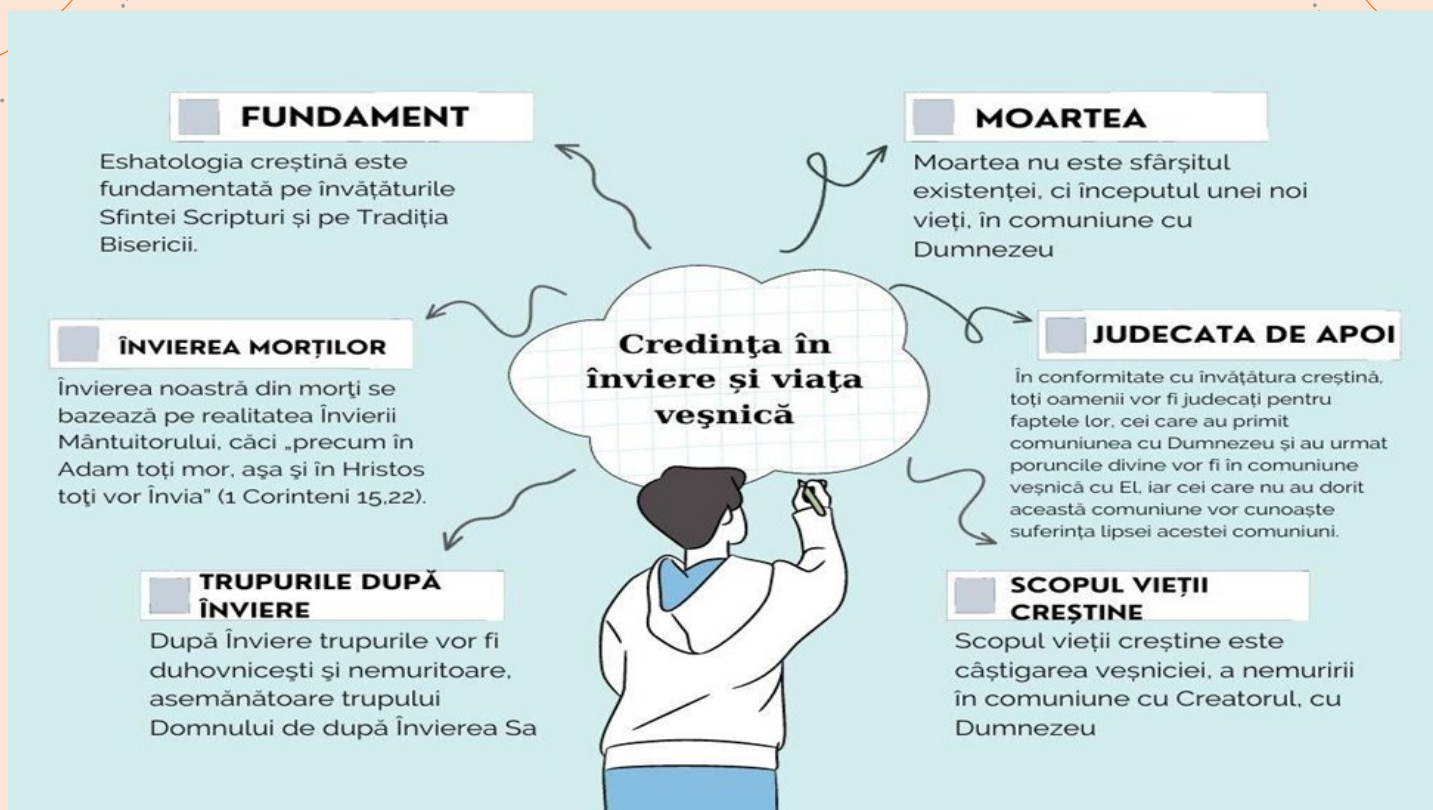
PENTICOSTĂR, *penticostare*, s. n. Carte bisericească cuprinzând ritualul slujbelor dintre Paști și prima duminică după Rusalii. – Din gr. **Pentikostárion**.

Sfântul Ioan Gură de Aur, cunoscut și sub numele de Ioan Hrisostom, a fost unul dintre cei mai importanți și influenți Părinți ai Bisericii și teologi creștini de la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea. Sfântul Ioan Gură de Aur rămâne o figură de referință în tradiția creștină.

Sfântul Ioan din Kronstadt a fost un preot ortodox rus și un important reprezentant al spiritualității ortodoxe în secolul al XIX-lea.

¹ <https://dexonline.ro/definitie/eshatologie/549652>

♦**Tanatologia** este disciplina care studiază moartea și fenomenele legate de moarte?

♦**Medicul**, alături de preot, este persoana care se confruntă cel mai des cu moartea, indiferent de specialitatea pe care o are?

Știați că? ♦„Cea mai ... minunată (n.n.) promisiune pe care Dumnezeu a făcut-o omului este **viața veșnică**, nu existența veșnică. Existența veșnică o au toți oamenii. Dar viața veșnică o au numai oamenii care în timpul acestei vieți cred în Iisus Hristos din toată inima și cu dorință fierbinte, cu credincioșie, cu fidelitate și statornicie împlinesc poruncile Lui.”²

Lectură

Sfântul Salvius din Albi, ierarh al Galiei din veacul al VI-lea, s-a întors la viață după ce fusese mort aproape o zi întreagă și i-a povestit prietenului său, Sfântul Grigorie de Tours: „Acum patru zile, când mi s-a zguduit chilia și m-ai văzut zăcând mort, am fost ridicat de doi îngeri și dus până la cel mai înalt suiș al cerului, până când mi s-a părut că am sub picioare nu numai acest pământ scârbavnic, ci și soarele și luna, norii și stelele. (...) Deasupra acestui loc atârna un nor mai strălucitor decât orice lumină și nu se putea vedea nici soarele, nici luna și nici stelele. Norul strălucea cu adevărat mai puternic decât toate celelalte, cu strălucire neîmprumutată. Din nor a ieșit un glas, ca glasul multor ape. Păcătos cum sunt, am fost întâmpinat cu mare cinste de ființe oarecare, unele îmbrăcate în veșminte preoțești, iar altele în haine obișnuite. Călăuzele mele mi-au spus că aceștia erau mucenicii și alți bărbați sfinți pe care noi îi cinstim aici pe pământ și cărora ne rugăm cu mare evlavie. Pe când stăteam aici, a suflat spre mine o adiere de o asemenea dulceață că, fiind hrănit cu ea, nu am mai simțit nevoia să mănânc ori să beau până acum”. (Serafim Rose, *Sufletul după moarte*, p. 147)

² <https://doxologia.ro/cea-mai-fantastica-promisiune-pe-care-dumnezeu-facut-o-omului-este-viata-vesnica>

I. Scrieți în spațiul marcat din coloana (A) învățătura creștin-ortodoxă referitoare la credința în înviere și viața veșnică, corespunzătoare versetului din coloana (B).

A	B
	„Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (1 Corinteni 15, 22)
	„...«Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!».” (Facerea 2, 16-17)
	„El va înlătura moartea pe vecie!...” (Isaia 25, 8)

II. Pornind de la textul:

„Ziua Învierii! Și să ne luminăm cu prăznuirea, și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Și așa să strigăm Hristos a înviat din morți cu moartea cu moarte călcând și celor din morminte, viață dăruindu-le!” (*Slujba Învierii*)

- Formulează mesajul din *Canonul Paștilor*, adaptându-l discursului colocvial.
- Imaginează-ți că poți să regizezi un film care să illustreze învierea morților. Cum ai face aceasta?
- Precizează un punct de vedere personal asupra calității vieții creștine contemporane și implicațiile acestui aspect pentru veșnicie.

III. Sfântul Simeon Noul Teolog spune că Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut, dar pentru cei ce înțeleg duhovnicește este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate. El este în toate și aproape de cei ce se tem de El (Psalmul 84, 10), dar mântuirea Lui este departe de cei păcătoși (Psalmul 118, 155).

Scrie un text argumentativ de 10-15 de rânduri despre importanța folosirii înțelepte a timpului (ca dar de la Dumnezeu) pentru dobândirea vieții veșnice.

În redactarea textului, trebuie:

- să respecti construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

„Și Iisus i-a zis: Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi.” (Ioan 11, 25)
„Căci la înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer.” (Matei 22, 30)

„Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om, și învierea morților. Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (1 Corinteni 15, 21-22)

I. Scrieți în spațiul marcat din coloana (A) învățătura creștin-ortodoxă referitoare la credința în înviere și viața veșnică, corespunzătoare versetului din coloana (B).

A	B
	„Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (1 Corinteni 15, 22).
	„...«Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!...»” (Facerea 2, 16-17)
	„Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine, și Eu întru el,” (Ioan 6, 56)
	„El va înlătura moartea pe vecie!...” (Isaia 25, 8)
	„Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El!” (Matei 7, 11)

II. Pornind de la textul:

„Ziua Învierii! Și să ne luminăm cu prăznuirea, și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Și așa să strigăm Hristos a înviat din morți cu moartea cu moarte călcând și celor din morminte, viață dăruindu-le!” (*Slujba Învierii*)

- Formulează mesajul din *Canonul Paștilor*, adaptându-l discursului colocvial.
- Imaginează-ți că poți să regizezi un film care să illustreze învierea morților. Cum ai face aceasta?
- Precizează un punct de vedere personal asupra calității vieții creștine contemporane și implicațiile acestui aspect pentru veșnicie.
- Identifică în text ce emoții trezesc în suflet sărbătorile legate de Învierea Domnului.

III. Sfântul Simeon Noul Teolog spune că Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut, dar pentru cei ce înțeleg duhovnicește este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate. El este în toate și aproape de cei ce se tem de El (Psalmul 84, 10), dar mântuirea Lui este departe de cei păcătoși (Psalmul 118, 155).

Scrie un text argumentativ de 15-20 de rânduri, despre importanța folosirii înțelepte a timpului (ca dar de la Dumnezeu) pentru dobândirea vieții veșnice.

În redactarea textului, trebuie:

- să respecti construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

I. Scrieți în spațiul marcat din coloana (A) învățătura creștin-ortodoxă referitoare la credința în înviere și viața veșnică, corespunzătoare versetului din coloana (B).

A	B
	„Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (1 Corinteni 15, 22).
	„...«Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!».” (Facerea 2, 16-17)
	„Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine, și Eu întru el.” (Ioan 6, 56)
	„El va înlătura moartea pe vecie!...” (Isaia 25, 8)
	„Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El!” (Matei 7, 11)
	„Nu vă mirați de aceasta; căci vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea osândirii.” (Ioan 5, 28-29)
	„Dumnezeu a zidit pe om spre nestricăciune și l-a făcut după chipul ființei Sale, iar prin pizma diavolului moartea a intrat în lume...” (Cartea Înțelepciunii lui Solomon 2, 23-24).

II. Pornind de la textul: „Ziua Învierii! Și să ne luminăm cu prăznuirea, și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Și așa să strigăm Hristos a înviat din morți cu moartea cu moarte călcând și celor din morminte, viață dăruindu-le!” (*Slujba Învierii*)

- Formulează mesajul din *Canonul Paștilor*, adaptându-l discursului colocvial.
- Imaginează-ți că poți să regizezi un film care să illustreze învierea morților. Cum ai face aceasta?
- Precizează un punct de vedere personal asupra calității vieții creștine contemporane și implicațiile acestui aspect pentru veșnicie.

III. Sfântul Simeon Noul Teolog spune că Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut, dar pentru cei ce înțeleg duhovnicește este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate. El este în toate și aproape de cei ce se tem de El (Psalmul 84, 10), dar mântuirea Lui este departe de cei păcătoși (Psalmul 118, 155).

Scrie un text argumentativ de 20-25 de rânduri, despre importanța folosirii înțelepte a timpului (ca dar de la Dumnezeu) pentru dobândirea vieții veșnice.

În redactarea textului, trebuie:

- să respecti construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

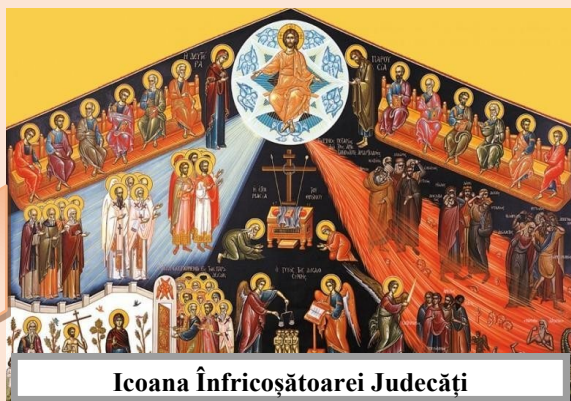
„Și precum este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata, tot așa și Hristos, după ce a fost adus o dată jertfă, ca să ridice păcatele multora, a doua oară fără de păcat Se va arăta celor ce cu stăruință Îl așteaptă spre mântuire/” (Evrei 9, 27-28)

LECȚIA 1

- PARTEA a II-a -

JUDECATA PARTICULARĂ ȘI JUDECATA UNIVERSALĂ

REPERE TEORETICE

Icoana Înfricoșătoarei Judecăți

- ⇒ Judecata particulară
- ⇒ Judecata universală
- ⇒ Semnele celei de a Doua veniri a Mântuitorului

„Și am văzut cer nou și pământ nou. (...) Și am auzit din tron un glas puternic care zicea: Iată, cortul lui Dumnezeu este cu oamenii, și El va sălășlui cu ei, și ei vor fi poporul Lui, și Însuși Dumnezeu va fi cu ei. Și va șterge orice lacrimă din ochii lor și moarte nu va mai fi; nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut.” (Apocalipsa 21, 1, 3-4)

Judecata particulară

În creștinismul ortodox, învățătura despre judecata particulară începe cu ideea că, după ce sufletul este despărțit de trup, el trebuie să treacă prin judecată și să dea socoteală, înaintea lui Dumnezeu, despre viața lui pământească. Dacă această viață a fost în conformitate cu legea morală și creștinul a fost în comuniune cu Dumnezeu, sufletul va fi răsplătit cu bunuri spirituale și se va bucura de fericirea veșnică, dar dacă persoana a trăit o viață imorală, atunci sufletul său va fi lipsit de comuniunea cu Dumnezeu și cu toți cei din Împărăția Lui. Întrucât judecata aceasta se face asupra fiecărui suflet în particular, ea se numește *judecată particulară*.

Judecata particulară nu este definitivă, abia după cea *universală* sufletele vor avea o *situație irevocabilă*. Faptele rele, care au fost șterse prin pocăință, în Taina Spovedaniei, nu vor fi amintite de Dumnezeu. Judecata particulară are în vedere starea generală din momentul morții; creștinul merge la judecată în haina virtuții sau a păcatului, pe care o îmbracă înainte de moarte. Pentru că momentul venirii morții este necunoscut, amânarea căinței are efecte nedorite: „Privegheați deci, că nu știți în care zi vine Domnul vostru” (Matei 24, 42). Sfântul Ioan Hrisostom scria despre judecata particulară: „Nimeni din cei ce n-au scăpat aici de păcate nu va putea să evite, plecând de aici, răspunderile pentru ele. Și precum sunt duși cei din închisoare, legați cu lanțuri, în fața tribunalului, tot astfel vor fi duse în fața scaunului înfricoșat și sufletele acestea când vor pleca de aici, încinse cu multiple legături ale păcatelor”. (<https://revistaortodoxa.ro/?p=2892>)

Judecata de Apoi sau Judecata Universală.

În ziua *Parusiei Domnului*, numită și *ziua de apoi*, îndată după *învierea morților*, va avea loc și *Judecata universală*. În *Simbolul Credinței* mărturisim că Iisus Hristos iarăși va veni pe pământ „să judece viii și morții”. *Judecata particulară* este *temporară* până la a Doua Venire a Domnului Iisus Hristos, când va avea loc *învierea tuturor oamenilor adormiți*. Apoi, va avea loc ceea ce în tradiția creștină se numește *Judecata de Apoi* sau *Judecata Universală*. *Judecata de Apoi* dezvăluie fiecare faptă bună sau rea făcută vreodată și consecințele acestora pentru generațiile viitoare.

Mântuitorul Iisus Hristos despre Judecată

Judecătorul Suprem va fi Domnul Iisus Hristos: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului” (Ioan 5, 22). La judecată vor participa Sfinții Apostoli și îngerii, dar nu ca judecători, ci numai ca împlinitori ai voinței Domnului și ca martori ai judecății nepărtinitoare. Sfinții Apostoli L-au întrebat pe Mântuitorul Iisus Hristos în nenumărate rânduri despre data sau momentul sfârșitului lumii: „Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Matei 24, 36).

Despre judecata universală vorbește Mântuitorul în diferite parabole, de exemplu, în parabola despre *neghina semănată printre grâu*, a *năvodului* în care se prind pești buni și răi, a *celor 10 fecioare*, a *talantilor* etc. Motivele pentru care cei dreپți sunt răsplătiți cu împărăția cerească și pe care le înșiră Domnul în motivarea sentinței sunt îndeosebi faptele milei trupești. Dreptul Judecător va spune: „flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci dreپții Îi vor răspunde, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit... (...)». Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: «Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut» (Matei 25, 35-40). Sentința păcătoșilor va fi motivată prin aceea că nu au făcut nimic din cele de mai sus, iar după pronunțarea sentinței, păcătoșii „vor merge ... la osândă veșnică, iar dreپții la viață veșnică” (Matei 25, 46).

Sfânta Tradiție despre Judecată

Fericitul Augustin, vorbind despre Dreptul Judecător, spune: „...cu cel bun (Domnul n.n.) va fi plin de iubire, iar cu cel rău, înfricoșător”.

Cântările *Triodului* ne pun înainte gândul la *Judecata universală*: „De înfricoșat divanul Tău aducându-mi aminte, preabunule Doamne, și de ziua judecății mă înfricoșez și mă tem, vădit fiind de conștiința mea, când vei șede pe scaunul Tău și vei face întrebare, atunci nimenea nu va putea tăgădui păcatele, adevărul vădindu-le; și frica cuprinzând. Că tare va suna atunci focul gheenei, și păcătoșii vor scrâșni; ci mă miluiește, mai-nainte de sfârșit, și mă iartă, Judecătorule preadrepte”.

Lumea de după Învierea de Apoi nu va mai fi identică cu cea prezentă, întreaga creație va fi nouă: va fi un cer nou și un pământ nou. Cu toate că nu se cunoaște momentul *Parusiei*, Domnul, în marea Sa iubire de oameni, ne-a revelat câteva semne prevestitoare ale celei de a doua veniri: predicarea Evangheliei la toate popoarele, convertirea poporului iudeu la creștinism, căderea multora de la credință, înmulțirea războaielor și a veștilor despre războaie, mari catastrofe în natură, venirea lui Enoh și Ilie, apariția lui Antihrist, arătarea pe cer a „semnului Fiului omului”, adică a Sfintei Cruci.

Dicționar

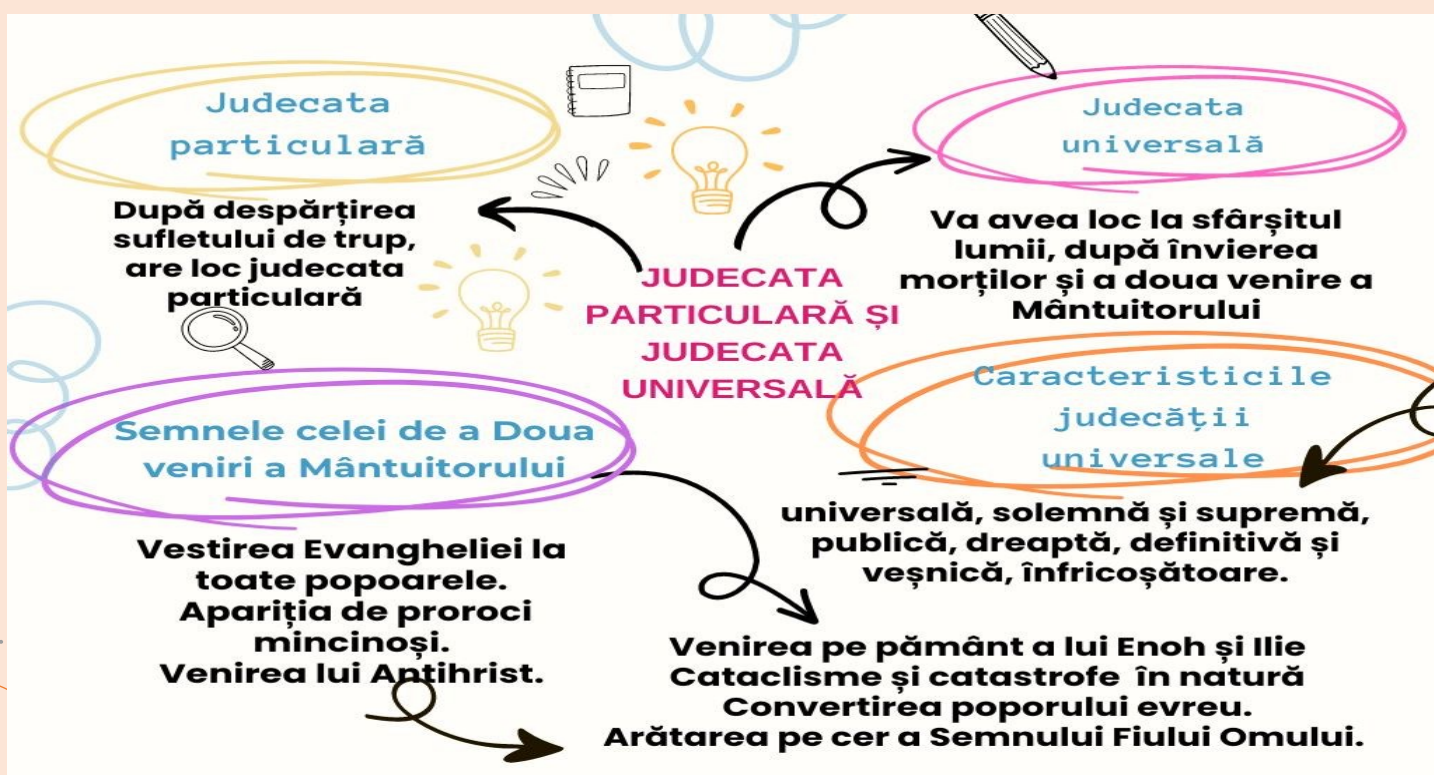

Parusia s. f. (din greacă παρουσία) sau *a Doua Venire a lui Iisus Hristos* este revenirea lui Iisus Hristos pe pământ, așteptare comună în eshatologia creștină.

Milenarismul s. n. (lat. *millennium*, „o mie de ani”) sau hiliasmul (gr. Χιλιεσμός de la «χίλια χρόνια» - „o mie de ani”); Credință eronată într-o „împărăție de o mie de ani a lui Dumnezeu” pe pământ, asociată uneori cu idei egalitarist-utopice. *Este o doctrină care interpretează literal pasajul din Apocalipsă 20, 1-8 și anume că judecata finală și instaurarea Împărăției lui Dumnezeu vor fi precedate de o perioadă de „o mie de ani” (cf. tr.) sau de „mii de ani”, în cursul căreia Hristos în slavă va domni pe pământ împreună cu sfinții unei „prime învieri”. El va împărăți cu dreptii, iar puterea lui Satan va fi biruită. După aceasta va veni sfârșitul lumii, învierea generală și Judecata de apoi.*

Triod, trioduri s. n. Carte rituală ortodoxă cuprinzând cântările și rugăciunile din cele zecisăptămâni dinainte de Paști.

HARTA IDEILOR

Știați că?

- Ω Imaginile iconografice ortodoxe ale **Judecății Universale** sunt complexe și bogate în simboluri? Ele prezintă adesea peisaje divizate între Rai și Iad, cu Hristos în mijloc, judecând ca drept, întâi și ultim judecător.
- Ω În teologia ortodoxă, **Maica Domnului** (Fecioara Maria) este adesea prezentată în timpul Judecății Universale intervenind în rugăciune pentru mântuirea celor păcătoși? Ea este văzută ca mijlocitoare și protectoare a tuturor oamenilor.
- Ω **Judecata Universală** este privită ca un moment în care inima fiecărui individ va fi deschisă și evaluată în funcție de calitatea iubirii sale?
- Ω În teologia ortodoxă, nu doar oamenii sunt subordonați Judecății Universale, ci **întreaga creație**? Este văzută o reconciliere a întregii creații cu Dumnezeu, unde nu numai oamenii, ci și cosmosul în ansamblu sunt readuși într-o armonie perfectă.

Lectură!

După învierea cea de obște (n.n.): „Libertatea după sfârșitul timpului este revenirea la libertatea chipului dumnezeiesc în om, care, neîngustat de urmările păcatului, se va realiza definitiv atunci. „Ea se caracterizează prin absența sexualității, prin imortalitate, prin incoruptibilitate, prin libertate spirituală, prin libertatea cugetului, în sfârșit prin libertatea înțelegerii”²⁸¹. Urmările păcatului „au creat diviziunea și antagonismul între suflet și corp, între trecut și viitor, între simțuri și minte”²⁸². Elanul libertății, elanul spiritului spre creșterea fără sfârșit, care e una cu erosul divin neînfrânt de păcat, își regăsește forța în viața viitoare prin contactul cu infinitul.

Eliberarea aceasta are, după Sfântul Grigorie de Nyssa, trei aspecte:

a) Primul aspect al eliberării e înlăturarea divizării între trup și suflet. Sufletul purificat străbate un trup devenit ușor și liber, nesupus trebuințelor și afectelor. Aceasta intimitate a sufletului cu trupul transfigurează în compusul uman dorința, tensiunea și energia. Prin nepătimirea desăvârșită, omul devine egal cu îngerii”. (https://archive.org/details/Dumitru_Stanioloae-Teologia_Dogmatica_Ortodoxa__3__/_page/n299/mode/2up)

I. Citește cu atenție fiecare din următoarele afirmații. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuiește litera (A); în cazul în care apreciezi că afirmația este falsă, încercuiește litera (F).

- a) Judecata universală se referă la evenimentul care va avea loc la sfârșitul timpurilor, atunci când toți oamenii vor fi înviați pentru a fi judecați în fața lui Dumnezeu. A / F
- b) Parusia sau a doua venire a lui Iisus Hristos se referă la așteptarea revenirii lui Iisus Hristos pe pământ. A / F
- c) Judecata Universală este percepută, în Ortodoxie, ca un eveniment în afara timpului obișnuit. A / F

II. Pornind de la textul:

„După așteptarea și nădejdea mea că întru nimic nu voi fi rușinat, ci, întru toată îndrăzneala, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte; căci pentru mine viață este Hristos, și moartea un câștig” (Filipeni 1, 20-21)

- A. Formulează un mesaj prin care să arăți că niciunui creștin adevărat nu îi este teamă de moarte.
- B. Precizează un punct de vedere personal asupra motivelor pentru care creștinul nu privește moartea ca pe un sfârșit implacabil.

III. Scrie un text argumentativ de aproximativ 10 rânduri, în care să arăți de ce este necesar să nu-l judecăm pe cel păcătos (cauzele, lipsa puterii, lipsa voinței), ci să îl privim ca pe unul pe care Însuși Hristos îl trimite ca să ne încerce credința.

În redactarea textului, trebuie:

- ” să respecți construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- ” să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

Dreptul Judecător

„Căci nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. Că dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem. Căci pentru aceasta a murit și a înviat Hristos, ca să stăpânească și peste morți și peste vii”.

(Romani 14, 7-9)

I. Citește cu atenție fiecare din următoarele afirmații. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuiește litera (A); în cazul în care apreciezi că afirmația este falsă, încercuiește litera (F).

- a) Judecata universală se referă la evenimentul care va avea loc la sfârșitul timpurilor, atunci când toți oamenii vor fi înviați pentru a fi judecați în fața lui Dumnezeu. A / F
- b) Parusia sau a doua venire a lui Iisus Hristos se referă la așteptarea revenirii lui Iisus Hristos pe pământ. A / F
- c) Judecata Universală este percepută, în Ortodoxie, ca un eveniment în afara timpului obișnuit. A / F
- d) În timpul Judecății Universale va fi prezentă comunitatea sfinților. A / F
- e) La judecată, inima fiecărui om va fi evaluată în funcție de calitatea iubirii sale. A / F

II. Pornind de la textul:

„După așteptarea și nădejdea mea că într-o zi nu voi fi rușinat, ci, într-o toată îndrăzneala, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte; căci pentru mine viață este Hristos, și moartea un câștig” (Filipeni 1, 20-21)

- A. Formulează un mesaj prin care să arăți că niciunui creștin adevărat nu îi este teamă de moarte.
- B. Precizează un punct de vedere personal asupra motivelor pentru care creștinul nu privește moartea ca pe un sfârșit implacabil.
- C. Alcătuiește un „Reel” cu tema: „Nu-ți fie frică să te întâlnești cu Dumnezeu!”.
- D. Cum ar arăta o reclamă care să invite la prețuirea fiecărei clipe, ca fiind nestemată pentru câștigarea fericii veșnice?

III. Scrie un text argumentativ de aproximativ 10-15 rânduri, în care să arăți de ce este necesar să nu-l judecăm pe cel păcătos (cauzele, lipsa puterii, lipsa voinței), ci să îl privim ca pe unul pe care Însuși Hristos îl trimite ca să ne încerce credința.

În redactarea textului, trebuie:

- ♦ să respecți construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- ♦ să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

«Unde îți este, moarte, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?» Și boldul morții este păcatul, iar puterea păcatului este legea. Dar să dăm mulțumire lui Dumnezeu, Care ne-a dat biruința prin Domnul nostru Iisus Hristos! Drept aceea, frații mei iubiți, fiți tari, neclintiți, sporind totdeauna în lucrul Domnului, știind că osteneala voastră nu este zadarnică în Domnul (1 Corinteni 15, 55-58). Sculatu-S-a Hristos și au căzut diavolii. Înviat-a Hristos și se bucură îngerii. Înviat-a Hristos și viața stăpânește. Înviat-a Hristos și nici un mort nu este în groapă; că Hristos, sculându-Se din morți, începătură celor adormiți S-a făcut. Lui se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

(din Cuvântul de învățătură al Sfântului Ioan Gură de Aur la Sărbătoarea Învierii Domnului)

I. Citește cu atenție fiecare din următoarele afirmații. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuiește litera (A); în cazul în care apreciezi că afirmația este falsă, încercuiește litera (F).

- a) Judecata universală se referă la evenimentul care va avea loc la sfârșitul timpurilor, atunci când toți oamenii vor fi înviați pentru a fi judecați în fața lui Dumnezeu. A / F
- b) Parusia sau a doua venire a lui Iisus Hristos se referă la așteptarea revenirii lui Iisus Hristos pe pământ. A / F
- c) Judecata Universală este percepută, în Ortodoxie, ca un eveniment în afara timpului obișnuit. A / F
- d) În timpul Judecății Universale va fi prezentă comunitatea sfinților. A / F
- e) La judecată, inima fiecărui om va fi evaluată în funcție de calitatea iubirii sale. A / F
- f) Judecata universală nu va fi un eveniment public, solemn. A / F
- g) Judecata universală va fi înfăptuită de Mântuitorul Iisus Hristos. A / F

II. Pornind de la textul:

„După așteptarea și nădejdea mea că într-o zi nu voi fi rușinat, ci, într-o zi îndrăzneala, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte; căci pentru mine viața este Hristos, și moartea un câștig” (Filipeni 1, 20-21)

- A. Formulează un mesaj prin care să arăți că niciunui creștin adevărat nu îi este teamă de moarte.
- B. Precizează un punct de vedere personal asupra motivelor pentru care creștinul nu privește moartea ca pe un sfârșit implacabil.
- C. Alcătuiește un „Reel” cu tema: „Nu-ți fie frică să te întâlnești cu Dumnezeu!”.
- D. Cum ar arăta o reclamă, care să invite la prețuirea fiecărei clipe, ca fiind nestemată pentru câștigarea fericirii veșnice?

III. Scrie un text argumentativ de aproximativ 15-20 rânduri, în care să arăți de ce este necesar să nu-l judecăm pe cel păcătos (cauzele, lipsa puterii, lipsa voinței), ci să îl privim ca pe unul pe care Însuși Hristos îl trimite ca să ne încerce credința.

În redactarea textului, trebuie:

- Φ să respecti construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- Φ și să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

„Toate câte cereți rugându-vă, să credeți că le-ați primit, și le veți avea.”
(Marcu 11, 24)

LECȚIA a 2-a:

RUGĂCIUNILE PENTRU CEI ADORMIȚI ÎN DOMNUL

REPERE TEORETICE

- ♦ Ce legătură este între Hristos cel coborât la iad și cei adormiți?
- ♦ Cum ne arătăm grija față de cei adormiți?
- ♦ Care sunt soroacele și rugăciunile ce se fac pentru cei adormiți?

Prin această legătură dintre *coborârea lui Hristos și învierea celor adormiți* se subliniază faptul că moartea este învinsă de către Hristos și că viața veșnică este oferită tuturor credincioșilor. Hristos, ca Dumnezeu întrupat, a trecut prin moarte pentru a elibera sufletele oamenilor de sub stăpânirea morții și a deschide drumul către învierea veșnică.

În învățătura ortodoxă, *coborârea lui Hristos la iad* este considerată un act de iubire nemăsurată față de omenire și o dovadă a iertării și milostivirii lui Dumnezeu. Hristos a învins nu doar moartea Sa personală, ci și moartea tuturor oamenilor, oferindu-le șansa de a fi răscumparați și mântuiți.

Legătura dintre *coborârea lui Hristos la iad* și *învierea celor adormiți* reprezintă un pilon *esențial al credinței creștine ortodoxe*. Aceasta ne amintește că prin Răstignirea și Învierea Sa, Hristos ne-a deschis calea spre mântuire și ne

Conform învățăturii ortodoxe, după răstignire, Hristos a coborât în iad, adică în locul de ținere a sufletelor celor adormiți, luptând împotriva puterii morții și eliberându-i pe aceștia.

Această coborâre a lui Hristos la iad este descrisă în rugăciunea zilei de sâmbătă, care exprimă bucuria și speranța învierii: „Doamne Iisuse Hristoase, Judecătorul meu Preadrept! ... Te rog în această zi, în care ... Te-ai pogorât în iad cu Sfântul și Îndumnezeitul Tău suflet și de acolo ai depărtat întunericul cu lumina Dumnezeirii Tale și ai adus bucurie nespus de mare strămoșilor noștri, căci i-ai mântuit de sclavia cea cumplită și i-ai suit în rai. Îngroapă păcatele mele ... și suie mintea mea la cer...”.

oferă nădejdea unei vieți veșnice alături de El.

După modelul hristic și noi suntem datori să ne arătăm iubirea față de cei adormiți. Cea mai mare dovadă de iubire pe care noi, cei vii, o putem arăta celor adormiți este să îi pomenim la Sfânta Liturghie.

pomenirea celor adormiți la Sfânta Liturghie

În cadrul Sfintei Liturghii, comuniunea dintre cei în viață și cei adormiți este exprimată în cel mai înalt mod posibil. În plus, slujba de pomenire și faptele de milostenie făcute în numele lor sunt doar o însoțire a acestei amintiri euharistice. În timpul slujbei Proscomidiei, două grupuri de *miride* (părțile de pâine) *sunt așezate* de o parte și de alta a Sfântului Disc, sub Sfântul Agneț, una pentru cei în viață (în partea stângă) și alta pentru cei adormiți (în partea dreaptă).

Miridele simbolizează sufletele creștinilor, atât a celor în viață, cât și a celor decedați, care doresc să trăiască veșnic alături de Hristos și sfinții Săi, precum și unii cu alții. Această pomenire în timpul Sfintei Proskomidii pentru Sfânta Liturghie arată în mod concret comuniunea cu Hristos și între toate generațiile creștine, indiferent de locul și timpul lor. Tot acum, sunt pomeniți toți sfinții Bisericii lui Hristos, din toate locurile și timpurile.

Pomenirea celor în viață și a celor adormiți alături de sfinți, adică a celor care doresc sfințirea și a celor care au obținut-o deja, arată dorința celor dintâi de a nu fi lipsiți de harul sfințitor al lui Dumnezeu. Spre sfârșitul Sfintei Liturghii, când preotul pune *miridele* (părticelele) de pâine care simbolizează sufletele celor în viață și ale celor decedați) în Sfântul Potir, el rostește: „Spală, Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu Cinstitul Tău Sânge, pentru rugăciunile sfinților Tăi.” (*Liturghier*, 2012, p. 193)

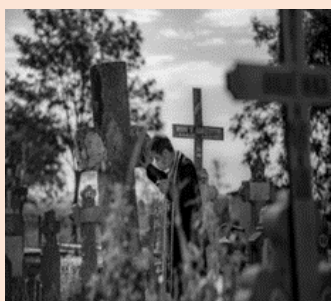
Comuniunea euharistică este cea mai completă formă de legătură între cei în viață și cei adormiți, iar pomenirea acestora ar trebui să fie încheiată astfel: „Cu tot neamul lor cel adormit!” și așa vor fi incluși în rugăciunea Bisericii și cei pe care nu i-am cunoscut și cei pe care am uitat să îi menționăm.

Ce putem face pentru sufletele celor adormiți?

Milostenia făcută de cei vii pentru cei adormiți are mare putere asupra stării înaintea lui Dumnezeu a celor adormiți. Deoarece acțiunile noastre în această lume au un impact asupra vieții veșnice, înțelegem că suntem capabili și avem datoria să săvârșim fapte bune (milostenii) pentru sufletele celor adormiți, conform dreptei credințe. Mântuitorul zice: „Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici (oricărui om din jurul nostru n.n.), Mie Mi-ați făcut.” (Matei 25, 40) așadar, faptele milei creștine, deși sunt adresate semenilor noștri, sunt primite de Hristos.

Aprinderea de lumânări reprezintă un act plăcut lui Dumnezeu, așa cum ne-au învățat și înaintașii noștri. Mai mult decât atât, aprinderea lor are semnificații spirituale înalte. Lumânarea pe care o aprindem, fie pentru noi înșine, fie pentru cei adormiți, simbolizează o jertfă făcută cu credință și dragoste. La fel cum lumânarea se sacrifică pentru a lumina pe ceidîn jur, așa și noi, avem datoria de a ne dăruia, de a ne jertfi prin

fapte bune, astfel încât toți cei adormiți pe care îi pomenim să primească lumina. Lumina reprezintă bunătatea lui Dumnezeu, care ne-a scos din întuneric. În sens spiritual, faptele bune sunt „lumina” care le descoperă oamenilor pe Dumnezeu: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5, 16).

Păstrarea legăturii cu mormintele reprezintă o exprimare tangibilă a credinței în învierea morților și în viața veșnică. Atunci când îngrijim mormintele, demonstrăm că iubirea față de cel adormit depășește moartea fizică, mărturisind astfel nemurirea sufletului și legătura continuă între cele două lumi (materială și spirituală).

Reflectarea asupra sfârșitului vieții acesteia, asupra morții trupului, datorată tuturor păcatelor noastre ca o „plată a lor”, poate fi realizată într-un mod optim în apropierea unui mormânt, în special al unei persoane pe care am cunoscut-o. În acest loc, dobândim umilința, înțelegând cât de vulnerabili suntem în fața bolii și a morții, precum și puterea de a învinge toate suferințele, deoarece Hristos a învins moartea o dată pentru totdeauna și pentru toți.

Atât din grijă pentru cei decedați, cât și din grijă pentru noi înșine, suntem datori să menținem curate toate mormintele, inclusiv pe cele ale necunoscuților, știind că îngrijirea față de aproapele se va reflecta întotdeauna în grija pentru noi înșine.

Cea mai frecventă slujbă care se face, în Biserica Ortodoxă, pentru cei adormiți este **parastasul**. Primul parastas coincide cu pomana care se face în ziua înmormântării și este primul soroc, la *trei zile* după moarte. După aceea, se fac parastase la fiecare soroc de pomenire: la *nouă zile*, la *40 de zile* (șase săptămâni), la *trei*, *șase* și *nouă luni*, la *un an*, în *fiecare an până la șapte ani* după moarte și, după aceea, în *sâmbetele morților* de peste an.

☩ Pe lângă soroacele amintite mai sunt și zilele de pomenire generală a morților, și anume :

1. *Ziua de sâmbătă a fiecărei săptămâni*, cu excepția celor în care este prevăzut că nu se face acest lucru (ex: în cele cuprinse în perioada dintre Nașterea și Botezul Domnului; de la lăsatul secului de carne până la sâmbăta întâi din Postul Mare a Sfântului Teodor, în sâmbăta Floriilor, în Sâmbăta Mare ori în sâmbăta dinaintea Duminicii Tomei);

2. Cele trei sâmbete în care cei adormiți sunt comemorați în mod solemn, și anume:

α *Sâmbăta Moșilor de iarnă*, care precede *Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*, când dumnezeieștii Părinți au hotărât pomenirea tuturor celor din veac adormiți, întru dreapta credință, în nădejdea învierii veșnice. Această comemorare a fost rânduită acum, pentru că în ziua următoare este prăznuită cea de a Doua Venire a Domnului, când va judeca lumea. Rugăciunea pentru cei adormiți devine astfel o imagine a marii adunări eshatologice care va precede Judecata, la care sperăm să dobândim cu toții răspuns bun;

α *Sâmbăta Moșilor de vară*, care precede *Duminica Pogorârii Sfântului Duh*;

α *Sâmbăta Moșilor de toamnă*, înainte de Postul Crăciunului.

3. În perioada Postului Mare, când morții sunt pomeniți în ceea ce numim rânduiala sărindarelor, adică a pomelnicilor pe care credincioșii le aduc la biserică, pentru a fi pomenite timp de 40 de zile.

4. Alte pomeniri ale morților se fac și în zilele hramurilor bisericilor, pentru ctitorii acestora, sau de praznicul Înălțării Domnului, pentru eroii care s-au jertfit pentru apărarea credinței.

Știați că?

 Cu diferite prilejuri și în memoria înaintașilor trecuți la Domnul, se face colivă din semințe de grâu și din alte roade de multe feluri ce sunt aduse ca prinos lui Dumnezeu.

Coliva

Acestea arată că și omul este o sămânță, un rod al pământului care semănându-se acum în pământ, precum grâul, iarăși va învia cu puterea lui Dumnezeu, răsărind în viața ce va să fie și aducându-se viu și desăvârșit lui Hristos. Căci precum această sămânță se îngroapă în pământ, iar după aceea răsare și aduce mult rod, tot astfel și omul fiind dat acum pământului prin moarte, iarăși va învia. Același lucru îl spune și Sfântul Apostol Pavel, arătând învierea prin pilda semănăturilor, spune Sfântul Simeon al Tesalonicului. (<https://basilica.ro/simbolismul-colivei/>)

- ⇒ **La trei zile** se face pomenire în cinstea Sfintei Treimi și a Învierii cea de a treia zi, din morți, a Mântuitorului?
- ⇒ **La nouă zile** se face pomenire pentru ca cel adormit să fie așezat de Dumnezeu cu cele nouă cete îngerești sau cu cele nouă cete ale sfinților și în amintirea ceasului al nouălea, când, înainte de a muri pe Cruce, Mântuitorul a făgăduit tâlharului bun Raiul?
- ⇒ **La 40 de zile** (șase săptămâni), pentru că între Învierea și Înălțarea Mântuitorului au trecut 40 de zile. Legat de această pomenire, Sfântul Ambrozio al Mediolanului vedea în ea pildalui Iosif, Patriarhul Vechiului Testament, care și-a plâns tatăl, în Egipt, timp de 40 de zile, după moartea acestuia. Tot atunci are loc și *Judecata particulară* a sufletului celui adormit.
- ⇒ **La 3, 6 și 9 luni** se face pomenire spre slava Sfintei Treimi, în care răposatul a crezut? Aceste „termene” sunt derivate ale numărului trei, care desemnează prin excelență cele trei Persoane al Sfintei Treimi: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. **La un an** se pomenesc în amintirea perioadei în care Biserica se afla sub mânia persecutorilor și când ziua morții unui mucenic devenea zi de prăznuire pentru întreaga comunitate? Ziua morții era, de fapt, ziua de naștere a acestuia în Împărăția cerurilor.
- ⇒ **Annual, până la șapte ani** se fac pomeniri pentru că, potrivit spiritualității creștine, numărul șapte exprimă perfecțiunea, sfințenia, și de asemenea reprezintă și cele șapte zile ale creației?
- ⇒ **„Colac”** provine din ebraică, unde „challah” însemna „pâine dospită”. De altfel, rădăcina ebraicului „challah” tot la forma rotundă se referă. Obținuți din făină de grâu, ei au în genere același simbolism ca și coliva.

Dicționar

- Ω **Agneț**, *agnețe* s. n. Bucată de pâine de formă pătrată, pe care preotul o taie din prescură și o așază pe disc când oficiază Liturghia; simbolizează pe Iisus Hristos în momentele principale din viața pământească și care împreună cu vinul din potir se preface în trupul și sângele Său. – Din sl. *Agnici* <lat. *agnus*).
- Ω **Ctitor**, *ctitori* s. m. Persoană care construiește, ridică o biserică sau o mănăstire; vine de la termenul grecesc „Ktizo” = a zidi, a construi .
- Ω **Hetimasie**, *hetimasii* s. f. Denumire curentă în iconografia bizantină pentru „Tronul pregătirii” din cadrul compoziției „Judecata de apoi”. Hetimasia este un tron pe care se află Evanghelia, Sfântul Duh și o cruce și reprezintă un simbol al celei de-a Doua Veniri a lui Iisus, deci al Judecății de Apoi, dar și al Sfintei Treimi. Se numește și *tronul hematisiei*. –Din fr. *Hématisie*, it. *etimasia*.
- Ω **Soroc**, *soroace*, s. n. Dată fixată de Biserica creștină, când se pomenesc morții; slujbă religioasă care se face cu acest prilej.
- Ω **Sărindar**, *sărindare* s. n. Rugăciune făcută de preot timp de patruzeci de zile în șir, în timpul Liturghiei, pentru diferite cerințe ale credincioșilor, pentru iertarea păcatelor, pentru cei suferinzi sau pentru pomenirea celor adormiți.

HARTA IDEILOR

I. Alege răspunsul corect și încercuiește litera corespunzătoare pentru următoarele enunțuri.

Cele mai cunoscute soroace de pomenire a celor adormiți sunt:

- a. parastasul, zilele de joi, (Moșii de iarnă, de vară, de toamnă), perioada Postului Mare, hramurile bisericilor.
- b. parastasul, zilele de sâmbătă, perioada Postului Mare, hramurile bisericilor și Praznicul Înălțării Domnului.
- c. parastasul, zilele de sâmbătă, (Moșii de iarnă, de vară, de toamnă), perioada Postului Mare; hramurile bisericilor și Praznicul Înălțării Domnului.

II. Caută informații legate de textele de mai jos și formulează postulate care să completeze afirmațiile.

⊕ „A pomeni pe cineva înseamnă a trimite spre acela un curent de viață. Iar a-l pomeni neîncetat înseamnă a trimite spre el un curent neîntrerupt și veșnic de viață. A pomeni în veci înseamnă deci a ține veșnic în viață pe cel pomenit.” (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*)

⊕ Vinul este simbolul învierii și al vieții veșnice. Nu lipsește de la rugăciunile pentru adormiți vinul, numit în unele locuri „apaus” (de la cuvântul latinesc „pausum”, însemnând „odihnă” sau „sfârșit”): din el se varsă cruciș peste colivă, dar și peste morminte. (<https://doxologia.ro/de-ce-coliva-colaci-vin-la-pomenirea-celor-adormiti>)

⊕ Conform istoricului bisericesc Nichifor Calist și iconografilor *Triodului*, ne aducem aminte și îi pomenim pe (stră)moșii noștri în sâmbăta dinaintea lăsatului sec de carne, deoarece ziua imediat următoare este *Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*. Pomenirea adormiților în rugăciunile noastre devine, în acest fel, un tablou al adunării tuturor oamenilor, morți și vii, la *Judecata de Apoi*. În acest sens, părintele Ene Braniște consemnează că stabilirea acestei zile a fost posterioară secolului al VI-lea, când s-a făcut fixarea definitivă a pericopelor biblice citite în duminicile din cursul anului bisericesc. (<https://doxologia.ro/sambata-mortilor-mosii-de-iarna-care-este-semnificatia-acestei-zile>)

Învierea lui Lazăr

III. Scrie un text argumentativ de aproximativ 10 rânduri despre rolul rugăciunilor pentru cei adormiți, pornind de la cuvintele Sfântului Vasile cel Mare care spunea că „adevărata filosofie este cugetarea la moarte”.

În redactarea textului, trebuie:

- ♦ să respecți construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii;
- ♦ să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

1. Cele mai cunoscute soroace sunt:

- a. parastasul, zilele de joi, (Moșii de iarnă, de vară, de toamnă), perioada Postului Mare, hramurile bisericilor.
- b. parastasul, zilele de sâmbătă, perioada Postului Mare, hramurile bisericilor și Praznicul Înălțării Domnului.
- c. parastasul, zilele de sâmbătă, (Moșii de iarnă, de vară, de toamnă), perioada Postului Mare; hramurile bisericilor și Praznicul Înălțării Domnului.

2. Ce sunt „miridele” așezare de preot, de o parte și de alta a Sfântului Disc, sub Sfântul Agneț și ce simbolizează ele?

- a. Miridele sunt părticele de pâine și simbolizează sufletele creștinilor, atât a celor în viață, cât și a celor adormiți.
- b. Miridele sunt niște bucăți de pâine și nu simbolizează nimic.
- c. Miridele sunt părticele de pâine și simbolizează sufletele cereștilor cete.

II. Caută informații legate de textele de mai jos și formulează postulate care să completeze afirmațiile.

- ◇ „A pomeni pe cineva înseamnă a trimite spre acela un curent de viață. Iar a-l pomeni neîncetat înseamnă a trimite spre el un curent neîntrerupt și veșnic de viață. A pomeni în veci înseamnă deci a ține veșnic în viață pe cel pomenit.” (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*)
- ◇ Vinul este simbolul învierii și al vieții veșnice. Nu lipsește de la rugăciunile pentru adormiți vinul, numit în unele locuri „apaus” (de la cuvântul latinesc „pausum”, însemnând „odihnă” sau „sfârșit”): din el se varsă cruciș peste colivă, dar și peste morminte. (<https://doxologia.ro/de-ce-coliva-colaci-vin-la-pomenirea-celor-adormiti>)
- ◇ Conform istoricului bisericesc Nichifor Calist și innografilor *Triodului*, ne aducem aminte și îi pomenim pe (stră)moșii noștri în sâmbăta dinaintea lăsăturii sec de carne, deoarece ziua imediat următoare este *Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*. Pomenirea adormiților în rugăciunile noastre devine, în acest fel, un tablou al adunării tuturor oamenilor, morți și vii, la *Judecata de Apoi*. (<https://doxologia.ro/sambata-mortilor-mosii-de-iarna-care-este-semnificatia-acestei-zile>)
- ◇ Prin cuvântul Său, Mântuitorul a înviat și învie sufletele păcătoase, suflete care au murit mai înainte de moartea trupească. Și a făgăduit să învie și trupurile celor care au murit. Prin iertarea păcatelor, prin învățătura Sa și prin preacuratul Său Trup și Sânge a înviat morții și îi învie și astăzi. Iar că, la sfârșitul veacurilor, va învia morții, a arătat nu numai prin cuvinte ci și prin fapte, înviind pe unii din moarte încă în vremea vieții Sale pământești și înviind El însuși: „Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul, și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia.” (Ioan 5, 25) (<https://doxologia.ro/predica-la-duminica-20-dupa-rusalii-invierea-fiului-vaduvei-din-nain-sfantul-nicolae-velimirovici>)

III. Scrie un text argumentativ de aproximativ 10-15 rânduri, despre rolul rugăciunilor pentru cei adormiți, pornind de la cuvintele Sfântului Vasile cel Mare care spunea că ”adevărata filosofie este cugetarea la moarte”.

În redactarea textului, trebuie să respecti construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii; să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată: formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

1. Cele mai cunoscute soroace sunt:

a. parastasul, zilele de joi, (Moșii de iarnă, de vară, de toamnă), perioada Postului Mare, hramurile bisericilor.	b. parastasul, zilele de sâmbătă, perioada Postului Mare, hramurile bisericilor și Praznicul Înălțării Domnului.	c. parastasul, zilele de sâmbătă, (Moșii de iarnă, de vară, de toamnă), perioada Postului Mare; hramurile bisericilor și Praznicul Înălțării Domnului.

2. Ce sunt „miridele” așezare de preot, de o parte și de alta a Sfântului Disc, sub Sfântul Agnet și ce simbolizează ele?

a. Miridele sunt părticele de pâine și simbolizează sufletele creștinilor, atât a celor în viață, cât și a celor adormiți.	b. Miridele sunt niște bucăți de pâine și nu simbolizează nimic.	c. Miridele sunt părticele de pâine și simbolizează sufletele cereștilor cete.

3. Printre datoriiile creștinilor față de cei adormiți se numără:

a. Pomenirea la Sfânta Liturghie, milostenia și neîngrijirea cimitirelor.	b. Pomenirea la Sfânta Liturghie, milostenia, aprinderea lumânărilor și îngrijirea cimitirelor.	c. Nepomenirea la Sfânta Liturghie, milostenia, aprinderea lumânărilor și îngrijirea cimitirelor.

II. Caută informații legate de textele de mai jos și formulează postulate care să completeze afirmațiile.

***, „A pomeni pe cineva înseamnă a trimite spre acela un curent de viață. Iar a-l pomeni neîncetat înseamnă a trimite spre el un curent neîntrerupt și veșnic de viață. A pomeni în veci înseamnă deci a ține veșnic în viață pe cel pomenit.” (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*)**

***Vinul este simbolul învierii și al vieții veșnice. Nu lipsește de la rugăciunile pentru adormiți vinul, numit în unele locuri „apaus” (de la cuvântul latinesc „pausum”, însemnând „odihnă” sau „sfârșit”): din el se varsă cruciș peste colivă, dar și peste morminte. (<https://doxologia.ro/de-ce-coliva-colaci-vin-la-pomenirea-celor-adormiti>)**

***Conform istoricului bisericesc Nichifor Calist și innografilor *Triodului*, ne aducem aminte și îi pomenim pe (stră)moșii noștri în sâmbăta dinaintea lăsatului sec de carne, deoarece ziua imediat următoare este *Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*. Pomenirea adormiților în rugăciunile noastre devine, în acest fel, un tablou al adunării tuturor oamenilor, morți și vii, la *Judecata de Apoi*. (<https://doxologia.ro/sambata-mortilor-mosii-de-iarna-care-este-semnificatia-acestei-zile>)**

***, „Prin cuvântul Său, Mântuitorul a înviat și învie sufletele păcătoase (...). Prin iertarea păcatelor, prin învățătura Sa și prin preacuratul Său Trup și Sânge a înviat morții și îi învie și astăzi. Iar că, la sfârșitul veacurilor, va învia morții, a arătat nu numai prin cuvinte ci și prin fapte, înviind pe unii din moarte încă în vremea vieții Sale pământești și înviind El însuși”. (<https://doxologia.ro/predica-la-duminica-20-dupa-rusalii-invierea-fiului-vaduvei-din-nain-sfantul-nicolae-velimirovici>)**

***, „...Se seamănă (trupul) într-o stricăciune, înviază într-o nestrăicăciune; Se seamănă într-o necinste, înviază într-o slavă; se seamănă într-o slăbiciune, înviază într-o putere.” (I Corinteni 15, 42-43)**

III. Scrie un text argumentativ de aproximativ 15-20 rânduri, despre rolul rugăciunilor pentru cei adormiți, pornind de la cuvintele Sfântului Vasile cel Mare care spunea că ”adevărata filosofie este cugetarea la moarte”.

În redactarea textului, trebuie să respecți construcția unui text de tip argumentativ: structurarea ideilor în scris, utilizarea mijloacelor lingvistice adecvate exprimării unei opinii; să elaborezi propria argumentare în concordanță cu tema dată; formularea propriei opinii față de ideea pe care o exprimă afirmația dată, enunțarea argumentelor adecvate și formularea unei concluzii pertinente.

RECAPITULARE

Credința în înviere și viața veșnică

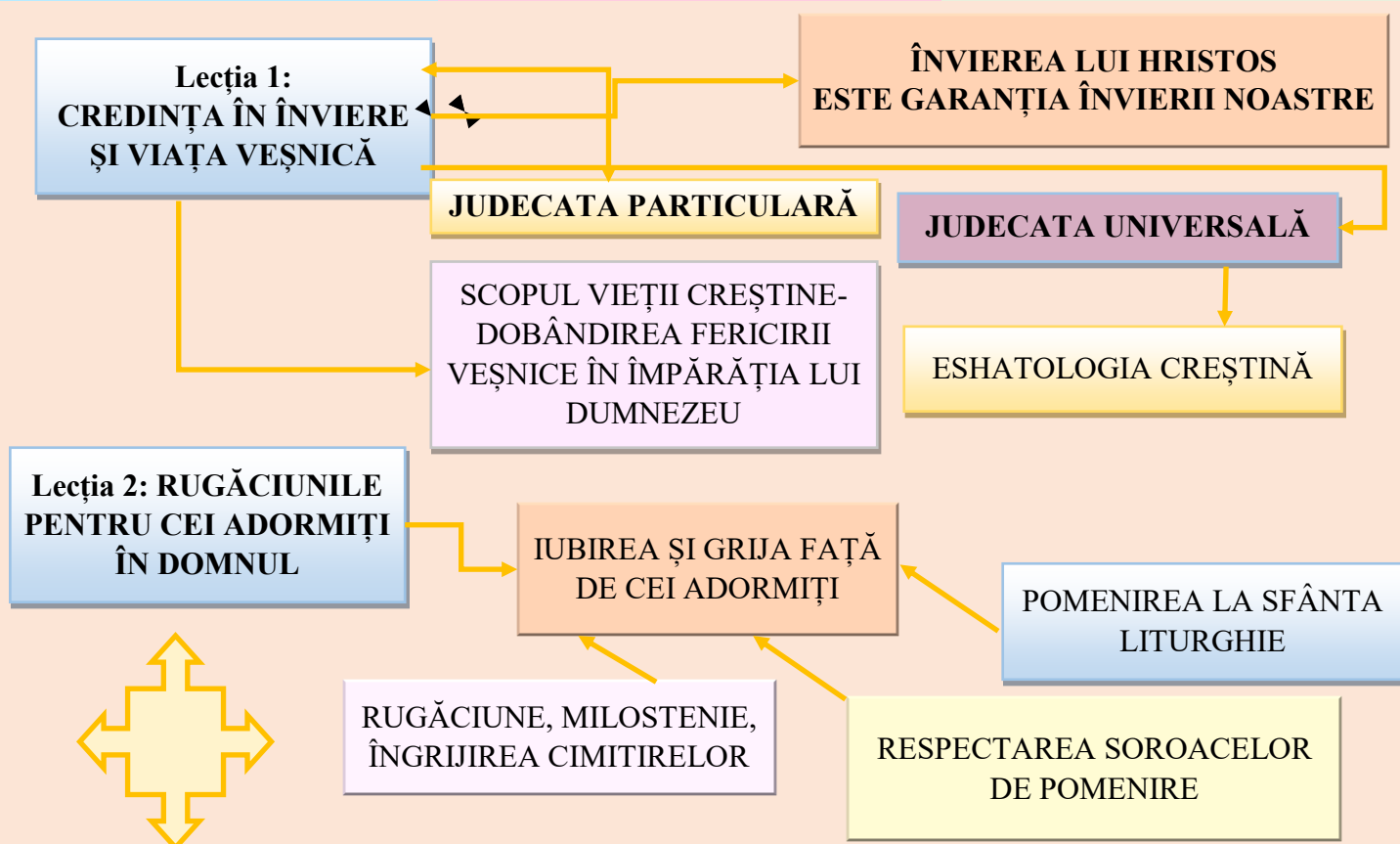
- ◆ În credința ortodoxă învierea este nu doar o promisiune, ci fundamentul esențial al vieții noastre spirituale, lumina care străbate materia și împlinește speranța noastră într-o viață veșnică alături de Dumnezeu.

Judecata particulară și Judecata universală

- ◆ În credința ortodoxă, judecata particulară este momentul în care sufletul fiecărui om este chemat în fața lui Dumnezeu pentru a-și da socoteala pentru faptele sale, iar judecata universală este acea zi în care întreaga umanitate va fi adunată în fața tronului divin pentru a primi verdictul final al dreptății Sale.

Rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul

- ◆ Rugăciunile pentru cei adormiți în credința ortodoxă reprezintă legătura vie dintre cei vii și cei plecați din această lume, fiind expresia iubirii și speranței noastre că Dumnezeu va aduce odihnă și mântuire sufletelor lor în împărăția Sa cea veșnică.

Activitate practică Atelier de scriere creativă

Organizați și desfășurați un atelier de scriere creativă prin care să valorificați cele învățate în acest capitol. Tema atelierului va fi „Scrisori pentru viitor”. În aceste scrisori veți cuprinde mesaje pentru voi, cei care veți fi peste 10 ani, mesaje despre învățătura creștină cu privire la: *înviere, judecată și grija față de cei adormiți*.

EVALUARE

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după modelul: a) - 2. - d.

20 PUNCTE

A	B	C
a) Învierea lui Hristos	1. este nădejdea	a. moartea.
b) Credința în înviere	2. este fundamentul	b. provizorie.
c) Hristos	3. este judecata	c. viețuirii în Împărăția lui Dumnezeu.
d) Judecata particulară	4. a biruit	d. învierii tuturor.
e) Judecata universală	5. Hristos	e. definitivă.
f) A doua venire a lui	6. va fi	f. va avea loc la sfârșitul lumii.

II. Completează spațiile lacunare cu termenii potriviți din paranteză:

30 PUNCTE

„Se face pomenirea mortului la _____ zile după moarte, în cinstea Sfintei Treimi, întru care ne mântuim și în amintirea _____ celei de-a treia zi a Domnului, Care S-a făcut începătură și ar-vună a învierii celor adormiți. La nouă zile se face pentru ca _____ să se învredni-cească de părtășia cu cele _____ cete îngerești. La patruzeci de zile în amintirea Înălțării la cer a Domnului, care a avut loc la _____ de zile după Înviere, pentru ca tot așa să se înalțe și sufletul nostru la cer. La trei, șase și nouă luni, în cinstea și slava _____ Treimi. La un an, după pilda creștinilor din primele veacuri, care prăznuiau în fiecare an ziua morții _____ și sfinților, ca zi de naștere a lor pentru viața de dincolo. Termenul de 7 ani când se face ultima pomenire anuală a mortului, e număr _____, amintind de cele șapte zile ale creați-ei.”

(răposatul, Sfintei, nouă, trei, Învierii, patruzeci, sfânt, martirilor)

40 PUNCTE

III. Redactează un eseu liber, despre importanța credinței în înviere și viața veșnică având în ve-dere textul: „Toată istoria creștinismului nu este altceva decât istoria unei singure și unice mi-nuni, a minunii învierii lui Hristos, care se continuă neîntrerupt în inimile creștinilor, zi de zi, an de an, veac de veac, până la cea de-a Doua Venire.” (Sfântul Justin Popovici)

În redactarea eseului vei ține cont: a) să relatezi experiența personală a momentului în care ai auzit despre învățătura ortodoxă cu privire la moarte și înviere; b) să menționezi cel puțin două mărturii din viețile sfinților privind experierea vieții veșnice; c) să demonstrezi importanța credinței în înviere și viața veș-nică în istorie .

Icoana coperta unitatea 1: Mozaic: Maica Domnului Platytera din Catedrala Mântuirii Neamului
<https://basilica.ro/themakingof-lucrul-la-mozaicul-maica-domnului-platytera-din-catedrala-nationala-in-imagini/>

Lecția 1, partea 1

Nr. imag. lecție	Titlu imagine	Link
1	Icoana Învierii Mântuitorului	https://doxologia.ro/ips-laurentiu-mitropolitul-ardealului-maica-domnului-noul-ierusalim-darul-cel-mare-al-învierii , ultima accesare 25.03.2024, ora 19.21
2	Icoana Învierii Mântuitorului	https://doxologia.ro/predica-la-duminica-sfintei-învieri-domnului-sfintele-pasti-ips-irineu-pop-bistriteanul-2 , ultima accesare 25.03.2024, ora 19.25
3	Icoana Învierii Mântuitorului	https://doxologia.ro/cuvinte-cheie/pastorala-la-învierea-domnului , ultima accesare 25.03.2024, ora 19.28
4	Icoana Învierii Mântuitorului	https://doxologia.ro/sfant-sarbatoare/121790/icoane/p/2%203 , ultima accesare 25.03.2024, ora 19.29
5	Icoana Învierii Mântuitorului	https://doxologia.ro/sfant-sarbatoare/121787/icoane/p/2%20B3 , ultima accesare 25.03.2024, ora 19.30
6	Icoana Învierii Mântuitorului	https://doxologia.ro/sfant-sarbatoare/121790/icoane/p/2%203 , ultima accesare 25.03.2024, ora 19.31

Lecția 1, partea a 2-a

Nr. imag. lecție	Titlu imagine	Link
1	Icoana Înfricoșătoarei Judecăți	https://doxologia.ro/unde-va-fugi-pacatosul-cand-va-veni-judecata , accesat la 25.03.2024, ora 19.47
2	Icoana Înfricoșătoarei Judecăți	https://basilica.ro/duminica-infricosatoarei-judecati/ , accesat la 25.03.2024, ora 19.49
3	Învierea Domnului Iisus Hristos	https://doxologia.ro/învierea-domnului-nostri-iisus-hristos , accesat la 25.03.2024, ora 19.50
4	Icoana Înfricoșătoarei Judecăți	https://doxologia.ro/cuvinte-cheie/judecata-universala , accesat la 25.03.2024, ora 20.00
5	Dreptul Judecător	https://doxologia.ro/duminica-infricosatoarei-judecati-lasatului-sec-de-carne , accesat la 25.03.2024, ora 20.05

Lecția 2

Nr. imag. lecție	Titlu imagine	Link
1	Soborul tuturor sfinților	https://doxologia.ro/soborul-tuturor-sfintilor
2	Sfinții Trei Ierarhi	https://doxologia.ro/sfintii-trei-ierarhi-vasile-cel-mare-grigorie-teologul-ioan-gura-de-aur
3	Pomenirea la Sfânta Liturghie	https://www.facebook.com/792101950911281/photos/a.792102057577937/828395350615274/?type=3 , accesat la 25.03.2024, ora 20.10
4	Milostenia	https://episcopia-italiei.ro/mps/2020/07/facerea-de-bine-sau-milostenia/ , accesat la 25.03.2024, ora 20.13
5	Aprinderea de lumânări	https://www.revistafelicia.ro/de-ce-aprindem-lumanari-la-biserica-stiai/ , accesat la 25.03.2024, ora 20.15
6	Îngrijirea cimitirelor	https://incomodtm.com/2022/11/22/ingrijirea-cimitirelor-din-timisoara-in-aer/ , accesat la 25.03.2024, ora 20.17
7	Soroace de pomenire	https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/an-omagial/care-sunt-soroacele-de-pomenire-ale-celor-adormiti-160836.html , accesat la 25.03.2024, ora 20.20
8	Imagine colivă	https://basilica.ro/coliva-si-traditia-liturgica-a-bisericii/ , accesat la 25.03.2024, ora 20.21
9	Imagine ctitor	https://www.mariamihaelastan.ro/2017/08/17/constantin-voda-brancoveanu-cel-sfant-ctitor-prin-excelenta/ , accesat la 25.03.2024, ora 20.25
10	Imagine colivă	https://doxologia.ro/pomenirea-mortilor?page=9 , accesat la 25.03.2024, ora 20.27
11	Sfântul Ioan Gură de Aur	https://www.crestinortodox.ro/sfinti/sfantul-ioan-gura-de-aur-138131.html , accesat la 25.03.2024, ora 20.28

UNITATEA a II-a

Trăirea învățaturii creștine

Maica Domnului – Împărăteasa cerului și a pământului

1. Rolul tinerilor în apărarea vieții

*(combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării
demnității umane)*

Recapitulare

Evaluare

„Să știți, iubiții mei frați: Orice om să fie grabnic la ascultare, zăbavnic la vorbire, zăbavnic la mânie, căci mânia omului nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu.” (Iacov 1, 19-20)

LECȚIA 1

1. ROLUL TINERILOR ÎN APĂRAREA VIEȚII

(combaterea violenței, a suicidului, a eutanasiei și a degradării demnității umane)

REPERE TEORETICE

Să explorăm!

Combaterea violenței, suicidului, eutanasiei

Combaterea diverselor forme de degradare a demnității umane

Maica Domnului cu șapte săgeți

„Tânărul are nevoie de un povătuitor duhovnicesc, care să-l sfătuiască și de care să asculte, ca să călătorească cu siguranță duhovnicească, fără primejdii, fără frică și fără să se împotmolească. Fiecare om, cu cât crește, cu cât înaintează în vârstă, cu atât dobândește experiență și de la sine, și de la alții. Un tânăr nu are această experiență. Unul în vârstă folosește experiența dobândită de la sine și de la alții pentru a-l ajuta pe tânărul neexperimentat să nu facă gafe. Atunci când tânărul nu ascultă, face experiențe cu sine însuși. În timp ce, dacă ascultă, va avea câștig.”¹ (Sfântul Paisie Aghioritul)

Provocare:

Marele profesor, filosof și eseist român, Vasile Băncilă (1897 - 1979) spunea că ura este o forță omenească, însă IUBIREA, deși pare mai slabă, ea rămâne peste veacuri. Căci roadele iubirii se adună, pe când după ură nu rămâne decât cenușă și moloz. În istorie, se vede iubirea reparând ceea ce strică ura. E adevărat că ura e mai puternică. Dar nicio ură, oricât de mare, nu poate să creeze nici cea mai modestă floare. Iubirea, când trece în natură, creează toate florile, toate cristalele și cântă prin versul tuturor privighetorilor. Din iubire nu poate rezulta decât iubire, pe când din ură nu poate rezulta decât ură. Ura e un taifun. Iubirea e o briză binefăcătoare.²

¹ <https://doxologia.ro/tanarul-are-nevoie-de-un-povatuitor-duhovnicesc>

² <https://www.cuvantul-liber.ro/449137/mandria-ura-si-scriitorul/>

Despre violență

Viața este darul lui Dumnezeu pentru oameni. Violența, nefiind o virtute, nu poate fi considerată unul dintre factorii devenirii spre veșnicie. Tinerii au puterea de a fi modele, de a arăta un mod de comportament pozitiv și constructiv în această lume în care violența pare să crească exponențial în toate mediile.

Formele pe care le poate îmbrăca violența sunt: verbală, fizică, psihică, socială, financiară etc. Orice formă ar avea, violența, este un abuz împotriva omului și a lui Dumnezeu, pentru că nu ne aparținem nouă și nu suntem autorii vieții. În Noul Testament se subliniază importanța iubirii față de aproapele și față de dușmani. Așa cum ne învață Sfintele Evanghelii, tinerii creștini sunt chemați să își iubească aproapele și să depășească răul cu bine.

Violența pare să fie rezultatul luptei pentru putere, are rădăcină adâncă în mândrie și de asemenea are o limbă ascuțită care provoacă răni adânci. Fără exercițiul ascezei, fără înfrânare, fără înțelegerea intimă a acestor aspecte, nu poate fi înțeles fenomenul combaterii violenței: de unde vine, ce consecințe provoacă și cât de mult adâncește prăpastia dintre oameni, cât de mult alungă iubirea și cât de greu se vindecă.

Împotriva violenței se poate lupta cu exersarea smereniei: „Cea dintâi mândrie este când cineva disprețuiește pe aproapele său, socotindu-l ca fiind un om de nimic, iar pe sine ca fiind mai presus decât el. În cazul în care va continua cu acest dispreț și, dacă nu se va trezi repede și nu se va sârgui să scape de o asemenea patimă, va veni încetul cu încetul și a doua mândrie prin care omul se trufește și se împotrivește lui Dumnezeu și pune pe seama sa isprăvile săvârșite, nu pe seama lui Dumnezeu Care ne spune: „Fără Mine nu puteți face nimic.”³

Sfântul Sisoe cel Mare

Dezbateri

„Violența este un lucru care nu se bazează pe gândire sau mai bine zis pe minte ... fiindcă omul violent consideră că dă dovadă de multă putere și de o motivație cât se poate de deplină atunci când devine violent. Iată de ce trebuie să evităm să avem de a face cu oamenii violenți. Acest lucru pentru faptul că în cele din urmă și noi putem să ajungem victime. Sunt mulți în zilele noastre care ajung să se împrietenească cu oamenii violenți și prin urmare consideră că ei nu vor fi niciodată victima violențelor. Acest lucru este fals. Omul violent este un om care nu judecă și se poate întoarce foarte ușor cu acte de violență împotriva prietenilor lui. Omul violent este un om care nu este condus de minte, ci mai mult de instinct. Este bine să știm că violentul merge pe instinct. El nu stă să se gândească, nu stă să judece lucrurile la rece, ci se pornește dintr-o dată cu violență împotriva celor care consideră ei că se opun planurilor și voinței lor. Prin urmare omul violent consideră că puterea minții nu îl poate în nici un fel ajuta și că mintea trebuie să fie înlocuită cu forța fizică. Iată de ce trebuie să fim atenți și precauți cu ceea ce înseamnă comportamentul violent.”⁴

„Cel ce se însoțește cu cei înțelepți ajunge înțelept, iar cel ce se întovărășește cu cei nebuni se face rău.”

(Pildele lui Solomon 13, 20)

³ <https://invataturiortodoxe.ro/citeste/smerenia-si-dragostea-insusirile-trairii-ortodoxe-arhimandrit-sofian-boghiu.pdf.htm>

⁴ file:///C:/Users/Acer2023/Downloads/NONVIOLENTA_FORMA_DE_EXPRIMARE_A_DUHOVNI.pdf

Despre suicid sau sinucidere

Sfântul Ioan Gură de Aur, în predica sa intitulată *Despre nebunia sinuciderii* (Omilia 18 la Epistola către Corinteni), a abordat problema sinuciderii și a oferit învățături privind perspectiva creștină asupra vieții și morții. El și-a exprimat, deseori, dezaprobarea față de actul sinuciderii, subliniind gravitatea acestuia și susținând că viața aparține lui Dumnezeu și este un dar sacru.

Psihologia abordează fenomenul sinuciderii dintr-o perspectivă științifică și clinică, încercând să înțeleagă factorii care contribuie la această alegere tragică și să ofere modalități de prevenție și intervenție. Există într-adevăr factori de risc (tulburări de natură psihologică, izolarea socială, mediul agresiv etc.) care pot duce o persoană în starea de a hotărî că nu mai poate trăi, însă toate aceste stări, dacă sunt identificate la timp și tratate, pot fi evitate zeci de tragedii.

Sfântul Spiridon al Trimitundeii

Viața noastră nu ne aparține și de aceea, luarea propriei vieți este un act de neascultare față de Dumnezeu; acest act este încadrat la „păcate strigătoare la cer”. Părinții Bisericii au scris în nenumărate rânduri despre iertarea lui Dumnezeu față de sinucigași, concluzia fiind că Dumnezeu iartă, însă sinucigașii pleacă în veșnicie cu sentimentul deznădejdiei, cu necredința în mila Lui, iar starea din momentul morții nu poate fi schimbată. De aceea, este greșit să afirmăm că Dumnezeu nu îi iartă pe aceștia și este mai aproape de adevăr ideea că ei înșiși pleacă din această lume cu refuzul de a cere iertare.

Φ„Sau nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Care este în voi, pe Care-L aveți de la Dumnezeu, și că voi nu sunteți ai voștri? Căci ați fost cumpărați cu preț! Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu.” (I Corinteni 6, 19-20)

Mărturii

Există multe mărturii ale unor persoane care, deși credincioase, au ajuns la deznădejde și au hotărât că sinuciderea este soluția, însă au găsit ajutor la sfinții cărora s-au rugat: „Prin anul 2007 sau 2008, nu-mi mai amintesc exact data, (...) mă apucaseră „ca din senin” niște stări oribile, inexplicabile, de neliniște, agitație, tulburare, deznădejde și gânduri suicidale (...) Apoi, la un moment dat, am zărit printre blocuri Biserica „Sfântul Spiridon-Nou” și parcă cineva nevăzut mi-a îndreptat pașii spre ea, să intru și să mă rog puțin. De cum am ajuns acolo și mi-am pus fruntea pe racla Sfântului Spiridon (pe acea părticică unde sunt moaștele), am simțit o forță malefică, așa ca un fel de „gheară” invizibilă care-mi strângea cu putere creierul ca într-un fel de chingi și nu voia să mă elibereze. Atunci am strigat cu disperare în gândul meu: „Sfinte Spiridoane, te rog ajută-mă, nu mă lăsa, fă ceva, scapă-mă!” și imediat m-am simțit eliberată (...) Sfântul Spiridon mă ajutase încă o dată, scăpându-mă de acel duh necurat și dându-mi, în locul tulburării, stări de pace, calm, liniște, împăcare, fericire, bucurie, seninătate, încredere, speranță, cum nu mai avusesem de multă vreme, iar în plus, mi-a dispărut pe loc și toată oboseala (de parca mi-ar fi luat-o cu mâna) ce se acumulase în urma unor nopți nedormite și bânuite de insomnii chinuitoare.”⁵

⁵<https://doxologia.ro/sfantul-spiridon-m-salvat-de-la-sinucidere>

DESPRE EUTANASIE

Eutanasia are două înțelesuri: 1. Sinuciderea asistată de personal medical, a unei persoane bolnavă incurabil aflată în stadiul terminal al bolii. Eutanasia este motivată cu argumentul salvării de suferință insuportabilă adusa de maladia respectivă. 2. Întreruperea acordării de mijloace pentru supraviețuire, deconectarea de la aparatura ce suține viața.

Informează-te:

- Ω „Astăzi, eutanasia există la nivel legislativ în Olanda, Australia, Belgia și Oregon (USA). Elveția a devenit țara „turismului sinuciderii”, după ce organizația DIGNITAS a ajutat peste 50 de persoane să fie ucise. Membrii Dignitas sunt peste 1700, 950 dintre aceștia sunt străini. Zurich este numită „capitala mondială a eutanasiilor”. Sunt semnale că în curând alte țări vor legaliza eutanasia. Spre exemplu, Curtea Supremă a Marii Britanii a aprobat cererea unei femei paralizate care a dorit ca medicul ei să oprească ventilația pulmonară artificială care o ținea în viață.”⁶
- Ω „Nu voi da nici un medicament letal nimănui, chiar dacă ar cere și nici nu voi sfătui pe cineva la aceasta.” (Jurământul lui Hippocrate)
- Ω Medicina contemporană face eforturi pentru a menține viața cu ajutorul mijloacelor artificiale; a fost prelungită viața omului cu ajutorul medicamentelor, se vorbește tot timpul de calitatea vieții pacientului. Creștinismul însă vorbește de caracterul sacru al vieții, de încredințarea în mâinile lui Dumnezeu, de abordare a bolii și a neplăcerilor acesteia din perspectiva veșniciei.
- Ω În timpul oricărei Sfinte Liturghii Ortodoxe, o cerere este repetată de trei ori: „Sfârșit creștinesc, fără durere, neînfruntat, în pace...”. Înțelegerea ortodoxă a unui sfârșit neînfruntat include pregătirea momentului morții, care este considerat un stadiu semnificativ spiritual al vieții umane. Prima oară eutanasia a fost introdusă în secolul al XX-lea în Germania fascistă. Conform informațiilor Procesului de la Nuremberg, din 1939 până în 1941, 7000 de oameni au fost uciși, fiind caracterizați ca fiind „ființe deposedate de calitatea vieții”.
- Ω „Moarte demnă” înseamnă plecare din această viață fără durere, fără suferință. Astfel, distrugerea vieții umane este văzută ca un bine. În 1974, „Manifestul eutanasiilor” a fost publicat, fiind semnat de peste 40 de personalități, printre care și laureați ai Premiului Nobel. În acesta, este scris: „Afirmăm că este imoral să accepți și să impui suferința. Credem în valoarea și demnitatea individului, de la care survine necesitatea de a-i permite libertatea de a decide în mod rațional ce să facă cu viața sa”. Cu alte cuvinte, fiecare persoană are dreptul de a comite sinucidere.”⁷

Cum credeți că se împacă aceste poziții în cazul unei boli incurabile? Realizați o dezbatere în clasă, analizând aspecte cunoscute de voi.

⁶ <https://doxologia.ro/eutanasia-moarte-demna-crima-premeditata>

⁷ <https://doxologia.ro/eutanasia-moarte-demna-crima-premeditata>

Degradarea demnității umane

Formele degradării pot fi:

- ⇒ **Discriminarea:** se referă la tratarea unei persoane sau a unui grup în mod nedrept sau inferior pe baza unor caracteristici precum rasă, sex, religie, și poate duce la degradarea demnității umane.
- ⇒ **Abuzurile:** fizice, emoționale sau sexuale pot cauza suferință și degradare a demnității umane.
- ⇒ **Sărăcia și excluziunea socială:** oamenii care se confruntă cu sărăcia extremă sau sunt excluși social pot simți că li se neagă accesul la o viață demnă. Lipsa resurselor esențiale, cum ar fi hrana, locuința și îngrijirea medicală, poate submina demnitatea umană.
- ⇒ **Lipsa drepturilor fundamentale:** încălcarea drepturilor fundamentale, precum libertatea de exprimare, dreptul la viață privată sau dreptul la justiție echitabilă, poate afecta semnificativ demnitatea umană.
- ⇒ **Exploatarea:** utilizarea unei persoane în mod nedrept sau exploatarea sa în scopuri financiare sau de altă natură poate duce la o degradare semnificativă a demnității umane.

FURTUL, CA FACTOR CE DUCE LA DEGRADAREA DEMNITĂȚII UMANE:

Sfântul Ioan Gură de Aur a condamnat furtul. În predici și omilii, el a subliniat importanța virtuților precum milostenia, generozitatea și iubirea față de aproapele, în contrast cu egoismul și lăcomia care pot duce la furt. În "Despre bogăția nelegiuită" (*Adversus Oppugnatores Vitiorum*), Sfântul Ioan Gură de Aur a discutat despre riscurile morale ale posesiunilor materiale și a susținut o abordare echilibrată și responsabilă a bunurilor.

Adicțiile

Adicția sau dependența reprezintă unul dintre cele mai răspândite și, ca atare, relevante fenomene de patologii comportamentale umană. Zilele noastre sunt martore ale unui consum abuziv, pe scară largă, de substanțe, tradiționale sau produse sintetice noi, ca și ale răspândirii vertiginoase a utilizării problematice a mediilor virtuale (internet, rețele de socializare), pe lângă alte tipuri de comportamente compulsive, precum jocurile de noroc, cumpărăturile sau chiar *munca*.

◇ **Provocare:** adicția după unii autori, este de fapt dorul după Dumnezeu îndreptat în mod eronat spre materie. Cum vezi această perspectivă?

Minciuna este una dintre formele de manifestare care aduce degradare demnității umane:

Sfântul Apostol Pavel

„Buzele cele grăitoare de minciună sunt urâciune înaintea Domnului, iar cei ce făptuiesc după adevăr sunt plăcerea Lui.”

(Pildele lui Solomon 12, 22)

SARCINĂ INDIVIDUALĂ:

Realizează un tabel comparativ despre minciună, furt, lăcomie, violență, adicția față de diverse substanțe sau comportamente în opoziție cu virtuți creștine pe care un tânăr creștin le poate promova cu ajutorul propriului exemplu, conform citatului: „Și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate și în sfințenia adevărului. Pentru aceea, lepădând minciuna, grațiți adevărul fiecare cu aproapele său...”. (Efeseni 4, 24-25)

ȘTIAȚI CĂ?

- Ω Progresele tehnologice pot ridica întrebări suplimentare legate de eutanasiere, inclusiv posibilitatea de a menține în viață o persoană în mod artificial, fără calitatea vieții?
- Ω Aceste provocări pot contribui la discuții despre limitele tratamentului medical și suportul de viață.
- Ω Sinuciderea este o problemă de sănătate publică la nivel mondial, iar Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a identificat prevenirea sinuciderii drept o prioritate globală?
- Ω Multe țări au legi care pedepsesc actele de violență și abuz, iar promovarea respectării acestor legi este esențială pentru menținerea ordinii sociale?
- Ω Prezentarea excesivă a violenței în mass-media poate influența percepția și comportamentul oamenilor. Consumul constant de conținut violent poate contribui la desensibilizare și la creșterea agresivității. Persoanele expuse la violență pot dezvolta probleme de sănătate mentală, cum ar fi stresul post-traumatic, anxietatea, depresia și alte tulburări.

HARTA IDEILOR

„Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale, ci fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția” (1 Timotei 4, 12).

01 Violența

Viața este darul lui Dumnezeu pentru oameni, iar, violența nu este o virtute și nu poate fi unul dintre factorii devenirii spre veșnicie.

02

Eutanasierea

Intervenind intenționat pentru a scăpa pe cineva de o boală incurabilă sau de dureri insuportabile îi răpim ocazia de a se întoarce la Dumnezeu. În creștinism suferința are rol terapeutic, dar și de conștientizare nevoii de ajutor divin

Adicțiile

Adicția sau dependența reprezintă unul dintre cele mai răspândite și, ca atare, relevante fenomene de patologie comportamentală umană.

Rolul tinerilor în apărarea vieții

Tinerii sunt forța vitală a oricărei societăți și exponenții unei generații ce pot fi exemple demne de urmat

04 Sinuciderea

Sinuciderea este un act ce provine din deznădejde și neîncredere față de promisiunile lui Dumnezeu

05

Furtul și minciuna

Furtul și minciuna provin din egoism, din lăcomie, din lipsa de considerație față de bunul altuia

06

Scopul vieții creștine este mântuirea

Comuniunea în veșnicie cu Dumnezeu se câștigă prin practicarea virtuților, împărtășirea cu Sfintele Taine și creșterea duhovnicească până la atingerea desăvârșirii

FIȘA 1

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 1-b)

A		B	
1	Eutanasia este o metodă	a)	cele mai întâlnite forme de comportament compulsiv.
2	Sinuciderea este răspunsul	b)	ce nu este acceptată de învățătura creștină.
3	Adicțiile față de substanțe sunt astăzi	c)	degradarea demnității umane.
4	Abuzul emoțional poate cauza	d)	baza credinței creștine.
		e)	omului ce nu are nădejde în Dumnezeu.

II. Citește afirmațiile de mai jos și apoi realizează scurte reflecții, care să releve învățătura creștină referitoare la subiectele abordate în lecție.

- ◇ O persoană suicidară va rămâne întotdeauna suicidară.
- ◇ Discuția despre sinucidere este o idee proastă și poate încuraja sinuciderea.
- ◇ Doar persoanele cu probleme psihice sunt suicidare.

III. Lecturează textul: „Persoana egoistă nu mai este capabilă să mai vadă lucrurile, oamenii și evenimentele așa cum sunt. Pe toate le distorsionează, le modifică și le înțelege alandala. „Și lucrul drept devine strâmb în mintea strâmbă” ne spune Părintele Paisie Aghioritul. Până și lumina naturală a minții este mult împuținată, astfel că omul cu greu mai face distincții care ar fi, în mod obișnuit, destul de ușor de făcut. El însă merge pe un drum pe care chiar nu își mai dă seama cât de singur a ajuns. Continuă să comunice cu ceilalți, să relaționeze, să dea și să primească câte ceva, dar de fapt a rămas complet și cumplit de singur. Pentru că un egoist care se manifestă creează repulsie în jurul său. Dacă majoritatea îl suportă din cauza conveniențelor sociale, totuși, nimeni, nici cei mai apropiați ai lui, nu-l are la inimă. Pentru cei din preajmă, din familie, de la locul de muncă, dintre prieteni, egoistul e cea mai grea piatră de încercare a puterii credinței. E ușor să te porți frumos cu oamenii care se poartă frumos cu tine: sunt corecți, îndatoritori, îți fac diverse servicii, știu să te asculte și îți oferă ajutorul la vreun necaz. Egoistul însă nu e capabil de toate aceste gesturi minimale ale oamenilor obișnuiți, deoarece el nu mai e capabil să privească dincolo de propriul sine.” (<https://www.crestinortodox.ro/religie/egoistul-127587.html>)

Realizează un text de aproximativ 10 rânduri în care să realizezi legătura dintre egoism-sinucidere sau dintre egoism - comportamente adictive. În redactarea textului, trebuie să formulezi o opinie utilizând limbajul specific disciplinei Religie, precum și să aduci argumente scripturistice sau patristice.

Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil

FIȘA 2

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: **1-b)**

A		B	
1	Eutanasia este o metodă	a)	cele mai întâlnite forme de comportament compulsiv.
2	Sinuciderea este răspunsul	b)	ce nu este acceptată de învățătura creștină.
3	Adicțiile față de substanțe sunt astăzi	c)	degradarea demnității umane.
4	Abuzul emoțional poate cauza	d)	baza credinței creștine.
5	Milostenia și adevărul sunt	e)	omului ce nu are nădejde în Dumnezeu.
		f)	opuse furtului și minciunii.

II. Citește afirmațiile de mai jos și apoi realizează scurte reflecții, care să releve învățătura creștină referitoare la subiectele abordate în lecție.

- ◇ O persoană suicidară va rămâne întotdeauna suicidară.
- ◇ Discuția despre sinucidere este o idee proastă și poate încuraja sinuciderea.
- ◇ Doar persoanele cu probleme psihice sunt suicidare.
- ◇ Cele mai multe sinucideri se întâmplă din dezamăgiri profunde
- ◇ Nu are rost să intervenim atunci când cineva crede că trebuie să moară.

III. **Lecturează textul:** „Persoana egoistă nu mai este capabilă să mai vadă lucrurile, oamenii și evenimentele așa cum sunt. Pe toate le distorsionează, le modifică și le înțelege alandala. „Și lucrul drept devine strâmb în mintea strâmbă” ne spune Părintele Paisie Aghioritul. Până și lumina naturală a minții este mult împuținată, astfel că omul cu greu mai face distincții care ar fi, în mod obișnuit, destul de ușor de făcut. El însă merge pe un drum pe care chiar nu își mai dă seama cât de singur a ajuns. Continuă să comunice cu ceilalți, să relaționeze, să dea și să primească câte ceva, dar de fapt a rămas complet și cumplit de singur. Pentru că un egoist care se manifestă creează repulsie în jurul său. Dacă majoritatea îl suportă din cauza conveniențelor sociale, totuși, nimeni, nici cei mai apropiați ai lui, nu-l are la inimă. Pentru cei din preajmă, din familie, de la locul de muncă, dintre prieteni, egoistul e cea mai grea piatră de încercare a puterii credinței. E ușor să te porți frumos cu oamenii care se poartă frumos cu tine: sunt corecți, îndatoritori, îți fac diverse servicii, știu să te asculte și îți oferă ajutorul la vreun necaz. Egoistul însă nu e capabil de toate aceste gesturi minimale ale oamenilor obișnuiți, deoarece el nu mai e capabil să privească dincolo de propriul sine.” (<https://www.crestinortodox.ro/religie/egoistul-127587.html>)

Realizează un text de aproximativ 10-15 rânduri în care să realizezi legătura dintre egoism-sinucidere sau dintre egoism - comportamente adictive. În redactarea textului, trebuie să formulezi o opinie utilizând limbajul specific disciplinei Religie, precum și să aduci argumente scripturistice sau patristice.

FIȘA 3

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: **1-b)**

A		B	
1	Eutanasia este o metodă	a)	cele mai întâlnite forme de comportament compulsiv.
2	Sinuciderea este răspunsul	b)	ce nu este acceptată de învățătura creștină.
3	Adicțiile față de substanțe sunt astăzi	c)	degradarea demnității umane.
4	Abuzul emoțional poate cauza	d)	baza credinței creștine.
5	Milostenia și adevărul sunt	e)	omului ce nu are nădejde în Dumnezeu.
6.	Furtul și minciuna	f)	opuse furtului și minciunii.
		g)	sunt forme de degradarea a demnității umane.

II. Citește afirmațiile de mai jos și apoi realizează scurte reflecții, care să releve învățătura creștină referitoare la subiectele abordate în lecție.

- ◇ O persoană suicidară va rămâne întotdeauna suicidară.
- ◇ Discuția despre sinucidere este o idee proastă și poate încuraja sinuciderea.
- ◇ Doar persoanele cu probleme psihice sunt suicidare.
- ◇ Cele mai multe sinucideri se întâmplă din dezamăgiri profunde.
- ◇ Nu are rost să intervenim atunci când cineva crede că trebuie să moară.
- ◇ Sinuciderea și eutanasia sunt uneori acceptate.

III. **Lecturează textul:** „Persoana egoistă nu mai este capabilă să mai vadă lucrurile, oamenii și evenimentele așa cum sunt. Pe toate le distorsionează, le modifică și le înțelege alandala. „Și lucrul drept devine strâmb în mintea strâmbă” ne spune Părintele Paisie Aghioritul. Până și lumina naturală a minții este mult împuținată, astfel că omul cu greu mai face distincții care ar fi, în mod obișnuit, destul de ușor de făcut. El însă merge pe un drum pe care chiar nu își mai dă seama cât de singur a ajuns. Continuă să comunice cu ceilalți, să relaționeze, să dea și să primească câte ceva, dar de fapt a rămas complet și cumplit de singur. Pentru că un egoist care se manifestă creează repulsie în jurul său. Dacă majoritatea îl suportă din cauza conveniențelor sociale, totuși, nimeni, nici cei mai apropiați ai lui, nu-l are la inimă. Pentru cei din preajmă, din familie, de la locul de muncă, dintre prieteni, egoistul e cea mai grea piatră de încercare a puterii credinței. E ușor să te porți frumos cu oamenii care se poartă frumos cu tine: sunt corecți, îndatoritori, îți fac diverse servicii, știu să te asculte și îți oferă ajutorul la vreun necaz. Egoistul însă nu e capabil de toate aceste gesturi minimale ale oamenilor obișnuiți, deoarece el nu mai e capabil să privească dincolo de propriul sine.” (<https://www.crestinortodox.ro/religie/egoistul-127587.html>)

Realizează un text de aproximativ 15-20 rânduri în care să realizezi legătura dintre egoism-sinucidere sau dintre egoism - comportamente adictive. În redactarea textului, trebuie să formulezi o opinie utilizând limbajul specific disciplinei Religie, precum și să aduci argumente scripturistice sau patristice.

RECAPITULARE

I. Reamintește-ți noțiunile învățate în această unitate.

Despre violență

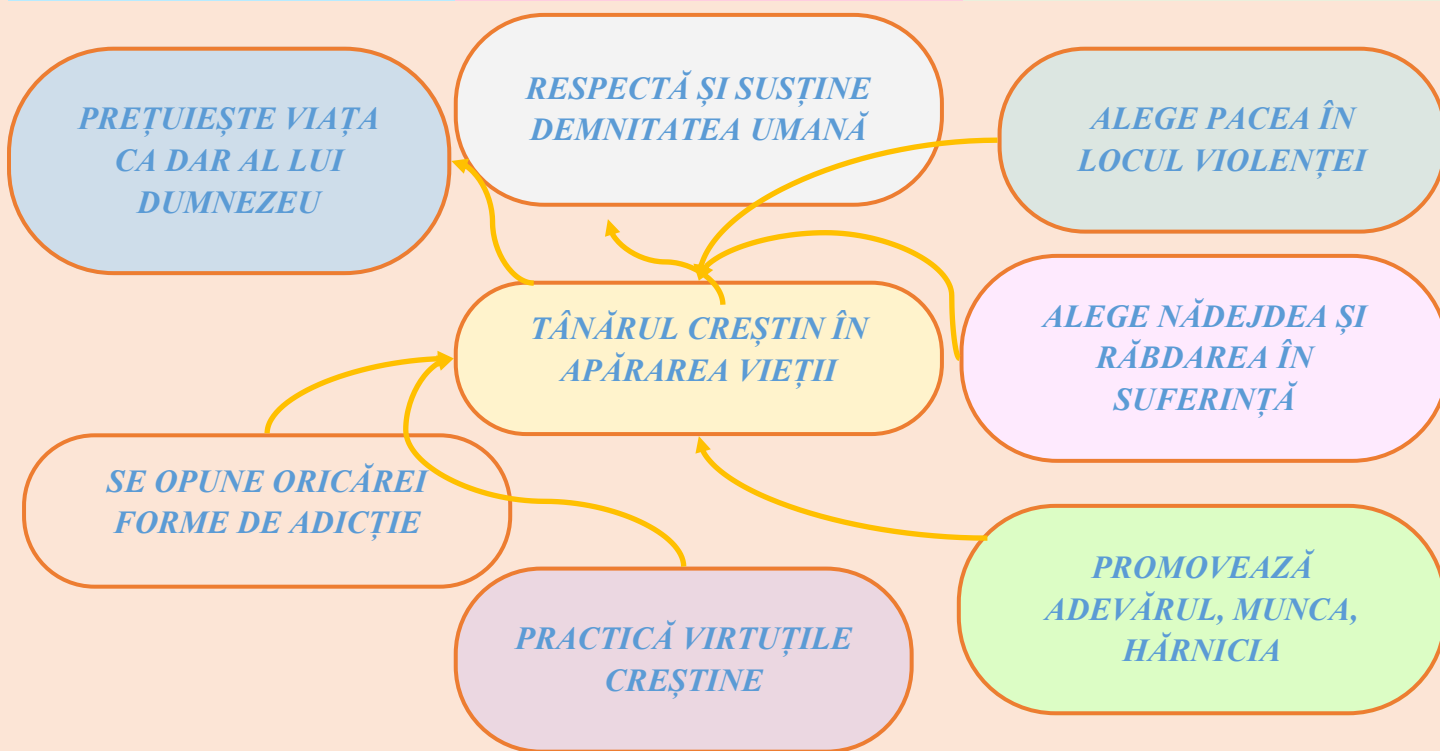
♦ Ortodoxia nu promovează violența, ci iubirea, pacea și blândețea. Principiile fundamentale ale credinței ortodoxe subliniază respectul pentru demnitatea umană, iertarea și smerenia. Credincioșii sunt îndemnați să trăiască în armonie cu aproapele lor. Viața este darul sacru al lui Dumnezeu.

Despre sinucidere și eutanasi

♦ Sinuciderea este considerată un păcat grav în învățătura de credință ortodoxă, căci este privită ca o negare a darului vieții și a voinței lui Dumnezeu.
♦ Eutanasia este de asemenea considerată păcat, creștinii sunt îndemnați să ofere îngrijire și sprijin celor aflați în suferință și să respecte demnitatea și valoarea fiecărei vieți umane până în ultimul moment.

Despre formele de degradare a demnității umane

♦ În creștinism, demnitatea umană este considerată ca fiind dată de Dumnezeu, prin urmare, trebuie respectată și protejată în toate împrejurările. În învățăturile creștine, fiecare ființă umană este creată de Dumnezeu și este iubită și valorizată de El. Creștinismul subliniază importanța respectului, compasiunii și solidarității față de fiecare persoană.

Organizați și desfășurați o cafenea publică pentru a demonta în 5 echipe, proverbele:

1. Dacă ești bun ești luat de prost.
2. Lenea nu a omorât pe nimeni.
3. Uneori trebuie să te aperi prin violență.
4. Sinuciderea este o alegere.
5. Eutanasia este necesară pentru cei care au boli în fază terminală.

Activitate
practică:

Cafeneaua publică

EVALUARE

Unitatea II Trăirea învățaturii creștine

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după **modelul: a) - 2. - d.**

20 PUNCTE

A	B	C
a) Sinuciderea asistată	1. de fapt	a. templu al Duhului Sfânt.
b) Trupul omului	2. se numește	b. tratarea unei persoane în mod nedrept.
c) Discriminarea	3. este	c. prejudicii sufletului.
d) Minciuna este o	4. formă de	d. eutanasiu.
e) Adicțiile aduc	5. se referă la	e. manifestare a degradării demnității umane.
f) Sinucigașii sunt	6. grave	f. tăcerea sufletului.
g) Creștinismul vorbește	7. despre	g. Darul sacru al vieții.
	8. cu totul	h. marii deznădăjduiți.
		i. iubirea veșnică.

II. Completează spațiile lacunare cu termenii potriviți din paranteză.

30 PUNCTE

„Viața omului este darul lui Dumnezeu, Creatorul întregii existențe. (...) Chemându-l pe om la _____ Dumnezeu nu-l pune în fața alegerii: să primească sau să refuze darul vieții. Acesta îi este dat și omul credincios trebuie să-l utilizeze potrivit poruncilor divine. Nimeni nu este _____ absolut al vieții sale, aceasta nefiind opera sa, ci a lui Dumnezeu. Din aceste motive, omul nu are voie să dispună de viața sa după bunul plac, ci are datoria să _____ îngrijească de sănătatea lui. Interdicția de a nu ucide nu poate fi contrabalansată prin _____ umanitare invocate. Aprobarea eutanasiei ar însemna negarea _____ în Dumnezeu. Credința ortodoxă _____ că „în cuvintele și faptele Mântuitorului Iisus Hristos nu se află nici cele mai neînsemnate indicii în favoarea eutanasiei; (...) grija _____ arătată de Iisus față de bolnavi, vindecarea bolnavilor și învierea din morți a lui Lazăr sunt _____ argumente împotriva eutanasiei. Pe bolnavul care zăcea și suferea de 38 ani, Iisus îl întreabă: «Vrei să fii sănătos?» Și-l _____; nu-l ucide pentru a-l scăpa de suferință.” (<https://www.scripgroup.com/sanatare/BIOETICA-EUTANASIA-si-DEMNIATAT94366.php>)

(vindecă, existență, permanentă, subliniază, propovăduită, proprietarul, ideile, credinței)

III. Redactează un eseu liber, despre importanța respectării demnității umane.

În redactarea eseului vei ține cont: a) să relatezi experiența personală a momentului în care ai auzit despre învățătura ortodoxă cu privire la respectarea demnității umane; b) să menționezi cel puțin două mărturii din viețile sfinților privind acest subiect; c) să demonstrezi importanța respectării sacralității vieții.

40 PUNCTE

Imagini	Link
Maica Domnului Împărăteasa Cerului	https://doxologia.ro/maica-domnului-imparateasa-cerurilor-platytera , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Maica Domnului cu șapte săgeți	https://doxologia.ro/cinstirea-icoanei-maicii-domnului-cu-sapte-sageti , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Sfântul Antonie cel Mare	https://doxologia.ro/cuvinte-cheie/sfantul-antonie-cel-mare , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Sfântul Spiridon al Trimitundeii	https://doxologia.ro/viata-sfantului-ierarh-spiridon-episcopul-trimitundeii-0 , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Sfântul Apostol Pavel	https://doxologia.ro/viata-sfintilor-apostoli-petru-pavel , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil	https://doxologia.ro/soborul-sfintilor-arhangheli-mihail-gavriil-al-tuturor-cerestilor-puteri , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00

TEXT	Link
Text 1	https://doxologia.ro/tanarul-are-nevoie-de-un-povatuitor-duhovnicesc , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 2	https://www.cuvantul-liber.ro/449137/mandria-ura-si-scriitorul/ , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 3	https://invataturiortodoxe.ro/citeste/smerenia-si-dragostea-insusirile-trairii-ortodoxe-arhimandrit-sofian-boghiu.pdf.htm , ultima accesare 08.04.2024, ora 8,00
Text4	file:///C:/Users/Acer2023/Downloads/NONVIOLENTA_FORMA_DE_EXPRI_MARE_A_DUHOVNI.pdf , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 5	https://doxologia.ro/sfantul-spiridon-m-salvat-de-la-sinucidere ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 6	https://doxologia.ro/eutanasia-moarte-demna-crima-premeditata), ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 7	https://doxologia.ro/eutanasia-moarte-demna-crima-premeditata , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 8	https://www.crestinortodox.ro/religie/egoistul-127587.html , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00
Text 9	https://www.scrigroup.com/sanatate/BIOETICA-EUTANASIA-si-DEMNIAT94366.php , ultima accesare 08.04.2024, ora 8.00

UNITATEA III

EXPRIMAREA ÎNVĂȚĂTURII CREȘTINE

„Atotputernice Stăpâne, înțelepte și atotbunule Doamne, Născătorule cel fără de început al Fiului celui dintr-o ființă născut și Purcezător al Sfântului și Celui de viață făcătorul Tău Duh, veșnic și pururea fiilor; ... a Căruia mărire este nemărginită, slavă nespusă și milostivire nemăsurată; ...Adu-Ți aminte, Doamne, denoi...dăruiește-ne...toate cererile cele spre mântuire, și mai ales viață curată și fără de prihană...”

(Rugăciune către Dumnezeu -Tatăl)

Partea I: Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa
Partea a II-a: Monumente reprezentative de artă religioasă din România

Artă trebuie să fie o expresie a iubirii, altfel nu este nimic.
Marc Chagall (1887-1985)

LECȚIA 1

Partea I: Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa

Biserica Sf. Vitale, Ravenna, Italia

Biserica St. Maria Assunta, Italia

Catedrala din Reims, Franța

Schiță de biserică înconjurată de capele, de Leonardo da Vinci

REPERE TEORETICE

- Ω Ce legătură există între artă și dogmă?
- Ω Cum identificăm un stil arhitectural reprezentativ?
- Ω Care sunt cele mai cunoscute monumente reprezentative de artă religioasă din Europa?

Odată cu pătrunderea și dezvoltarea creștinismului în Europa s-a născut arta creștină, care nu numai că a contribuit la crearea marilor stiluri și monumente creștine, dar constituie și o adevărată mărturie despre frumusețea lui Dumnezeu.

Monumentele de artă religioasă, născute din „febra căutării lui Dumnezeu”, pot fi grupate în funcție de anumite caracteristici comune și care constituie elementele specifice fiecărui stil arhitectural. Cele mai cunoscute stiluri arhitecturale sunt cel bizantin, romanic, gotic și renașcentist.

Părintele Teologos, viețuitor în Sfântul Munte Athos, spunea: *Artă este, în esență, căutarea lui Dumnezeu și a stării din rai.*

Căderea Protopărinților noștri în păcatul neascultării și ruperea lor de starea paradisiacă (Facerea 1-3) a generat o nostalgie ontologică a umanității. Efortul omului de a se apropia, din nou, de starea din Eden se regăsește, până astăzi, în actul creator al artistului. Astfel, s-au născut cele mai mari capodopere literare, arhitecturale, picturale ori muzicale care, deși au fost create în epoci diferite, concentrează în ele dorul și zborul sufletului după și către Creator. Elementele arhitecturale și picturale au menirea de a-i înfățișa privitorului (dincolo de orice limitare – origine, limbă, statut social, cultural etc.) lumea spirituală redată în forme și compoziții de culoare.

Stilul bizantin este caracteristic perioadei Imperiului Bizantin, care a durat aproximativ 1000 de ani, între secolele IV și XV. Bisericele de stil bizantin se caracterizează prin **planul cruciform** care reiese din apariția absidelor în pereții laterali, acoperișul în formă de **boltă arcuită** (cupolă centrală) ridicată deasupra naosului; împărțirea în trei încăperi: **pronaos, naos și altar**, ultimele două **despărțite** între ele prin **catapeteasmă**.

Sfânta Sofia din Constantinopol
(Istanbul)

San Vitale din Ravenna

De asemenea, specifică stilul bizantin este utilizarea de arcade, coloane, bolti, pereți groși, **mozaicuri și fresce**, detalii intricate – precum **ornamente florale** sau **figuri religioase**.

Alături de iconica *Hagia Sofia* din Istanbul, printre monumentele reprezentative de artă religioasă se numără: *Sfânta Irina și Biserica Chora* (Istanbul), *San Vitale*, Ravenna, Italia, *Mănăstirea Bachkovo*, Bulgaria, *Biserica Sfânta Sofia*, *Mănăstirea Rila*, Bulgaria, *Mănăstirea Gračanica*, Pristina, Kosovo.

Stilul romanic este unul din cele mai reprezentative stiluri arhitectonice medievale, care a dominat în Europa între secolele XI și XIII. Acest stil se remarcă prin caracteristici distinctiv, cum ar fi **măreția și solemnitatea clădirilor**, utilizarea largă a **arcadelor și a coloanelor**, precum și detalii sculpturale bogate. Arhitectura romanică se caracterizează prin **utilizarea generoasă a pietrei**, prezentă în construcția **zidurilor masive** și a **arcadelor**. Bisericele și catedralele romane sunt construite în general în **formă de cruce**, cu **nave lungi și boltire** în formă de semicerc. Un alt element distinctiv al stilului romanic este prezența faimoaselor **ferestre romane** – mici și rotunde, amplasate de obicei în partea superioară a clădirii. Arhitectura romanică este, de asemenea, caracterizată de **sculpturile în piatră** care decorează exterioarele clădirilor. Aceste sculpturi includ scene religioase, figuri de sfinți și animale fantastice, bogat ornamentate și detaliat executate.

În Franța (patria stilului): Biserica Mănăstirii „Sfântul Ștefan”, Caen, *Notre-Dame du Port* din Clermont; catedralele din *Avignon* și *Perigueux*; bisericile *Saint-Germain* din Toulouse, *Sfântul Ilarie și Notre-Dame la Grande* din Poitiers, *Sfântul Paul* din Isoire.

În Anglia: catedralele din *Canterbury* și *Winchester*, iar în Germania, Biserica *Sfântul Cyriac* la Gernrode, Catedrala *Sankta Maria im Kapitol* și Biserica *Sfinții Apostoli* din Köln. În Spania și Portugalia: Biserica *Sfântul Iacob (Santiago)* din Compostela, catedralele din orașele: *Avila (Sfântul Vincențiu)*, *Lugo* (sec. XII), *Zaragoza (San Pablo)*.

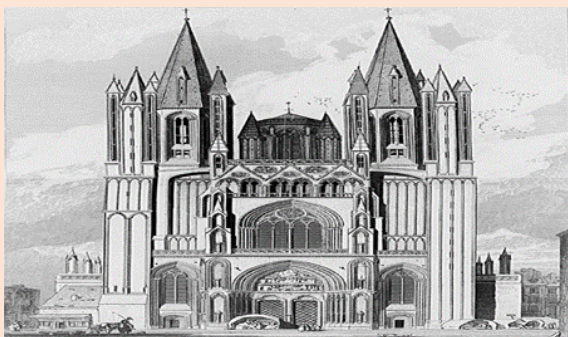
Catedrala din Canterbury

Santiago de Compostela

Stilul gotic

– a apărut în Europa în Evul Mediu, între secolele al XII-lea și al XVI-lea. Caracterizat prin **grandoare și mister**, acest stil este recunoscut pentru utilizarea **arcadelor ogivale**, a **vitraliilor** și a **contraforților**. Edificiile în stil gotic impresionează prin înălțimea lor, în special prin **turnurile înalte și zvelte**. De asemenea, caracteristice sunt și **stâlpii subțiri** și **ferestrele înalte**, care permit pătrunderea unei cantități mari de lumină în interiorul clădirilor. Elementul de design gotic este dominat de formele complexe și de detaliile elaborate.

Catedrala din Coutances, Franța

Interiorul Catedralei Notre-Dame din Paris

Sculpturile cu personaje biblice și grotești sunt prezente în special la fațadele catedralelor gotice, accentuând impresia de misticism și spiritualitate. În interior, goticul este cunoscut pentru arhitectura în stilul „crucifix” cu nave late ce se ramifică în nave laterale, creând astfel o perspectivă impresionantă. Utilizarea vitraliilor și a **rozetelor** conferă o atmosferă de sacru și misterios. Mănăstirea *Sfântul Ieronim* din Lisabona, Portugalia, Catedrala din *Coutances* și Catedrala *Sfântul Ștefan* din Bourges, Franța, Catedrala din *Canterbury*, Anglia, Domul din *Köln*, Germania.

Stilul renascentist

– este unul caracterizat prin **reînvierea valorilor și ideilor clasice** ale grecilor și romanilor antici. Cunoscut și sub numele de „**renaștere**”, acest stil a dominat arta și cultura europeană în perioada secolelor XIV-XVII. Una dintre principalele caracteristici ale stilului renascentist este **interesul pentru perspectivă** și **redarea în detaliu a formelor umane și a obiectelor**. Aceasta a dus la apariția picturii în ulei și la dezvoltarea tehnicilor precum *sfumato* și *clarobscur*, care au contribuit la crearea iluziei de tridimensionalitate în volum. Arhitectura renascentistă se caracterizează prin **simetrie și proporție perfectă**, cu accent pe utilizarea elementelor clasice, cum ar fi **coloanele și frontoanele**.

Basilica San Pietro, Vatican, Italia, Domul Santa Maria del Fiore, Florența, Italia, Catedrala Wawel, Cracovia, Polonia, Biserica și Primăria din Levoča, Slovacia, Biserica Sfântul Mihail din München, Germania, Biserica Sfântul Ignațiu din Loyola, Notre-Dame del Pilar din Zaragoza, Biserica Seminarului din Salamanca, Catedrala din Granada, Palatul și Biserica Escorial, Spania.

Catedrala Wawel, Cracovia, Polonia

Basilica San Pietro, Vatican, Italia. Altarul principal

dictionar

Clarobscur, 2) clarobscururi, s. n. 1. Procedu grafic și pictural de distribuire gradată a luminii și a umbrelor în vederea redării volumelor prin efecte de contrast puternice. 2. Gravură în lemn realizată în mai multe nuanțe ale aceleiași culori. – După fr. clair-obscur.

Intrica vb. I. Refl. (Liv.) 1. A (se) încurca, a (se) intersecta la întâmplare. 2. A (se) confunda; a (se) încurca; a intriga, a face intrigi. [P.i. intric. / < t., lat. intricare]. Artă – detalii întortocheate.

Ontologic, -ă, ontologici, -ce adj. Care aparține ontologiei, specific ontologiei; ontic.

◇ Argumentul ontic = argument care susține existența lui Dumnezeu pe baza ideilor apriorice existente o dată cu sufletul și cu rațiunea însăși și care nu au nevoie să fie demonstrate (adevăr, bine, frumos, drept etc.). A fost formulat și susținut de fericitul Augustin, Anselm de Canterbury, Descartes, Leibniz ș.a. – Din r. ontologique.

Sfumato, s. n. Mod de a estompa conturul în umbră al unei picturi, astfel încât imaginea pare văzută printr-un văl de fum.

Concluzii

- ◇ Arta religioasă este cea care îmbracă – în diverse forme – gândurile, sentimentele, aspirațiile, credința, învățăturile Bisericii, trecutul, prezentul și viitorul eshatologic al omului și al lumii.
- ◇ Prin diversitatea lor, stilurile arhitecturale ne arată, indirect, bogăția darurilor Duhului Sfânt cu care au fost înzestrați artizanii acestor opere. Fiecare stil arhitectural are un set de elemente caracteristice care fac posibilă așezarea monumentelor de artă religioasă într-o categorie distinctă.
- ◇ Cele mai cunoscute monumente de artă religioasă din Europa aparțin stilurilor: bizantin, romanic, gotic și renașcentist.

Știați că?

***Stilul bizantin** este arta oficială a Ortodoxiei și a influențat puternic dezvoltarea arhitecturii religioase în Europa și Orientul Mijlociu – arhitectura medievală și stilul romantic?

***Stilul romanic** este primul stil internațional, extinzându-se în toate țările Europei cu tradiție romană până în estul Europei?

* **Stilul gotic** a avut un puternic impact și asupra mobilierului și a artei decorative? Mobilierul era sculptat în lemn masiv, cu figuri fantastice și motive florale, în timp ce tapițeriile și covoarele prezentau desene elaborate și culori intense.

***Stilul renascentist** a marcat o perioadă de reînnoire și redescoperire a artei și culturii, punând accent pe influența antică și dezvoltându-se într-un mod echilibrat și proporțional? Acest stil a avut un impact profund asupra tuturor aspectelor vieții umane din acea perioadă și a lăsat un moștenire durabilă în artă, arhitectură, literatură și știință.

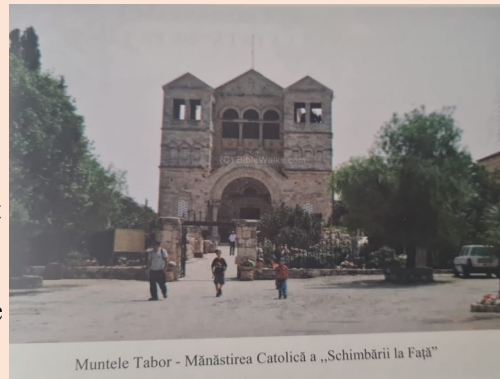
***Lucrări importante** precum „Decameronul” lui Giovanni Boccaccio și „Hamlet” de William Shakespeare sunt considerate capodopere ale acestei perioade?

Lectură despre Mănăstirea catolică „Schimbarea la față” de pe Muntele Tabor (Israel):

„Bazilica Schimbării la Față este opera arhitectului italian Antonio Barluzzi. Intrăm în biserică. Interiorul este imens. În ambele părți ale ușii de la intrare se află două altare, două capele mici închinat Sfinților Proroci Moise și Ilie (colibele cerute de Petru), care au vorbit cu Domnul pe Muntele Tabor. Deasupra acestor altare se ridică două turnuri identice ale fațadei bisericii. Cele două clopotnițe sunt unite printr-un mare arc central susținut de coloane.

Corpul principal al bazilicii se află pe locul celei de a treia bisericuțe (altar) al Mântuitorului și a fostei biserici cruciate. Aici se află altarul central cuprinzând în plan superior un mozaic modern cu tema „Schimbarea la Față a Domnului”.

Pereții în plan inferior sunt împodobiți cu mozaicuri celebre reprezentând celelalte patru schimbări la chip ale lui Iisus Hristos: nașterea, patima, moartea și învierea.” (Imagine și text: Pavel Sîrbu, *Pelerin la locurile sfinte*, pag. 190-191, Editura Gutenberg Univers, Arad)

Muntele Tabor - Mănăstirea Catolică a „Schimbării la Față”

Interiorul și exteriorul
bisericii

Sursa:
www.crestinortodox.ro

FIȘA 1

UNITATEA III Exprimarea învățaturii creștine

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: **1-d)**

A		B	
1	Hagia Sofia se află în	a)	Franța.
2	Catedrala Sfântul Petru se găsește în	b)	Anglia.
3	Catedrala Notre Dame este situată în	c)	Spania.
4	Santiago de Compostela se află în	d)	Istanbul.
5	Catedrala din Canterbury este situată în	e)	Islamabad.
		f)	Vatican.

II. Citește poezia „Catedrală printre stele” de Lucian Blaga: „Clădită din nisip, din piatră de nisip, această catedrală dăinuie în vânt./N-o clatină nimic, nici zbucium din pământ,/nici focuri din înalt./ Privind-o-n noapte prin constelații parcă însumi mă-nfirip./Prin veac cândva s-a dezbrăcat de schele făptura de nisip, biserică ce e,/ o taină-a ei prin vremi să tâlcuiască./Temei aflând în câmpul dintre stele,/ea n-are unde să se prăbușească./Celest în sine cumpănită, biruie/în timpul-vânt, și-acolo sus, mai sus de vânt.”

Având în vedere informațiile din lecție, formulează contraargumente pentru afirmațiile de mai jos:

- A. Catedralele sunt costisitoare, de aceea bisericile mici, de lemn, sunt preferate în locul lor.
- B. Putem să ne rugăm și în altă parte, de ce să mergem în catedrale? Dumnezeu ne aude de oriunde.

III. Realizează un text de aproximativ 10 rânduri în care să illustrezi importanța pelerinajului ca expresie a credinței lucrătoare în viața creștinului. În redactarea textului, trebuie să formulezi o opinie utilizând limbajul specific disciplinei Religie, precum și să aduci argumente scripturistice sau patristice.

„... Capodoperă a patrimoniului arhitectural bizantin rămasă până azi cea mai mare biserică cu cupolă din lume, este Sfânta Sofia, adică Biserica Sfintei Înțelepciuni din Constantinopol, fiind considerat monument de mare valoare istorică și arhitectonică și oricum o glorie a geniului constructiv uman, iar chiar de unii autori considerată drept cea de a opta minune a lumii antice târzii. După mărturia unui cronicar, Iustinian a dorit ~ o biserică așa cum nu a mai fost niciodată de la Adam încoace și cum nu va mai fi nicicând de-acum înainte ~”. (Viorica Ursu, *Patrimoniul arhitectural în perioada medievală: istorie, stiluri de arhitectură, structură, statut și protecție juridică*)

Arta este singura modalitate de a fugi fără să pleci de acasă. (Twyla Tharp)

Pictura este tăcerea gândirii și muzica vederii. (Orhan Pamuk)

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 1-d)

A		B	
1	Hagia Sofia se află în	a)	Franța.
2	Catedrala Sfântul Petru se găsește în	b)	Anglia.
3	Catedrala Notre Dame este situată în	c)	Spania.
4	Santiago de Compostela se află în	d)	Istanbul.
5	Catedrala din Canterbury este situată în	e)	Islamabad.
6	Domul din Köln este situat în	f)	Vatican.
		g)	Germania.

II. Citește poezia „Catedrală printre stele” de Lucian Blaga: „Clădită din nisip, din piatră de nisip, această catedrală dăinuie în vânt./N-o clatină nimic, nici zbucium din pământ,/nici focuri din înalt./ Privind-o-n noapte prin constelații parcă însumi mă-nfirip./Prin veac cândva s-a dezbrăcat de schele făptura de nisip, biserică ce e,/ o taină-a ei prin vremi să tâlcuiască./Temei aflând în câmpul dintre stele,/ea n-are unde să se prăbușească./ Celest în sine cumpănită, biruie/în timpul-vânt, și-acolo sus, mai sus de vânt.”

Având în vedere informațiile din lecție, formulează contraargumente pentru afirmațiile de mai jos:

- A. Catedralele sunt costisitoare, de aceea bisericile mici, de lemn, sunt preferate în locul lor.
- B. Putem să ne rugăm și în altă parte, de ce să mergem în catedrale? Dumnezeu ne aude de oriunde.
- C. Istoria nu ne vorbește prin clădiri bogat împodobite, ci prin cărți.
- D. Pictura, sculptura, arhitectura, tot ceea vedem în biserici, s-a realizat prin sacrificii inutile, mai bine dădeau banii săracilor.

III. Realizează un text de aproximativ 10-15 rânduri în care să ilustrezi importanța pelerinajului ca expresie a credinței lucrătoare în viața creștinului. În redactarea textului, trebuie să formulezi o opinie utilizând limbajul specific disciplinei Religie, precum și să aduci argumente scripturistice sau patristice.

„La Roma, în Piața Sfântul Petru, colonadele impunătoare sunt situate în formă de brațe întinse care întâmpină și invită lumea să intre în biserică, întrucât vocația Bisericii este aceea de-a aduce pe oameni la Hristos, știind că Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină (cf. 1 Timotei 2, 4).”

(<https://basilica.ro/catedrala-mantuirii-neamului-spatiu-sacru-si-simbol-national-elemente-majore-de-arhitectura-mistagogica-a-bisericii/>)

FIȘA 3

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 1-d)

A		B	
1	Hagia Sofia se află în	a)	Franța
2	Catedrala Sfântul Petru se găsește în	b)	Anglia
3	Catedrala Notre Dame este situată în	c)	Spania
4	Santiago de Compostela se află în	d)	Istanbul
5	Catedrala din Canterbury este situată în	e)	Islamabad
6	Domul din Köln este situat în	f)	Vatican
7	San Vitale din Ravenna se află în	g)	Germania
		h)	Italia

II. Citește poezia „Catedrală printre stele” de Lucian Blaga: „Clădită din nisip, din piatră de nisip, această catedrală dăinuie în vânt./N-o clatină nimic, nici zbucium din pământ,/nici focuri din înalt./ Privind-o-n noapte prin constelații parcă însumi mă-nfirip./Prin veac cândva s-a dezbrăcat de schele făptura de nisip, biserică ce e,/ o taină-a ei prin vremi să tâlcuiască./Temei aflând în câmpul dintre stele,/ea n-are unde să se prăbușească./ Celest în sine cumpănită, biruie/în timpul-vânt, și-acolo sus, mai sus de vânt.”

Având în vedere informațiile din lecție, formulează contraargumente pentru afirmațiile de mai jos:

- A. Catedralele sunt costisitoare, de aceea bisericile mici, de lemn, sunt preferate în locul lor.
- B. Putem să ne rugăm și în altă parte, de ce să mergem în catedrale? Dumnezeu ne aude de oriunde.
- C. Istoria nu ne vorbește prin clădiri bogat împodobite, ci prin cărți.
- D. Pictura, sculptura, arhitectura, tot ceea vedem în biserici, s-a realizat prin sacrificii inutile, mai bine dădeau banii săracilor.
- E. Catedralele sunt bune de vizitat, însă doar cei instruiți o pot face, omul de rând nu înțelege mare lucru.

III. Realizează un text de aproximativ 15-20 rânduri în care să ilustrezi importanța pelerinajului ca expresie a credinței lucrătoare în viața creștinului. În redactarea textului, trebuie să formulezi o opinie utilizând limbajul specific disciplinei Religie, precum și să aduci argumente scripturistice sau patristice.

„Biserica lui Hristos este pe pământ pregustare și anticameră a comuniunii credincioșilor dreptmăritori cu Preasfânta Treime din Împărăția cerurilor”.

(Sfântul Nicolae Cabasila)

RECAPITULARE

I. Reamintește-ți noțiunile învățate în prima parte a acestei unități.

Stilul bizantin	Stilul romanic	Stilul gotic și renașcentist
• Stilul arhitectural bizantin, cunoscut și sub numele de arhitectură bizantină, a fost o expresie distinctivă a esteticii și tehnicii în Imperiul Bizantin și în teritoriile influențate de acesta între secolele V și XV. • Acest stil este caracterizat de utilizarea generoasă a cupolelor, a mozaicurilor și a ornamentelor elaborate, care își trag rădăcinile din tradițiile romane și orientale.	• Stilul arhitectural romanic a dominat Europa între secolele XI și XIII, se remarcă prin masivitate, simplitate și utilizarea abundentă a arcadelor semicirculare și a bolții în cruce. • Caracteristicile sale includ ziduri groase, ferestre mici, arcade puternice și ornamente simple, reflectând influențe ale arhitecturii romane clasice și ale artei bizantine.	• Stilul gotic a dominat arhitectura europeană între secolele XII și XVI și reprezintă o evoluție remarcabilă în arhitectură. Caracterizat de eleganță și verticalitate, acest stil este cunoscut pentru utilizarea arcurilor ogivale, a contraforților și a vitraliilor mari. • Stilul renașcentist, apărut în Europa între secolele XIV și XVI, se caracterizează prin estetica și valorile clasice ale antichității, proporții armonioase, realism și perspectivă, dar și prin utilizarea picturii puternic laicizate.

STILUL BIZANTIN

CARACTERISTICI SPECIFICE

Planul cruciform, acoperișul în formă de boltă arcuită (cupolă centrală) ridicată deasupra naosului; împărțirea în trei încăperi: *pronaos, naos și altar*, ultimele două *despărțite* între ele prin *catapeteasmă*. Arcade, coloane, bolti, pereți groși, *mozaicuri și fresce*, detalii intricate – precum *ornamente florale* sau *figuri religioase*.

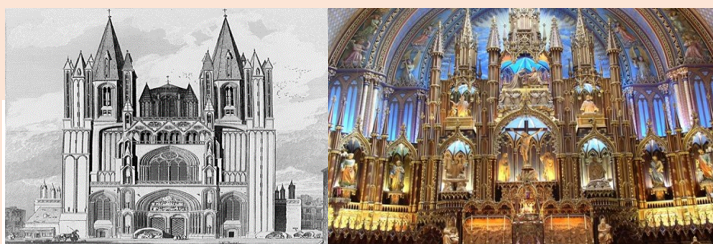
STILUL ROMANIC

CARACTERISTICI SPECIFICE

Clădiri înalte, care utilizează **arcadele, coloanele**, detalii sculpturale bogate, **materialul de construcție predominant este piatra**, prezentă în **zidurile masive** și **arcade**, construcțiile au **formă de cruce**, cu **nave lungi și boltire** în formă de semicerc (arcul rotund). De remarcat, **ferestrele romane** – mici și rotunde, amplasate de obicei în partea superioară a clădirii, dar și sculpturile în piatră.

RECAPITULARE

STILUL GOTIC

CARACTERISTICI SPECIFICE

Arcade ogivale, vitralii, contraforți. Edificiile impresionează prin înălțimea lor, în special prin **turnurile înalte și zvelte**. De asemenea, caracteristice sunt și **stâlpii subțiri și ferestrele înalte, vitralii și rozete**. Sculpturi cu personaje biblice și grotești. Se mai numește "stilul arcului frânt".

CRONOLOGIC, STILURILE
ARHITECTURALE SE ÎNCADREAZĂ ASTFEL

→ *Stilul basilical* - primele secole creștine

→ *Stilul bizantin* - sec. IV-XV

→ *Stilul romanic* - sec. XI-XIII

→ *Stilul gotic* - sec. XII-XVI

→ *Stilul renescentist* - sec. XIV-XVII

STILUL RENASCENTIST

CARACTERISTICI SPECIFICE

Interesul pentru perspectivă și redarea în detaliu a formelor umane și a obiectelor. Pun accent pe **pictura în ulei**, tehnici precum *sfumato* și *clarobscur*, care au contribuit la crearea iluziei de tridimensionalitate în volum. Arhitectura renescentistă se caracterizează prin **simetrie și proporție perfectă**, cu accent pe utilizarea elementelor clasice, cum ar fi **coloanele și frontoanele**.

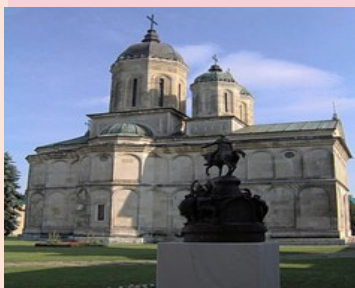

Știința este sediul utilului, arta este sediul plăcerii, iar religia este sediul adevărului.
Petre Țuțea (1902-1991)

Lecția 1

Partea a II-a: Monumente reprezentative de artă religioasă din România

Mănăstirea Dealu
(Târgoviște)

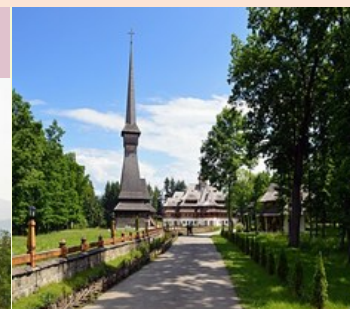
Mănăstirea Arbore
(Suceava)

Biserica din Densuș

Mănăstirea Peri
(Maramureș)

REPERE TEORETICE

- Ω Ce rol joacă arta religioasă în cultura și istoria țării?
- Ω Cum au evoluat stilurile arhitecturale românești?
- Ω Care sunt cele mai cunoscute monumente reprezentative de artă religioasă din România?

Arta religioasă a jucat întotdeauna un rol important în cultura și istoria României, reflectând credința, tradițiile și valorile poporului. Monumentele reprezentative de artă religioasă din țara noastră constituie nu doar capodopere arhitectural-artistice, ci și mărturii ale istoriei și spiritualității acestui popor.

De la vechile biserici de lemn din Maramureș până la celebrele mănăstiri pictate din nordul Moldovei și până la catedralele impunătoare din marile orașe, România este o țară bogată în monumente religioase care uimesc și încântă privitorii. Deși din punct de vedere teritorial România este unitară, din punct de vedere al stilurilor în care au fost realizate monumentele de artă religioasă se observă o distincție între cele trei provincii. Stilurile au evoluat diferit, fiind influențate de varii motive de natură politică ori culturală.

I. Țara Românească

Inițial, în Țara Românească, stilul oficial al artei bisericești a fost cel **bizantino-constantinopolitan**. În secolul al XVI-lea se dezvoltă **stilul muntenesc** sau vechiul stil românesc, iar la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, sub domnia lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), înfloarește **stilul brâncovenesc**. Stilul **bizantino-constantinopolitan** este bine reprezentat de Biserica „Sfântul Nicolae Domnesc” de la Curtea de Argeș, construită în epoca întemeierii Țării Românești (înainte de anul 1352), de Vodița, Tismana, Cozia, Brădet, Cotmeana și de Mănăstirea Dealu (~1500), de lângă Târgoviște, ctitorie a lui Radu cel Mare (1467-1508). Bisericile au plan treflat, dimensiuni mici, proporții armonioase, câte o turlă deasupra naosului și pronaosului și decor exterior simplu.

Reprezentative pentru stilul vechi românesc sunt biserica de la Curtea Veche și Mănăstirea Mihai-Vodă, din București, ctitorie a lui Mihai Viteazul (1558-1601), precum și biserica Mănăstirii Curtea de Argeș (1512-1517), zidită de Neagoe Basarab (1482-1521). De asemenea, trebuie amintite și bisericile din secolul al XVII-lea, construite sub domnia lui Matei Basarab (1632-1653): biserica Mănăstirii Arnota, biserica Mănăstirii Polovragi, biserica Mitropoliei din București. Printre caracteristicile stilului brâncovenesc se numără: planul simetric, arcadele trilobate, coloanele cu balustrade, baze, fusuri și capiteli înflorate, toate fiind efecte ale înrăuririi artei occidentale. Iconice pentru stilul brâncovenesc sunt: Biserica „Sfântul Gheorghe Nou” din București, Palatul brâncovenesc de la Mogoșoaia, biserica Mănăstirii Govora, Mănăstirea Hurezi și Mănăstirea Antim din București – ctitorie a mitropolitului Antim Ivireanul (1650-1716).

Biserica „Sfântul Nicolae”
Curtea de Argeș

Frescă ce aparține stilului bizantin din secolele XIII-XIV

Biserica „Sfânta Treime”,
Mănăstirea Cozia

Biserica Domnească „Sfântul Nicolae” este primul monument de arhitectură religioasă de amploare din Țara Românească. Curtea Domnească de la Argeș a fost inițial construită în secolul al XIII-lea de voievodul român Seneslau.

În secolul al XIV-lea, sub domnia lui Basarab I al Țării Românești (1310-1352), au fost ridicate biserica, palatul domnesc de pe latura de sud, turnul și zidul de incintă. În secolul al XVI-lea, Neagoe Basarab, domn al Țării Românești (1512-1521), a construit casa domnească de pe latura de nord. Palatul și casa domnească reprezintă exemple tipice de arhitectură tradițională românească.

Biserica „Sfântul Nicolae” din Curtea de Argeș este unul dintre cele mai reprezentative monumente ale arhitecturii românești medievale și cea mai veche ctitorie voievodală din Țara Românească. Picturile murale interioare, de o valoare deosebită, au fost realizate între anii 1364-1369. Datorită valorii sale arhitecturale și istorice, biserica este inclusă în lista monumentelor istorice și în Lista Indicativă UNESCO.

Alături de Vodița (1369) și Tismana (~ 1377), ctitorii ale Sfântului Nicodim de la Tismana († 1406) cu ajutorul lui Vlaicu Vodă (1364-1377) și Radu I (1377-1383) ori Brădet (~1400) și Cotmeana (1377- 1383), Mănăstirea Cozia este ctitoria cea mai importantă și mai bine păstrată a lui Mircea cel Bătrân.

„Biserica mare a mănăstirii, cu hramul „Sfânta Treime”, a fost ridicată între anii 1387-1391, ctitor fiind voievodul Mircea cel Bătrân. A fost sfințită la 18 mai 1388, așa cum reiese din hrisovul lui în care se spunea: „... a binevoit domnia mea să ridic din temelie o mănăstire la locul numit Călimănești pe Olt, care a fost înainte satul boierului domniei mele Nan Udobă.”¹

¹ https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Cozia

Mănăstirea Mihai Vodă este una dintre cele mai vechi construcții din București păstrate până astăzi, cu hramurile „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”. Construcția acestei mănăstiri a fost începută în secolul al XVI-lea, fiind finalizată în secolul al XVII-lea, în **stil brâncovenesc**. Arhitectura exterioară reprezintă „o chintesență a formelor căutate în tot timpul ultimilor ani ai secolului al XVI-lea”². Biserica are fațada împărțită în două registre și este decorată cu coloane canelate și frontoane triunghiulare, elemente specifice stilului brâncovenesc. Planul fiind realizat după *tipul bizantin* are forma unei *cruci trilobate alungite*, cu absida altarului flancată de două absidiole dreptunghiulare: *proscomidiarul* și *diaconicul*, ambele supraînălțate prin două turnuri mai mici. Inițial, biserica a fost construită în cărămidă goală, fără tencuială și fără pietre cioplite. Fațadele mănăstirii sunt împărțite de un brâu median în două registre, construite din fâșii alternative de cărămidă aparentă și zone tencuite. Zidurile sunt decorate cu o serie de arcade oarbe, raportate la fața zidului, încadrate de ciubuce rotunjite de cărămidă.

Mănăstirea Mihai Vodă este unul dintre cele mai valoroase monumente istorice din București, care îmbină arhitectura tradițională românească cu pictura religioasă de o frumusețe aparte.

„În interior bisericii pereții sunt pictați cu ctitorii lăcașului de cult: Mihai Viteazul, soția acestuia Stanca, Boerul Stoica și voevodul Constantin cu soția lui, Ioana.”³

Mănăstirea Mihai Vodă

Portretele votive ale ctitorilor:
Mihai Viteazul și Doamna Stanca

II. Moldova

În Moldova se remarcă **stilul moldovenesc**, caracterizat de influențe ale arhitecturii bizantine, gotice și renașcentiste. Monumentele reprezentative sunt construite din piatră sau cărămidă, având acoperișuri înalte și înclinate, decorate cu elemente sculptate sau pictate. Unele dintre caracteristicile distinctive ale acestui stil includ turnuri înalte, arcade, ferestre mici și ornamente bogate, plan dreptunghiular sau triconc, o singură turlă. Interiorul bisericilor include altar, naos, încăperea mormintelor și pronaos, iar separarea încăperilor se face prin ziduri groase, în general fără coloane. Un alt element specific îl reprezintă supraînălțarea bolților în interior, prin suprapunerea arcurilor încrucișate. Dintre cele mai reprezentative monumente de artă religioasă din Moldova trebuie amintite: Mănăstirea Moldovița, Mănăstirea Sucevița, Mănăstirea Putna, Mănăstirea Neamț, Mănăstirea Arbore, Mănăstirea Bistrița, Biserica „Sfântul Nicolae” din Rădăuți ori Mănăstirea Voroneț.

Înainte de domnia lui Ștefan cel Mare s-au construit Sfântul Nicolae, Rădăuți; Sfânta Treime, Siret; Mănăstirea Căpriana; Mănăstirea Bistrița; Mirăuți, Suceava.

² <https://www.cjarges.ro/biserici-si-manastiri>

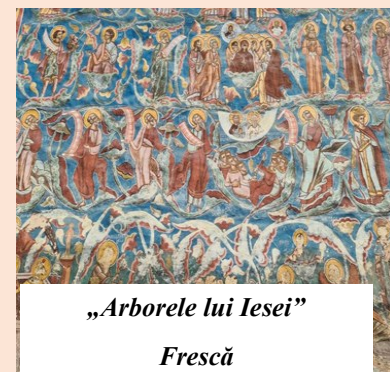
³ https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Mihai_Vod%C4%83

Mănăstirea Moldovița este una dintre cele mai cunoscute și apreciate mănăstiri din regiunea Moldovei. A fost construită în secolul al XVI-lea și este recunoscută pentru frescele sale exterioare, care prezintă scene religioase și istorice. Arhitectura bisericii Mănăstirii Moldovița (ctitoria lui Petru Rareș), cu hramul „Buna Vestire”, aparține **stilului arhitectonic moldovenesc**, stil cristalizat în epoca lui Ștefan cel Mare care aduce în plus dimensiunile mai mari, tendința de înălțare și de zveltețe. Pictura interioară, realizată la cinci ani după ridicarea bisericii, reprezintă „un excepțional document artistic al epocii de strălucire spirituală din vremea celor două domnii ale lui Petru Rareș. **Tendința de umanizare a figurilor divine și prezența simțămintelor profund omenești** în multe din scenele ciclului evanghelic sunt trăsături proprii ale minunatelor fresce de la Moldovița, care și-au păstrat nealterate prospețimea și strălucirea culorilor.”⁴ În ceea ce privește pictura, un element inedit care atrage atenția este faptul că unele zone au rămas neterminate, nefinisate. Explicația este dată de faptul că „în epocă exista o tradiție – să se termine de pictat la 8 septembrie, de praznicul Nașterii Maicii Domnului. Probabil, până la acea dată, unele colțuri nu au fost finalizate și se văd și acum. Spre exemplu, în exterior, pe «Arborele lui Iesei», toți prorocii au pergamente deschise în mână. Și pe pergamentele de la bază se văd niște linii paralele, care arată locul în care trebuiau încadrate literele. Dar nu este nimic scris. Și asta ne mai arată ceva – că pictura se completa de sus în jos, ca o revelație, registrele de sus fiind complete, cele de la bază nefiind terminate”.⁵

Mănăstirea Moldovița

„Arborele lui Iesei”

Frescă

Mănăstirea Sucevița

În timpul domniei lui Ștefan cel Mare, au fost construite: Putna; Borzești; Arbore; Mănăstirea Neamț; Mănăstirea Dobrovăț; Sfântul Gheorghe a fostei mănăstiri Voroneț.

În epoca lui Petru Rareș: Mănăstirea Probota; Mănăstirea Humor; Mănăstirea Moldovița; Sfântul Dimitrie din Suceava; Sucevița.

Mănăstirea Sucevița încheie suita mănăstirilor din nordul Moldovei ridicate în veacurile XV-XVI și reprezintă *rezultatul unei sume de ctitori – familia Movileștilor*. Inițiativa înălțării așezământului monahal se datorează lui Gheorghe Movilă, călugărit la Mănăstirea Probota și care a ajuns mitropolit al Moldovei. Lucrările de înălțare a ansamblului monahal se desfășoară în perioada anilor 1582-1586, când frații Movilă ajung sfetnicii de încredere ai voievodului Petru Șchiopul (1582 – 1591). Principalul ctitor al construcției de piatră a mănăstirii, al casei domnești, al chiliilor călugărești, precum și inițiatorul pictării interioare și exterioare a bisericii este considerat Ieremia Movilă, fost vornic în divanul lui Petru Șchiopul și domn al Moldovei din 1595 până la moartea sa, în 1606.

În timpul domniei lui Vasile Lupu s-au construit Dragomirna și Sfinții Trei Ierarhi din Iași.

⁴ https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Moldovi%C8%9Ba

⁵ <https://ziarulumina.ro/societate/reportaj/zidurile-moldovitei-o-fresca-in-tuse-de-lumina-164968.html>

Arhitectura bisericii Mănăstirii Sucevița include *planul triconc*, de *origine bizantină*, compartimentat în altar, naos, gropniță (camera mormintelor), pronaos, exonartex sau pridvor și tainiță (avea menirea de a ascunde averea de preț a mănăstirii în vremurile de restriște). Bolta naosului este specifică arhitecturii moldovenești, fiind des întâlnită la bisericile veacurilor XV-XVI, constituită pe baza arcelor piezișe, deasupra cărora se înalță turla. *Pictura bisericii mănăstirii Sucevița este cea mai bine conservată* dintre toate ansamblurile picturale ale artei medievale din nordul Moldovei. În ceea ce privește decorația fațadelor bisericii, aceasta uimește prin simplitate, renunțându-se la șirurile tradiționale de ocnite situate sub cornișă, păstrându-se doar firidele înguste dispuse pe abside oferind astfel picturii exterioare o suprafață cât mai mare de desfășurare.

Scara virtuților - frescă

Mănăstirea Voroneț a fost construită în anul 1488 de către domnul Ștefan cel Mare și Sfânt (1457-1504) și este supranumită „Capela Sixtină a Estului”. Complexul monahal medieval este cunoscut pentru frescele sale exterioare de o frumusețe remarcabilă, care au fost realizate într-un stil unic, specific artei bizantine. Aceste picturi sunt renumite pentru utilizarea culorilor intense, în special a celei de albastru, cunoscută sub numele de „albastru de Voroneț”.

Biserica, de mici proporții, cu *plan trilobat*, având *turla cu boltă moldovenească* pe naos, face parte dintre puținele monumente de arhitectură religioasă din nordul Moldovei care-și păstrează într-o mare măsură forma inițială. Pictura exterioară a Voronețului, datând din timpul domniei lui Petru Rareș, este socotită „cel mai reușit ansamblu al artei feudale moldovenești...”.

Frescele se disting prin coloritul lor viu, apropiat de cel al naturii înconjurătoare și în care predomină verdele și albastrul, prin compoziția larg desfășurată a diferitelor scene. Fațada de vest, cu impresionanta scenă a Judecării de Apoi, este alcătuită compozițional pe patru registre. În partea superioară se află Dumnezeu Tatăl, registrul al doilea cuprinde scena *Deisis*, încadrată de apostoli așezați pe scaune. De la picioarele Mântuitorului pornește un râu de foc în care păcătoșii își află chinurile. Cel de-al treilea registru este *Etimasia Sfântului Duh*, simbolizat în forma unui porumbel, Sfânta Evanghelie și Protopărinții neamului românesc - având spre nord un grup de credincioși călăuziți de Sfântul Apostol Pavel, iar spre sud grupurile de necredincioși care primesc dojana lui Moise. În registrul al patrulea, la mijloc, apare cumpăna care cântărește faptele bune și pe cele rele, lupta dintre îngeri și demoni pentru suflete; în zona de nord raiul, iar în cea de sud iadul.⁶

„Judecata de apoi” – frescă

⁶ http://heritage-ua-ro.org/ro/objects_view.php?id=SV064

III. Transilvania

Spre deosebire de Țara Românească și Moldova, în Transilvania, datorită vitregiilor vremii, *nu s-a putut dezvolta o arhitectură religioasă specifică*. Cu toate acestea, trebuie remarcate **bisericile din lemn** (zona Crișanei și a Maramureșului), precum și **cele din piatră** (Streisângeorgiu, Densuș, Prislop). În plus, pot fi amintite aici și monumente reprezentative de artă religioasă aparținând **stilului romanic** (Catedrala Catolică de la Alba Iulia) și celui **gotic** (Biserica Neagră din Brașov - cel mai reprezentativ monument de arhitectură gotică din România datând din secolele XIV-XV).

Bisericile de lemn din Crișana fac parte din familia bisericilor de lemn românești. În Crișana (jud. Arad, Bihor, Cluj) se mai păstrează aproximativ 100 de biserici de lemn, dominând patrimoniul cultural și istoric imobil al românilor din această parte a României. Planul include un pronaos cu tavan, naos și altar cu boltă, multora adăugându-li-se ulterior un pridvor. Turnul clopotniță se găsește deasupra pronaosului, iar acoperișul este din șindrilă. „**Valoarea bisericii de lemn transilvănene este și una identitară: biserica a însoțit viața comunităților de români din Transilvania în toate momentele importante, de la botez până la moarte, fiind o expresie a rezistenței credinței ortodoxe de-a lungul veacurilor de constrângeri... Dacă unele impresionează prin frumusețea proporțiilor și a detaliilor de arhitectură, altele sunt valoroase prin decorul sculptat care le împodobește ancadramentul intrării și arcurile bolții naosului, îmbinând motive-simbol omniprezente în arta decorativă românească: rozetele, funia răsucită, pomul vieții, dinții de lup.**”⁷

Biserica Ortodoxă din lemn Tinca, Județul Bihor

Biserica de lemn din Ieud - 1364

Bisericile de lemn din Maramureș și Crișana, sunt renumite pentru caracteristicile lor arhitecturale și artistice unice. Aceste biserici sunt considerate capodopere de artă și măiestrie, prezentând un amestec de elemente tradiționale și religioase. În ceea ce privește arhitectura, bisericile de lemn din Maramureș au de obicei o structură înaltă, îngustă, cu un acoperiș abrupt, din șindrilă. Ele au un plan dreptunghiular și sunt împodobite cu sculpturi complicate în lemn, elemente decorative și turle înalte. Bisericile sunt de obicei pictate în culori vibrante, adăugând atractivității lor vizuale. Cu privire la elementele specifice picturii, pereții interiori ai acestor biserici sunt împodobiți cu fresce elaborate înfățișând scene religioase, sfinți și istorisiri biblice. Picturile sunt caracterizate prin culorile lor vibrante, pensulele detaliate și imaginile simbolice, reflectând bogata moștenire culturală și religioasă a re-

⁷ https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserici_de_lemn_din_Transilvania

Bisericele din piatră – Printre cele mai cunoscute biserici transilvănene din piatră se numără Biserica „Sfântul Gheorghe” – Streisîngeorgiu, Biserica „Sfântul Nicolae” din Densuș și Mănăstirea Prislop.

Biserica „Sfântul Gheorghe” – Streisîngeorgiu a fost construită în **stilul romanic**, între 1313-1314, pe locul unei biserici de lemn (1130-1140); este una din cele mai vechi construcții medievale din Transilvania cunoscute și păstrate în funcțiune, până în prezent. **Biserica „Sfântul Nicolae” din Densuș** datează din secolele XII-XIII, construită pe ruinele unei construcții din secolul IV d.Hr; are planul pătrat, turnul sprijinit pe o absidă semicirculară, deasupra naosului, iar întreaga construcție este acoperită cu plăci de piatră. Majoritatea materialului de construcție provine de la *Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, iar pictura datează din secolul al XV-lea.

**Biserica Sfântul
Gheorghe
- Streisîngeorgiu**

Mănăstirea Prislop este atribuită Sfântului Nicodim de la Tismana, considerat a fi reorganizatorul și îndrumătorul monahismului românesc din prima jumătate a Evului Mediu. Nu se cunosc începuturile mănăstirii, dar biserica actuală a Mănăstirii Prislop datează de la sfârșitul secolului al XIV-lea și a fost construită din piatră, în plan triconc și având turla pe naos. Istoriografia mănăstirii arată că acesta a copiat la Prislop, între anii 1404-1405, „Tetravanghelul slavon”. Tot aici au viețuit Sfântul Cuvios Ioan de la Prislop (sec. XV) și Sfântul Arsenie Boca, despre care unii dintre ucenici spun că este cel mai mare duhovnic român al secolului al XX-lea.

Sf. Cuv. Ioan de la Prislop

Știați că?

- ⇒ **Mănăstirea Cozia** își trage numele de la un termen peceneg-cumanian „coz”, care înseamnă nuc? Cumanii și pecenegii au fost seminții migratoare atestate în zona Țara Făgărașului în sec. al XIII-lea.
- ⇒ **În perioada comunistă**, între anii 1977-1989 au fost demolate 20 de biserici, iar altele 8 au fost mutate în alte amplasamente? În ultima categorie se înscrie și Biserica Mihai Vodă care, în anul 1985, a fost mutată în pantă pe o distanță de 289 m și coborâtă pe verticală cu 6,2 m. **În anul 1993**, Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) a inclus Biserica „Buna Vestire” din cadrul Mănăstirii Moldovița, împreună cu alte șapte biserici din nordul Moldovei (Arbore, Pătrăuți, Humor, Probota, „Sf. Ioan cel Nou” din Suceava, Sucevița și Voroneț), pe lista patrimoniului cultural mondial, în grupul: Bisericele pictate din nordul Moldovei? (https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Moldovi%C8%9Ba)
- ⇒ Unii cercetători, după descoperirea **Psaltirii voronețene** și a **Codicelui voronețean**, au considerat că la Voroneț activa o școală mănăstirească în care se studia în limbile slavonă și română? **Valoarea istorică a bisericii de la Ieud** are legătură cu *Codicele de la Ieud*, descoperit în podul bisericii și considerat primul document în limba română redactat în scriere chirilică?

TE-AR MAI PUTEA INTERESA...

Legende și poveștile Mănăstirii Moldovița

<https://ortodoxcrestin.ro/manastirea-moldovita-judetul-suceava/>

Mănăstirea Moldovița este înconjurată de numeroase legende și povești populare, care au fost transmise de-a lungul generațiilor și care contribuie la farmecul și misterul acestui loc sacru. Printre cele mai cunoscute legende se numără:

- **Legenda icoanei făcătoare de minuni:** Se spune că în timpul construcției mănăstirii, unul dintre meșterii zugravi a fost înșelat de către diavol, care a încercat să împiedice realizarea icoanei Maicii Domnului. În ciuda acestui fapt, icoana miraculoasă a fost finalizată și a devenit un izvor de vindecare și protecție pentru credincioși.
- **Legenda copacului miraculos:** În curtea mănăstirii crește un copac care se spune că a fost plantat de către Sfântul Gheorghe în timpul construcției mănăstirii. Acest copac este considerat sfânt și se crede că are puteri miraculoase de vindecare și binecuvântare.
- **Legenda clopotului făcător de minuni:** Există o legendă care povestește despre un clopot al mănăstirii care ar fi sunat singur în timpul unui atac al inamicilor. Sunetul clopotului ar fi speriat inamicul și ar fi salvat mănăstirea de la distrugere.

Legende și poveștile Mănăstirii Sucevița:

<https://ortodoxcrestin.ro/totul-despre-manastirea-sucevita-judetul-suceava/>

Mănăstirea Sucevița este înconjurată de numeroase legende și povești care îi conferă un farmec aparte și o aură de mister. Printre cele mai cunoscute se numără:

- **Legenda picturilor vii.** Se spune că picturile murale ale mănăstirii au fost realizate cu o vopsea specială, făcută din ingrediente secrete, care a păstrat culorile vii și strălucitoare de-a lungul secolelor.
- **Legenda turnului fără uși.** Unul dintre turnurile mănăstirii nu are uși la nivelul pământului, iar accesul se făcea inițial printr-o scară mobilă. Se spune că această lipsă de uși a fost un simbol al puterii și al protecției divine, întrucât inamicul nu putea pătrunde în mănăstire fără voia lui Dumnezeu.

Legende despre Mănăstirea Voroneț

<https://ortodoxcrestin.ro/manastirea-voronet-judetul-suceava/>

- **Legenda timpului scurt de construcție:** Se spune că Ștefan cel Mare și Sfânt a dorit să construiască mănăstirea într-un timp cât mai scurt posibil, astfel încât să își poată face rugăciunile înaintea unei bătălii iminente împotriva otomanilor. Într-o noapte, în timp ce călătorea prin pădure, s-a întâlnit cu un călugăr care i-a promis că îi va ajuta să construiască mănăstirea într-un timp record. Astfel, mănăstirea a fost ridicată miraculos în doar trei luni și jumătate.
- **Legenda apărării miraculoase:** În timpul unei invazii otomane, mănăstirea a fost asediată de dușmani. Când zidurile păreau să fie pe punctul de a fi cucerite, o femeie necunoscută a apărut pe ziduri și a început să arunce cu oale de vopsea albastră în inamici. Confuzați și speriați de acest act aparent supranatural, otomanii au fugit înfricoșați. Această intervenție miraculoasă a fost interpretată ca o intervenție divină, protejând astfel mănăstirea și credincioșii săi.

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 1-d)

A		B	
1.	Inițial în Țara Românească stilul oficial a fost	a)	Gotic.
2.	„Albastrul” de Voroneț se găsește în	b)	este cea a Transilvaniei.
3.	Singura zonă din România în care nu s-a dezvoltat o arhitectura specifică	c)	biserici de lemn.
4.	În Transilvania găsim minunatele	d)	bizantino-constantinopolitan.
5.		e)	Moldova.

„Arhitectura este sculptura locuită” (Constantin Brâncuși)

II. Citește textul: „Biserica Domnească Sfântul Nicolae din Curtea de Argeș, construită în 1352 de Basarab I, este un exemplu impresionant al arhitecturii bizantine medievale. Deși veche, biserica a păstrat în mare parte structura și aspectul original. Pictura murală interioară, realizată între 1364 și 1369, include 130 de fresce bine conservate, care sunt deosebit de valoroase. Exteriorul bisericii impresionează prin zidăria sa, ce combină rânduri de piatră de râu cu cărămidă, creând un efect vizual remarcabil. Aceasta biserică este nu doar un lăcaș de cult, ci și un obiectiv turistic important, ilustrând cu succes arhitectura și spiritualitatea medievală.” (<https://destepti.ro/bisericile-medievale-romanesti-comori-ancestrale/>).

Având în vedere fragmentul dat, alcătuieste un text asemănător de aproximativ 10-15 rânduri, despre o biserică vizitată de tine, realizând înainte o mică investigație privind: data construirii bisericii, ctitorii și un eveniment relevant din istoria bisericii respective.

III. Realizează analiza unui stil arhitectural românesc (din ce zonă dorești), în aproximativ 100 de cuvinte, având următoarea structură:

- Ω Introducere: prezentarea temei, obiectivelor analizei.
- Ω Context istoric și cultural: explorarea factorilor care au influențat dezvoltarea stilului arhitectural românesc.
- Ω Identificarea și caracterizarea stilului ales: descrierea elementelor distinctive și a exemplelor reprezentative.
- Ω Concluzii.

„Pădurile au fost primele temple ale lui Dumnezeu și în păduri oamenii au avut prima lor idee despre arhitectură.”

James C. Snyder, *Introducere în arhitectură*

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 1-d)

A		B	
1.	Inițial în Țara Românească stilul oficial a fost	a)	stilul moldovenesc.
2.	Singura zonă din România în care nu s-a dezvoltat o	c)	Țării Românești.
3.	Stilurile muntenesc și brâncovenesc aparțin	d)	bizantino-constantinopolitan.
4.	„Albastrul” de Voroneț se găsește în	e)	rozetele, funia răsucită,
5.	În Transilvania găsim minunatele	f)	este cea a Transilvaniei.
6.	Motive simbol omniprezente în arta decorativă românească sunt	g)	gotic.
		h)	biserici de lemn.

II. Citește textul: „Biserica Domnească Sfântul Nicolae din Curtea de Argeș, construită în 1352 de Basarab I, este un exemplu impresionant al arhitecturii bizantine medievale. Deși veche, biserica a păstrat în mare parte structura și aspectul original. Pictura murală interioară, realizată între 1364 și 1369, include 130 de fresce bine conservate, care sunt deosebit de valoroase. Exteriorul bisericii impresionează prin zidăria sa, ce combină rânduri de piatră de râu cu cărămidă, creând un efect vizual remarcabil. Aceasta biserică este nu doar un lăcaș de cult, ci și un obiectiv turistic important, ilustrând cu succes arhitectura și spiritualitatea medievală.” (<https://destepti.ro/bisericile-medievale-romanesti-comori-ancestrale/>).

Având în vedere fragmentul dat, alcătuiește un text asemănător de aproximativ 15-20 rânduri, despre o biserică vizitată de tine, realizând înainte o mică investigație privind: data construirii bisericii, ctitorii și împrejurările în care a fost ctitorită biserica, unul sau două evenimente relevante din istoria bisericii respective.

III. Realizează o analiză a unui stil arhitectural românesc (din ce zonă dorești), în aproximativ 150 de cuvinte, având următoarea structură: introducere: prezentarea temei, obiectivelor analizei, contextul istoric și cultural: explorarea factorilor care au influențat dezvoltarea stilului arhitectural românesc, identificarea și caracterizarea stilului ales: descrierea elementelor distinctive și a exemplelor reprezentative, compararea și contrastarea diferitelor exemple sau sub-stiluri din cadrul aceluiași stil arhitectural, concluzii.

„Arhitectura, dintre toate artele, este cea care mișcă cel mai lent, dar cel mai sigur, sufletul.”

Ernest Dimnet

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 1-d)

A		B	
1.	Inițial în Țara Românească stilul oficial a fost	a)	stilul moldovenesc.
2.	Combinații ale arhitecturii bizantine, gotice și renas-	b)	este cea a Transilvaniei.
3.	Singura zonă din România în care nu s-a dezvoltat o	c)	Țării Românești.
4.	Stilurile muntenesc și brâncovenesc aparțin	d)	bizantino-constantinopolitan.
5.	„Albastrul” de Voroneț se găsește în	e)	rozetele, funia răsucită, pomul vieții, dinții de lup.
6.	În Transilvania găsim minunatele	f)	Moldova.
7.	Motive simbol omniprezente în arta decorativă românească sunt	g)	gotic.
		h)	biserici de lemn.

II. Citește textul: „Biserica Domnească Sfântul Nicolae din Curtea de Argeș, construită în 1352 de Basarab I, este un exemplu impresionant al arhitecturii bizantine medievale. Deși veche, biserica a păstrat în mare parte structura și aspectul original. Pictura murală interioară, realizată între 1364 și 1369, include 130 de fresce bine conservate, care sunt deosebit de valoroase. Exteriorul bisericii impresionează prin zidăria sa, ce combină rânduri de piatră de râu cu cărămidă, creând un efect vizual remarcabil. Aceasta biserică este nu doar un lăcaș de cult, ci și un obiectiv turistic important, ilustrând cu succes arhitectura și spiritualitatea medievală.” (<https://destepti.ro/bisericile-medievale-romanesti-comori-ancestrale/>).

Având în vedere fragmentul dat, alcătuiește un text asemănător de aproximativ 20-25 rânduri, despre o biserică vizitată de tine, realizând înainte o mică investigație privind: data construirii bisericii, ctitorii și împrejurările în care a fost construită biserica, două sau trei evenimente relevante din istoria bisericii respective.

III. Realizează o analiză a unui stil arhitectural românesc, în aproximativ 200 de cuvinte, având următoarea structură:

- Ω Introducere: prezentarea temei, obiectivelor analizei.
- Ω Context istoric și cultural: explorarea factorilor care au influențat dezvoltarea stilului arhitectural românesc.
- Ω Identificarea și caracterizarea stilului ales: descrierea detaliată a elementelor distinctive și a exemplelor reprezentative.
- Ω Analiză comparativă: compararea și contrastarea diferitelor exemple sau sub-stiluri din cadrul aceluiași stil arhitectural.
- Ω Impactul și relevanța contemporană: evaluarea influenței și a relevanței stilului arhitectural românesc în arhitectura contemporană.
- Ω Concluzii.

RECAPITULARE

I. Reamintește-ți noțiunile învățate în a doua parte a acestei unități.

Țara Românească	Moldova	Transilvania
Stilul arhitectural din Țara Românească este caracterizat de o diversitate bogată, care reflectă evoluția sa de-a lungul secolelor. Elementele distinctive includ biserici ortodoxe cu plan triconc, influențe bizantine și orientale, precum și elemente decorative specifice românești, cum ar fi brâul și ceramicile. Stilul arhitectural din Țara Românească este un amestec fascinant de tradiție, funcționalitate și estetică, reflectând identitatea și istoria bogată a poporului român.	Stilul arhitectural bisericesc din Moldova este caracterizat de o combinație distinctivă de elemente bizantine, gotice și tradiționale românești. Bisericile sunt adesea construite în formă de triconc, cu planuri mari și înălțimi impresionante. Elementele decorative includ fațade sculptate în piatră, turlă în formă de ceapă și picturi murale interioare elaborate. Stilul este influențat și de tradițiile locale, cu motive ornamentale specifice Moldovei.	Stilul arhitectural din Transilvania îmbină elemente gotice, renașcentiste, baroce și neogotice, reflectând istoria complexă și diversitatea etnică a regiunii. Elemente tradiționale românești, precum casele cu pridvoare și biserici de lemn, completează peisajul arhitectural transilvănean. Această sinteză de influențe creează un stil arhitectural distinctiv și fascinant, care este esențial în definierea identității culturale a regiunii Transilvaniei.

ȚARA ROMÂNEASCĂ

Biserici în stil

bizantino-constantinopolitan:

- * Sfântul Nicolae Domnesc, Curtea de Argeș;
- * Vodița;
- * Tismana;
- * Cozia;
- * Brădet;
- * Cotmeana;
- * Dealu;
- * Snagov.

Biserici în stil munteșesc:

- * Curtea Veche;
- * Mihai - Vodă, București;
- * Arnota;
- * Polovragi;
- * Biserica Mitropoliei din București.

TRANSILVANIA

- α Bisericile de lemn din Maramureș și Crișana
- α Bisericile din piatră Streisângeorgiu, Densuș, Prislop
- α Biserica Neagră din Brașov
- α Catedrala Catolică de la Alba Iulia
- α Biserica de lemn din Ieud.

RECAPITULARE

Biserici în stil moldovenesc:

Înainte de Ștefan cel Mare

- * Sfântul Nicolae, Rădăuți;
- * Sfânta Treime, Siret;
- * Mănăstirea Căpriană;
- * Mănăstirea Bistrița;
- * Mănăstirea Mirăuți, Suceava.

În timpul domniei lui
Ștefan cel Mare

- * Mănăstirea Putna;
- * Biserica din Borzești;
- * Mănăstirea Arbore;
- * Mănăstirea Neamț;
- * Mănăstirea Dobrovăț;
- * Mănăstirea Voroneț.

Epoca lui Petru Rareș

- * Mănăstirea Probota;
- * Mănăstirea Humor;
- * Mănăstirea Moldovița;
- * Biserica Sfântul Dimitrie din Suceava;
- * Mănăstirea Sucevița.

Epoca lui Vasile Lupu

- * Dragomirna;
- * Sfinții Trei Ierarhi din Iași.

EVALUARE

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

UNITATEA III Exprimarea învățaturii creștine

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după modelul: a) - 2. - d.

20 PUNCTE

	A		B		C
a)	La sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea	1.	a construit	a.	se găsesc în Transilvania.
b)	Stilul moldovenesc	2.	în Țara Românească apare	b.	„Capela Sixtină a Estului”.
c)	Bisericile din lemn	3.	este caracterizat	c.	Curtea Domnească de la Argeș.
d)	Voievodul Seneslau	4.	și din piatră	d.	stilul brâncovenesc.
e)	Mănăstirea Voroneț	5.	provine	e.	de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa.
f)	Materialul Bisericii „Sfântul Nicolae” din Densuș	6.	este numită	f.	de influențe gotice, bizantine și renașcentiste.

II. Completează spațiile lacunare cu termenii potriviți din paranteză.

30 PUNCTE

Bisericile și mănăstirile din Moldova nu sunt doar simple locuri de cult, ci adevărate centre de _____ și cultură. Ele găzduiesc numeroase manuscrise vechi, obiecte de artă liturgică și icoane valoroase, care contribuie la păstrarea și transmiterea _____ și valorilor ortodoxe. De-a lungul secolelor, aceste lăcașuri de cult au jucat un rol esențial în _____ și formarea spirituală a comunităților locale. Frumusețea bisericilor din Moldova este inegalabilă, acestea reprezentând un _____ viu al credinței, artei și istoriei românești. Vizitarea acestor locuri sacre oferă o _____ profundă, unde trecutul și prezentul se împletesc armonios, oferind fiecărui vizitator o privire în profunzimea sufletului moldovenesc și în bogăția spirituală a acestei regiuni.

(testament, educarea, spiritualitate, tradițiilor, experiență)

III. Redactează un eseu liber (aproximativ 200 cuvinte), despre importanța păstrării, cunoașterii și respectării monumentelor de artă bisericească. În redactarea eseului vei ține cont: a) să relatezi _____ experiența personală a vizitării unui astfel de monument; b) să menționezi cel puțin două elemente _____ arhitecturale ale unei biserici/catedrale vizitate; c) să demonstrezi importanța acestui monument ca mărturie istorică și culturală.

40 PUNCTE

Webografie

Lecția 1

Partea I: Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa

Nr. pagină	Titlu imagine	Link
46	Biserica Sf. Vitale, Ravenna, Italia	https://destepti.ro/bazilica-san-vitale-ravena-italia/
46	Biserica St. Maria Assunta, Italia	Stilul romanico(crestinortodox.ro)
46	Catedrala din Reims, Franța	https://ro.wikipedia.org/wiki/Arhitectura_gotic%C4%83
46	Schiță de biserică înconjurată de capele, de Leonardo da Vinci	https://ro.wikipedia.org/wiki/Arhitectura_renascentist%C4%83
46	Mozaic	https://basilica.ro/en/tag/archeological-discovery/
47	Sfânta Sofia din Constantinopol (Istanbul)	https://www.crestinortodox.ro/liturgica/arhitectura-bisericeasca/stilul-bizantin-dupa-cruciade-70711.html
47	San Vitale, Ravenna	https://ro.historylapse.org/arta-bizantina
48	Catedrala din Canterbury	https://culturadeacasa.ro/?p=â285
48	Santiago de Compostela	https://calatoriaperfecta.ro/santiago-de-compostela-final-de-camino/
48	Catedrala din Coutance, Franța	https://ro.wikipedia.org/wiki/Arhitectura_gotic%C4%83
48	Interiorul Catedralei Notre-Dame din Paris	https://unica.md/monden/imagini-din-interiorul-catedralei-notre-dame-din-paris-cum-arata-pana-la-incendiul-devastator/
49	Catedrala Wawel, Cracovia, Polonia	https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Wawel_cathedral.PNG
49	Basilica San Pietro, Vatican, Italia. Altarul principal.	https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Fi%C8%99ier:Baldaquin_Bernin_Saint-Pierre_Vatican.jpg
50	Mănăstirea Schimbarea la față-Tabor	Imagine și text: Pavel Sîrbu, <i>Pelerin la locurile sfinte</i> , pag. 190-191, Editura Gutenberg Univers, Arad

Citat 1: https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Cozia

Citat 2: https://ro.orthodoxwiki.org/M%C4%83n%C4%83stirea_Mihai_Vod%C4%83

Citat 3: https://enciclopediaRomaniei.ro/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Mihai_Vod%C4%83#cite_note-1

Citat 4: https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Moldovi%C8%9Ba

Citat 5: <https://ziarulumina.ro/societate/reportaj/zidurile-moldovitei-o-fresca-in-tuse-de-lumina-164968.html>

Citat 6: https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Vorone%C8%9B

Citat 7: <https://basilica.ro/un-patrimoniu-fragil-judetul-cluj-are-pest-80-de-biserici-de-lemn-majoritatea-monumente-istorice/>

Lecția 1

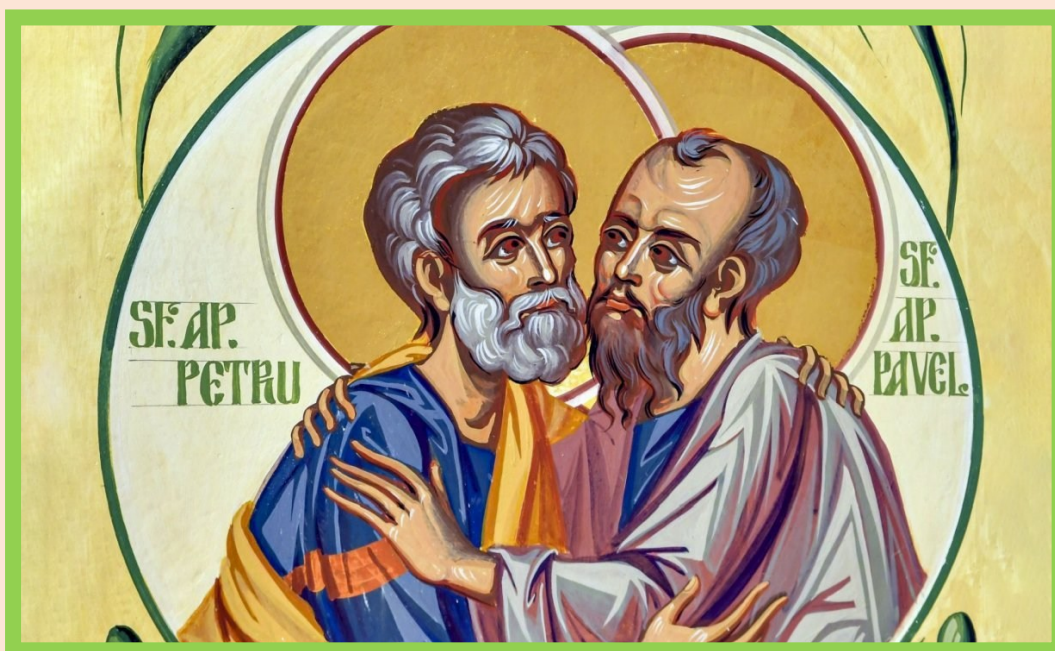
Partea a II-a: Monumente reprezentative de artă religioasă din România Surse

Nr. pagină	Titlu imagine	Link
55	Mănăstirea Dealu	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Dealu
55	Mănăstirea Arbore	https://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-arbore-67821.html
55	Biserica Densuș	https://en.wikipedia.org/wiki/Densu%C8%99_Church#/media/File:Densus.bis_piatra.N.jpg
55	Mănăstirea Peri	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_S%C4%83p%C3%A2n%C8%9Ba-Peri
56	Biserica „Sfântul Nicolae” Curtea de Argeș	https://www.google.com/search?q=sf+nicolae+domnesc+curtea+de+arges
56	Frescă	https://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/biserica-domneasca-sfantul-nicolae-curtea-arges-123583.html
56	Mănăstirea Cozia	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Cozia#/media/Fi%C8%99ier:2006_0610CoziaExterior20565.JPG
57	Mănăstirea Mihai Vodă	https://ro.orthodoxwiki.org/Fi%C8%99ier:Manastirea_Mihai_Voda.jpg
57	Portretele votive ale ctitorilor: Mihai Viteazul și Doamna Stanca	https://ro.orthodoxwiki.org/M%C4%83n%C4%83stirea_Mihai_Vod%C4%83
58	Mănăstirea Moldovița	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Moldovi%C8%9Ba#/media/Fi%C8%99ier:Biserica_din_incinta_Manastirii_Moldovita.JPG
58	„Arborele lui Iesei” – frescă	https://ziarullumina.ro/societate/reportaj/zidurile-moldovitei-o-fresca-in-tuse-de-lumina-164968.html
58	Mănăstirea Sucevița	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Sucevi%C8%9Ba#/media/Fi%C8%99ier:Biserica_si_curtea_manastirii_Sucevita.jpg
59	„Scara virtuților” - frescă	https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/patristica/scara-virtutilor-170201.html
59	Mănăstirea Voroneț	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Vorone%C8%9B#/media/Fi%C8%99ier:Voronet_Intrare.JPG
59	Judecată de apoi” – frescă	https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Vorone%C8%9B#/media/Fi%C8%99ier:Manastirea_Voronet_(20).jpg
60	Biserica Ortodoxă din lemn Tinca, Județul Bihor	https://provinciacrisana.wordpress.com/2017/05/25/biserica-ortodoxa-din-lemn-tinca-judetul-bihor-provincia-crisana/
60	Biserica de lemn din Ieud - 1364	https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_de_lemn_din_Ieud_Deal
61	Biserica Sfântul Gheorghe - Streisîngeorgiu	https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Sf._Gheorghe_din_Streis%C3%A2ngeorgiu
61	Sf. Cuv. Ioan de la Prislop	https://doxologia.ro/sfantul-cuvios-ioan-de-la-prislop

UNITATEA a IV-a

SPIRITUALITATE ȘI VIAȚĂ CREȘTINĂ

1. Asceza creștină (post, rugăciune, milostenie)

2. Rolul dialogului ecumenic și inter-religios

Recapitulare

Evaluare

„Nu (zic) că am și dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârșit; dar o urmăresc, ca doar o voi prinde, întrucât și eu am fost prins de Hristos Iisus. Fraților, eu încă nu socotesc să o fi cucerit, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus.” (Filipeni 3, 12-14)

Lecția 1: ASCEZA CREȘTINĂ (post, rugăciune, milostenie)

REPERE TEORETICE

- Ω Ce este asceza creștină?
- Ω Formele concrete de manifestare a ascezei creștine: rugăciunea, postul și milostenia
- Ω Efectele practicării ascezei creștine

„Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară” (Matei 11, 29-30).

Din punct de vedere duhovnicesc, în această viață și în această lume omul se află între două căi: cea a binelui și cea a răului, iar pe măsură ce pornește pe una dintre acestea, ea se lărgeste. Viața este o permanentă luptă între bine și rău, între lumină și întuneric, iar locul unde are loc această bătălie este sufletul omului.

Exemplul suprem pentru oricare creștin este Mântuitorul nostru Iisus Hristos și modelul ideal de urmat. El ne îndeamnă: „...învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre” (Matei 11, 29), pregătindu-ne: „...În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea” (Ioan 16,33) și astfel încurajându-ne să-L urmăm, făcându-se pe Sine pildă vie, căci „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este Același” (Evrei 13, 8).

Alegerea căii celei drepte este o dovadă clară a discernământului duhovnicesc, deoarece patimile merg în paralel cu virtuțile și din virtute poți foarte ușor cădea în păcat. Omul a fost creat de Dumnezeu cu un scop bine definit, și anume de a fi în comuniune cu El. Această comuniune cu Dumnezeu se traduce prin sfințenie, adică a fi într-o permanentă prezență cu Dumnezeu, a răspunde cu un „da” la îndemnul plin de iubire al lui Dumnezeu: „Sfințiți-vă pe voi înșivă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeu vostru, sunt sfânt” (Leviticul 20, 7).

Scopul acestui îndemn este dobândirea asemănării cu Dumnezeu prin comuniune de iubire absolută. Cu iubire nemărginită, Mântuitorul ne cheamă pe fiecare: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi” (Matei 11, 28), dar nu obligă, nu forțează pe nimeni:

„...Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie.”

(Marcu 8, 34)

Răspunsul ne aparține dacă Îl urmăm sau nu, deoarece fiecare dintre noi suntem un rezumat al vieții noastre, un rezumat al silințelor noastre sau al nesilințelor noastre, al delăsărilor sau nepăsărilor noastre. Iisus ne învață: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5). Astfel, sfințirea omului, desăvârșirea, este posibilă numai în comuniunea cu Domnul nostru Iisus Hristos, în sânul Bisericii Sale, prin intermediul harului sfințitor transmis prin Sfintele Taine.

Această luptă, acest efort al omului pentru curățirea de patimi și unirea cu Hristos, se numește **asceza creștină**. Dar asceza presupune atât efortul spiritual, cât și fizic, deoarece omul este o ființă duală, Sfântul Simeon Noul Teolog învăța că „Singur omul prin toate cele vizibile și inteligibile a fost creat ființă dublă de Dumnezeu, având trup alcătuit din patru elemente ... și suflet înzestrat cu minte, imaterial și incorporabil unit cu acestea în chip negrăit și neiscodit și amestecat cu ele în chip neamestecat și necontopit.”

Asceză (gr. *askesis* =exercițiu, deprindere), înseamnă desprinderea de patimi sau eliberarea sufletului din robia păcatului pentru a ajunge la starea de nepătimire, prin practicarea și dobândirea virtuților; este acel răspuns liber, cu un „da mareț”, la chemarea lui Dumnezeu, precum a zis Samuel: „...«Vorbește, Doamne, că robul Tău ascultă!»...” (I Regi 3, 9).

Fiecare creștin poate să fie un ascet și este chemat să fie lucrătorul propriei sale desăvârșiri. Urmând îndemnul Mântuitorului: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Matei 5, 48), creștinul este chemat la împreună lucrare cu El spre propria desăvârșire, Mântuitorul oferindu-ne metodele prin care putem să accedem spre desăvârșire: „...Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc.” (Matei 5, 44), ca la sfârșit, printr-o permanentă luptă, perseverând pe calea luminii, în Biserica lui Hristos, împreună cu El, și ajutați de harul divin, vom dobândi bucuria de a fi numiți: „...fiii Tatălui vostru Celui din ceruri...” (Matei 5, 45).

Principalele căi sau metode ascetice sunt rugăciunea, postul și milostenia.

Despre **rugăciune**, Evagrie Ponticul ne spune că „Precum pâinea este hrana trupului și virtutea hrana sufletului, așa rugăciunea duhovnicească este hrana minții. Rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu.” Sfinții ne mai învață că rugăciunea este și hrana sufletului. De aceea, pornind de la îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat.” (I Tesaloniceni 5, 17), Sfinții Părinți ne îndeamnă la rugăciune nu numai în anumite momente ale unei zile, ci toată viața, pentru ca fiecare moment al ei să devină rugăciune, un dialog neîncetat cu Dumnezeu.

Îndemnul Mântuitorului este de a nu zice multe atunci când ne rugăm: „Când vă rugați, nu spuneți multe ca neamurile, că ele cred că în multa lor vorbărie vor fi ascultate.” (Matei 6, 7).

Cuviosul Siluan Athonitul ne îndeamnă: ***Roagă-te simplu, ca un copil, și Domnul va asculta rugăciunea ta. Domnul nostru este un Părinte a cărui milă întrece tot ceea ce ne-am putea închipui sau gândi și singur Duhul Sfânt ne descoperă iubirea Lui nemărginită.*** Important este ca în actul rugăciunii să fim atenți la cuvintele pe care le rostim sau gândim, pentru ca mintea să nu călătorească în altă parte, ci să „coboare” în inimă, să fie una. Ca mintea să se poată ruga cât mai curat, adică cu atenția concentrată în inimă, sunt necesare anumite condiții. Mântuitorul ne învață: „Iar **când** stați de **vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva**, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greșelile voastre.” (Marcu 11, 25).

Iar: „Tu însă, când te rogi, intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție.” (Matei 6, 6). **Lucrarea rugăciunii** înseamnă *o mare asceză, un efort permanent, o luptă cu sinele* până când mintea se desprinde, încetul cu încetul, de lucrurile exterioare și se oprește din a hoinări în afară, pentru a se concentra numai la actul rugăciunii.

Pentru ca rugăciunile noastre să fie primite de Dumnezeu, este imperios necesar să avem o credință *sinceră, adevărată, lucrătoare* prin *Însuși* Mântuitorul Iisus, pentru dobândirea harului divin. El ne spune: „...Toate câte cereți, rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea.” (Marcu 11, 24). Așadar să ne rugăm cu credința că Dumnezeu ascultă rugăciunea noastră, chiar dacă nu o împlinește după cum dorim noi, deoarece omul nu știe cu adevărat ce îi este de folos pentru mântuire. Să ne rugăm ca Dumnezeu *Însuși* să ne dea darul rugăciunii. Căci *rugăciunea adevărată este un dar al lui Dumnezeu*. Iar rodul rugăciunii este tocmai dragostea lui Dumnezeu care se revarsă în inima noastră și suntem chemați să o împărtășim cu semenii, este iubirea lui nemărginită: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (Ioan 3, 16).

Rugăciunea particulară trebuie completată cu *rugăciunea liturgică*, fiind continuarea rugăciunii din Biserică, care ne învață să ne rugăm dincolo de propriile noastre interese, pentru toată lumea, conform învățaturii Sfântului Apostol Pavel: „Faceți în toată vremea, în Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta priveghind cu toată stăruința și rugăciunea pentru toți sfinții. Rugați-vă și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt, când voi deschide gura mea, să fac cunoscută cu îndrăzneală taina Evangheliei.” (Efeseni 6, 18-19). Îndemnul la rugăciune îl regăsim în toată Sfânta Scriptură:

„Doamne, auzi rugăciunea mea, ascultă cererea mea întru credincioșia Ta, auzi-mă întru dreptatea Ta.” (Psalmul 142, 1)

**„Auzi rugăciunea mea, Doamne, și cererea mea ascult-o; lacrimile mele să nu le treci”
(Psalmul 38, 16)**

„...Adevărat, adevărat zic vouă: „Orice veți cere de la Tatăl în numele Meu El vă va da. Până acum n-ați cerut nimic în numele Meu; cereți și veți primi, ca bucuria voastră să fie deplină.” (Ioan 16, 23-24)

Sfântul Antim din Chios ne spune că „Rugăciunea nu-i un lucru greu. Este o lucrare interioară, o puternică concentrare a sufletului. **Rugăciunea are nevoie, în același timp, de post și de priveghere.** Postul slăbește patimile, iar privegherea le omoară. Rugăciunea îi dă aripi omului, îl face să urce spre ceruri și-i dăruiește harisme dumnezeiești.”

Postul este *un exercițiu care necesită efort fizic, trupesc, și sufletesc, este un pedagog excelent pentru educarea propriei voințe.* El are o adevărată valoare spiritual-morală, fiind jertfa noastră pe altarul iubirii față de Dumnezeu, devenind astfel un adevărat act de cinstire a Preasfintei Treimi. Cine postește se înfrânează și renunță de bună voie la anumite mâncăruri, băuturi, alimente „de dulce” sau „de fruct”, la gânduri și fapte necuviincioase, pentru întărirea voinței, curățirea de patimi, înnoirea vieții și trăirea după voia lui Dumnezeu. Postul este un mijloc care ne ajută la desăvârșirea morală și spirituală.

Mântuitorul ne învață cum să postim: „Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție” (Matei 6, 16-18). El Însuși a postit 40 de zile și 40 de nopți când S-a retras în pustiul Carantaniei și a fost ispitit de diavol, înainte de a începe propovăduirea Evangheliei.

Prin post credinciosul își reface și își îmbunătățește viața sufletească, dobândind treptat virtuți precum *răbdarea, înfrânarea, cumpătarea, smerenia creștină, dar și curăția trupească și sufletească. Așadar, scopul postului creștin este curățirea de patimi și viețuirea în Hristos împlinind poruncile dumnezeiești, ca împreună cu Hristos să rămânem atât în viața pământească, cât și în cea de dincolo de moarte.*

Sfânta Scriptură ne oferă modele de mari postitori. În Vechiul Testament îl avem pe Moise, marele proroc și legiuitor al evreilor, care a postit patruzeci de zile pentru a fi vrednic să primească *Decalogul*. Sfântul Proroc Daniel și cei trei tineri duși în Babilon au refuzat să mănânce la masa regelui preferând legumele. Sfântul Proroc Ilie, după ce a postit, a primit puterea de a deschide și a închide stavilele cerului pentru a veni pe pământ ploaie aducătoare de roade. În Noul Testament îl avem drept pildă de urmat pe Însuși Mântuitorul Hristos și pe Sfântul Ioan Botezătorul, despre care Iisus ne zice: „Adevărat zic vouă: Nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul...” (Matei 11, 11).

Pentru a fi bineplăcut lui Dumnezeu, postul creștin trebuie să fie însoțit întotdeauna de **rugăciune și de milostenie**. Sfântul Ioan Gură de Aur ne zice: „Postiți? Arătați-mi-o prin fapte. Cum? De vedeți un sărac, aveți milă de el; un dușman, împăcați-vă cu el; un prieten înconjurat de un nume bun, nu-l invidiați. Nu numai gura și stomacul vostru să postească, ci și ochiul și urechile și picioarele și mâinile voastre și toate măduarele trupului vostru. Mâinile voastre să postească rămânând curate și de hrăpire și de lăcomie. Picioarele, nealergând la priveriști urâte și în calea păcătoșilor. Ochii, neprivind cu ispitire frumusețile străine. ... Gura trebuie să postească de sudalme și de alte vorbiri rușinoase.” (*Învățătura de credință ortodoxă*, Editura Doxologia, 2009, pag. 321-322)

♦ **Milostenia** este una din cele trei metode ascetice, fiind văzută ca un act de iubire și sacrificiu care contribuie semnificativ la dezvoltarea moral-spirituală a credinciosului: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.” (Matei 5, 7).

Domnul Iisus Hristos ne învață **condițiile** de înfăptuire ale **adevăratei milostenii**: „Luați aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri. Deci, când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta, ca milostenia ta să fie într-ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție.” (Matei 6, 1-4)

Milostenia este *o virtute creștină* care presupune fapta bună prin care creștinul din dragoste față de Dumnezeu și aproapele ajută necondiționat pe cel aflat în dificultate. Așadar, adevărata milostenie trebuie făcută din ceea ce ai mai bun, nu din ceea ce nu-ți mai trebuie sau îți prisosește. Sfântul Isaac Sirul ne îndeamnă: „De ai ceva mai mult decât ce este de trebuință zilei, împarte săracilor, și apoi vino și adu cu îndrăzneală rugăciunile tale.”

Ea este văzută ca un mijloc de curățire a sufletului, deoarece prin dăruirea către cei nevoiași, credinciosul își curăță inima de egoism și avariție, dezvoltând virtutea generozității și a compasiunii. Aceasta este esențială în asceza creștină, care urmărește transformarea interioară și apropierea de Dumnezeu. Milostenia ajută la dezvoltarea virtuții smereniei, deoarece implică recunoașterea faptului că toate bunurile materiale sunt daruri de la Dumnezeu și nu merite personale. Prin actul de a da, credinciosul își amintește de propria sa micime și de dependența sa de Dumnezeu. Prin milostenie ne asemănăm cu Dumnezeu: „Dar Tu, Doamne, Dumnezeu îndurat și milostiv ești, îndelung-răbdător și mult-milostiv și adevărat.” (Psalmul 85, 14), punând în practică porunca iubirii. Iisus Hristos a așezat iubirea față de aproapele ca pe una dintre cele mai importante porunci. Milostenia este un mod concret de a împlini această poruncă. Prin ajutorarea celor în nevoie, credinciosul demonstrează iubirea sa față de Dumnezeu și față de aproapele, consolidându-și astfel viața spirituală.

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Filipeni, ne învață: „Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește” (Filipeni 4, 13). Astfel, prin efortul personal depus prin practicarea rugăciunii, a postului și milosteniei, pentru eliberarea de patimi, creștinul este ajutat de harul lui Dumnezeu primit prin Sfintele Taine în Biserică să dobândească desăvârșirea.

Dictionar

Asceza = Asceza creștină este renunțarea la patimi și practicarea virtuților; presupune un exercițiu continuu de schimbare radicală a direcției vieții spirituale.

Duhovnicesc = se referă la viața internă a omului; suflesc; spiritual.

Discernământ = facultatea de a pătrunde lucrurile, apreciindu-le la justa lor valoare; bun-simț.

Patimă, patimi = sentiment puternic și violent care copleșește pe om, întunecându-i adesea dreapta judecată.

Virtute = dispoziție statornică a sufletului omenesc care tinde către bine și frumos, perfecțiune morală.

Virtuți teologice = virtuți insuflate de Dumnezeu (credința, nădejdea și iubirea), care-i permit omului să stabilească o relație cu Preasfânta Treime, fiind dovada prezenței și acțiunii Sfântului Duh în facultățile ființei omenesti.

Concluzii

- Ω **Asceza creștină** este renunțarea la patimi și practicarea virtuților; presupune un exercițiu continuu de schimbare radicală a direcției vieții spirituale: *Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă, se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; (...) Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc, este și trup duhovnicesc. Precum și este scris: „Făcutu-s-a omul cel dintâi, Adam, cu suflet viu; iar Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viață”; dar nu este întâi cel duhovnicesc, ci cel firesc, apoi cel duhovnicesc. Omul cel dintâi este din pământ, pământesc; omul cel de-al doilea este din cer. Cum este cel pământesc, așa sunt și cei pământești; și cum este cel ceresc, așa sunt și cei cerești. Și după cum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm și chipul celui ceresc.* (I Corinteni 15, 43-49).
- Ω **Postul, rugăciunea și milostenia** sunt modalități concrete de manifestare ale ascezei creștine: a. Domnul nostru Iisus Hristos ne-a oferit modelul desăvârșit al rugăciunii și modul ei de împlinire. b. Postul nu constituie un scop în sine, ci este doar un mijloc de a tinde spre desăvârșirea morală. c. Milostenia este un exercițiu moral, permanent, izvorât din iubire față de Dumnezeu și manifestat prin faptele milei trupesti și sufletești față de aproapele.
- Ω *Faptele de milostenie, rugăciunea și postul sunt plăcute lui Dumnezeu dacă izvorăsc din credință lucrătoare prin iubire față de El și de aproapele, iar nu cele făcute pentru a fi văzuți și răsplătiți de oameni.*
- Ω **Efectele ascezei creștine** sunt dobândirea virtuților și apropierea de Dumnezeu.

Știați că?

Rugăciunea inimii, numită și **Rugăciunea lui Iisus**, este permanenta dispoziție a minții și inimii de a se dăruia lui Dumnezeu prin rugăciunea repetată:
Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul. Este o rugăciune de căință care întărește, luminează și ajută mult creștinului care o practică.

- Ω **Sfântul Antonie cel Mare**, în tinerețe, a trăit o viață de rugăciune și contemplare profundă într-o izolare completă într-o colibă, timp de aproximativ 15 ani. Această perioadă de izolare și rugăciune intensă l-a pregătit spiritual pentru a deveni **un model de ascetism și viață monahală** pentru mulți alții.
- Ω **Sfântul Pahomie cel Mare** este cunoscut pentru **contribuțiile sale semnificative la dezvoltarea vieții monahale** în Egiptul secolului al IV-lea; a întemeiat mai multe mănăstiri și comunități monahale, contribuind astfel la stabilirea unor locuri de viață și rugăciune pentru călugări; a pus bazele unei discipline stricte în viața monahală, stabilind reguli și practici pentru viața monahală.
- Ω Un alt model de ascetism este **Sfântul Ioan Iacob de la Neamț (Ioan Iacob Hozevitul)** ce a trăit în secolul al XX-lea, fiind născut în România; este cunoscut pentru viața sa de rugăciune și ascetism în pustiul Hozevei, lângă Ierusalim, fiind canonizat de Biserica Ortodoxă Română în anul 1992.
- Ω **Sfântul Siluan Athonitul** este un pustnic rus care a trăit în Muntele Athos în secolul al XX-lea și care este cunoscut pentru viața sa de rugăciune intensă și pentru învățăturile sale despre rugăciunea inimii.
- Ω **Sfântul Serafim de Sarov** este un călugăr rus din secolele XVIII-XIX, renumit pentru viața sa de rugăciune și pentru învățăturile sale duhovnicești, în special despre dobândirea Duhului Sfânt.

LECTURĂ

- Ω **Patericul egiptean** se deschide cu următoarea întâmplare: fiind cuprins odată de *akedie* și „de o mare de gânduri”, avva Antonie cel Mare a început să I se roage lui Dumnezeu: „Doamne, vreau să mă mântuiesc, și nu mă lasă gândurile. Ce voi face în necazul meu? Cum mă voi mântui?” Ieșind afară din chilie, a văzut pe cineva care semăna cu el însuși. Acesta ședea o vreme și lucra, apoi se ridica de la lucru și începea să se roage. Apoi iarăși se așeza să împletească funia de smicele (ramuri de finic), apoi iarăși se ridica pentru rugăciune. Îngerul Domnului, trimis „spre îndreptare și încredințare”, îl învătă pe Sfântul Antonie: „Fă așa și te vei mântui”. Auzind cuvântul acesta, sufletul său a fost cuprins de multă bucurie și îndrăzneală. (*Patericul egiptean – Ce cuprinde cuvinte folosite ale sfinților bătrâni*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2014, p. 9)

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 3-e)

A		B	
1	Asceza creștină presupune	a)	o virtute creștină care presupune fapta bună prin care ajuți pe cineva aflat în dificultate.
2	Postul este	b)	convorbirea dintre omul credincios și Dumnezeu.
3	Postul, rugăciunea și milostenia sunt	c)	mijloc de cultivare a virtuților.
4	Rugăciunea este	d)	renunțarea la patimi și practicarea virtuților.
5	Milostenia este	e)	fapte care nu au legătură cu credința creștină.
6		f)	modalități concrete de manifestare a ascezei creștine.

II. Reflectează: „Drept aceea, omorâți mădularele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării... Acum deci lepădați și voi de toate acestea: mânia, iuțimea, răutatea, defăimarea, cuvântul de rușine din gura voastră. Nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui... Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora... Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii. Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; și fiți mulțumitori.” (Coloseni 3, 5- 15). **Alcătuiește 3 recomandări, pe care le-ai putea face fraților mai mici sau altor persoane minore din viața ta, având în vedere textul dat, astfel încât să contribui la creșterea lor duhovnicească.**

III. Pornind de la fragmentul de mai jos argumentează în aproximativ 10 rânduri, care este scopul practicării postului în viața unui creștin.

„Asceza este un exercițiu, este o angajare pentru disciplina sufletească și trupească, este ca un fel de gimnastică a sufletului și a trupului. Biserica noastră este prin ea însăși ascetică. Cere omului post, a fixat zile anume de post, zile în care nu se poate mânca orice. Or, faptul acesta de a alege o mâncare de post, o mâncare care nu se poate mânca într-o zi de post, deja este o asceză, este o angajare în asceză. Bineînțeles că mai ales la început, după ce intră omul în rânduiala Bisericii și o are în vedere, nu se mai pune problema. Cineva care este obișnuit cu postul nu-și mai pune problema că ar putea și să nu postească. Cineva care știe de zilele de post nu ocolește zilele de post sau nu așteaptă alte zile, că ele vin și așa după zilele de post și atunci se poate mânca orice. Deci, asceza este o chestiune care îl angajează pe om într-o lucrare de disciplină sufletească și trupească.” (*Întâmpinări, Interviuuri cu Părintele Teofil Părăian*, realizate de Sabin Vodă, Editura Sophia, București, 2000, pag. 32-33)

FIȘA 2

Unitatea IV

Spiritualitate și viața creștină

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 3-e)

A		B	
1	Asceza creștină presupune	a)	o virtute creștină care presupune fapta bună prin care ajuți pe cineva aflat în dificultate.
2	Postul este	b)	convorbirea dintre omul credincios și Dumnezeu.
3	Postul, rugăciunea și milostenia sunt	c)	mijloc de cultivare a virtuților.
4	Rugăciunea este	d)	trebuie completată cu rugăciunea liturgică.
5	Milostenia este	e)	modalități concrete de manifestare a ascezei creștine.
6	Rugăciunea particulară	f)	renunțarea la patimi și practicarea virtuților.
7		g)	mintea să nu călătorească în altă parte.

II. Reflectează: „Drept aceea, omorâți măduarele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării. ... Acum deci vă lepădați și voi de toate acestea: mânia, iuțimea, răutatea, defăimarea, cuvântul de rușine din gura voastră. Nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui ... Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora. ... Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii. Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; și fiți mulțumitori.” (Coloseni 3, 5-15). **Alcătuiește 4 recomandări, pe care le-ai putea face fraților mai mici sau altor persoane minore din viața ta, având în vedere textul dat, astfel încât să contribui la creșterea lor duhovnicească.**

III. Pornind de la fragmentul de mai jos argumentează în aproximativ 15 rânduri, care este scopul practicării postului în viața unui creștin.

„Asceza este un exercițiu, este o angajare pentru disciplina sufletească și trupească, este ca un fel de gimnastică a sufletului și a trupului. Biserica noastră este prin ea însăși ascetică. Cere omului post, a fixat zile anume de post, zile în care nu se poate mânca orice. Or, faptul acesta de a alege o mâncare de post, o mâncare care nu se poate mânca într-o zi de post, deja este o asceză, este o angajare în asceză. Bineînțeles că mai ales la început, după ce intră omul în rânduiala Bisericii și o are în vedere, nu se mai pune problema. Cineva care este obișnuit cu postul nu-și mai pune problema că ar putea și să nu postească. Cineva care știe de zilele de post nu ocolește zilele de post sau nu așteaptă alte zile, că ele vin și așa după zilele de post și atunci se poate mânca orice. Deci, asceza este o chestiune care îl angajează pe om într-o lucrare de disciplină sufletească și trupească.” (Întâmpinări, Interviuuri cu Părintele Teofil Părăian, realizate de Sabin Vodă, Editura Sophia, București, 2000, pag. 32-33)

FIȘA 3

I. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 3-e)

A		B	
1	Asceza creștină presupune	a)	o virtute creștină care presupune fapta bună prin care ajuți pe cineva aflat în dificultate.
2	Postul este	b)	convorbirea dintre omul credincios și Dumnezeu.
3	Postul, rugăciunea și milostenia sunt	c)	mijloc de cultivare a virtuților.
4	Rugăciunea este	d)	trebuie completată cu rugăciunea liturgică.
5	Milostenia este	e)	modalități concrete de manifestare a ascezei creștine.
6	Rugăciunea particulară	f)	este un ascet, dacă lucrează pentru dobândirea comuniunii cu Dumnezeu.
7	Fiecare creștin	g)	renunțarea la patimi și practicarea virtuților.
8		h)	mintea să nu călătorească în altă parte.

II. Reflectează: „Drept aceea, omorâți măduarele voastre, cele pământești: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării. ... Acum deci vă lepădați și voi de toate acestea: mânia, iuțimea, răutatea, defăimarea, cuvântul de rușine din gura voastră. Nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui ... Îmbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții și iertând unii altora. ... Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă întru dragoste, care este legătura desăvârșirii. Și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; și fiți mulțumitori.” (Coloseni 3, 5-15). **Alcătuiește 5 recomandări, pe care le-ai putea face fraților mai mici sau altor persoane minore din viața ta, având în vedere textul dat, astfel încât să contribui la creșterea lor duhovnicească.**

III. Pornind de la fragmentul de mai jos argumentează în aproximativ 20 de rânduri, care este scopul practicării postului în viața unui creștin:

„Asceza este un exercițiu, este o angajare pentru disciplina sufletească și trupească, este ca un fel de gimnastică a sufletului și a trupului. Biserica noastră este prin ea însăși ascetică. Cere omului post, a fixat zile anume de post, zile în care nu se poate mânca orice. Or, faptul acesta de a alege o mâncare de post, o mâncare care nu se poate mânca într-o zi de post, deja este o asceză, este o angajare în asceză. Bineînțeles că mai ales la început, după ce intră omul în rânduiala Bisericii și o are în vedere, nu se mai pune problema. Cineva care este obișnuit cu postul nu-și mai pune problema că ar putea și să nu postească. Cineva care știe de zilele de post nu ocolește zilele de post sau nu așteaptă alte zile, că ele vin și așa după zilele de post și atunci se poate mânca orice. Deci, asceza este o chestiune care îl angajează pe om într-o lucrare de disciplină sufletească și trupească.” (Întâmpinări, Interviuuri cu Părintele Teofil Părăian, realizate de Sabin Vodă, Editura Sophia, București, 2000, pag. 32-33)

„De aceea, vă îndemn...să umblați cu vrednicie, după chemarea cu care ați fost chemați, cu toată smerenia și blândețea, cu îndelungă-răbdare, îngăduindu-vă unii pe alții în iubire, si-lindu-vă să păziți unitatea Duhului, întru legătura păcii.” (Efeseni 4, 1-3)

LECȚIA 2

ROLUL DIALOGULUI ECUMENIC ȘI INTER-RELIGIOS

„...Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și Noi.” (Ioan 17, 11)

Imagine a delegației românești la Adunarea de la New Delhi, când Biserica Ortodoxă Română devine membră a W.C.C.

REPERE TEORETICE

1. Scurt istoric al Bisericii Creștine
2. Începutul Mișcării Ecumenice
3. Mișcarea Ecumenică după Primul Război Mondial
4. Instituțiile Mișcării Ecumenice
5. Considerații despre rolul Ortodoxiei în Mișcarea Ecumenică

1. Scurt istoric al Bisericilor creștine: Pe măsură ce creștinismul s-a răspândit în lume, unitatea de credință a Bisericii a fost din ce în ce mai complicat de menținut. Distanțele mari între centrele bisericești importante, diferențele culturale, interesele politice diferite ale conducătorilor vremii, dar și derapajele de la învățătura de credință au făcut să apară rupturi în sânul **Bisericii Creștine**. Cea mai importantă e cunoscută sub numele de **Marea Schismă** (1054, Constantinopol) și a marcat ruptura bisericească a Apusului de Răsăritul creștin. Episodul violent al **Cruciadei a IV-a** (1204), care a jefuit înfiorător *cel mai mare, mai frumos și mai bogat oraș* din Europa, Constantinopolul, capitala Imperiului din Răsăritul Bizantin, a făcut imposibil de reconciliat **Biserica din Apusul Europei**, cunoscută mai târziu ca **Biserica Catolică**, și cea din Răsăritul Europei, cunoscută ca **Biserica Ortodoxă**. După **Schisma cea Mare**, încercări de unire între Biserica din Răsărit și cea din Apus au fost mai multe. Situația grea a Imperiului Bizantin, slăbit și permanent atacat, i-a făcut pe unii dintre împărați să caute sprijin în vestul Europei și să încerce să determine conducerea Bisericii Ortodoxe să accepte condițiile impuse și să se unească samavolnic cu Biserica din Apus. Documente de unire au ajuns să fie semnate în următoarele situații: la **Sinodul de la Bari** (1098), la **Sinodul de la Lyon** (1274), la **Sinodul de la Ferrara Florența** (1438-1439).

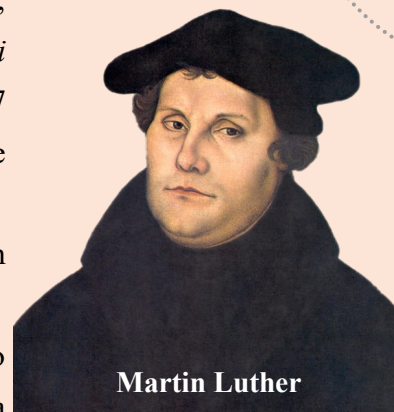

Unirea, forțată politic, n-a fost acceptată niciodată de creștinii din Bizanț, documentele respective rămânând fără urmări. Ulterior, în interiorul Bisericii Catolice, va apărea odată cu protestul lui **Martin Luther** (31 octombrie 1517 la Wittenberg), **o nouă mare ruptură**, în urma căreia se vor naște cultele protestante vechi: **Luteran, Calvin și Unitarian**.

În aceeași perioadă, Henric al VIII-lea (1491 – 1547) va desprinde din Biserica Catolică pe cea **Anglicană**.

În secolul al XVI-lea se desprinde tot din interiorul catolicismului o grupare protestantă radicală numită **Anabaptistă**, cu foarte puțină influență la vremea respectivă. Să adăugăm că în secolul al XVIII-lea, în Anglia apare un curent protestant puternic reprezentat de **Cultul Metodist**. Aceste grupări vor da naștere, pe continentul american, **cultelor neoprotestante: Baptiste** (sec. XVIII), apoi **Adventiste** (sec. XIX), **Penticostale** (sec. XX), iar în Europa, comunităților **Creștinilor după Evanghelie** (se întâmplă în Elveția secolului XIX).

Odată cu apariția **Protestantismului** și respingerea **Sfintei Tradiții**, unitatea credinței a fost din ce în ce mai greu de menținut, fiindcă textele Sfintei Scripturi au putut fi în aceste condiții interpretate după bunul plac. Din acest motiv vom regăsi o mulțime de grupări creștine desprinse din cultele menționate mai sus, cu caracteristici care mai de care mai bizare.

Martin Luther

2. Începutul Mișcării Ecumenice

După câștigarea Războiului de Independență din America (1775-1783) a avut loc un fenomen intens de colonizare a continentului nord-american prin emigrație extinsă din statele vestice ale Europei, în secolul al XIX-lea (englezi, irlandezi, italieni etc. - evident fiecare având credința lui creștină). Acest lucru va face ca în America să apară un fel de *Babilon al credințelor, organizațiilor și cultelor creștine*.

În fața acestor realități, tinerii creștini entuziaști au considerat că accentul cel mai important e bine să fie pus pe iubirea creștină, nu pe diferențele de credință. Astfel au apărut în Apus organizații creștine, în general de tineret, interbisericești, cu structură internațională:

1. 1844 - **Young Men's Christian Association (YMCA)**, **Asociația tinerilor creștini**, care este o fundație de sprijin social creștin ce a luat ființă la Londra. Începând cu 1851, mișcarea pătrunde și în Statele Unite prin emigranții britanici. Criza financiară, necunoscutul și dorința de unitate creștină a adunat în rândurile mișcării americane mii de membri tineri care își căutau un viitor.

2. 1846 - Din partea Bisericilor Neoprotestante se organizează **Alianța Evanghelică** în Anglia.

3. 1895 - Se înființează **Federația Universală a Asociațiilor Creștine de Studenți** la Castelul Vadstena, Suedia.

4. 1893 - Se înființează **Parlamentul Religiozilor** de la Chicago.

5. 1914 - Se înființează **Alianța mondială pentru promovarea prieteniei internaționale prin Biserici**.

3. Mișcarea ecumenică după Primul Război Mondial

În 1920 se propune în *Enciclica Patriarhiei Ortodoxe Ecumenice* formarea unei **Ligi a Bisericilor**.

Expresie a dragostei frățești și a dorinței de unitate între creștini exprimate în *Conferința Misionară Mondială de la Edinburgh* din 1910, primele mișcări cu caracter ecumenic au fost create după Primul Război Mondial:

◇ 1921 - **Credință și organizare**, sau creștinismul teologic, avea ca scop găsirea unei baze comune teologice.

◇ 1921 - **Consiliul internațional al misiunilor**, creat pentru coordonarea societăților misionare înființate în secolul al XX-lea și care urmărea unitatea mărturiei creștine în societate.

◇ 1925 - **Viață și acțiune**, sau creștinismul practic, avea ca scop cooperarea inter-bisericească în vederea promovării păcii și slujirii umanității.

◇ În 1937, la Londra s-a decis fuzionarea celor trei grupări. În 1938, la *Conferința de la Utrecht* s-au pus bazele unui **Consiliu Provizoriu Ecumenic**, dar înființarea **Consiliului Ecumenic** va fi posibilă abia după Al Doilea Război Mondial.

4. Instituțiile Mișcării Ecumenice

Ω **Consiliul Mondial al Bisericilor** (*World Council of Churches* - W.C.C.)

După *Conferința de la Geneva (1946)* care face primele demersuri, la 22 august 1948, la Amsterdam, în Olanda, s-a încheiat procesul de întemeiere a **Consiliului Ecumenic al Bisericilor**, „o asociație de biserici care mărturisesc pe Domnul Isus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor conform Scripturilor și, prin urmare, caută să împlinească împreună chemarea lor comună de a slăvi pe Unicul Dumnezeu, Tată, Fiu și Duh Sfânt.”

Astăzi, **Consiliul Mondial al Bisericilor** are sediul la Geneva, în Elveția. În acest consiliu sunt asociate Biserici Protestante și Ortodoxe. Biserica Catolică nu face parte din W.C.C. Aceasta are statut de observator. La început, unele Biserici Ortodoxe au refuzat să participe la Adunarea generală a Consiliului, întrucât au avut rezerve față de modul în care se definea inițial această instituție și față de unele vederi politice străine spiritului Ortodoxiei. Însă Patriarhul ecumenic Atenagora I de Constantinopol a recomandat Bisericii Ortodoxe colaborarea cu **Consiliul Ecumenic al Bisericilor**. După ce statutul W.C.C. a fost revizuit, Biserica Ortodoxă Română a intrat în 1961 la a 3-a adunare, cea de la New Delhy. Au mai intrat în **Consiliul Ecumenic al Bisericilor**: Biserica Ortodoxă Rusă, Biserica Ortodoxă Bulgară, Biserica Ortodoxă Polonă și Biserica Ortodoxă Sârbă.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor și celelalte asociații ecumenice nu reprezintă o supra-Biserică. Prezența unei Biserici în Consiliu nu înseamnă să renunțe la identitatea sa de credință și tradiție. **Consiliul Ecumenic** oferă un cadru organizat în care Bisericile încearcă să clarifice punctele divergente și să identifice pe cele convergente.

Implicarea **Bisericii Ortodoxe Române** în dialogul ecumenic este subliniată și de faptul că între anii 2020-2022 secretarul general al **Consiliului Mondial al Bisericilor** a fost Preotul prof. dr. Ioan Sauca, din partea Bisericii Ortodoxe Române. Mai multe informații despre **Consiliul Mondial al Bisericilor** pot fi lecturate pe site-ul propriu: <https://www.oikoumene.org/>.

Ω Conferința Bisericilor Europene (*Conference of European Churches - C.E.C.*)

Conferința Bisericilor Europene, constituită în 1959, cu sediul la Bruxelles, este „o organizație creștină Europeană care urmărește colaborarea și conlucrarea practică pe plan religios și social între bisericile din Europa”. La această instituție, Biserica Ortodoxă Română a aderat în 1962 la adunarea de la Nyborg, Danemarca. În acest moment, din C.E.C. fac parte 114 Biserici Ortodoxe, Protestante și Anglicane. Biserica Catolică nu face parte nici din această organizație.

5. Considerații despre Ortodoxie și Mișcarea Ecumenică

În cadrul Consiliului Mondial și Conferinței Bisericilor Europene, **Biserica Ortodoxă** are conștiința că ea este „**Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească**”. Ortodoxia nu se consideră atât o religie, ci adevărata Biserică întemeiată de Mântuitorul Hristos pe Cruce, care a păstrat nealterate adevărurile de credință. De aceea, participarea Ortodoxiei la **Mișcarea Ecumenică** are rostul de a fi o mărturie și a chema toate Bisericile creștine către adevărurile păstrate de ea intacte de la începuturile Creștinismului, de la Sfinții Părinți care le-au primit de la Sfinții Apostoli, care la rândul lor le-au primit de la Mântuitorul. *Concluziile desfășurării a 11 adunări W.C.C. ne arată că idealul unirii creștine este unul greu realizabil prin puterea oamenilor.*

În schimb, dialogul a însemnat un pas foarte important în ceea ce privește reconcilierea și sublinierea valorilor creștine comune. Astfel, participanții s-au angajat să favorizeze colaborarea în toate domeniile, cum ar fi: misiunea și respectarea conștiinței fiecărei persoane, să se încurajeze asociațiile locale, instituțiile publice și organisme europene în munca lor de reconciliere. S-au promovat eforturile pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, o oportunitate a celorlalte confesiuni de a cunoaște Ortodoxia, o ocazie pentru lumea ortodoxă de a împrumuta de la ceilalți experiența pozitivă pe plan științific și social.

S-au dezbătut multe teme de o importanță majoră pentru contextul lumii contemporane, precum sărăcia, boala, poluarea, războaiele, violența împotriva femeii etc. În acest fel, reprezentanții mării majorități a creștinilor au găsit oportunitatea de a lua poziții comune asupra fenomenelor și crizelor majore actuale cu impact direct asupra oamenilor și asupra viitorului umanității.

6. Critici la adresa Mișcării Ecumenice

Au existat critici la adresa participării Bisericii Ortodoxe Române la **Dialogul Ecumenic** și la **Consiliul Ecumenic**. **Mișcarea ecumenică** a fost numită *chiar erezia secolului XX*, existând suspiciunea că scopul ei final e acela de a se erija într-o *supra-biserică*, care să propună schimbări în esența Bisericilor participante. Această suspiciune este, evident, nefondată.

Consiliul Ecumenic și Conferința Bisericilor Europene nu au nici puterea, nici *intenția* de a impune schimbări în învățătura de credință a Bisericilor membre. Dar aceste instituții s-au dovedit, de cele mai multe ori, *un spațiu al dialogului, reconcilierii, al schimbului de bune practici creștine* și, în final, un instrument important de comunicare a pozițiilor creștine comune asupra unor problematici de mare importanță pentru întreaga umanitate.

7. Dialogul interreligios: se vorbește astăzi despre un „ecumenism mai larg” cu referire la o deschidere a mișcării ecumenice către dialogul cu alte religii și tradiții culturale. În acest sens, Consiliului Mondial al Bisericilor a fost implicat în proiecte și inițiative axate pe dialogul interreligios cu alte religii sau cu oamenii acestor religii. Dintre toate eforturile bilaterale, cu siguranță relațiile creștino-iudaice și creștino-musulmane au fost și rămân cele mai intense. Scopul acestor forme de dialog este acela al stabilirii de bune relații de pace, înțelegere pentru o bună conviețuire. Astfel de propuneri pornesc de la exemple de bună conviețuire interreligioasă (așa cum se întâmplă și în Dobrogea, unde conviețuiesc creștini de mai multe confesiuni și musulmani de origine turcă sau tătară) și doresc să transpună acest model la nivel general pentru a preîntâmpina conflicte, tragedii și războaie. În direcția acesta au fost înființate organizații de dialog interreligios. Dintre acestea, se remarcă prin activitatea intensă:

Parlamentul Mondial al Religiiilor care se descrie pe site-ul: <https://parliamentofreligions.org/> astfel:

„Organizația a fost înființată cu misiunea de a cultiva armonia între comunitățile religioase și spirituale ale lumii și de a stimula angajamentul acestora cu lumea și cu instituțiile ei de ghidare pentru a aborda problemele critice ale timpului nostru. Parlamentul a fost înființat în 1988 pentru a duce la îndeplinire o tradiție și o moștenire care datează de la Expoziția Mondială din Columbia din 1893 de la Chicago, unde prima convocare istorică a Parlamentului Mondial al Religiiilor a creat o platformă globală pentru implicarea religiilor din est și vest.” Această instituție se revendică de la istoricul **Parlament Mondial al Religiiilor** din Chicago din 1893, întrunire ocazionată de Expoziția Mondială Columbiană, un târg mondial timpuriu. Reuniunile moderne ale acestei instituții vor începe 100 de ani mai târziu. Aceste reuniuni ale Parlamentului modern au atras participanți din peste 200 de credințe religioase, indigene și laice, și din peste 80 de națiuni la adunările sale internaționale din Chicago (1993), Cape Town (1999), Barcelona (2004), Melbourne (2009), Salt Lake City (2015), Toronto (2018) și virtual din cauza pandemiei de COVID19 (2021). *„Aproape 60.000 de oameni din întreaga lume s-au reunit într-un angajament de durată pentru justiție, pace și durabilitate prin prisma dialogului și cooperării interreligioase.”*

Între realizările notorii ale acestei instituții menționăm discutarea documentului: *Către o etică globală: o declarație inițială*, cu care majoritatea participanților a fost de acord, dar și cartea *A Sourcebook for the Community of Religions*, îngrijită de Joel Beversluis. Spre deosebire de majoritatea manualelor de religie, fiecare intrare a fost scrisă de membrii religiei în cauză.

Lideri mondiali, precum al 14-lea Dalai Lama, Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Mesagerul ONU al Păcii Jane Goodall, laureații *Nobel pentru Pace* Desmond Tutu și Shirin Ebadi și președintele american Jimmy Carter s-au adresat întrunirilor Parlamentului de-a lungul timpului.

DICȚIONAR

ECUMÉNIC, -Ă, adj. = cu caracter universal; investit cu autoritate ecleziastică pentru toate biserici-le creștine. ♦ **mișcare ecumenică** = mișcare religioasă care a pornit de la ideea reunirii tuturor bisericilor creștine într-una singură și care s-a concretizat într-o platformă de dialog, reconciliere și mesaje creștine comune ; **ecumenism**. fr: *oecuménique*, latină: *oecumenicus*, greacă: *oikumenike*

Sursă: *Marele dicționar de neologisme*, <https://www.qdictionar.com/definitie-dex/ecumenic.php>

CE NUMIM PRIN CUVÂNTUL BISERICĂ?

- o clădire sau un spațiu consacrat slujirii liturgice. Ex.: „...aud că atunci când vă adunați în biserică, între voi sunt dezbinări,” (I Corinteni 11, 18);
- o instituție eclezială care își exercită, de obicei, autoritatea în limitele unor granițe și asupra celor de o anumită naționalitate – cum este, în cazul nostru, Biserica Ortodoxă Română. Ex.: „...Biserica din Antiohia...” (Fapte 13, 1). Când se rostește azi cuvântul **Biserică**, cel mai adesea se face referire la aspectul său instituțional, omenesc, și mai rar la aspectul divin. La asta se referă și sondajele de opinie care anunță, de la an la an, „o nouă scădere a încrederii în Biserică”.
- comunitatea credincioșilor dintr-un loc anume, așa numita „Biserică vie”, cea care se poate cuprinde liturgic în, dar nu se limitează la, „biserica de zid”. Un pustnic sau cineva care este paralizat, fiind ținut la pat, și nu poate frecventa slujbele, poate fi parte dintr-o comunitate dreptmăritoare, chiar dacă fizic nu stă împreună cu frații săi. „Deci Bisericile se întăreau în credință și sporeau cu numărul în fiecare zi.” (Fapte 16, 5).
- înțelesul deplin al cuvântului Biserică se regăsește concentrat în **formula paulină**: „...Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui Mântuitor și este.” (**Efesenii 5, 23**) - *toți cei dreptcredincioși suntem parte integrantă, „mădulare vii” ale Bisericii* care este „Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolică” (v. Crezul).

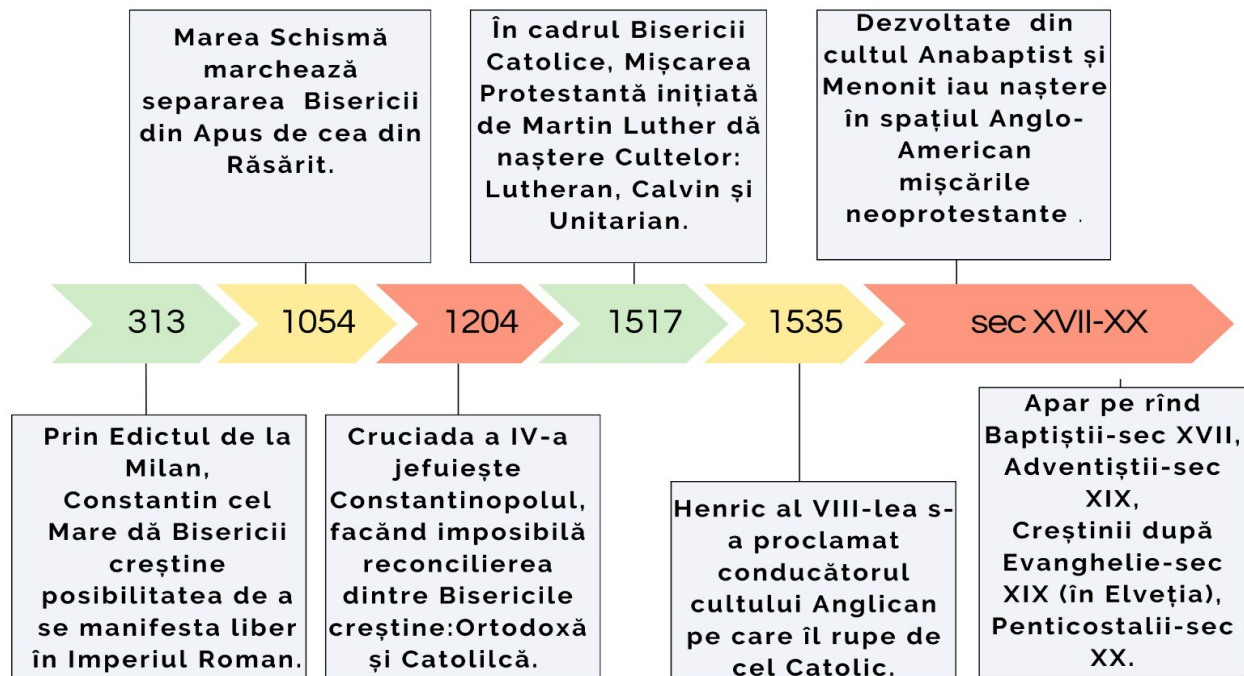
<https://doxologia.ro/biserica-ce-intelegem-prin-acest-cuvant>

- sub aspect strict instituțional, „Biserica Ortodoxă acceptă denumirea istorică a altor biserici și confesiuni creștine eterodoxe, fără a fi în comuniune cu ele”; *Sfântul și Marele Sinod: Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine (Document oficial)* <https://basilica.ro/sfantul-si-marele-sinod-relatiile-bisericii-ortodoxe-cu-ansamblul-lumii-crestine-document-oficial/>

CULTELE CREȘTINE

Trei dintre organismele internaționale create în secolul al XIX-lea de creștinii dornici de a face fapte bune funcționează și astăzi sub același nume:

1844 - *Young Men's Christian Association* (YMCA) (<https://www.ymca.int/>)

1846 - *Alianța Evanghelică* (<https://worldea.org/>)

1895 - *Federația Universală a Asociațiilor Creștine de Studenți* (<https://www.wscf.ch>)

Consiliul Mondial al Bisericilor "reunește biserici, denominațiuni și comunități bisericești din peste 120 de țări și teritorii din întreaga lume, reprezentând peste 580 de milioane de creștini și incluzând majoritatea bisericilor ortodoxe din lume, zeci de biserici anglicane, baptiste, luterane, metodiste și reformate, precum și tot atâtea Biserici Unite și Independente. În timp ce cea mai mare parte a bisericilor fondatoare ale CMB au fost europene și nord-americane, acum există 352 de biserici membre." (<https://www.oikoumene.org/about-the-wcc>)

Conferința Bisericilor Europene se prezintă ca: "o comunitate care reunește 114 biserici din tradițiile ortodoxe, protestante și anglicane din toată Europa pentru dialog, susținere de valori și acțiune comună; se angajează în dialog cu instituțiile europene de la Bruxelles și Strasbourg, promovând pacea și reconcilierea, ridicând preocupări și modelând viitorul Europei. ... Promovăm lucrarea pentru unitatea Bisericii. Această misiune originală ne duce mai departe a stăzi, în timp ce continuăm să lucrăm pentru o Europă umană, socială și durabilă, în pace cu ea însăși și cu vecinii săi." (<https://ceceurope.org/who-we-are/introduction>)

Știați că?

O ISTORIE A MIȘCĂRII ECUMENICE ÎN DATE

PRIMELE ORGANIZAȚII CREȘTINE INTERNAȚIONALE

PRIMELE MIȘCĂRI CU CARACTER ECUMENIC

PRINCIPALELE INSTITUȚII ALE MIȘCĂRII ECUMENICE

1948
Consilul Mondial al Bisericilor (World Council of Churches W.C.C.)

1959
Conferința Bisericilor Europene (Conference of European Churches – C.E.C.)

1961
Biserica Ortodoxă Română a aderat la Consilul Mondial al Bisericilor în la a 3-a adunare, cea de la New Dehli, India

ADERAREA B.O.R. LA PRINCIPALELE INSTITUȚII ALE MIȘCĂRII ECUMENICE

1962
Biserica Ortodoxă Română a aderat la Conferința Bisericilor Europene, la adunarea de la Nyborg, Danemarca.

DIALOGUL INTERRELIGIOS

LOCAL	PRIN INTERMEDIUL WCC	PARLAMENTUL MONDIAL AL RELIGIILOR
Se realizează între oameni de diferite religii care conviețuiesc în zone în care se întâlnesc două sau mai multe religii	Dialogul promovat prin intermediul Consiliului Mondial al Bisericilor în căutarea unui "ecumenism mai larg"	Parlamentul Mondial al Religiilor este o instituție de dialog interreligios reînțeleasă în 1988 cu întruniri în general la 5 ani, promovând pacea și o formă comună de etică

HARTA IDEILOR

ORODOXIA ȘI MIȘCAREA ECUMENICĂ

PERSPECTIVA BISERII ORTODOXE ASUPRA ROLULUI MIȘCĂRII
ECUMENICE AZIORTODOXIA
ÎN MIȘCAREA
ECUMENICĂ

În cadrul Mișcării Ecumenice Biserica Ortodoxă are conștiința că ea este „Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească”. Ortodoxia e adevărata Biserică, întemeiată de Mântuitorul Hristos, care a păstrat nealterate adevărurile de credință. De aceea, participarea ei la Mișcarea Ecumenică are rostul de a chema pe toți către adevărurile păstrate de ea intacte de la începuturile creștinismului-

IDEALUL
ECUMENIC DE
UNIRE A
BISERICILOR

Concluziile desfășurării a 11 adunări ale Consiliul Mondial al Bisericilor și 16 ale Conferinței Bisericilor Europene ne arată că idealul unirii creștine este unul greu realizabil prin puterea oamenilor.

CRITICI LA
ADRESA MIȘCĂRII
ECUMENICE

Mișcarea ecumenică a fost numită „erezia secolui XXI”, existând suspiciunea că scopul ei final e acela de a se erija într-o suprabiserică care să propună schimbări în esența Bisericilor participante. Această suspiciune e, evident, nefundată. Consiliul Ecumenic nu are nici puterea, nici intenția de a impune schimbări în învățătura de credință a Bisericilor membre

REALIZĂRI
NOTABILE ALE
DIALOGULUI
ECUMENIC

Consiliul Ecumenic al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene s-au dovedit, de cele mai multe ori, spații ale dialogului, reconcilierii, ale schimburilor de bune practici creștine și în final, instrumente importante de comunicare a pozițiilor creștine comune asupra unor problematici de mare importanță pentru întreaga umanitate.

Activitatea WCC și CEC

Întruniri generale ale Consiliului Mondial al Bisericii.

De-a lungul anilor, au avut loc 11 adunări generale ale Consiliului Mondial al Bisericii.

La cea de la New Delhi, Biserica Ortodoxă Română a aderat la această instituție și a trimis delegații la toate adunările generale ulterioare.

1. Amsterdam, Netherlands, 22 August - 4 September 1948, *Man's Disorder and God's Design*
2. Evanston, Illinois, United States, 15-31 August 1954, *Christ - the Hope of the World*
3. New Delhi, India, 19 November - 5 December 1961, *Jesus Christ - the Light of the World*
4. Uppsala, Sweden, 4-20 July 1968, *Behold, I Make All Things New*
5. Nairobi, Kenya, 23 November - 10 December 1975, *Jesus Christ Frees and Unites*
6. Vancouver, British Columbia, Canada 24 July - 10 August 1983, *Jesus Christ- the Life of the World*
7. Canberra, ACT, Australia, 7-21 February 1991, *Come, Holy Spirit - Renew the Whole Creation*
8. Harare, Zimbabwe, 3-14 December 1998, *Turn to God - Rejoice in Hope*
9. Porto Alegre, Rio Grande do Sul, Brazil, 14-23 February 2006, *God in Your Grace, transform the World*
10. Busan, South Korea, 30 October - 8 November 2013, *God of Life, lead us to Justice and Peace*
11. Karlsruhe, Germany, 31 August - 8 September 2022, *Christ's Love moves the World to Reconciliation and Unity*

Întruniri generale ale Conferinței Bisericii Europene.

Conferința Bisericii Europene a avut 16 întruniri. La cea de-a treia, Biserica Ortodoxă Română a aderat și la această instituție. A trimis delegații la toate adunările generale ulterioare.

- 1959 Nyborg, Denmark: *European Christianity in Today's Secularized World"*
- 1960 Nyborg, Denmark: *The Service of the Church in a Changing World*
- 1962 Nyborg, Denmark: *The Church in Europe and the Crisis of Modern Man*
- 1964 M.V. Bornholm (at sea): *Living Together as Continents and Generations*
- 1967 Pörschach, Austria: *To Serve and Reconcile: the Task of the European Churches Today*
- 1971 Nyborg, Denmark: *Servants of God, Servants of Men*
- 1974 Engelberg, Switzerland: *Act on the Message - Unity in Christ and Peace in the World*
- 1979 Chania, Crete: *Alive to the World in the Power of the Holy Spirit*
- 1986 Stirling, Scotland: *Glory to God and Peace on Earth*
- 1992 Prague, former CSFR: *God Unites - in Christ a New Creation*
- 1997 Graz, Austria: *Reconciliation, Gift of God and Source of New Life*
- 2003 Trondheim, Norway: *Jesus Christ Heals and Reconciles: Our Witness in Europe*
- 2009 Lyon, France: *Called to One Hope in Christ*
- 2013 Budapest, Hungary: *And now what are you waiting for?: CEC and its Mission in a changing Europe*
- 2018 Novi Sad, Serbia: *You shall be My Witnesses*
- 2023 Tallinn, Estonia: *Under God's blessing – shaping the future*

Fișa 1

Unitatea IV Spiritualitate și viața creștină

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Inițiativa Mișcării Ecumenice a aparținut în sec. XIX unei generații de tineri creștini entuziaști care au considerat că accentul cel mai important e bine să fie pus pe iubirea creștină, nu pe diferențele dintre culte.		
Expresie a dragostei frățești și a dorinței de unitate, primele mișcări creștine cu caracter ecumenic au fost create după Al Doilea Război Mondial.		
Principalele organisme ale Mișcării Ecumenice sunt Consiliul Mondial al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene.		

II. Pornind de la textul:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa plenară din 31 august 1961 a hotărât intrarea Bisericii Ortodoxe Române ca membră a W.C.C. ... Pe temeiul acestei hotărâri solicităm forurilor de conducere ale W.C.C primirea B.O.R. ca membră în W.C.C. ... Ne exprimăm totodată convingerea că activitatea acestui înalt for ecumenic va sluji marea cauză a apropiierii și până la urma unirii tuturor bisericilor și confesiunilor creștine pentru a da mai multă viață propovăduirii și trăirii Evangheliei lui Hristos. (Scrisoarea Patriarhului Justinian către dl W.A. Vissert Hooft, Secretarul general al W.C.C.),

răspundeți la următoarele întrebări:

1. Care au fost organismele Mișcării Ecumenice întemeiate după Primul Război Mondial?
2. Care este idealul mișcării ecumenice?

III. Părintele Dumitru Stăniloae, vorbind despre dialogul ecumenic, spune: ... *Bisericile creștine luminate de lucrarea lui Dumnezeu în viața contemporană a omenirii și în colaborare cu această lucrare încep să se apropie și în învățăturile lor regăsind și aprofundând sensul autentic apostolic al Revelației referitor la valoarea Creației, la necesitatea apărării ei de distrugere, la întruparea lui Hristos pentru toți oamenii, la mântuirea în solidaritatea cosmică, la călăuzirea tuturor spre desăvârșirea în bine prin activitate externă, la valoarea comunității și deci a Bisericii în sensul ei sobornicesc etc.* (Coordonatele Ecumenismului d.p.d.v. ortodox, în revista *Ortodoxia*, nr. 4/1967).

Pornind de la aceste cuvinte, scrie un eseu de 70 de cuvinte despre *rolul Mișcării ecumenice astăzi*, în care să dezvolți următoarele idei:

- ce reprezintă Mișcarea ecumenică;
- instituțiile care o reprezintă azi;
- importanța lor pentru unitatea creștinismului și pentru a da voce comună a creștinilor în societatea de astăzi.

Fișa 2

Unitatea IV Spiritualitate și viața creștină

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Inițiativa Mișcării Ecumenice a aparținut în sec. XIX unei generații de tineri creștini entuziaști care au considerat că accentul cel mai important e bine să fie pus pe iubirea creștină, nu pe diferențele dintre culte.		
Expresie a dragostei frățești și a dorinței de unitate, primele mișcări creștine cu caracter ecumenic au fost create după Al Doilea Război Mondial.		
Principalele organisme ale Mișcării Ecumenice sunt Consiliul Mondial al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene.		
Participarea Bisericii Ortodoxe la Mișcarea Ecumenică are rostul de a fi o mărturie și a chema toate cultele creștine către adevărurile păstrate de ea intacte de la Hristos și Sfinții Apostoli.		

II. Pornind de la textul:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa plenară din 31 august 1961 a hotărât intrarea Bisericii Ortodoxe Române ca membră a W.C.C. ... Pe temeiul acestei hotărâri solicităm forurilor de conducere ale W.C.C primirea B.O.R. ca membră în W.C.C. ... Ne exprimăm totodată convingerea că activitatea acestui înalt for ecumenic va sluji marea cauză a apropiierii și până la urma unirii tuturor bisericilor și confesiunilor creștine pentru a da mai multă viață propovăduirii și trăirii Evangheliei lui Hristos. (Scrisoarea Patriarhului Justinian către dl W.A. Vissert Hooft, Secretarul general al W.C.C.), răspundeți la următoarele întrebări: *Ce este Marea Schismă și care au fost urmările acesteia? Când a avut loc mișcarea de Reformă și ce culte au rezultat în urma ei? Care sunt principalele mișcări neoprotestante? Care au fost organismele Mișcării Ecumenice întemeiate după Primul Război Mondial? Care este idealul mișcării ecumenice? Care sunt principalele instituții ale Mișcării Ecumenice actuale?*

III. Părintele Dumitru Stăniloae, vorbind despre dialogul ecumenic, spune: ... *Bisericile creștine luminate de lucrarea lui Dumnezeu în viața contemporană a omenirii și în colaborare cu această lucrare încep să se apropie și în învățăturile lor regăsind și aprofundând sensul autentic apostolic al Revelației referitor la valoarea Creației, la necesitatea apărării ei de distrugere, la întruparea lui Hristos pentru toți oamenii, la mântuirea în solidaritatea cosmică, la călăuzirea tuturor spre desăvârșirea în bine prin activitate externă, la valoarea comunității și deci a Bisericii în sensul ei sobornicesc etc. (Coordonatele Ecumenismului d.p.d.v. ortodox, în revista Ortodoxia, nr. 4/1967).*

Pornind de la aceste cuvinte, scrie un eseu de 100 de cuvinte despre *rolul Mișcării ecumenice astăzi*, în care să dezvolți următoarele idei: *Ce reprezintă mișcarea ecumenică, care sunt instituțiile care o reprezintă azi. Realizați o descriere succintă a modului în care au apărut, unde activează și a întâlnirilor pe care le organizează; precizați poziția Bisericii Ortodoxe Române ca parte a dialogului ecumenic; explicați dimensiunea de reprezentare a instituțiilor ecumenice; precizați importanța lor pentru unitatea Creștinismului și pentru a da voce comună a creștinilor în societatea de astăzi.*

Fișa 3

Unitatea IV Spiritualitate și viața creștină

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Inițiativa Mișcării Ecumenice a aparținut în sec. XIX unei generații de tineri creștini entuziaști care au considerat că accentul cel mai important e bine să fie pus pe iubirea creștină, nu pe diferențele dintre culte.		
Expresie a dragostei frățești și a dorinței de unitate, primele mișcări creștine cu caracter ecumenic au fost create după Al Doilea Război Mondial.		
Principalele organisme ale Mișcării Ecumenice sunt Consiliul Mondial al		
Participarea Bisericii Ortodoxe la Mișcarea Ecumenică are rostul de a fi o mărturie și a chema toate cultele creștine către adevărurile păstrate de ea intacte de la Hristos și Sfinții Apostoli.		
Ecumenismul este „erezia secolului XX”.		

II. Pornind de la textul:

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa plenară din 31 august 1961 a hotărât intrarea Bisericii Ortodoxe Române ca membră a W.C.C. ... Pe temeiul acestei hotărâri solicităm forurilor de conducere ale W.C.C primirea B.O.R. ca membră în W.C.C. ... Ne exprimăm totodată convingerea că activitatea acestui înalt for ecumenic va sluji marea cauză a apropiierii și până la urma unirii tuturor bisericilor și confesiunilor creștine pentru a da mai multă viață propovăduirii și trăirii Evangheliei lui Hristos. (Scrisoarea Patriarhului Justinian către dl W.A. Vissert Hooft, Secretarul general al W.C.C.),

răspundeți la următoarele întrebări: Ce este Marea Schismă și care au fost urmările acesteia? Când a avut loc mișcarea de Reformă și ce culte au rezultat în urma ei? Care sunt principalele mișcări neoprotestante? Care au fost organismele Mișcării Ecumenice întemeiate după Primul Război Mondial? Care este idealul mișcării ecumenice? Care sunt principalele instituții ale Mișcării Ecumenice actuale? Când a aderat Biserica Ortodoxă Română la Mișcarea Ecumenică?

III. *Părintele Dumitru Stăniloae, vorbind despre dialogul ecumenic, spune: ... Bisericile creștine luminate de lucrarea lui Dumnezeu în viața contemporană a omenirii și în colaborare cu această lucrare încep să se apropie și în învățăturile lor regăsind și aprofundând sensul autentic apostolic al Revelației referitor la valoarea Creației, la necesitatea apărării ei de distrugere, la întruparea lui Hristos pentru toți oamenii, la mântuirea în solidaritatea cosmică, la călăuzirea tuturor spre desăvârșirea în bine prin activitate externă, la valoarea comunității și deci a Bisericii în sensul ei sobornicesc etc. (Coordonatele Ecumenismului d.p.d.v. ortodox, în revista Ortodoxia, nr. 4/1967).*

Pornind de la aceste cuvinte, scrie un eseu de 200 de cuvinte despre rolul Mișcării ecumenice astăzi, în care să dezvoltți următoarele idei: Ortodoxia și conștiința pe care o poartă în dialogul ecumenic; Importanța dialogului ecumenic pentru reconciliere intercreștină; Importanța lui pentru unitatea Creștinismului și ca voce comună a creștinilor; Importanța pozițiilor legate de crize majore ale umanității ca: suprapopularea, încălzirea globală, sărăcia, războiul, în dialogul ecumenic și interreligios.

RECAPITULARE

I. Reamintește-ți noțiunile învățate în lecția ASCEZA CREȘTINĂ.

POSTUL

•În credința ortodoxă, postul reprezintă o perioadă de abținere de la anumite alimente și activități, însoțită de rugăciune și pocăință, cu scopul de a curăța trupul și sufletul, de a spori în credință și de a se apropia mai mult de Dumnezeu.

RUGĂCIUNEA

•Rugăciunea este un dialog spiritual cu Dumnezeu, un act de închinare și comuniune prin care credinciosul își exprimă credința, mulțumirea, cererea de ajutor și dorința de a se apropia de divinitate.

MILOSTENIA

•În creștinism, milostenia este actul de a oferi ajutor material și sprijin celor în nevoie, considerat o manifestare a iubirii creștine și a compasiunii, prin care credinciosul își arată dragostea față de aproapele și își împlinește datoria de a-l ajuta pe cel aflat în suferință.

II. Reamintește-ți noțiunile învățate în lecția „Rolul dialogului ecumenic și inter-religios”

Biserica în istorie

De-a lungul secolelor, Biserica lui Hristos a fost dezbinată de greutatea istorice, distanțe geografice și de orgoliile politice lumești. Vor apărea astfel:

- ◆ Bisericele Ortodoxe;
- ◆ Bisericele Catolice;
- ◆ Cultele Protestante
- ◆ Cultele Neoprotestante

Începuturile Mișcării Ecumenice

Pe măsură ce au apărut tot mai multe denominațiuni creștine, oamenii credinței au făcut să prevaleze iubirea creștină dincolo de apartenența la o biserică sau alta. Au apărut organizații de tineret creștine transbisericești și organizații de dialog între culte.

După Primul Război Mondial au apărut trei mișcări cu caracter ecumenic:

- ◆ Viață și acțiune,
- ◆ Credință și constituție,
- ◆ Consiliul internațional al misiunilor

Instituțiile Mișcării Ecumenice

- ◆ Consiliul Mondial al Bisericilor întemeiat în 1948, cu sediul la Geneva, „o asociație frățească de Biserici, care primesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor...”, la care Biserica Ortodoxă Română a aderat în 1961.
- ◆ Conferința Bisericilor Europene, constituită în 1959, cu sediul la Bruxelles, la care Biserica Ortodoxă Română a aderat în 1962.

Realizări notabile ale dialogului ecumenic

- ◆ Consiliul Mondial al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene s-au dovedit de cele mai multe ori niște spații ale dialogului, reconcilierii, al schimbului de bune practici creștine și, în final, instrumente importante de comunicare a pozițiilor creștine comune asupra unor problematici de mare importanță pentru întreaga umanitate.

Ortodoxia în Mișcarea Ecumenică

- ◆ În cadrul Mișcării Ecumenice, Biserica Ortodoxă are conștiința că ea este „Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească”. Ortodoxia e adevărata Biserică întemeiată de Mântuitorul Hristos, care a păstrat nealterate adevărurile de credință. De aceea, participarea ei la Mișcarea Ecumenică are rostul de a chema pe toți către adevărurile păstrate de ea intacte de la începuturile Creștinismului.

Dialogul interreligios

Dialogul interreligios-trei direcții:
Dialogul local între oameni de diferite religii care conviețuiesc în zone în care se întâlnesc două sau mai multe religii
Dialogul promovat prin intermediul Consiliului Mondial al Bisericilor în căutarea unui „ecumenism mai larg”
Parlamentul Mondial al Religiiilor este o instituție de dialog interreligios reînțemeiată în 1988 cu întruniri în general la 5 ani, promovând pacea.

EVALUARE

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

Unitatea IV

Spiritualitate și viața creștină

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după **modelul: g) - 6. - w.**

20 PUNCTE

Eveniment	Reper temporal	Oraș
a) Reforma protestantă	1. 1054	s. Bruxelles
b) Înființarea WCC	2. 1959	t. Constantinopol
c) Aderarea BOR la WCC	3. 1961	u. Wittenberg
d) Schisma cea Mare	4. 1962	v. Amsterdam
e) Înființarea CEC	5. 1948	w. Constantinopol
f) Aderarea BOR la CEC	6. 1204	x. Nyborg
g) Cruciada a IV-a	7. 1517	y. New Delhi
h)	8. 1988	z. Milano

II. Completează spațiile lacunare cu termenii potriviți din paranteză:

30 PUNCTE

În activitatea legată de Mondial al Bisericilor și de Bisericilor Europene, Biserica are conștiința că ea este „Biserica cea Una, Sfântă, și Apostolească”. Ortodoxia nu se consideră atât o confesiune creștină, ci adevărata Biserică întemeiată de Mântuitorul Hristos pe, care a păstrat nealterate adevărurile de credință. De aceea, participarea Ortodoxiei la Mișcarea are rostul de a fi o și a chema toate Bisericile creștine către adevărurile păstrate de ea intacte de la începuturile Creștinismului - de la Sfinții Părinți care le-au primit de la Sfinții, care au primit-o la rândul lor de la Mântuitorul.

(*Consiliul, Cruce, Conferința, Ecumenică, Ortodoxă, cromator, Sobornicească, mărturie, Apostoli*)

III. Redactează un eseu liber de aproximativ 150 cuvinte, **Asceza creștină**. În redactarea eseului vei prezenta:

a) modalități de practicarea a ascezei creștine în creștinismul ortodox; b) confesiuni creștine care practică asceza și formele în care o practică; c) Cum ar putea fi realizat dialogul inter-religios prin practicarea ascezei.

40 PUNCTE

WEBOGRAFIE

Foto p. 82: Delegația B.O.R - New Delhi 1961: <https://ziarullumina.ro/societate/historica/memoria-bisericii-in-imagini-biserica-ortodoxa-romana-in-consiliul-ecumenic-al-bisericilor-36844.html>

Foto p. 82: Marea Schismă <https://www.ziarpiatraneamt.ro/wp-content/uploads/2018/07/marea-schisma-din-1054-e1458196137698.jpg>

Foto p. 83: Martin Luther https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f8/Martin_Luther%2C_1529.jpg/330px-Martin_Luther%2C_1529.jpg

BIBLIOGRAFIE

***, *Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediție Centenar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2018.

Drăgoi, Eugen, *Istoria Bisericească Universală*. Editura Historica, 2001.

Chițescu, N.; Todoran, Isidor; Petreună, I., *Teologia Dogmatică și Simbolică. Manual pentru Facultățile Teologice*, ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.

Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, volumul III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.

Rămureanu, Ioan, *Istoria Bisericească Universală*, volumul II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.

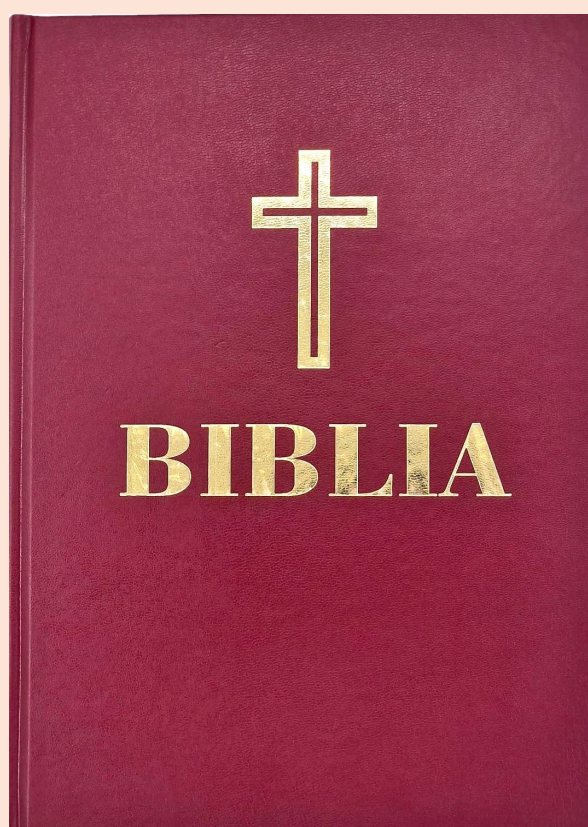
Rămureanu, Ioan, *Istoria Bisericească Universală, Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.

Stăniloae, Dumitru, *Ortodoxie și Românism*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2014.

UNITATEA a V-a

CONFESIUNI CREȘTINE ÎN ROMÂNIA

1. *Ortodoxia*
2. *Catolicismul*
3. *Protestantismul și Neoprotestantismul*
4. *Recapitulare*
5. *Evaluare*

„Ortodoxia reprezintă un mod aparte de trăire a Creștinismului. [...] Ortodoxia este identică în credința și cultul ei cu conținutul de credință și de cult al Creștinismului originar.”

(Părintele Dumitru Stăniloae)

LECȚIA 1 ORTODOXIA

REPERE TEORETICE

Frescă reprezentând
Duminica Ortodoxiei

1. Introducere - Să ne aducem aminte...
2. Fundamentele Ortodoxiei
3. Învățătura de credință
4. Ortodoxia în România
5. Dicționar
6. Știați că?
7. Moment de reflecție
8. Te-ar mai putea interesa...

„Și toate le-a supus sub picioarele Lui și, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate într-o toată.”

(Efeseni 1, 22-23)

1. Introducere - Să ne aducem aminte...

Creștinismul este o **religie monoteistă revelată**, întemeiată de Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, Cel Care aduce Evanghelia – Legea Noului Testament și o pecetluiește cu Sângele Său vărsat pe cruce. Evanghelia a fost răspândită la toate popoarele lumii prin Sfinții Apostoli, ucenicii Lui direcți, și prin misionarii creștini.

Leagănul acestei religii se află în Israelul de odinioară care, la venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu în Persoana divino-umană a lui Iisus Hristos, făcea parte din Imperiul Roman¹. Mesajul evanghelic adus în lume de Cel Născut din Tatăl din veșnicie este însă adresat tuturor popoarelor: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.” (Matei 28, 19-20).

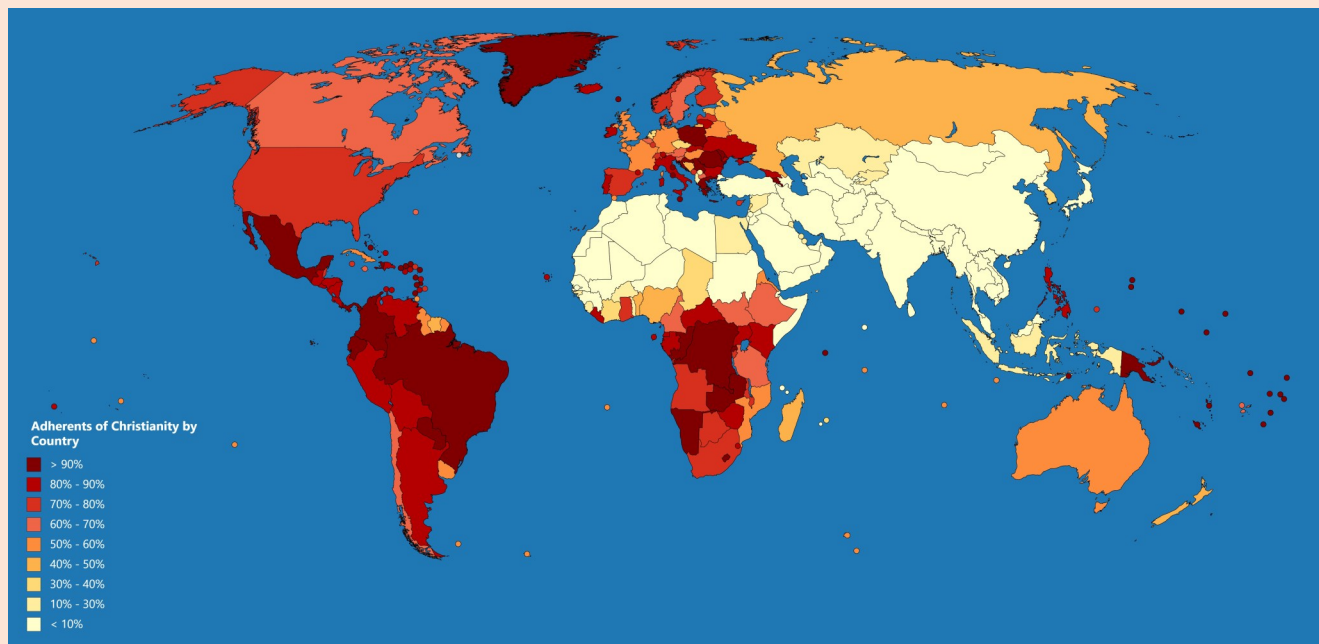

Hristos Pantocrator –
Biserica „Sfântul
Sava”, Iași

¹ Ioan Rămureanu, *Istoria Bisericească Universală. Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 11.

Creștinismul este prin excelență o *religie universală, a păcii, a iubirii și a mântuirii*. Ramurile acesteia sunt **Ortodoxia**, **Catolicismul** și **Protestantismul**, din care în timp s-au desprins și alte confesiuni. Din punct de vedere numeric, astăzi Creștinismul este religia dominantă, cu un număr estimat de 2,4 miliarde de adepți răspândiți în toate colțurile lumii.

2. Fundamentele Ortodoxiei

Termenul **Ortodoxie** se referă la păstrarea și respectarea învățăturii de credință așa cum a fost predicată de Însuși Mântuitorul Hristos, transmisă și păstrată cu fidelitate în Biserica Creștină de două milenii, prin Sfinții Apostoli și Evangheliști, iar apoi prin ucenicii lor și prin Sfinții Părinți.

Identificându-se cu însăși *Evanghelia* lui Hristos, **Ortodoxia** reprezintă adevărata cunoaștere și slăvire a lui Dumnezeu, *închinarea în duh și adevăr*, după cuvintele Mântuitorului: „Duh este Dumnezeu, și cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh și în adevăr.” (Ioan 4, 24), Cel Care adăugă despre Sine: „...Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine” (Ioan 14, 6).

Astfel, **Ortodoxia** nu se rezumă la enunțarea unor principii teoretice, ci înseamnă în esență **un mod de viață**, trăirea *Adevărului-Hristos* sau a *Iubirii* depline, *desăvârșite*, **în comuniune cu Dumnezeu și cu aproapele**. Acest lucru este posibil cu adevărat *în Biserică*, trupul lui Hristos, ca o împreună-adunare a credincioșilor în jurul Celui Ce este mereu prezent în Sfânta Euharistie, în Trupul și Sângele Său cu care creștinii sunt chemați să se împărtășească pentru a se uni cu El.

Sfânta Evanghelie

3. Învățătura de credință

Formularea adevărilor de credință, sau a **dogmelor Ortodoxiei**, s-a petrecut în timp, în Biserică, în cadrul *Sinodului Apostolic* de la Ierusalim (~50 d.Hr.) și al celor *Șapte Sinoade Ecumenice* (325 – 787/843), sub inspirația Duhului Sfânt sălășluit în ea, prin Sfinții Părinți și Scriitori Bisericești, pe baza învățaturii Mântuitorului transmisă prin Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

Principalele dogme ale Ortodoxiei, concentrate în Crez (*Simbolul credinței*) și în alte mărturisiri de credință ale Bisericii sunt:

1. Adorarea lui Dumnezeu – Unul în ființă, dar în Trei Persoane;
2. Învățătura despre Dumnezeu Tatăl (**Creatorul**), despre Dumnezeu Fiul (**Mântuitorul**) și Dumnezeu Duhul Sfânt (**Sfințitorul**);
3. Preacinstirea Maicii Domnului;
4. Cultul sfinților, al Sfintei Cruci, al sfințelor icoane, al moaștelor;
5. Lucrarea harului dumnezeiesc prin Sfintele Taine;
6. Răscumpărarea și mântuirea omului;
7. Credința în înviere și viața veșnică.

Păstrarea neștirbită a învățaturii de credință, a moralei și tradiției liturgice a Bisericii Ortodoxe (Sfânta Liturghie în jurul căreia gravitează toate celelalte slujbe) și conștientizarea importanței mijloacelor duhovnicești (postul, rugăciunea, cultivarea virtuților, asceza creștină) în viața spirituală reprezintă calea de urmat a unui creștin ortodox autentic, pentru a ajunge la **ortopraxia**, *dreapta trăire a Adevărului și Iubirii dumnezeiești*.

Liturghie arhierească în cinstea Sfintei Cuvioase Parascheva, Iași, 2023

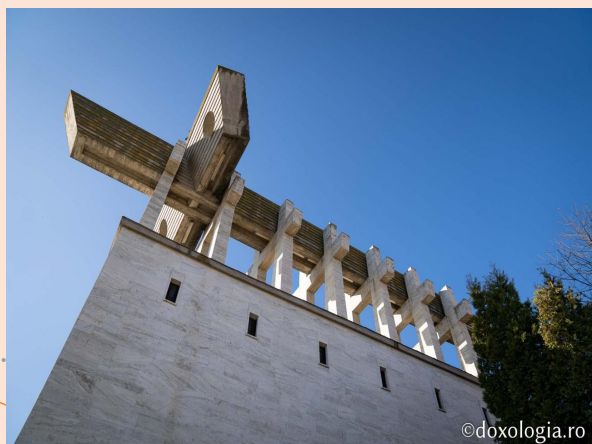
4. Ortodoxia în România

✂ Formarea poporului român se împletește cu pătrunderea Creștinismului în spațiul carpato-danubiano-pontic, încă dintru începuturile Bisericii. Primele comunități creștine au fost întemeiate în zona Dobrogei, prin predica Sfinților Apostoli Andrei și Filip, acestora urmându-le alți mărturisitori ai lui Hristos. Există numeroase dovezi istorice, arheologice și epigrafice (basilici și cripte martirice, inscripții, obiecte, mențiuni documentare, creștini martirizați în timpul persecuțiilor etc.) care atestă o prezență timpurie a Creștinismului în teritoriile ce vor constitui mai târziu vatra de formare a neamului românesc.

✚ Prin etnogeneza sa și, mai târziu, prin apropierea de creștinismul răsăritean (numit și bizantin, iar ulterior, *ortodox*), poporul român a fost dintru început *creștin-ortodox*, tradițiile și istoria lui contopindu-se cu principiile Ortodoxiei. Chiar dacă parcursul istoric al neamului nostru nu a fost unul simplu, fiind presărat cu numeroase dificultăți, religia împărtășită de români a fost un factor de unitate, lupta pentru apărarea țării și a identității naționale fiind în egală măsură lupta pentru apărarea credinței străbune. Formarea statelor Moldova și Țara Românească în secolele XIV-XV a coincis cu afirmarea independenței Bisericilor din aceste două țări – organizate pe principiul etnic-teritorial – prin ridicarea lor la statutul de Mitropolie, ce nu permitea niciun amestec al vreunei ierarhii bisericești din afara granițelor țării. Această realitate a fost confirmată prin recunoașterea oficială a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române în 1885 de către Patriarhia Ecumenică, sub a cărei jurisdicție se afla până în acel moment.

Din 1925, **Biserica Ortodoxă Română** este organizată ca **Patriarhie**, fiind în comuniune liturgică cu celelalte Biserici Ortodoxe: Patriarhiile de Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim, Biserica Rusă, Biserica Sârbă, Biserica Bulgară, a Georgiei, a Greciei, a Ciprului, a Poloniei, a Albaniei, a Cehiei și Slovaciei etc.

⊗ În perioada *regimului comunist* (1948-1989), *activitatea Bisericii Ortodoxe Române* și a altor confesiuni creștine a fost *mult restrânsă*, fiind considerată *dușman al noi ordini sociale*. Au fost luate măsuri precum eliminarea învățământului religios din școlile publice (1948), reducerea numărului școlilor teologice (1948), cen-

Memorialul Calvarul Aiudului

zura literaturii cu conținut religios (reducerea drastică a numărului cărților de rugăciuni, a tirajului Bibliei, a manualelor pentru școlile teologice, a calendarului creștin-ortodox), desființarea unor episcopii și pensionarea forțată a ierarhilor lor, limitarea drastică a practicării cultului divin (slujbe desfășurate doar în biserici), condamnare la închisoare a multor preoți, profesori sau călugări, demolarea unor biserici, distrugerea sistematică a vieții monahale, culminând cu Decretul 410/octombrie 1959, și desființarea multor mănăstiri multe fiind transformate în muzee sau biserici parohiale, supravegherea permanentă a clerului etc.

Basilica paleocreștină de la Niculițel

© doxologia.ro

Totuși, Biserica Ortodoxă Română a reușit să supraviețuiască acestor timpuri grele, grație abilității și înțelepciunii conducătorilor ei de a rezista în fața presiunilor regimului comunist, chiar dacă uneori au făcut pasul înapoi în anumite domenii, pentru a obține mult mai mult în alte direcții și a împlini vocația ei liturgică, misionară, culturală și socială.

✦ În urma evenimentelor din decembrie 1989 și a căderii regimului comunist, Biserica Ortodoxă Română și-a reluat menirea primordială, pentru a împlini întreita chemare spre slujire a societății, după modelul Mântuitorului Hristos: de educare, sfințitoare și călăuzitoare spre Împărăția cerurilor: reactivarea eparhiilor desființate și înființarea de noi eparhii (în țară și diaspora), reluarea și dezvoltarea activității social-filantropice și pastoral-misionare în societate, asistența religioasă a preotului în diferite instituții (armată, spitale, penitenciare, azile de bătrâni, centre de plasament), reactivarea organizațiilor creștin-ortodoxe, înființarea de asociații caritative în vederea ajutorării orfanilor, a bătrânilor și persoanelor cu dizabilități sau a altor persoane vulnerabile, readucerea orei de religie în școală, revigorarea învățământului religios, încurajarea vieții religioase, prin redeschiderea sau construirea de biserici, reînvierea monahismului (prin redeschiderea mănăstirilor închise și înființarea altora noi), apariția unei literaturi teologice foarte bogate, înființarea instituțiilor media ale Bisericii (ziar, radio, TV) și multe altele.

Astfel, Biserica Ortodoxă își împlinește rolul de a mijloci *comuniunea și comunitatea sacramentală a oamenilor cu Dumnezeu*, ca una care este întemeiată de Hristos, Fiul întrupat al Tatălui, plină de *viață* și lucrarea Duhului Sfânt, *spre sfințirea și mântuirea celor ce poartă chipul lui Dumnezeu* și își doresc să ajungă la asemănarea cu El.

Marșul pentru Viață, Râmnicu Vâlcea, 2023

5. Dicționar

Biserică = termen provenit din grecescul *βασιλική*, „[casă] împărătească”, latinizat *basilica*. În limba română desemnează atât comunitatea creștinilor (scris *Biserica*), cât și lăcașul lor de cult (scris *biserică*). Limbile romanice au preluat termenul grecesc *εκκλησία*, „adunare”, folosit pentru a denumi primele adunări creștine, care aveau loc în diferite case, pentru săvârșirea sfintelor slujbe. Un alt termen folosit pentru lăcașul de cult creștin a fost cel de *kyriakē*, din greacă, însemnând „casa domnului, a stăpânului”, preluat în limbile germanice (*church*, *kirche*) și slave (*țerkva*, *țercovî*).

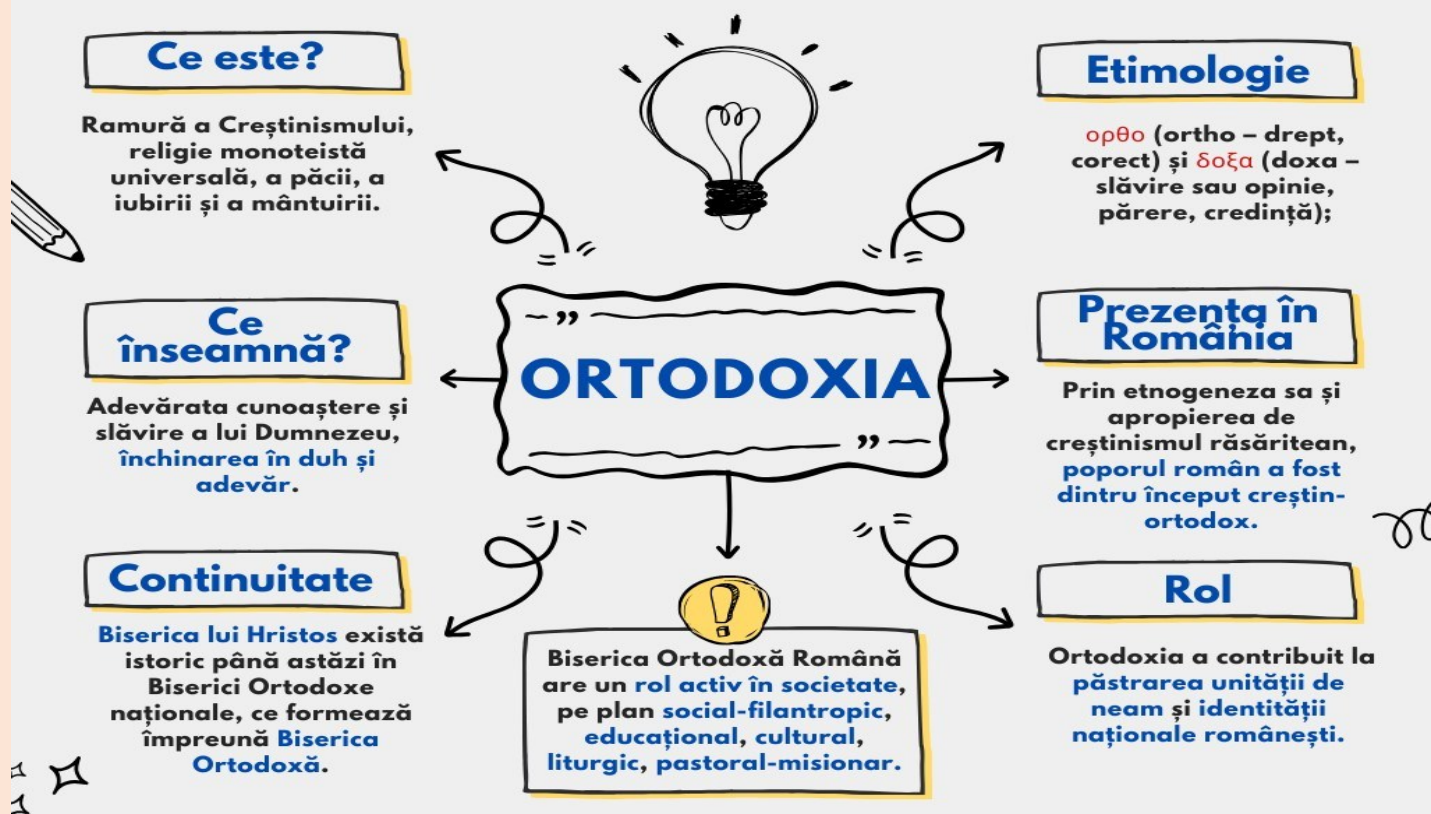
Ortodoxie = termen provenit din limba greacă format din două cuvinte: *opθo* (*ortho* – drept, corect) și *δοξα* (*doxa* – slăvire sau, într-un sens lărgit, opinie, părere, credință).

În traducere literală, *ortodoxie* înseamnă „dreapta-slăvire”, cu înțelesul de „credință, opinie corectă”, sau „dreapta-credință”.

Pravoslavie = termen slavon provenit din alăturarea cuvintelor *pravŭ* (drept) și *slava* (mărire, închinare, credință); semnificând *dreapta credință* în Dumnezeu. *Biserica Pravoslavnică* = Biserica creștină răsăriteană, Biserica ortodoxă.

Harta ideilor

6. Știați că?

Biserica lui Hristos, întemeiată în chip văzut în ziua Cincizecimii, există dintru începuturi până astăzi, prin lucrarea Duhului Sfânt trimis în lume de către Fiul. Dacă la început prin *Biserica cea adevărată, universală*, nu se înțelegea o confesiune anume, ci *comunitatea creștină* care trăia *totalitatea credinței* (aspectul calitativ) în sensul plinătății, al tuturor comunităților creștine care mărturisesc *aceeași credință* (aspectul cantitativ), astăzi ea există istoric în Biserici Ortodoxe naționale, ce formează împreună Biserica Ortodoxă.

Termenul *ortodox* apare în Noul Testament în mai multe locuri și are o varietate de sensuri însemnând: „...a vorbi bine...” (Marcu 7, 35), „a judeca *drept*”, a călca *drept*, a fi pe *calea dreaptă*, a merge în direcția *corectă* (Galateni 2, 14), „...drept învățând cuvântul adevărului” (2 Timotei 2, 15).

Cuvântul „ortodox” definește în esență Biserica Ortodoxă, adică valorile teologice, spirituale, liturgice, care s-au păstrat și s-au transmis de-a lungul veacurilor. De asemenea, mai înseamnă „dreaptă închinare”, „credință dreaptă, corectă”, dar și „păstrarea corectă a opiniilor general acceptate”. În Creștinismul antic acest termen era folosit pentru a desemna păstrarea credinței nealterate, în opoziție cu învățăturile eronate, abaterile de la credință sau despărțirea de adevărul Bisericii, fie în Răsărit, fie în Apus.

7. Moment de reflecție

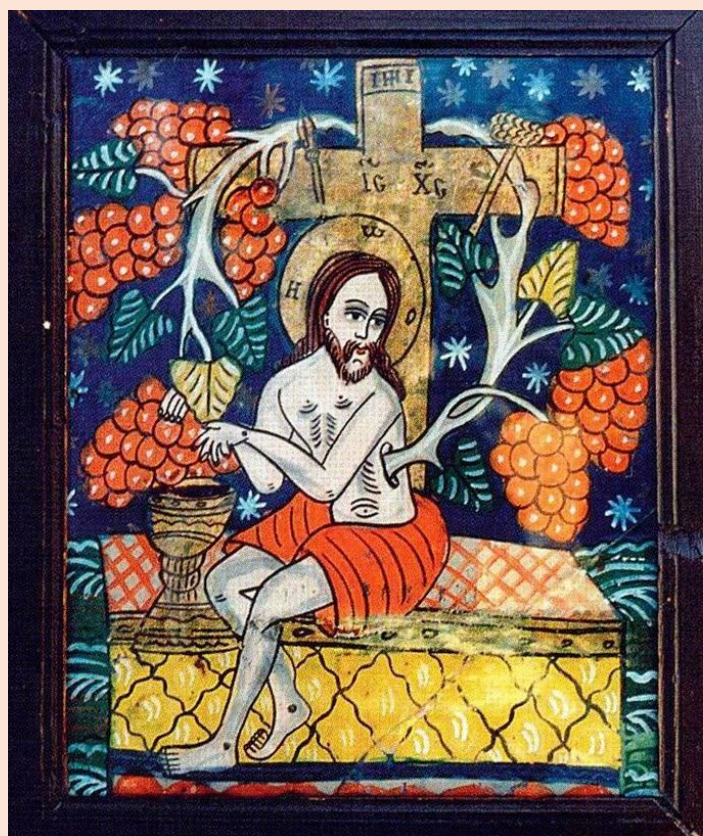
Sfânta Treime. Andrei Rubliov, 1411
(Galeriile Tretiakov)

Fundamentul credinței creștin-ortodoxe îl reprezintă învățătura despre *Preasfânta Treime*, adică **un singur Dumnezeu** după **ființă**, dar **întreit** după numărul **Persoanelor**: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Cele trei Persoane dumnezeiești, distincte după însușiri și proprietăți, *sunt egale*; Ele *nu Se confundă una cu alta*, deși fiecare dintre Ele are *din veșnicie* întreagă ființă divină. Totodată, *ființa nu se împarte, nici nu se desparte, fiind veșnic una și aceeași*. Fiecare Persoană a Preasfintei Treimi nu lucrează aparte, separat și deosebit, ci împreună. Această *relație de comuniune și iubire* între Persoanele Preasfintei Treimi constituie un model pentru creștini.

Reflectează asupra modului în care poți replica în viața ta și în relația cu Dumnezeu și cu semenii această relație de comuniune și iubire desăvârșită.

8. Te-ar mai putea interesa...

Marele istoric al religiilor, Mircea Eliade, spune că religia creștină este „Vestirea cea Bună” a faptului că Împărăția lui Dumnezeu este aproape². Același istoric evidențiază *superioritatea Creștinismului* printr-un *Dumnezeu Care Se jertfește* și nu așteaptă jertfă, printr-un *Dumnezeu Care este Iubire*. Pe Golgota S-a sacrificat Însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar jertfa Sa supremă a făcut inutile toate jertfele păgâne, care sunt înlocuite prin repetarea la infinit, sub formă nesângeroasă, a jertfei de pe cruce în Sfânta Euharistie³. Participând la Sfânta Liturghie și împărtășindu-se, creștinul ortodox se unește în mod real cu Mântuitorul Hristos, bătând astfel la porțile Împărăției cerurilor.

Hristos – Vița vieții, icoană pe sticlă din Ardeal

² Eliade Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, p. 428.

³ Emilian Vasilescu, *Istoria religiilor*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1998, p. 406.

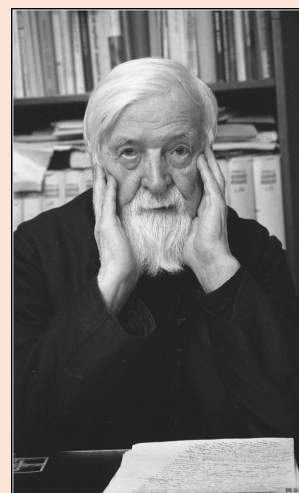

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. Prin Ortodoxie se înțelege învățătura de credință predicată de Însuși Mântuitorul Hristos, transmisă prin Sfinții Apostoli și Evangheliști și păstrată cu fidelitate în Biserica Creștină.		
b. <i>Principalele dogme ortodoxe se găsesc formulate în Cele 10 Porunci, Cele 9 Fericiri și Rugăciunea Tatăl nostru.</i>		
c. Biserica din România a devenit ortodoxă după recunoașterea Mitropoliilor din Moldova și Țara Românească de către Patriarhia Ecumenică.		

II. Citește cu atenție textul.

„L-am căutat pe Dumnezeu în oamenii din satul meu, apoi în cărți, în idei și simboluri. Dar acest lucru nu mi-a dat nici pacea, nici iubirea. Într-o zi am descoperit în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii că e cu puțință să-L întâlnești pe Dumnezeu în mod real prin rugăciune. Și atunci L-am auzit spunându-mi: Îndrăznește să înțelegi că te iubesc! Atunci, cu răbdare, m-am pus pe lucru. Astfel, am înțeles treptat că Dumnezeu este aproape, că mă iubește și că, umplându-mă de iubirea Lui, inima mea se deschide celorlalți. Am înțeles că iubirea e comuniunea cu Dumnezeu și cu celălalt. Și că, fără această comuniune, lumea nu e decât tristețe, ruină, distrugere, masacre. Să vrea, numai, lumea să trăiască în această iubire și atunci ar cunoaște viața veșnică.” (Marc Antoine Costa de Beauregard, pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Mică Dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, Editura Deisis, 2000, p. 219)

Părintele Dumitru Stăniloae
(© Dinu Lazăr)

Reflectează la aceste cuvinte ale părintelui Dumitru Stăniloae, unul dintre cei mai mari teologi ai Ortodoxiei, și formulează un punct de vedere privind următoarele afirmații:

Dumnezeu poate fi descoperit prin intermediul cărților religioase și în slujbele Bisericii.

Dacă Îl iubesc pe Dumnezeu, voi putea să iubesc mai ușor pe cei din jurul meu.

III. Completează „Jurnalul faptelor bune”.

Imaginează-ți că ai un blog, iar subiectul abordat este despre *implicarea Bisericii Ortodoxe Române în viața comunității*. Pornind de la experiența personală, descrie în aproximativ 10 rânduri o activitate social-filantropică la care ai participat/despre care ai auzit și ți-a atras atenția, organizată în comunitatea creștin-ortodoxă de care aparții.

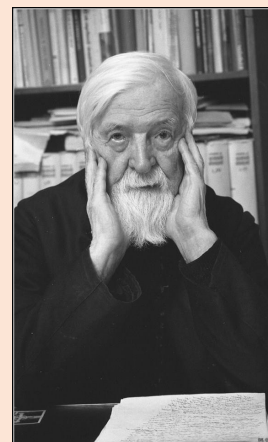

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. Prin Ortodoxie se înțelege învățătura de credință predicată de Însuși Mântuitorul Hristos, transmisă prin Sfinții Apostoli și Evangheliști și păstrată cu fidelitate în Biserica Creștină.		
b. <i>Principalele dogme ortodoxe se găsesc formulate în Cele 10 Porunci, Cele 9 Fericiri și Rugăciunea Tatăl nostru.</i>		
c. Biserica din România a devenit ortodoxă după recunoașterea Mitropoliilor din Moldova și Țara Românească de către Patriarhia Ecumenică.		
d. După evenimentele din 1989, Biserica Ortodoxă Română s-a străduit prin diferite proiecte și programe să fie prezentă activă în viața societății.		

II. Citește cu atenție textul:

„L-am căutat pe Dumnezeu în oamenii din satul meu, apoi în cărți, în idei și simboluri. Dar acest lucru nu mi-a dat nici pacea, nici iubirea. Într-o zi am descoperit în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii că e cu puțință să-L întâlnești pe Dumnezeu în mod real prin rugăciune. Și atunci L-am auzit spunându-mi: Îndrăznește să înțelegi că te iubesc! Atunci, cu răbdare, m-am pus pe lucru. Astfel, am înțeles treptat că Dumnezeu este aproape, că mă iubește și că, umplându-mă de iubirea Lui, inima mea se deschide celorlalți. Am înțeles că iubirea e comuniunea cu Dumnezeu și cu celălalt. Și că, fără această comuniune, lumea nu e decât tristețe, ruină, distrugere, masacre. Să vrea, numai, lumea să trăiască în această iubire și atunci ar cunoaște viața veșnică.” (Marc Antoine Costa de Beauregard, pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Mică Dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, Editura Deisis, 2000, p. 219)

Părintele Dumitru Stăniloae
(© Dinu Lazăr)

Reflectează la aceste cuvinte ale părintelui Dumitru Stăniloae, unul dintre cei mai mari teologi ai Ortodoxiei, și formulează un punct de vedere privind următoarele afirmații:

Dumnezeu poate fi descoperit prin intermediul cărților religioase și în slujbele Bisericii.

Dacă Îl iubesc pe Dumnezeu, voi putea să iubesc mai ușor pe cei din jurul meu.

Lipsa comuniunii cu Dumnezeu și semenii atrage după sine egoismul, tristețea, furia, ura.

Dacă iubim cu adevărat, nu vom muri niciodată.

III. Completează „Jurnalul faptelor bune”.

Imaginează-ți că ai un blog, iar subiectul abordat este despre implicarea Bisericii Ortodoxe Române în viața comunității. Pornind de la experiența personală, descrie în aproximativ 15 rânduri o activitate social-filantropică la care ai participat/despre care ai auzit și ți-a atras atenția, organizată în comunitatea creștin-ortodoxă de care aparții.

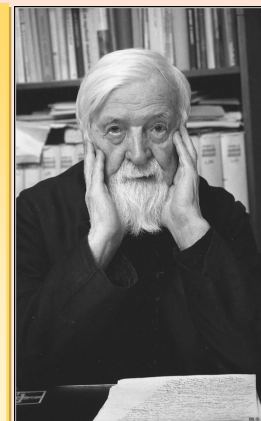

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. Prin Ortodoxie se înțelege învățătura de credință predicată de Însuși Mântuitorul Hristos, transmisă prin Sfinții Apostoli și Evangheliști și păstrată cu fidelitate în Biserica Creștină.		
b. Principalele dogme ortodoxe se găsesc formulate în <i>Cele 10 Porunci</i> , <i>Cele 9 Fericiri</i> și <i>Rugăciunea Tatăl nostru</i> .		
c. Biserica din România a devenit ortodoxă după recunoașterea Mitropoliilor din Moldova și Țara Românească de către Patriarhia Ecumenică.		
d. După evenimentele din 1989, Biserica Ortodoxă Română s-a străduit prin diferite proiecte și programe să fie prezentă activă în viața societății.		
e. În <i>Ortodoxie</i> , comuniunea și iubirea dintre Persoanele Preasfintei Treimi constituie modelul ideal de viață pentru creștini.		

II. Citește cu atenție textul:

„L-am căutat pe Dumnezeu în oamenii din satul meu, apoi în cărți, în idei și simboluri. Dar acest lucru nu mi-a dat nici pacea, nici iubirea. Într-o zi am descoperit în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii că e cu puțință să-L întâlnești pe Dumnezeu în mod real prin rugăciune. Și atunci L-am auzit spunându-mi: Îndrăznește să înțelegi că te iubesc! Atunci, cu răbdare, m-am pus pe lucru. Astfel, am înțeles treptat că Dumnezeu este aproape, că mă iubeste și că, umplându-mă de iubirea Lui, inima mea se deschide celorlalți. Am înțeles că iubirea e comuniunea cu Dumnezeu și cu celălalt. Și că, fără această comuniune, lumea nu e decât tristețe, ruină, distrugere, masacre. Să vrea, numai, lumea să trăiască în această iubire și atunci ar cunoaște viața veșnică.” (Marc Antoine Costa de Beauregard, pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Mică Dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, Editura Deisis, 2000, p. 219)

Reflectează la aceste cuvinte ale părintelui Dumitru Stăniloae, unul dintre cei mai mari teologi ai Ortodoxiei, și formulează un punct de vedere privind următoarele afirmații.

- Ω Dumnezeu poate fi descoperit prin intermediul cărților religioase și în slujbele Bisericii.
- Ω Dacă Îl iubesc pe Dumnezeu, voi putea să iubesc mai ușor pe cei din jurul meu.
- Ω Lipsa comuniunii cu Dumnezeu și semenii atrage după sine egoismul, tristețea, furia, ura.
- Ω Dacă iubim cu adevărat, nu vom muri niciodată.
- Ω *Ortodoxia* este *invitația* lui Dumnezeu la a trăi Iubirea în Adevăr.

III. Completează „Jurnalul faptelor bune”

Imaginează-ți că ai un blog, iar subiectul abordat este despre *implicarea Bisericii Ortodoxe Române în viața comunității*. Pornind de la experiența personală, descrie în aproximativ 20 de rânduri o activitate social-filantropică la care ai participat/despre care ai auzit și ți-a atras atenția, organizată în comunitatea creștin-ortodoxă de care aparții.

RECAPITULARE

ORTODOXIA

De reținut!

Dogmele Ortodoxiei, formulate pe baza Revelației divine, includ:

- Ω Adorarea lui Dumnezeu – Unul în Treime;
- Ω Învățătura despre Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt;
- Ω Preacinstirea Maicii Domnului;
- Ω Cultul sfinților, al Sfintei Cruci, al sfințelor icoane și al moaștelor;
- Ω Lucrarea harului prin Sfintele Taine;
- Ω Răscumpărarea și mântuirea omului;
- Ω Credința în înviere și viața veșnică.

Reflectează!

- * **Ortodoxia** implică o **viață spirituală autentică** prin păstrarea învățaturii de credință, a moralei și tradiției liturgice, în special **Sfânta Liturghie**, precum și prin practici precum **postul, rugăciunea și asceza creștină**.
- * **România** a fost **creștină-ortodoxă** încă din primele secole ale Creștinismului, datorită prediciei Sfântului Apostol Andrei în Dobrogea. *Istoria României este strâns legată de creștinismul ortodox*, **religia** fiind un **factor de unitate și identitate națională**.
- * După *perioada comunistă* (1948-1989), în care **Biserica Ortodoxă Română** a fost persecutată și restricționată, aceasta a reușit să supraviețuiască și să-și reia **rolul de educare, sfințire și călăuzire a societății**. Activitatea Bisericii a inclus reactivarea eparhiilor, dezvoltarea activităților sociale și pastorale, reluarea învățământului religios, construirea de biserici, revigorarea monahismului și înființarea instituțiilor media.
- * Astăzi, **Biserica Ortodoxă Română** este organizată ca **Patriarhie** și este în **comuniune liturgică** cu alte Biserici Ortodoxe din lume.

Reamintește-ți învățăturile de credință ortodoxe utilizând textul Simbolului de credință niceo-constantinopolitan:

„Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl, Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor. Și într-unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut. Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara, și S-a făcut om. Și S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat și a pățimit și S-a îngropat. Și a înviat a treia zi, după Scripturi. Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui. Și iarăși va să vină cu slavă, să judece viii și morții, a Căruia împărăție nu va avea sfârșit. Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Care a grăit prin proroci. Într-una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică; Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor. Aștept învierea morților Și viata veacului ce va să fie. Amin.”

WEBOGRAFIE

- Foto p. 106:** Icoană Duminica Ortodoxiei: https://radiorenasterea.ro/continut/uploads/2019/03/fresca_bis_sf_ioan_botezatorul-36.jpg
- Foto p. 106:** Hristos Pantocrator – Biserica „Sfântul Sava”, Iași / Foto: Ștefan Cojocariu (<https://doxologia.ro/foto-mireasma-de-sfintenie-la-biserica-sfantul-sava>)
- Foto p. 107:** Creștinismul în lume: <https://mapsontheweb.zoom-maps.com/image/171898919415>
- Foto p. 108:** Sfânta Evanghelie (https://doxologia.ro/sites/default/files/styles/max_1300x1300/public/articol/2014/10/evanghelia-e-izvor-de-bucurie.jpg?itok=dnAbhDNH)
- Foto p. 108:** Liturghie arhierască în cinstea Sfintei Cuvioase Parascheva, Iași, 2023 (https://doxologia.ro/sites/default/files/styles/max_1300x1300/public/articol/2023/10/hram_sfanta_parascheva_2023_10_14_foto_oana_nechifor_poze_generale_de_sus-2.jpg?itok=Yflturjy)
- Foto p. 109:** Basilica paleocreștină de la Niculițel (https://doxologia.ro/sites/default/files/styles/max_1300x1300/public/articol/2023/07/bazilica_niculitel_doxologia_magda_buftea-22.jpg?itok=G8uQQLYl)
- Foto p. 109:** Memorialul Calvarul Aiudului (<https://doxologia.ro/foto-calvarul-aiudului-pe-urmele-marturisitorilor-de-pe-rapa-robilor>)
- Foto p. 110:** Marșul pentru Viață, Râmnicu Vâlcea, 2023 (<https://basilica.ro/viata-autentica-este-numai-in-comuniune-cu-dumnezeu-marsul-pentru-viata-2023-la-ramnicu-valcea/>)
- Foto p. 112:** Sfânta Treime. Andrei Rubliov, 1411 (Galeriile Tretiakov) https://ro.wikipedia.org/wiki/Andrei_Rubliov#/media/Fișier:Angelsatmamre-trinity-rublev-1410.jpg
- Foto p. 112:** Hristos – Vița vieții, icoană pe sticlă din Ardeal (<https://ziarullumina.ro/galerie/icoana-unica-in-lume-hristos-euharistic-74849.html>)
- Foto p. 113-115:** Părintele Dumitru Stăniloae (© Dinu Lazăr) (<https://doxologia.ro/galerie-foto-parintele-dumitru-staniloae>)

BIBLIOGRAFIE

- ***, *Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediție Centenar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2018.
- Chițescu, N.; Todoran, Isidor; Petreună, I., *Teologia Dogmatică și Simbolică. Manual pentru Facultățile Teologice*, ediția a II-a, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Editura Univers Enciclopedic, București 2000.
- Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, volumul III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.
- Rămureanu, Ioan, *Istoria Bisericească Universală, Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.
- Stăniloae, Dumitru, *Ortodoxie și Românism*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2014.

„Mare ești, Doamne, și cel mai vrednic de laudă, mare este puterea Ta, și înțelepciunii Tale nu-i este număr. (...) Căci ne-ai făcut pe noi pentru Tine și neliniștit este sufletul nostru până ce se va odihni în Tine.” (Fericitul Augustin)

LECȚIA 2: CATOLICISMUL

*Interiorul unei biserici
catolice*

REPERE TEORETICE

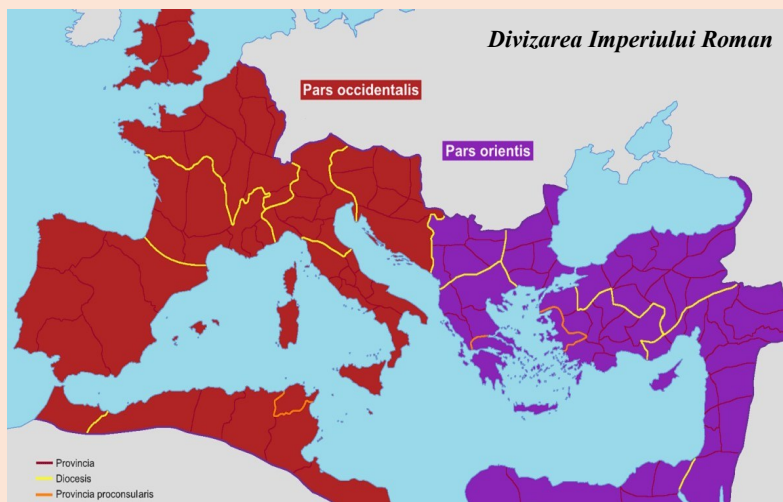
1. Introducere - *Să ne aducem aminte...*
2. Fundamentele Catolicismului
3. Învățătura de credință
4. Catolicismul în România
5. Dicționar
6. Știați că?
7. Moment de reflecție

„Zidiți fiind pe temelia apostolilor și a prorociilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos. Întru El, orice zidire bine alcătuită crește ca să ajungă un locaș sfânt în Domnul, în Care voi împreună sunteți zidiți, spre a fi locaș al lui Dumnezeu în Duhul.” (Efeseni 2, 20-22)

1. Introducere - *Să ne aducem aminte...*

Secolul al IV-lea al erei creștine a adus schimbări importante în structura Imperiului Roman.

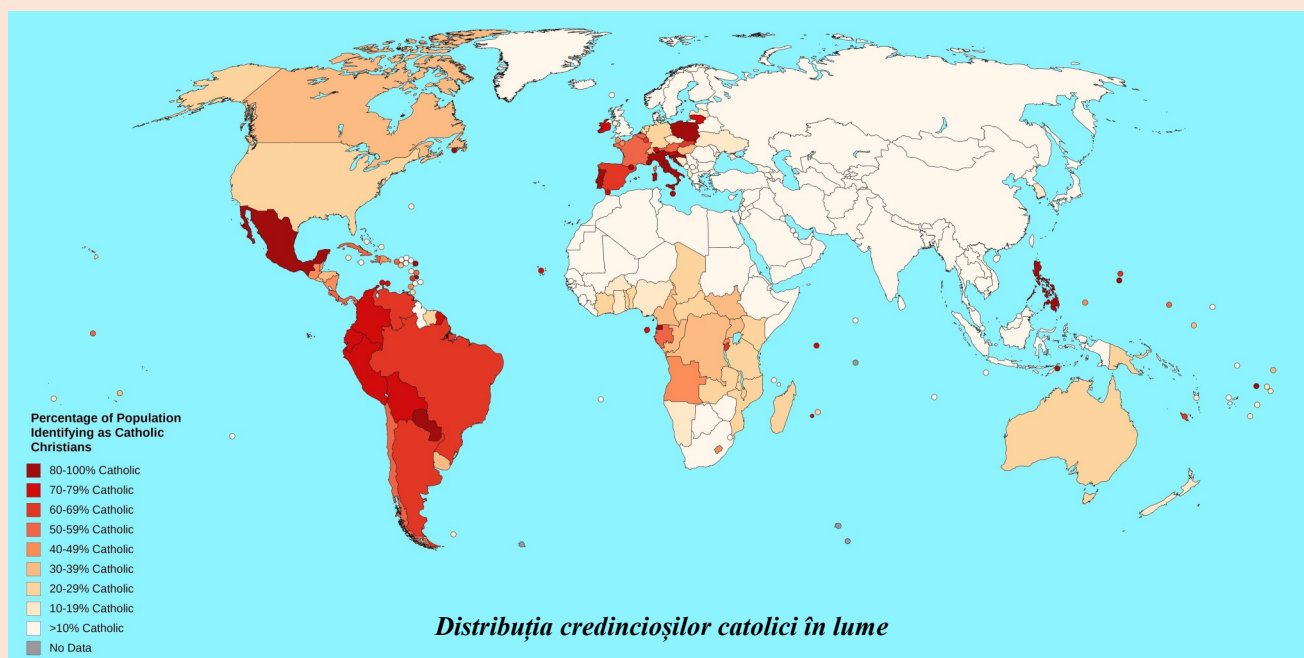
În anul 395, după moartea împăratului *Teodosie cel Mare* (379-395), cel care a proclamat *Creștinismul religie de stat* în 380, unitatea teritorială s-a rupt între cei doi fii, *Arcadiu* (395-408) devenind conducător al Imperiului Roman de Răsărit, cu capitala la Constantinopol, iar *Honoriu* (395-423), al celui de Apus, cu capitala la Roma. Acest fapt și-a pus amprenta și asupra Bisericii, în secolele următoare apărând diverse tensiuni și controverse de ordin dogmatic, liturgic, cultic și canonic.

Diferențele dintre *Biserica Apuseană*, numită și *latină*, și cea *Răsăriteană*, numită *grecească* sau *bizantină* (îndeosebi din secolul al VIII-lea) s-au adâncit, deși în fața marilor provocări (erezii, schisme, tulburări de ordin politico-religios) au făcut front comun, prin convocarea și participarea la cele VII Sinoade Ecumenice. *Elenizarea* Imperiului Roman de Răsărit (folosirea exclusivă a limbii grecești în administrația de stat și, implicit, în Biserică) începând cu secolul al VIII-lea contribuie și ea la distanțarea tot mai profundă de latinitatea apuseană.

Unitatea dintre Biserica Răsăritului și cea a Apusului s-a rupt oficial în **16 iulie 1054**, evenimentul istoric fiind cunoscut sub numele de **Marea Schismă**, efectele acesteia fiind vizibile până astăzi. În prezent, **Catolicismul** reprezintă ramura creștină cu cei mai mulți credincioși, aproximativ 1,3 miliarde, răspândiți în colțurile lumii, urmată de **Protestantism** și **Ortodoxie**.

2. Fundamentele Catolicismului

Catolicismul are originile în *tradiția creștină occidentală*, scaunul episcopal de la Roma constituind centrul principal de autoritate și conducere în Biserică. *Episcopul Romei*, numit *Papa*, este liderul Bisericii Catolice și este văzut ca *succesor al Sfântului Apostol Petru*, căruia Mântuitorul Hristos i-a acordat întâietate în fața celorlalți Apostoli, după Învierea Sa (*primatul petrin*), de unde și *autoritatea sa supremă în materie de credință și morală* pentru creștinii catolici. Credința se întemeiază pe *adevărurile revelate ale lui Dumnezeu*, cuprinse în *Sfânta Scriptură* și confirmate prin învățăturile formulate în cadrul a douăzeci și unu de Sinoade Ecumenice și în scrierile Sfinților Părinți, ce formează *Sfânta Tradiție*.

Basilica Papală San Pietro din Roma, Vatican

Biserica Catolică cuprinde toate Bisericele care se află în comuniune cu episcopul Romei, Papa (inclusiv cele catolice răsăritene și biserici de rit ne-latin).

Dacă la început termenul de **Biserică Romano-Catolică** se folosea cu referire la *ritul latin* al Bisericii Catolice, astăzi această denumire este folosită pentru a desemna *Biserica Catolică în ansamblu*, în timp ce termenul de **Catholicism** are mai degrabă sensul de *confesiune creștină* (similar celui de **Ortodoxie**), ce este *fidelă episcopului Romei* și recunoaște în el *autoritatea supremă a Bisericii*.

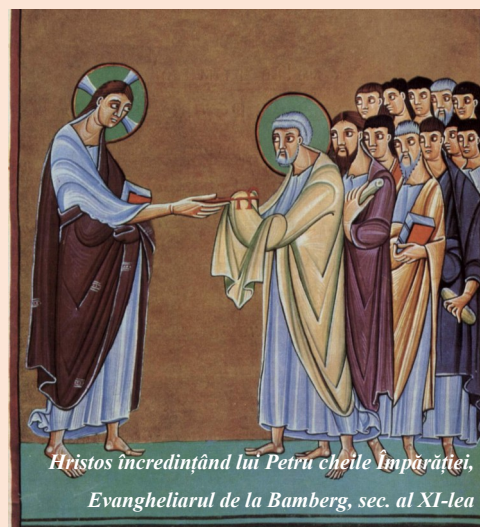
3. Învățătura de credință

Biserica Catolică afirmă existența unui singur Dumnezeu, Creatorul universului și Dătătorul vieții și al binelui, ce subzistă în Trei Persoane **distincte** și **consubstanțiale** (*deoființă*): Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Omul, creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, este înzestrat cu liberul arbitru, fiind capabil să aleagă binele sau răul. Legământul cel Nou împlinit prin Jertfa pe Cruce a lui Mesia – Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, face posibilă mântuirea tuturor oamenilor care cred în El și urmează învățăturile Lui, care sunt cuprinse în Biblie și în Tradiția apostolică.

Lucrarea mântuitoare și sfințitoare a Fiului lui Dumnezeu continuă până astăzi în Biserica Catolică, instituită încă din dimineața Învierii, sub călăuzirea Duhului Sfânt. Misiunea Bisericii se afirmă prin învățături, rugăciune, Liturghie și administrarea Sacramentelor (Sfintelor Taine), prin care Dumnezeu dăruiește harul Său celor ce le primesc.

Deși *principalele învățături de credință sunt similare Ortodoxiei*, există câteva *aspecte importante* prin care cele două mari confesiuni creștine se deosebesc:

- ⇒ *Adaosul Filioque*: Duhul Sfânt purcede și de la Tatăl, și de la Fiul (*et Filioque*). Biserica Ortodoxă afirmă că Duhul Sfânt purcede doar de la Tatăl, fiind trimis în lume de Fiul.
- ⇒ *Primatul papal universal de drept și infailibilitatea papală*: Prin deciziile Conciliilor Vatican I (1870) și Vatican II (1963-1965) se atribuie papei (episcopului Romei) calitatea de primat, de „episcop al Bisericii Universale”, pe baza dreptului de urmaș al Sfântului Apostol Petru, și de „vicar” (delegat) al lui Hristos pe pământ.
- ⇒ *Imaculata Concepție a Fecioarei Maria*, care a fost zămislită și s-a născut fără păcatul strămoșesc. Biserica Ortodoxă învață că Fecioara Maria a fost curățită de păcatul strămoșesc în momentul în care, primind Buna Vestire a Arhanghelului Gavriil, a răspuns afirmativ chemării lui Dumnezeu de a deveni Maica Fiului Său întrupat.
- ⇒ *Purgatoriul*, ca loc intermediar unde, după moarte, merg sufletele cu păcate mai ușoare, sau care nu și-au încheiat pe pământ pocăința, să se purifice, spre a trece în rai. Dogma despre Purgatoriu, formulată la Sinoadele din Florența (1439) și Trident (1562) nu este acceptată de Biserica Ortodoxă și de Bisericile Protestante.
- ⇒ Teologie diferită asupra *păcatului strămoșesc*;
- ⇒ Momentul *prefacerii pâinii și vinului* în Trupul și Sângele Domnului, în cadrul Sfintei Liturghii (*Missa*).

Alte diferențe cultice:

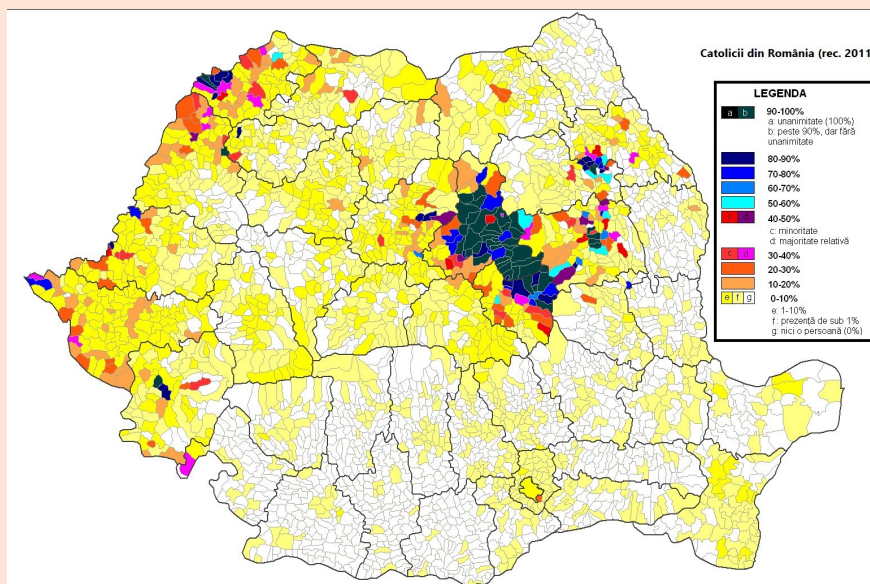
- * Celibatul clericilor (Biserica Ortodoxă admite căsătoria diaconilor și preoților de mir);
- * Folosirea *azimei* (pâine nedospită, numită „ostie”) la Sfânta Împărtășanie;
- * Practici diferite privind ținerea posturilor și săvârșirea slujbelor, inclusiv a Sfintelor Taine;
- * Introducerea sculpturii monumentale (statui), pentru decorarea bisericilor;
- * Lipsa catapetesmei cu icoane în biserici și prezența băncilor;
- * Introducerea muzicii instrumentale în cult (de exemplu, orga).

Sfânta Împărtășanie în Biserica Catolică

4. Catolicismul în România

Credincioșii catolici din România sunt organizați în două entități distincte, aflate în comuniune, și anume *Biserica Romano-Catolică din România*, de rit latin, și *Biserica Română Unită cu Roma* (sau *Greco-Catolică*), de rit bizantin. Pe lângă aceste două rituri, în România se mai găsesc și *catolici de rit armean*, cu o organizare proprie, *afiliați* Arhiecezei de Alba-Iulia, cea mai veche episcopie catolică din țara noastră.

⌘ Cele mai vechi organizări bisericești romano-catolice sunt *Episcopia Ardealului* sau *Episcopia Transilvaniei*, fondată în anul 1009 de către regele Stefan I al Ungariei, cu sediul la Alba-Iulia, *Episcopia Bihorului*, în 1010, cu sediul la Biharia și ulterior la Oradea, respectiv *Episcopia Timișoarei*, în 1030, cu sediul la Cenad.

În exteriorul arcului carpatic, primele episcopii catolice atestate documentar sunt *Episcopia Milcovului* (secolul al XIII-lea), *Episcopia de Siret* (secolul al XIV-lea) și *Episcopia Severinului* (secolul al XIV-lea), care însă au fost devastate fie de marea invazie mongolă (secolul al XIII-lea), prima, fie de invazia otomană (secolul al XVI-lea), cea din urmă. Nici Episcopia de Siret nu a avut o istorie foarte liniștită, sediul ei fiind mutat pe rând la Baia, Bacău, respectiv Iași. În secolul al XIX-lea sunt înființate *Dieceza de Satu Mare*, în 1804, și *Arhiepiscopia Romano-Catolică de București*, în 1883. La 5 august 1991, Papa Ioan Paul al II-lea a ridicat Dieceza de Alba Iulia la statutul de arhiepiscopie (*Archidioecesis*), subordonând-o direct față de Sfântul Scaun.

❖ **Biserica Română Unită cu Roma, sau Greco-Catolică**, este o biserică catolică, de drept, însă de rit bizantin, ce s-a format în urma misiunii călugărilor iezuiți, după modelul *Uniunii de la Brest* (1596), pentru ucrainenii din regatul polon, și a *Uniunii de la Muncaci* (1646), pentru rutenii din Ucraina subcarpatică. Apariția acestei Biserici este legată de *Sinodul de la Alba Iulia* din 1698 și de documentul semnat de mitropolitul Atanasie Anghel la Viena la 7 aprilie 1701, într-un context istoric foarte tulbure: românii din Transilvania nu erau considerați nici între *cele trei națiuni* recunoscute oficial (maghiară, săsească și secuiască), nici între *cele patru religii* (calvină, luterană, unitariană și romano-catolică). Acest moment reprezintă o dezbinare a românilor din Transilvania, întrucât nu toți au acceptat noua organizare bisericească ce reprezenta un compromis: creștinii ortodocși care erau de acord cu *Unirea* își puteau păstra ritul și tradițiile, inclusiv limba de slujire, dar trebuiau să adere la patru învățături de credință catolice (*punctele florentine*): *primatul papal*, *Filioque*, *purgatoriul* și *folosirea azimei pentru Împărtășanie*.

Nu trebuie trecut cu vederea *rolul esențial* pe care Biserica Română Unită cu Roma l-a avut în *dezvoltarea culturii și educației române moderne* prin *mișcarea de emancipare* inițiată de **Scoala Ardeleană**, *rețeaua de învățământ* dezvoltată în secolele XVIII-XX de Biserica Română Unită ridicând nivelul cultural al românilor din Transilvania, indiferent de confesiune.

De asemenea, au fost obținute mai multe drepturi pentru românii transilvăneni și accederea la un statut social superior (desrobirea de iobăgie, drepturi similare cu religiile recunoscute), făurirea unui sistem de școli în limba română și deschiderea orizonturilor cultural-educative, ceea ce a contribuit decisiv la **Marea Unire din 1918**.

Biserica Catholică din România și, mai ales, **Biserica Greco-Catholică**, la fel ca și **Biserica Ortodoxă**, au avut de suferit în timpul *regimului comunist*, toți episcopii fiind arestați, așezămintele școlare și de caritate naționalizate, ordinele religioase interzise, iar întreaga activitate religioasă drastic restrânsă și pusă sub supravegherea Securității. Mai mult, la 1 decembrie 1948, prin Decretul 358 este declarată oficial *încetarea cultului greco-catolic și exproprierea tuturor bunurilor acestuia*.

Ca o reparație morală, prin Decretul 9 din 31 decembrie 1989 este abrogat Decretul 358, existența Bisericii Române Unite cu Roma fiind recunoscută oficial în România.

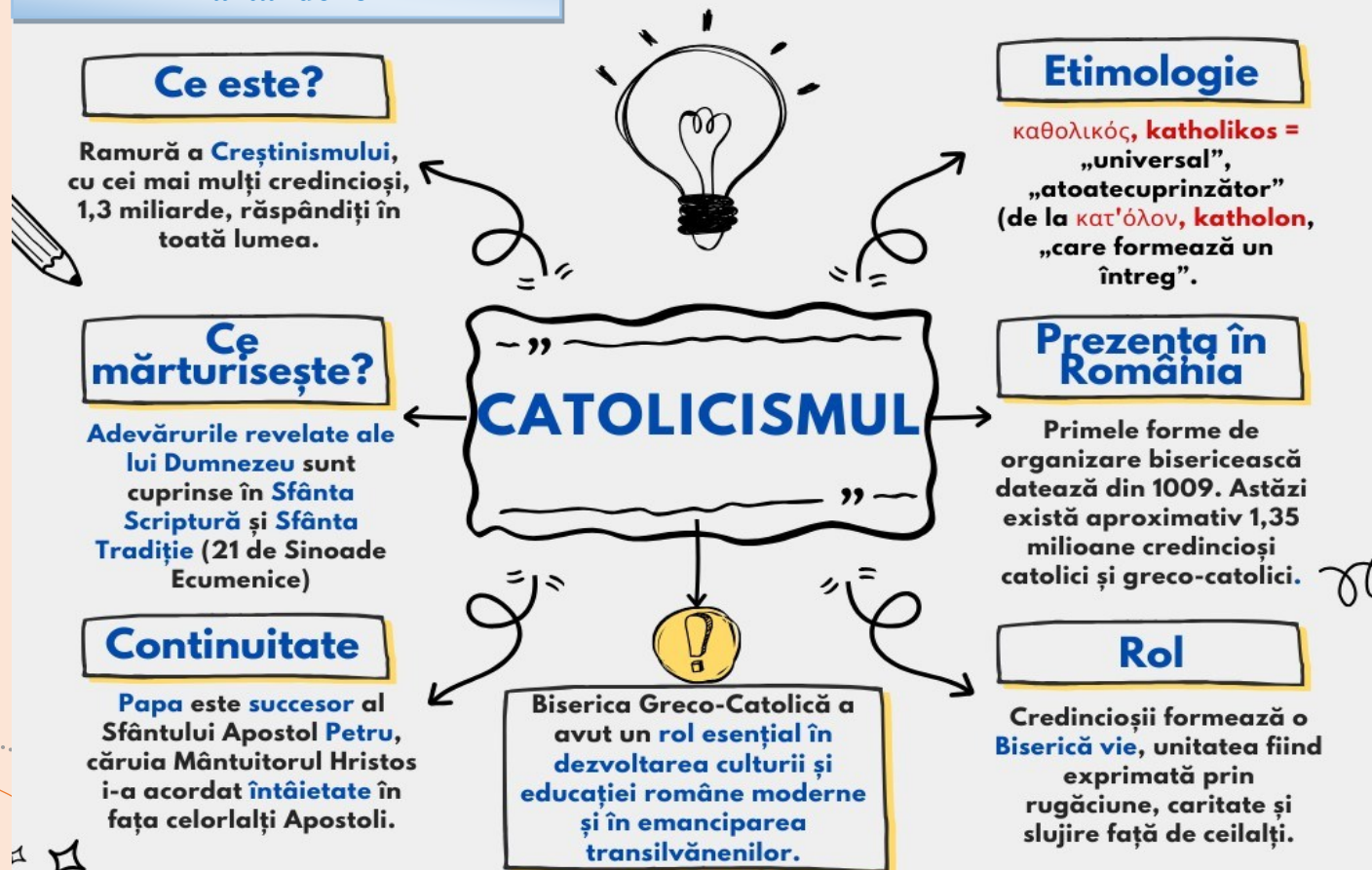
5. Dicționar

Biserica Catholică = *totalitatea credincioșilor uniți prin Crezul apostolic și Sfintele Sacramente (Sfintele Taine) sub autoritatea Papei și a episcopilor aflați în comuniune cu el.*

Rit = *forma exterioară a ceea ce e cultul creștin în fond; ansamblul de ceremonii care se practică într-o religie.*

Catholicism = termen provenit din limba greacă **καθολικός**, **katholikos**, „universal”, „atoatecuprinzător”. **καθολικός**, este derivat din termenul **κατ'όλον**, „care formează un întreg”. Acest termen apare și în *Simbolul de credință niceo-constantinopolitan*, în expresia **Katholikèn Ekklesían**, **Biserica Catholică**, cu sensul de *Biserica Universală sau Sobornicească*, așa cum este tradus astăzi în limba română.

Harta ideilor

6. Știați că?

Primul care a folosit expresia **Biserica Catolică** a fost Sfântul Sfințit Mucenic Ignatie Teoforul, episcop al Antiohiei, pomenit în calendarul creștin-ortodox pe 20 decembrie, în *Epistola sa către Biserica din Smirna* (8, 2), scrisă în jurul anului 107.

Catolicismul pune accent pe *Sacramente*, în special pe *Euharistie (Comuniunea)*, considerată a fi *prezența* reală a lui Hristos în azima și vinul consacrate.

Sacramentele sunt văzute drept canale ale harului și o modalitate de a experimenta prezența lui Dumnezeu. Cele șapte Sacramente sunt: 1. Botezul; 2. Mirul (Confirmarea); 3. Euharistia (Comuniunea); 4. Pocăința (Reconcilierea); 5. Ungerea bolnavilor (Maslul); 6. Preoția;

Un element distinctiv al **Catolicismului** este conceptul de **tradiție vie**, care combină Sfânta Scriptură cu învățăturile Bisericii și cu Magisteriul Papal (doctrina, învățătura de credință). Întrucât există credința că prin Biserică sunt uniți cu Hristos și unul cu celălalt, catolicii pun foarte mult preț pe această unitate, exprimată prin rugăciune, caritate și slujire față de ceilalți.

7. Moment de reflecție

În sensul primar, termenul de **catolicism**, sau **catolicitate**, se referă la *plenitudine* sau *întregime*, afirmând, pe de o parte, autenticitatea, **ortodoxia**, fidelitatea față de Adevărul desăvârșit, Mântuitorul Iisus Hristos, iar pe de altă parte, *unitatea* sau *comuniunea* la care suntem chemați în Duhul Sfânt. Potrivit Sfântului Ignatie Teoforul care afirmă: „acolo unde este Iisus Hristos, acolo este și Biserica **catolică** (n.n. *universală*), criteriul *plenitudinii* (**catolicității**) este dat de prezența deplină a lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și a Duhului Sfânt în întreaga Biserică, în fiecare Biserică locală și în fiecare credincios, cu condiția păstrării comuniunii cu Trupul lui Hristos, care este Biserica.

*Statuia „Cristos Redentor (Mântuitorul)”,
Rio de Janeiro, Brazilia*

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. În <i>Catholicism</i> , episcopul Romei (<i>Papa</i>) reprezintă centrul principal de autoritate și conducere în Biserică, având putere de decizie în ce privește învățătura de credință.		
b. Credința catolică este fundamentată exclusiv pe învățăturile formulate în cadrul celor 21 de Sinoade Ecumenice recunoscute și în scrierile Sfinților Părinți.		
c. Primele forme de organizare administrativă ale Bisericii Catolice în spațiul românesc datează din secolul al XI-lea.		

II. Enumeră câte două dintre asemănările și diferențele pe care le-ai sesizat între învățătura de credință a Bisericii Romano-Catolice și cea a Bisericii Ortodoxe.

III. Documentează-te privind prezența Bisericii Romano-Catolice/Greco-Catolice/altei Biserici Catolice în comunitatea ta și rezolvă următoarele sarcini de lucru.

- * Există credincioși catolici? Încearcă să afli care este estimativ numărul lor.
- * Vizitează, dacă nu fizic, chiar și prin intermediul tehnologiei, un locaș de cult catolic. Scrie impresiile tale.
- * Audiază o cântare religioasă/un fragment din timpul Liturghiei catolice și notează ce ți-a atras atenția.

Liturghie la Catedrala „Sfânta Fecioară Maria, Regină” Iași

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. În <i>Catholicism</i> , episcopul Romei (<i>Papa</i>) reprezintă centrul principal de autoritate și conducere în Biserică, având putere de decizie în ce privește învățătura de credință.		
b. Credința catolică este fundamentată exclusiv pe învățăturile formulate în cadrul celor 21 de Sinoade Ecumenice recunoscute și în scrierile Sfinților Părinți.		
c. Primele forme de organizare administrativă ale Bisericii Catolice în spațiul românesc datează din secolul al XI-lea.		
d. Adaosul <i>Filioque</i> : Duhul Sfânt purcede și de la Tatăl, și de la Fiul (<i>et Filioque</i>) este acceptat în Biserica Romano-Catolică, cea Greco-Catolică și în Biserica Ortodoxă.		

II. Alege unul dintre Sacramentele administrate în Biserica Catolică și realizează o analiză comparativă cu Sfânta Taină corespunzătoare din Biserica Ortodoxă.

III. Lucrează în echipă cu colegul de bancă și documentează-te privind prezența Bisericii Romano-Catolice/Greco-Catolice/altei Biserici Catolice în comunitatea ta și rezolvă următoarele sarcini de lucru.

- * Există credincioși catolici? Încearcă să afli care este estimativ numărul lor.
- * Vizitează, dacă nu fizic, chiar și prin intermediul tehnologiei, un locaș de cult catolic. Scrie impresiile tale.
- * Audiază o cântare religioasă/un fragment din timpul Liturghiei catolice și notează ce ți-a atras atenția.
- * Analizează o reprezentare religioasă catolică a Fecioarei Maria și formulează un punct de vedere.

Liturghie la Catedrala „Sfânta Fecioară Maria, Regină” Iași

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. În <i>Catholicism</i> , episcopul Romei (<i>Papa</i>) reprezintă centrul principal de autoritate și conducere în Biserică, având putere de decizie în ce privește învățătura de credință.		
b. Credința catolică este fundamentată exclusiv pe învățăturile formulate în cadrul celor 21 de Sinoade Ecumenice recunoscute și în scrierile Sfinților Părinți.		
c. Primele forme de organizare administrativă ale Bisericii Catolice în spațiul românesc datează din secolul al XI-lea.		
d. Adaosul <i>Filioque</i> : Duhul Sfânt purcede și de la Tatăl, și de la Fiul (<i>et Filioque</i>) este acceptat în Biserica Romano-Catolică, cea Greco-Catolică și în Biserica Ortodoxă.		
e. Biserica Unită cu Roma din România (Greco-Catolică) a avut un rol esențial în cultivarea identității românești în Transilvania.		

II. Realizează o analiză comparativă între învățătura de credință a Bisericii Romano-Catolice și cea a Bisericii Ortodoxe privind:

- * unul dintre Sacramentele/una dintre Sfinte Taine;
- * o dogmă a credinței (referitoare la Dumnezeu, Maica Domnului, Sfinți, mântuire etc.).

III. Lucrează în echipă cu colegul de bancă și documentează-te privind prezența Bisericii Romano-Catolice/Greco-Catolice/altei Biserici Catolice în comunitatea ta și rezolvă următoarele sarcini de lucru.

- * Există credincioși catolici? Încearcă să afli care este estimativ numărul lor.
- * Vizitează, dacă nu fizic, chiar și prin intermediul tehnologiei, un locaș de cult catolic. Scrie impresiile tale.
- * Audiază o cântare religioasă/un fragment din timpul Liturghiei catolice și notează ce ți-a atras atenția.
- * Analizează o reprezentare religioasă catolică a Fecioarei Maria și formulează un punct de vedere.
- * Caută informații despre un eveniment religios important pentru comunitatea catolică și realizează o scurtă prezentare.

Liturghie la Catedrala „Sfânta Fecioară Maria, Regină” Iași

RECAPITULARE

CATOLICISMUL

Adu-ți aminte principalele învățături de credință ale Catolicismului:

- ◇ **Existența lui Dumnezeu:** credința într-un singur Dumnezeu, Creatorul și Susținătorul universului.
- ◇ **Sfânta Treime:** unitatea lui Dumnezeu în trei Persoane distincte, dar egale: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.
- ◇ **Întruparea:** Iisus Hristos, a doua Persoană a Sfintei Treimi, s-a întrupat prin Fecioara Maria, devenind pe deplin Dumnezeu și pe deplin om.
- ◇ **Imaculata Concepție:** Maria a fost concepută fără păcatul **original** și a rămas fecioară înainte, în timpul și după nașterea lui Isus.
- ◇ **Păcatul original:** toți oamenii moștenesc o natură păcătoasă din cauza păcatului lui Adam și Eva, păcat care este curățat prin Botez.
- ◇ **Răscumpărarea:** Iisus Hristos a murit pe cruce pentru mântuirea omenirii, oferind ispășirea păcatelor tuturor celor care cred în El.
- ◇ **Învierea:** Iisus Hristos a înviat din morți în a treia zi după crucificare, confirmând victoria Sa asupra păcatului și morții.
- ◇ **Înălțarea la cer:** Iisus Cristos S-a înălțat la cer și șade de-a dreapta Tatălui, de unde va veni să judece viii și morții.
- ◇ **A doua Venire și Judecata de Apoi:** Iisus Hristos va reveni la sfârșitul lumii pentru a judeca toți oamenii, cei buni fiind răsplătiți cu viața veșnică, iar cei răi pedepsiți.
- ◇ **Sfințenia și Venerația Maicii Domnului:** Maria este venerată datorită rolului ei în planul mântuirii și este considerată Regina Cerului.
- ◇ **Sfinții și relicele:** credința în comuniunea sfinților și venerarea relicvelor sfinților ca mijloace de a obține haruri divine.
- ◇ **Sacramentele (Sfintele Taine):** recunoașterea a șapte sacramente ca mijloace prin care harul divin este transmis credincioșilor: Botezul; Mirul (Confirmarea); Euharistia (Comuniunea); Pocăința (Reconcilierea); Ungerea bolnavilor (Maslul); Preoția; Căsătoria.
- ◇ **Transsubstanțierea:** În timpul Sfintei Liturghii, pâinea și vinul devin cu adevărat Trupul și Sângele lui Hristos.
- ◇ **Infailibilitatea papală:** credința că Papa, atunci când vorbește ex cathedra în chestiuni de credință și morală, este protejat de eroare de către Duhul Sfânt, ca vicarius Christi.
- ◇ **Purgatoriul:** existența unui loc de purificare temporară pentru sufletele celor care au murit în har, dar care încă nu sunt pe deplin pregătite să intre în cer.
- ◇ **Adormirea și ridicarea la cer a Maicii Domnului:** Maria a fost ridicată cu trupul și sufletul la cer la sfârșitul vieții sale pământești.

Realizează un tabel comparativ cu învățăturile fundamentale ale Ortodoxiei și cele ale Catolicismului, în care să notezi, în două coloane, asemănările și deosebirile.

WEBOGRAFIE

- Foto p. 118:** Interiorul unei biserici catolice: <http://lisajofanelligreer.com/theology-studies/>
- Foto p. 118:** Divizarea Imperiului Roman (<https://atlas-geografic.net/wp-content/uploads/2021/10/Divizarea-Imperiului-Roman.-De-ce-Imperiul-s-a-impartit-in-Est-si-Vest.png>)
- Foto p. 119:** Distribuția credincioșilor catolici în lume https://www.reddit.com/r/MapPorn/comments/e0hv87/percentage_of_the_population_by_country/
- Foto p. 119:** Basilica Papală San Pietro din Roma, Vatican (ã Andreas Solaro/AFP via Getty Images) <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-04-01/pope-celebrates-easter-mass-in-packed-st-peter-s-square>
- Foto p. 120:** Iisus Hristos încredințând lui Petru cheile Împărăției, *Evangheliarul de la Bamberg*, sec. al XI-lea (https://ro.wikipedia.org/wiki/Primatul_papal#/media/Fișier:Meister_des_Perikopenbuches_Heinrichs_II._001.jpg)
- Foto p. 121:** Sfânta Împărtășanie în Biserica Romano-Catolică (https://assets.website-files.com/613732c7156d9f4a562ff60f/6183b3753df1e41ea28bd85f_AdobeStock_119869986-min.jpeg)
- Foto p. 121:** Prezența catolicilor în România (https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e6/Catolicii_din_Romania_2011.png)
- Foto p. 122:** Catedrala Sfântul Mihail – Alba Iulia (https://ersekseg.ro/sites/default/files/images/project-kepek/1_old.jpg)
- Foto p. 122:** Școala Ardeleană (https://www.edusoft.ro/wp-content/uploads/2016/01/scoala_ardeleana.jpg)
- Foto p. 124:** Statuia „Cristos Redentor (Mântuitorul)”, Rio de Janeiro, Brazilia https://pt.wikipedia.org/wiki/Cristo_Redentor#/media/Ficheiro:Christ_the_Redeemer_-_Cristo_Redentor.jpg
- Foto p. 125-127:** Liturghie la Catedrala „Sfânta Fecioară Maria, Regină” Iași (https://www.facebook.com/photo.php?fbid=4236126083100821&id=673487162698082&set=a.674503252596473&locale=ex_PH)

BIBLIOGRAFIE

- Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, volumul I, II, III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, 2006, 2008.
- Rămureanu, Ioan, *Istoria Bisericească Universală, Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.
- Stăniloae, Dumitru, *Ortodoxie și Românism*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2014.
- Vasilescu, Emilian, *Istoria religiilor*, ediția a III-a, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București 1998.

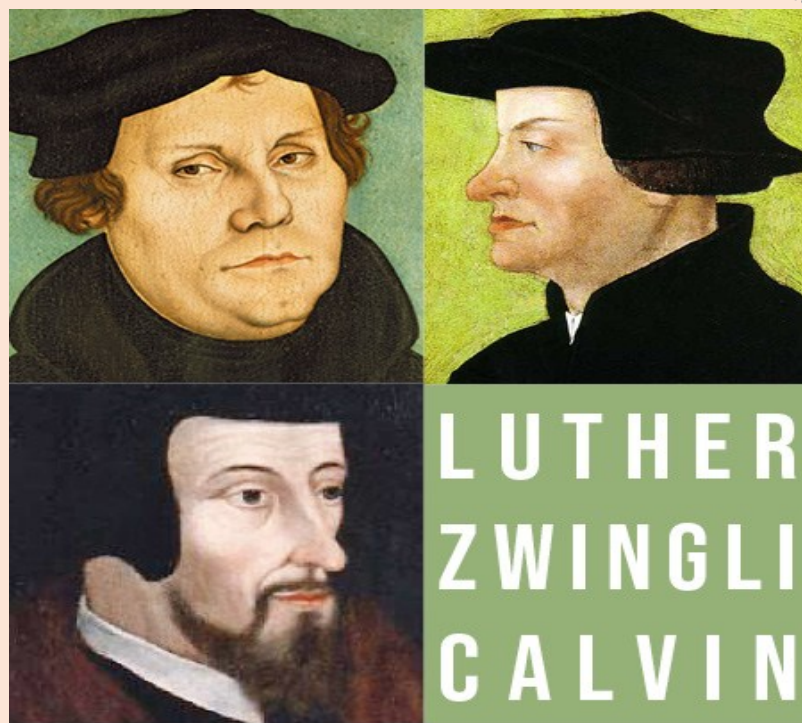

„Deci dar, fraților, stați neclintți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră.” (II Tesaloniceni 2, 15)

LECȚIA 3: PROTESTANTISMUL ȘI NEOPROTESTANTISMUL Partea I - Protestantismul

REPERE TEORETICE

1. Reforma –scurtă retrospectivă
2. Reforma pe teritoriul românesc
 - A. Cultul Evanghelic Luteran
 - B. Cultul Calvin
 - C. Cultul Unitarian
3. Principalele învățături
4. Dicționar

1. Reforma – scurtă retrospectivă

Protestantismul este unul dintre marile curente creștine. Își are originea în **Reforma** pe care o inițiază **Martin Luther** (1483-1546) și e continuată prin activitatea unor reformatori ca Huldrych Zwingli sau Jean Calvin. Privind retrospectiv, ni-l putem imagina pe Luther în ziua de 31 octombrie 1517 mergând cu un ciocan în mână către Catedrala castelului din Wittenberg și ținând pe porțile uriașe ale acesteia o foaie mare, cât să cuprindă *cele 95 de teze* ale sale .

Preot catolic, Luther s-a revoltat împotriva corupției din interiorul Bisericii Catolice. Problema principală pe care a semnalat-o a fost *comerțul imoral cu indulgențe* - iertarea unui păcat acordată contra unei taxe. El a alcătuit cele 95 de teze pe care le-a trimis ca protest arhiepiscopului de Magdeburg, dar le-a afișat și pe ușa Catedralei din Wittenberg. Demersul său nu a avut efectul pe care și l-a dorit, acela de a produce schimbări în interiorul Bisericii Romano-Catolice. Dimpotrivă, i s-a ordonat să-și retragă afirmațiile, iar când nu s-a conformat a fost arestat, anchetat și judecat. *Dieta de la Von*, în 1521, l-a declarat *eretic și proscris*, scrierile lui fiind interzise. Toate acestea ar fi trebuit să sfârșească printr-o pedeapsă aspră, chiar arderea lui pe rug.

Însă ideile sale, răspândite prin intermediul tiparului, inventat nu de multă vreme (Gutenberg, 1455) dobândiseră un larg sprijin popular și printre câțiva principii germani. Sub protecția principelui Frederich de Saxa, Luther va fi salvat.

Martin Luther și faimoasele sale teze

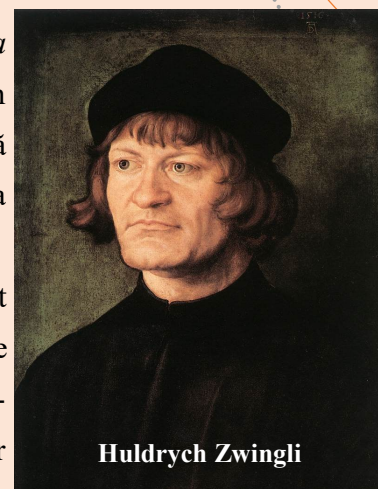

Împrejurările l-au împins astfel pe Luther către o *reformă împotriva Bisericii Romano-Catolice*. Această reformă va fi parafată prin adoptarea în **1530** în *Dieta de la Augsburg* a documentului ***Confessio Augustana***, redactată de Filip Melanchton - cartea de căpătâi a Protestantismului luteran, care va reprezenta actul de naștere al ***Cultului Evanghelic Luteran***.

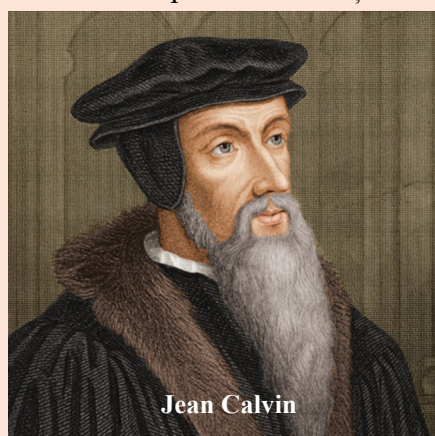
Din aceeași generație cu Martin Luther, un alt *important reformator* a fost **Huldrych Zwingli** (1484-1531). A fost la rândul său dotat cu o mare capacitate intelectuală și a studiat teologia la Basel, Berna și Viena. Preot catolic la Grossmünster, a protestat împotriva indulgențelor și a fost îndepărtat, dar a fost ales în același an preot al Catedralei din Zürich. Din calitatea lui de membru al Consiliului Orașenesc a impus ***reforma religioasă*** în **1525**: a eliminat *Missa*; statuile și icoanele au fost scoase din biserici; postul a fost abandonat; cinstirea Preasfintei Fecioare, a sfinților și a sfintelor moaște oprită; mănăstirile au fost închise sau transformate în spitale și azile.

În același timp, adepții lui Zwingli erau obligați să ia parte regulat la slujbe religioase și să citească din Biblie sub presiunea unui tribunal care veghea la respectarea acestor îndatoriri.

Întâlnindu-se cu Luther în 1529, cei doi au căzut de acord asupra majorității învățăturilor reformatoare. Cultul care păstrează învățăturile lui Zwingli este ***Cultul Unitarian***.

Huldrych Zwingli

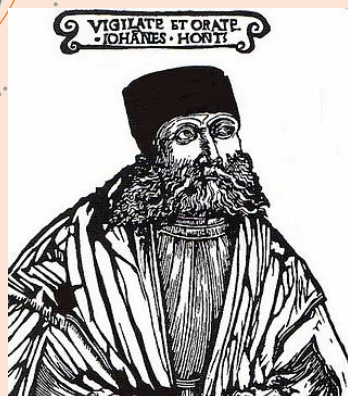
Jean Calvin

Jean Calvin (1509-1564) face parte din a doua generație de reformatori. El a *reînviat Protestantismul*, punându-i bazele dogmatice. Extrem de erudit, cunoscător al limbilor latină și greacă, cu studii de teologie nominalistă și scolastică, de avocatură și literatură clasică, el scrie ***Institutele religiei creștine***, „comoară a dogmaticii protestante”. Calvin și-a impus cu duritate opera reformatoare în Geneva. Cultul care s-a născut din concepția sa poartă numele de cult ***Calvin*** sau ***Reformat***.

2. Reforma pe teritoriul românesc

A.1. Cultul Evanghelic Luteran

Reforma luterană s-a răspândit în rândul populației săsești din Transilvania, la mijlocul secolului al XVI-lea, în urma contactelor intense cu viața spirituală din vestul Europei și cu universitățile din Germania. Organizatorul bisericii astfel înnoite a fost *umanistul și tipograful brașovean* **Johannes Honterus** (1498-1549). Acesta a fost însărcinat de consiliul orașului să scrie o justificare a schimbărilor religioase deja efectuate. Așa a luat naștere așa-numita ***Carte a Reformei*** editată la Brașov în 1543, în tipografia proprie. Lucrarea sa va fi continuată de tipografi ca Valentin Wagner și P. Haller. ***Luteranismul*** va deveni confesiune receptă în Transilvania, în anul 1550. Sinodul de la Mediaș din 1572 a fixat doctrina prin preluarea ***Confesiunii Augustane***.

Johannes Honterus

Astăzi continuatoarea acestei confesiuni este **Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană din România (BECAR)**. Din cauza emigrării masive a sașilor către Germania în perioada comunistă, numărul de comunități din țară s-a diminuat. În prezent, aceasta are 233 de comunități, organizate în 30 de parohii independente și 203 parohii în diasporă.

A.2. Cultul Evanghelic Luteran

Alături de **Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană** există și **Biserica Evanghelică Luterană din România**. După 4 iulie 1920, parohiile luterane maghiare și slovace din România Mare au format această biserică aparte de cea a sașilor. Acest cult numără aproximativ 20.000 credincioși, cei mai mulți maghiari, restul slovaci, precum și circa 200 credincioși români în București. Biserica Evanghelică -Luterană are trei protopopiate - la Brașov, Cluj-Napoca și Nădlac.

Catedrala Bisericii Evanghelice de Confesiune Augustană - Sibiu

Catedrala Bisericii Evanghelice din România - Brașov

B. Cultul Calvin

Cultul calvin a fost îmbrățișat de mulți dintre maghiarii care au trecut de la **luteranism**, sub influența acțiunii lui Petru Meliusz, parohul Debreținului. La început au fost considerați eretici și persecutați, dar, prin hotărârea **Dietei de la Turda** din 1564 condusă de principele Ioan Sigismund, **Cultul Reformat** a devenit religie receptă. Azi, **Biserica Reformată din România** numără aproximativ 600.000 credincioși, în marea majoritate, de naționalitate maghiară. Ea este organizată în două eparhii: Eparhia Reformată din Ardeal, cu sediul la Cluj-Napoca, și Eparhia Reformată de pe lângă Piatra Craiului, cu sediul la Oradea. Activitățile religioase se desfășoară în limba maghiară.

C. Cultul Unitarian

Confesiunea unitariană, ca variantă radicală a Protestantismului, a apărut în Transilvania la mijlocul secolului al XVI-lea, fiind întemeiată de David Francisc (1510-1579), sprijinit de tipograful și literatul Gáspár Heltai. Noul cult a fost recunoscut oficial prin edictul **Dietei de la Turda** privind libertatea religioasă (1568).

Biserică reformată din Oradea

Astăzi cultul poartă numele de **Biserica Unitariană Maghiară**. Are sediul central la Cluj, cuprinde aproximativ 57.000 credincioși de naționalitate maghiară. Marea lor majoritate este grupată în județele: Cluj, Brașov, Covasna, Harghita și Mureș. Numărul parohiilor este de 126, iar numărul lăcașurilor de cult este de 147.

Pictură a Dietei Transilvaniei ședința din 1568

La acea sesiune, **întemeietorul Bisericii Unitariene, David Francisc** (în mijoc) a obținut recunoașterea religiei unitariene și libertatea religioasă. În tablou e reprezentat principele Transilvaniei, Ioan Sigismund Zápolya. De asemenea, poate fi identificat omul de cultură clujean Gáspár Heltai și preotul calvin Méliusz Juhász Péter.

Dieta de la Turda, pictură de Aladár Körösfői-Kriesch (1898),
Muzeul de Istorie din Turda

3. Principalele învățături ale Protestantismului sunt:

1. **Sola Scriptura** (doar Sfânta Scriptură) - Sfânta Scriptură este *unicul izvor* al credinței. Cunoașterea lui Dumnezeu să realizează *din exterior prin lectura Bibliei*, iar *din interior prin Duhul Sfânt*. Toți laicii au dreptul să citească și să interpreteze Sfânta Scriptură. **Sfânta Tradiție nu are nicio valoare** conform luteranismului. Respinge Sfânta Tradiție, spunând că mărturisirile de credință ale Bisericii primare și dogmele formulate de Sinoadele Ecumenice sunt doar forme istorice ale credinței și se pot folosi la interpretarea biblică numai dacă conțin doctrina evanghelică. Totuși, protestanții au admis **Crezul**, dar cu adaosul **Filioque**, introdus de teologia catolică.

2. **Sola gratia** (doar prin har) - **Mântuirea se obține doar prin harul** lui Dumnezeu. Omul nu are liber arbitru, libertate de a alege, a lucra sau nu pentru propria mântuire. El este **predestinat** de Creator către o direcție sau alta. **Protestantismul** deschide periculos calea către acțiunile iresponsabile ale omului, acreditând implicit ideea că Dumnezeu este cel care creează cadrul unui astfel de comportări umane.

3. **Sola fide** (doar prin credință) - **Mântuirea se obține doar prin credință**. Credinciosul este îndreptat nu prin faptele sale, ci exclusiv datorită jertfei Mântuitorului Hristos, iar credința înseamnă acceptarea acestui dar al iertării.

4. **Solus Christus** (doar Hristos) - Aceasta afirmă că **mântuirea este aflată în Hristos, singur El**, și că El a plătit prețul păcatelor noastre. Ortodoxia afirmă că Hristos nu a venit să ne plătească datoriile în fața lui Dumnezeu, ci ca să ne vindece și să restaureze firea umană prin natura Lui divină.

5. **Soli Deo gloria** (doar pentru slava lui Dumnezeu) - o doctrină care afirmă că mântuirea și toate sunt făcute de Dumnezeu pentru slava Sa. Acest concept Îl face pe Dumnezeu să pară egocentric.

Știați că?

☉ Luther adoptă ideea **căderii iremediabile a primilor oameni** în păcatul strămoșesc. Omul este atât de căzut încât devine incapabil să facă ceva pentru mântuirea personală. Faptele omului sunt doar o dovadă a îndreptării și nu o condiție pentru mântuire. De aceea, **Protestantismul nu admite mijlocirea Maicii Domnului, a sfinților, nici rugăciunile pentru morți.**

După Luther, omul nu are libertatea de la Dumnezeu de a lucra sau nu pentru mântuirea proprie. El este **predestinat** de Creator către o direcție sau alta, Luther motivându-și ideologia prin cuvintele: „Lăsați-L pe Dumnezeu să fie Dumnezeu”.

☉ Protestanții resping caracterul sacral al Bisericii, nu acceptă instituția preoției și nici Sfintele Taine, în afară de Botez și Euharistie și, într-o măsură, Taina Pocăinței. Despre **Botez** Luther afirma în *Micul Catehism*: „lucrează la iertarea păcatelor, ne eliberează de diavol și de moarte și dă mântuire veșnică tuturor celor care cred acest lucru”.

Euharistia este săvârșită cu *azimă*. Elementele materiale (pâinea și vinul) nu se prefac (transformă) în Trupul și Sângele lui Hristos. Mântuitorul este prezent în acestea real, dar invizibil, prin ceea ce el numește **consubstanțiere** (*in pane, cum pane et sub pane; in vino, cum vino et sub vino*). Această viziune euharistică s-a numit **impanație**.

4. Dicționar

Filioque (*și de la Fiul*) - Adaos introdus de teologii catolici în *Simbolul de credință* în secolul al VI-lea. Acest adaos introdus în articolul despre Duhul Sfânt al **Crezului** rămâne un obstacol în dialogul creștin dintre Ortodoxie și confesiunile apusene pentru că acest termen seamănă confuzie în înțelegerea Tainei Sfintei Treimi.

Preoția este universală în cadrul Protestantismului. Toți credincioșii sunt preoți; nu există **preoție sacramentală**, stabilită prin succesiune apostolică.

Protestanții pun în centrul cultului lor **cuvântul, propovăduirea învățăturii** prin citirea și explicarea textului biblic, predica, încadrată de «rugăciune și cântare; ei afirmă că legătura dintre Dumnezeu și om se realizează numai prin rugăciune și direct, de către fiecare credincios în parte, fără mijlocirea clerului (de aceea nu recunosc preoția), conducătorii lor religioși purtând numele de **pastori**.

„Și unii credeau celor spuse, iar alții nu credeau. Și neînțelegându-se unii cu alții, au plecat, zicând Pavel un cuvânt, că: Bine a vorbit Duhul Sfânt, prin Isaia prorocul, către părinții noștri, când a zis: «Mergi la poporul acesta și zi: Cu auzul veți auzi și nu veți înțelege, și uitându-vă veți privi, dar nu veți vedea. Căci inima acestui popor s-a învârtosât și cu urechile greu au auzit și ochii lor i-au închis...»” (Faptele Apostolilor 28, 24-27)

„Credincios este Dumnezeu, prin Care ați fost chemați la împărtășirea cu Fiul Său Iisus Hristos, Domnul nostru. Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări între voi; ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere” (I Corinteni 1, 9-10)

LECȚIA 3: PROTESTANTISMUL ȘI NEOPROTESTANTISMUL

Partea a II-a: Neoprotestantismul

REPERE TEORETICE

- Ω Neoprotestantismul și apariția lui
- Ω Idei doctrinare specifice cultului neoprotestant
- Ω Culte neoprotestante recunoscute oficial în România

1. Neoprotestantismul este o mișcare distinctă de cultele protestante, nu doar *instituțional*, ci și *substanțial* (în doctrină și practică). Învățăturile *Neoprotestantismului*, cunoscut și sub denumirea de *Protestantism evanghelic* sau *evangelicalism*, sunt fundamentate pe câteva principii teologice și doctrinare cheie, care diferențiază aceste mișcări de alte ramuri ale Creștinismului.

2. Învățăturile esențiale ale Neoprotestantismului:

Autoritatea Bibliei

Sola Scriptura: Neoprotestanții cred că **Biblia** este *singura autoritate infailibilă în materie de credință și practică*. Aceasta înseamnă că toate doctrinele și practicile religioase trebuie să fie fundamentate pe învățăturile scripturale. „Biblia e singura autoritate în materie de religie; ea e suficientă pentru învățătura noastră. Astfel nu e nevoie de sprijinul Tradiției.” (*Mărturisirea de credință a Cultului Baptist, București*, Editura Uniunii Bisericilor Creștine Baptiste din România, 2009, p. 5.; *Cultul Penticostal* are aceeași părere.)

Mântuirea prin credință

Sola Fide: Neoprotestanții susțin că mântuirea este obținută prin credința în Iisus Hristos și nu prin fapte. Ei cred că omul este justificat înaintea lui Dumnezeu doar prin credință, fără a fi nevoie de merite personale sau fapte bune. Credința în jertfa lui Hristos pe cruce este suficientă pentru justificarea păcatelor și pentru obținerea vieții veșnice. Aceasta se bazează pe învățătura Sfântului Apostol Pavel: „Căci în har sunteți mântuiți prin credință, și aceasta nu e de la voi: *este darul lui Dumnezeu; nu din fapte*, ca să nu se laude nimeni.” (Efeseni 2, 8-9)

Nașterea din nou

Regenerarea spirituală sau **nașterea din nou** este o experiență fundamentală pentru neoprotestanți. Aceasta implică o *transformare interioară radicală*, prin care individul devine o „nouă creație” în Hristos. Regenerarea spirituală este o experiență transformatoare esențială pentru un creștin. Se bazează pe argumentul scripturistic: „...Adevărat, adevărat zic ție: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 3), unde aceasta implică o *schimbare radicală în viața și caracterul unei persoane*, care devine „o nouă creație” conform învățăturii din Sfânta Scriptură: „Deci, dacă este ceva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi.” (II Corinteni 5, 17). Este o lucrare a Duhului Sfânt care schimbă inima omului, făcându-l capabil să trăiască conform voinței lui Dumnezeu.

Botezul credinței

Botezul adulților prin scufundare. Neoprotestanții practică *botezul prin scufundare completă în apă*, care este văzut ca o mărturie publică a credinței personale. Ei cred că botezul ar trebui să fie administrat doar celor care își mărturisesc credința în mod conștient, adică *nu practică botezul copiilor mici*. Acest ritual este efectuat prin scufundarea completă în apă, simbolizând moartea, îngroparea și învierea cu Hristos: „Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții;” (Romani 6, 3-4). Botezul este văzut ca un act de ascultare și o mărturie publică a convertirii și a angajamentului față de Hristos.

Sacramentele

Botezul și Cina Domnului. Majoritatea neoprotestanților recunosc doar *două sacramente: Botezul și Cina Domnului (Euharistia)*. Acestea sunt considerate *ordonanțe*, adică *rânduiri lăsate de Hristos pentru Biserică*. **Botezul**, așa cum am menționat anterior, este văzut ca o *mărturie publică a credinței*. **Cina Domnului**, sau **Euharistia**, este o *comemorare a jertfei lui Hristos* și este celebrată în amintirea morții și învierii Sale. Elementele (*pâinea și vinul*) sunt simboluri ale trupului și sângelui lui Hristos. Acestea sunt văzute ca *simboluri care comemorează lucrarea lui Hristos* și nu ca mijloace de har în sine.

Importanța evanghelizării

Misiunea și evanghelizarea. Neoprotestanții pun un accent deosebit pe misiune și evanghelizare. Ei cred că *fiecare credincios are responsabilitatea de a răspândi mesajul Evangheliei și de a face ucenici din toate neamurile*: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.” (Matei 28, 19-20). Evanghelizarea include predicarea, mărturisirea personală și implicarea în activități misionare, atât la nivel local, cât și global.

Separarea Bisericii de Stat

Libertatea religioasă. Neoprotestanții susțin separarea Bisericii de Stat și resping ideea de religie de stat. Ei cred că **libertatea religioasă este esențială pentru o practică autentică a credinței**. Neoprotestanții susțin separarea Bisericii de Stat considerând că implicarea guvernului în afacerile religioase poate duce la corupție și la îngrădirea libertății religioase. Ei cred că fiecare persoană ar trebui să fie liberă să își practice credința fără interferențe din partea Statului și că Biserica trebuie să fie independentă în guvernarea sa.

Sfințenia vieții

Viața trăită în sfințenie. Neoprotestanții accentuează **importanța trăirii unei vieți conforme cu învățăturile biblice**. Aceasta include evitarea păcatului și trăirea unei vieți morale și etice. Sfințenia implică o dedicare continuă față de Dumnezeu și o separare de practicile lumești care contravin învățăturilor scripturale. Aceasta este văzută ca o expresie a iubirii și loialității față de Dumnezeu.

Învățăturile fundamentale ale neoprotestantismului diferă uneori în detalii între diferitele denominațiuni neoprotestante, dar principiile de bază rămân comune, diferențiindu-le de alte tradiții creștine și oferind un cadru clar pentru credință și viață spirituală.

3. Culele Neoprotestante recunoscute în România

În România, există mai multe culte neoprotestante recunoscute oficial, fiecare având istoria și particularitățile sale. Aceste curente neoprotestante au apărut în diverse perioade, îndeosebi în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, ca parte a mișcării globale de reformă și reînnoire protestantă, și includ diverse denominațiuni, precum *Baptiștii*, *Penticostalii*, *Advențiștii de ziua a șaptea*, *Creștinii după Evanghelie*.

Cultul Creștin Baptist: Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România este una dintre cele mai vechi denominațiuni neoprotestante din țară.

Numele cultului baptist vine de la practica botezului la vârstă adultă. Acest cult, avea inițial numele de anabaptist și reprezenta ramura cea mai radicală a protestantismului. Una dintre personalitățile care a marcat începuturile acestui cult este John Smith. Acesta a întemeiat în Țările de Jos, în anul 1609, o biserică baptistă, prescurtare a titulaturii *anabaptistă*.

În România, primele comunități baptiste apar prin influența misionarilor germani și maghiari. Prima biserică baptistă a luat ființă în anul 1856, când s-a mutat în București din Germania Karl Johan Scharschmidt.

În anul 1920, baptiștii din România s-au organizat pe plan național în *Uniunea Comunităților Creștine Baptiste*.

Conform recensământului din 2021, sunt în jur de 100.000 – 120.000 de baptiști înregistrați în România. Au biserici mai numeroase în Ardeal, în special în județele Arad, Bihor, Timiș și Cluj. Se implică în acțiuni sociale, educație, ajutor comunitar și promovarea valorilor creștine.

Cultul Creștin Penticostal din România s-a dezvoltat în primele decenii ale secolului al XX-lea, odată cu răspândirea mișcării penticostale la nivel global. Prima biserică penticostală din România a fost înființată în 1922 la Păuliș, județul Arad, de Gheorghe Bradin. În timpul celui de al Doilea Război Mondial și mai ales după, credința penticostală s-a extins treptat în mai multe regiuni ale țării, în special în nordul Moldovei, în Banat și Crișana. Din anul 1950, Biserica Penticostală a fost recunoscută legal.

Cultul penticostal este cunoscut ca o mișcare reformistă, care pune accent pe „botezul cu Duhul Sfânt”. Penticostalii sunt cunoscuți pentru practica „vorbitului în limbi”. În anul 1900, predicatorul american Charles F. Parham a început să susțină că asupra celor credincioși coboară Duhul Sfânt, aceștia căpătând *darul vorbirii în limbi neînvățate (glosolalia)*. Conform Bibliei, acest dar a fost primit de apostoli în ziua *Cincizecimii* (ziua *Pogorării Duhului Sfânt, Rusaliile*). Întrucât a cincizecea zi se traduce în limba greacă prin *pentecosta*, adepții noii mișcări religioase au adoptat denumirea de penticostali. Această confesiune a avut o puternică răspândire și în rândul populației de etnie romă, și nu doar la noi.

Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea a apărut în România la sfârșitul secolului al XIX-lea.

În țara noastră, începutul existenței Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea a fost marcat de anul 1870, odată cu vizita pastorului polonez Chehonsky. Până la Primul Război Mondial existau un număr restrâns de comunități adventiste (Pitești, București, Sarighiol, Sibiu, Cluj etc.), cu credincioși în majoritate de naționalitate germană. În ciuda opresiunii și a interdicției din partea Statului, Biserica Adventistă s-a extins. Pentru prima dată Biserica Adventistă este recunoscută provizoriu în anul 1946, iar după promulgarea Constituției din anul 1948 se fac pregătirile în vederea recunoașterii de către Stat, care are loc în anul 1950, prin Decretul Prezidiului M.A.N. 1203/1950.

Adepții cultului adventist sunt numiți uneori și „sâmbetiști” sau „sâmbătari” și sunt cunoscuți pentru faptul că au ca zi sfântă sâmbăta, și nu ca alți creștini, duminica. Ei își au originea în mișcarea milenaristă a *milleriților*. *Adventus* înseamnă „revenire”, „a doua venire”; adventiștii readuc în atenție textele scripturistice care vorbesc de întoarcerea lui Iisus pentru a întemeia împărăția Sa. Ideea a fost susținută de americanul William Miller (1782-1849), care a și stabilit pentru anii 1843-1844 data celei de a doua veniri, profeție ce nu s-a adeverit, iar mai târziu, Hiram Edson și în special soții James și Ellen White au răspândit această credință.

Biserica Creștină după Evanghelie a luat ființă la București în 1899 sub influența unor misionari străini. La început, aria lor de răspândire a fost limitată la străinii care locuiau în București. Ulterior, au cucerit adepți și în rândul românilor. La început s-au numit „Creștini liberi”, care răspândeau Cuvântul lui Dumnezeu. Creștinii după Evanghelie au fost recunoscuți de Stat în anul 1933, iar din anul 1939, ca asociație religioasă, s-au unit cu Creștinii după Scriptură, formând Cultul Creștin după Evanghelie, cu două ramuri: *ramura I* (*Creștinii după Evanghelie*, propriu-ziși), care practică botezul la majorat, și *ramura a II-a*, care practică botezul la naștere.

Din 1946, Creștinii după Evanghelie au fost recunoscuți ca având calitatea de cult. După Revoluția din decembrie 1989, cele două ramuri ale cultului s-au despărțit, fiecare ramură alegându-și organe proprii și desfășurând activitate în mod independent. Ramura a doua s-a intitulat **Biserica Evanghelică Română**.

Biserica Evanghelică Română este o mișcare creștină evanghelică, născută pe pământul României în anii 1920-1924. În țara noastră, Biserica Evanghelică este una dintre cultele cele mai interesante, deoarece este unul în întregime autohton, desprinsă din Ortodoxie și nu din catolicism, precum celelalte. Una dintre personalitățile cele mai cunoscute ale acestui cult este Dumitru Cornilescu, numit „Martin Luther al românilor”. Cornilescu a început să traducă în limba română cărți din lumea creștină protestantă sau catolică, traducând inclusiv *Biblia*, care este folosită de majoritatea protestanților români. S-au deschis biserici în Câmpulung, Ploiești, Târgoviște, Rucăr, Buzău, Pitești, Bârlad, Brașov și alte locuri. Începând cu anul 1990 a fost recunoscută drept cult independent, sub numele de **Biserica Evanghelică Română**.

Aceste culte neoprotestante au contribuit semnificativ la diversitatea religioasă din România, fiecare având un impact specific asupra comunităților în care s-au dezvoltat, reunind în doctrina lor învățături care au dat naștere unui amestec de credințe care le-a îndepărtat de adevărata învățătură propovăduită de Mântuitorul. Biserica noastră ne învață să ne păstrăm credința strămoșească și să tratăm cu toleranță și respect orice altă formă de manifestare a credinței. Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune: „Nimic nu a rănit atât de mult Biserica, precum *schisma*. Schisma este o rană adâncă, care zdrobește unitatea trupului Bisericii. Pentru aceasta, orice dezbinare trebuie să fie evitată, mai ales atunci când este vorba de cele mai mici lucruri.” (Omilia la Epistola către Efeseni)

Dicționar

Denominație, denominații = s. f. 1. Numire, denumire. 2. Denumire dată organizațiilor religioase sectare desprinse din confesiunile protestante și reformatate. [Var.: *denominațiune* s. f.] – Din fr. *dénomination*, lat. *denominatio*.

Doctrină = totalitatea principiilor unui sistem politic, științific, religios etc.; se referă la viața internă a omului; sufletesc; spiritual.

Prozelitism = Acțiunea de a atrage la un cult pe membrii altui cult; contravine raporturilor normale dintre cultele religioase sau cu asociațiile și organizațiile religioase.

Sectă = Comunitate religioasă desprinsă dintr-o religie mare (Creștinism, Islam, Budism etc.), în vederea practicării unui cult independent, bazat pe o doctrină proprie.

Concluzii

♦ **Neoprotestantismul** se dezvoltă după apariția **Protestantismului** în sânul Bisericii Catolice, în prima parte a secolului al XVI-lea; este o mișcare distinctă de cultele protestante, nu doar instituțional, ci și substanțial (în doctrină și practică).

♦ Învățăturile esențiale în Neoprotestantism:

- ⇒ Autoritatea Bibliei - ***Sola Scriptura***;
- ⇒ Mântuirea prin credință - ***Sola Fide***;
- ⇒ ***Nașterea din nou*** - Regenerarea spirituală;
- ⇒ ***Botezul credinței*** - Botezul adulților prin scufundare;
- ⇒ Sacramentele - ***Botezul*** și ***Cina Domnului***;
- ⇒ ***Importanța evanghelizării***;
- ⇒ ***Separarea Bisericii de Stat*** - Libertatea religioasă;
- ⇒ ***Sfințenia vieții*** - Viața trăită în sfințenie.

♦ **Culte neoprotestante recunoscute în România:**

- ⇒ **Bapțiștii.**
- ⇒ **Penticostalii, Biserica lui Dumnezeu Apostolică.**
- ⇒ **Advențiștii de Ziua a Șaptea.**
- ⇒ **Creștinii după Evanghelie.**
- ⇒ **Biserica Evanghelică Română.**
- ⇒ **Martorii lui Iehova.**

Fișa 1

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Reforma începe cu protestul lui Martin Luther din anul 1453.		
Reforma s-a răspândit mai ales în rândul celor trei națiuni privilegiate din Transilvania: sași, maghiari și secui.		
Johannes Honterus a sprijinit răspândirea Reformei luterane în rândul sașilor din Transilvania.		

Statuia lui Johannes Honterus lângă Biserica Neagră din Brașov

II. Pornind de la textul: După ce avuseseră loc prefacerile pe tărâm religios în Germania, ecoul lor s-a întins și în Transilvania. Parohul catolic Ieremias Jekel își manifestă adeziunea la Reformă căsătorindu-se, iar în 1542 s-a introdus la biserica catolică din Brașov slujba evanghelică. După propovăduirea „adevăratei evanghelii” în Țara Bârsei, lui Johannes Honterus i se încredințează misiunea de a consemna prefacerile. Ca urmare, el publică în primăvara lui 1543 vol. „Reforma bisericii brașovene din Țara Bârsei” („Cartea Reformei”), prima tipăritură cu conținut reformator religios din țară., răspundeți la următoarele întrebări.

1. Când putem spune că a început reforma protestantă?
2. Cine a inițiat-o și cum?
3. Prezentați cei trei reformatori mai importanți.

III. Alcătuiți un eseu de aproximativ 70 de cuvinte despre *Reforma protestantă*, în care să prezentați date despre cei trei reformatori.

Fișa 2

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

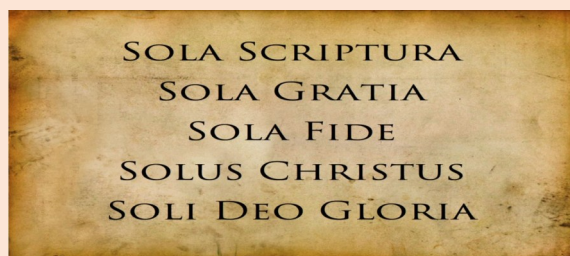
Coloana I	Adevărat	Fals
Reforma începe cu protestul lui Martin Luther din anul 1453.		
Reforma s-a răspândit mai ales în rândul celor trei națiuni privilegiate din Transilvania: sași, maghiari și secui.		
Johannes Honterus a sprijinit răspândirea Reformei luterane în rândul sașilor din Transilvania.		
Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană din România este un cult luteran.		
Biserica Evanghelică Luterană din România se adresează unei majorități etnice germane.		
David Francisc este cel care a militat ca astăzi să poată exista Biserica Unitariană		

II. Pornind de la textul: După ce avuseseră loc prefacerile pe tărâm religios în Germania, ecoul lor s-a întins și în Transilvania. Parohul catolic Ieremias Jekel își manifestă adeziunea la Reformă căsătorindu-se, iar în 1542 s-a introdus la biserica catolică din Brașov slujba evanghelică. După propovăduirea „adevăratei evanghelii” în Țara Bârsei, lui Johannes Honterus i se încredințează misiunea de a consemna prefacerile. Ca urmare, el publică în primăvara lui 1543 vol. „Reforma bisericii brașovene din Țara Bârsei” („Cartea Reformei”), prima tipăritură cu conținut reformator religios din țară.,
răspundeți la următoarele întrebări.

1. Când putem spune că a început reforma protestantă?
2. Cine a inițiat-o și cum?
3. Prezentați cei trei reformatori mai importanți.
4. Care au fost „cele trei națiuni” care au îmbrățișat Reforma protestantă în Transilvania?
5. Ce oraș transilvănean a fost primul care a îmbrățișat reforma luterană?
6. Cine e omul de cultură care a sprijinit răspândirea Luteranismului între sașii din Transilvania?

III. Alcătuiți un eseu de aproximativ 100 de cuvinte despre **Reforma protestantă**, în care să prezentați:

- date despre cei trei reformatori și principalele învățături ale Protestantismului: **Sola Scriptura, Sola Fide, Sola Gratia**.

Fișa 3

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Reforma începe cu protestul lui Martin Luther din anul 1453 .		
Reforma s-a răspândit mai ales în rândul celor trei națiuni privilegiate din Transilvania: sași, maghiari și secui.		
Johannes Honterus a sprijinit răspândirea Reformei luterane în rândul sașilor din Transilvania.		
Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană din România este un cult luteran.		
Biserica Evanghelică Luterană din România se adresează unei majorități etnice germane.		
David Francisc este cel care a militat ca astăzi să poată exista Biserica Unitariană Maghiară.		
Catedrala reprezentativă a Bisericii evanghelice de Confesiune Augustană se găsește în orașul Sibiu.		
Jean Calvin și desfășurat activitatea reformatoare în orașul Zürich.		

II. Pornind de la textul: *După ce avuseseră loc prefacerile pe tărâm religios în Germania, ecoul lor s-a întins și în Transilvania. Parohul catolic Ieremias Jekel își manifestă adeziunea la Reformă căsătorindu-se, iar în 1542 s-a introdus la biserica catolică din Brașov slujba evanghelică. După propovăduirea „adevăratei evanghelii” în Țara Bârsei, lui Johannes Honterus i se încredințează misiunea de a consemna prefacerile. Ca urmare, el publică în primăvara lui 1543 vol. „Reforma bisericii brașovene din Țara Bârsei” („Cartea Reformei”), prima tipăritură cu conținut reformativ religios din țară.,*
răspundeți la următoarele întrebări.

1. Când putem spune că a început reforma protestantă?
2. Cine a inițiat-o și cum?
3. Prezentați cei trei reformatori mai importanți.
4. Care au fost „cele trei națiuni” care au îmbrățișat Reforma protestantă în Transilvania?
5. Ce oraș transilvănean a fost primul care a îmbrățișat reforma luterană?
6. Cine e omul de cultură care a sprijinit răspândirea Luteranismului între sașii din Transilvania?
7. La ce cult reformativ au trecut majoritatea etnicilor maghiari?
8. Cum sunt înscrise la Secretariatul de stat cultele născute din reforma sprijinită de Honterus?
9. Care sunt cultele din România continuatoare ale activităților lui Calvin și Zwingli?

III. Alcătuiți un eseu de aproximativ 150 de cuvinte despre **Reforma protestantă**, în care să prezentați:

- ☐ date despre cei trei reformatori;
- ☐ principalele învățături ale Protestantismului: **Sola Scriptura, Sola Fide, Sola Gratia**;
- ☐ cum a pătruns Reforma protestantă în Transilvania.

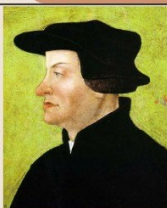
Protestantismul in Romania

REFORMA (1517)

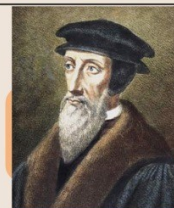
MARTIN LUTHER

Biserica
Evanghelică Lutherană

HULDRYCH ZWINGLI

Biserica
Unitariană

JEAN CALVIN

Biserica
Calvină, Reformată

ÎN TRANSILVANIA-LA JUMATAREA SEC XVI ÎN RÂNDUL SAȘILOR , MAGHIARILOR ȘI SECUIOR

AZI SUNT ÎNREGISTRATE LA SECRETARIATUL DE STAT URMĂTOARELE CULTE PROTESTANTE:

Biserica Evanghelică
C. A. din România -
etnici sași, germani

Biserica Reformată din
România
etnici maghiari

Biserica Unitariană
Maghiară
etnici maghiari

Biserica Evanghelică
Lutherană din România
etnici maghiari si slovaci

Referința etnică are în vedere
faptul istoric al unei componente etnice-culturale implicată în evoluția acestor culte și o
majoritate etnica actuală în cadrul acestora, nu faptul că nu ar exista și membri de alte etnii în
cadrul lor

ASOCIERE MULTIDISCIPLINARĂ

Sociologul german Max Weber a publicat în 1904 cartea *Etica protestantă și spiritul capitalismului*. În cadrul acestei lucrări, Max Weber își propune să arate că **etica** și **înțelegerea protestantă** a lumii au modelat în mod pozitiv dezvoltarea capitalismului. Pentru Weber, **Reforma** este **originea eticii protestante a capitalismului**. El recunoștea că în Evul Mediu exista un respect pentru munca seculară cotidiană. Dar Biserica Catolică îi asigura pe oameni de faptul că vor fi mântuiți cei care acceptau Sacramentele Bisericii și se supunea autorității clericilor. Reforma a distrus astfel de garanții. Din punct de vedere psihologic, oamenilor de rând le era dificil de a se adapta la această **nouă viziune asupra lumii**. Astfel, protestanții au început să caute alte „semne” că ei pot fi mântuiți.

Calvin și adepții lui îi învățau **doctrina dublei predestinări** - Dumnezeu a ales anumiți oameni pentru **mântuire** și pe ceilalți pentru **damnare**. Neputința de a influența mântuirea proprie era o problemă dificilă pentru

adeptii lui Calvin. Devenise prin urmare o datorie de a crede că erai tu însuși ales pentru mântuire și **încrederea în sine a luat locul garanțiilor harului** oferite de către **preoți**. **Succesul lumesc** a devenit **măsura încrederii în sine**.

Prin urmare, oamenii munceau cu **sârg** pentru a **avea garanția faptului că se află printre cei aleși pentru mântuire**. Conform viziunii protestante (și în special a calvinismului), **datoria omului în lume** era aceea de a **munci**, realizând cu zel planul lui Dumnezeu (**omul** era considerat drept **o unealtă a divinității**). Această viziune a locului și sarcinii omului în lume era însoțită de interdicții **deosebit de stricte privind cheltuirea banilor muncii pe obiecte de lux sau pe orice altceva ce depășea stricta necesitate a traiului zilnic**. Max Weber susține că factorii de mai sus (secondați de interdicțiile privind ajutarea oamenilor săraci) au contribuit la **reinvestirea continuă a banilor câștigați** și astfel (pe termen lung) la **menținerea unei economii foarte dinamice** și realizarea unor **acumulări de capital considerabile**.

WEBGRAFIE

Foto p. 130: Reformatorii: https://www.westminster-church.org/content/3-news-&-media/4-the-spire-online/128-three-reformers-distinctive-characteristics/april2022_seminars_graphic.jpg

Foto p. 130: Luther și tezele sale - prelucrare proprie după o fotografie la lucrarea lui Ferdinand Pauwels - *Luther hammers his 95 Theses to the Door*

Foto p. 131: Zwingli: https://scontent.fotp3-3.fna.fbcdn.net/v/t39.30808-6/415134812_642465168101589_7247010381673603780_n.jpg?_nc_cat=103&ccb=1-7&_nc_sid=127cfc&_nc_ohc=fECo4WFeFqUQ7kNvgHI7ZoE&_nc_ht=scontent.fotp3-3.fna&oh=00_AYD2HfwQK096b937Y0DuOu_i6CoUtuxd99tr9NnRpqYrhg&oe=6691BE0B

Foto p. 131: Calvin <https://view.livresq.com/view/62b15cd35f8ca900096ccdb3/data/static/media/71c2d3f8-e20f-455e-8b61-d604079f5641.jpg?nid=7560176984876610+357945>

Foto p. 132: Foto - prelucrări proprii

Foto p. 133: David Francisc – foto prelucrare proprie după fotografia picturii lui Aladár Körösfői-Kriesch de la Muzeul de Istorie din Turda

Foto p. 140: Johannes Honterus : <http://liceulhonterusbrasov.ro/lic/wp-content/uploads/2017/01/slide1.jpg>

BIBLIOGRAFIE

1. ***, *Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediție Centenar* Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2018.
- Drăgoi, Eugen, *Istoria bisericească universală*, Editura Historica, 2001.
- Lemeni Adrian (coord.), *Viața religioasă din România*, Editura Bizantină, București, 2005.
- Rămureanu, Ioan, *Istoria Bisericească Universală, Manual pentru Seminariile Teologice*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.
- Vasilescu, Emilian, *Istoria religiilor*, ediția a III-a, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București 1998.

Alexandru, *Ce a fost Reforma Protestantă*; <https://dreaptacredintapentrutoti.wordpress.com/2015/08/18/ce-a-fost-reforma-protestanta/>

Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană din România, http://culte.gov.ro/?page_id=726

Dicționar - Protestantism, <https://www.derwent.ro/dictionar.php?dTitle=cHJvdGVzdGFudGlzbQ==&dL=P>

Teologia Reformatoarelor de Timothy George, recenzie de Marius Silveșan, <https://istorieevangelica.ro/2012/06/15/teologia-reformatoarelor-de-timothy-george/>

EVALUARE

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după modelul: a) - 2. - c.**20 PUNCTE**

A	B	C
a) Luther s-a revoltat împotriva	1. sau Greco-Catolică	a. a fost inițiat de Calvin.
b) Biserica Română Unită cu Roma,	2. corupției	b. populației săsești din Transilvania.
c) Cultul Calvin	3. în rândul	c. din cadrul Bisericii Catolice.
d) Pentru români, credința ortodoxă	4. sau Reformat	d. un factor de unitate și identitate națională.
e) Reforma luterană s-a răspândit	5. a apărut în Transilvania	e. și al sfintelor moaște.
f) Azi, Biserica Reformată din România	6. Prin cele Șapte Sfinte Taine	f. este o biserică catolică, de drept, însă de rit bizantin.
g) În Ortodoxie și Catholicism	7. a constituit	g. harul divin lucrează asupra credincioșilor.
h) Confesiunea unitariană	8. al sfinților,	h. aproximativ 600.000 credincioși.
i) Cele 3 <i>Sola</i> ale Protestantismului	9. numără	i. la mijlocul secolului al XVI-lea.
j) Catholicismul admite cultul Fecioarei Maria	10. sunt	j. <i>Sola fide, Sola gratia, Sola Scriptura.</i> k. păzitori ai poruncilor.

II. Completează spațiile lacunare cu termenii potriviți din paranteză:**30 PUNCTE**

Protestantismul din România, deși minoritar în comparație cu, are o prezență semnificativă, concentrată în special în regiuni precum, unde reformele din secolul al XVI-lea au dus launor comunități diverse, incluzând luterani, calvini și care continuă să-și păstreze și să contribuie la peisajul religios și cultural al țării.

(formarea, Ortodoxia, Transilvania, religioase, unitarieni, identitatea)

III. Redactează o scrisoare către un prieten protestant cunoscut într-o mobilitate Erasmus sau într-un proiect online, în care: a) să identifice asemănările și deosebirile dintre confesiunea ta și confesiunea lui; b) să relatezi ce apreciezi la confesiunea ta și la ce nu ai renunța niciodată; c) să demonstrezi importanța respectării credinței oricărui om.

40 PUNCTE

UNITATEA a VI-a ORTODOXIE ȘI CULTURĂ NAȚIONALĂ

**1. Oameni de cultură români - promotori ai credinței creștine
(Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Vasile Voiculescu,
Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae,
Mircea Eliade, Constantin Brâncuși, Bartolomeu Anania,
Virgil Gheorghiu)**

Recapitulare

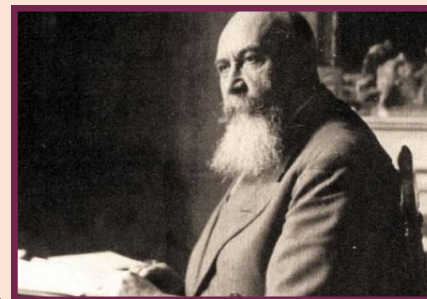
Evaluare

LECȚIA 1:

OAMENI DE CULTURĂ ROMÂNI - PROMOTORI AI CREDINȚEI CREȘTINE

1. Nicolae Iorga (5 iunie 1871 - 27 noiembrie 1940)

Istoric, profesor universitar, poliglot, poet, dramaturg, critic literar, memorialist, gazetar, publicist, om politic, membru titular al Academiei Române, rămâne pentru poporul român un fenomen cultural fără precedent în istorie. Cultura sa enciclopedică și puterea sa de muncă, **diversitatea domeniilor de cercetare l-au situat în sfera genialității**. S-a născut la Botoșani și a început studiile în orașul natal, apoi a urmat Liceul Național din Iași. A absolvit Universitatea din Iași într-un singur an, cu diploma *magna cum laude*, apoi a continuat studiile universitare la Paris, Berlin și Leipzig, obținând doctoratul la numai 23 de ani (1893). Va fi profesor la Catedra de Istorie a Universității din București între 1894 și 1940, iar în 1897 este numit membru al Academiei Române.

A avut **o activitate științifică prodigioasă**, fiind autorul a 1.003 volume, 12.755 articole și studii, 4.963 recenzii. Iorga este **cel mai prolific istoric al românilor**, autor al numeroase sinteze, culminând cu *Istoria Românilor* în 10 volume, pentru care a fost numit pe bună dreptate cel mai mare istoric și savant al României din toate timpurile. Personalitate care a creat școală și a dat direcție culturii naționale, s-a implicat activ în viața social-politică a țării. S-a ambiționat **nu doar să scrie istorie, ci să și facă istorie**. Implicarea sa în politică a fost însuflețită de **idealul realizării unității naționale**. Acțiunile sale, articolele scrise, revistele editate au bătătorit drumul către împlinirea acestui ideal. Opiniile sale au fost prețuite de Casa Regală a României. A fost consilier regal, președinte al Camerei Deputaților și al Senatului, ministru al educației și, pentru o scurtă perioadă, prim-ministru.

Activitatea lui s-a bucurat de recunoaștere internațională. A publicat articole în reviste de specialitate în limbile franceză, engleză și germană. A câștigat respectul și prietenia multor istorici din Europa și America. A conferențiat la marile universități europene, care i-au acordat cele mai înalte distincții. A fondat Congresul Internațional de Studii Bizantine și Institutul de Studii Sud-Est Europene (ISSEE).

Nicolae Iorga a reușit să adune din marile biblioteci din Germania, Italia, Franța, Turcia etc. documente care i-au permis să aducă **o altă lumină asupra spațiului românesc**. În esență, marea lui realizare a fost **integrarea istoriei românilor în contextul istoriei universale** și impunerea acestui fapt în **conștiința internațională**. Totul dintr-o **dragoste naturală față de țară și de neam**. El a demonstrat că **Ortodoxia este factor esențial în evoluția neamului**, iar **Biserica, parte integrantă a civilizației românești** în monumentală operă *Istoria Bisericii Românești* (2 vol., 1906). **Filantrop și ctitor de biserici**, a susținut ideea **ridicării unei catedrale reprezentative pentru Biserica și patria reîntregită**. A fost asasinat în anul 1940, de membri ai unei facțiuni legionare, pe o miriște din apropierea satului Strejnic, lângă orașul Ploiești.

2. Nichifor Crainic (22 decembrie 1889 - 20 august 1972)

După numele lui de botez Ion Dobre, a avut o carieră prolifică atât ca teolog, cât și ca filosof și scriitor. A fost unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai gândirii religioase ortodoxe din România interbelică. A scris numeroase eseuri, cărți și articole în care a promovat valorile creștine, subliniind importanța credinței și a tradițiilor în viața socială și culturală. Una dintre contribuțiile sale remarcabile a fost insistența asupra păstrării identității și valorilor creștine în fața influențelor secularizării. A militat pentru o societate bazată pe principii creștine, unde solidaritatea, compasiunea și respectul reciproc să constituie fundamentul relațiilor interumane. *Crainic a fost un susținător al învățăturilor Sfintei Scripturi și al Tradiției bisericești, pledând pentru importanța unei vieți spirituale profunde și echilibrate.* De asemenea, a subliniat rolul vital al culturii și artei în promovarea valorilor creștine în societate. „S-ar putea spune că Nichifor Crainic este *poetul nostru creștin prin excelență*, cum este Paul Claudel poetul creștin francez, sau Rainer Maria Rilke poetul creștin german prin excelență.” (<https://www.crestinortodox.ro/parinti/nichifor-crainic-96635.html>)

Pr. Dumitru Stăniloae spunea: „Prin activitatea sa, Nichifor Crainic a îndeplinit cea mai importantă operă de răspândire a învățăturii ortodoxe în lumea noastră intelectuală. Nichifor Crainic *e misionarul de prestigiu al credinței bisericești în mijlocul intelectualilor români.*” (<https://www.crestinortodox.ro/parinti/>)

3. Vasile Voiculescu (27 noiembrie 1884 - 26 aprilie 1963)

„Ceea ce izbea în persoana lui Vasile Voiculescu era *bunătatea sferică pe care știa să o arate orișicui*” - așa a fost cunoscut Vasile Voiculescu, fiul unor țărani mai înstăriți din satul Pîrscov de pe valea Buzăului. A făcut școala la Pleșcoi, apoi la Buzău, continuând cu Liceul „Gheorghe Lazăr” și Facultatea de Medicină din București, absolvită în 1909. A continuat cu specializări și cu un doctorat în medicină. S-a căsătorit și familia i-a fost binecuvântată cu 5 copii. A fost considerat *medic fără de arginți* pentru că a îngrijit ca medic, cu devotament, pe cei sărmani.

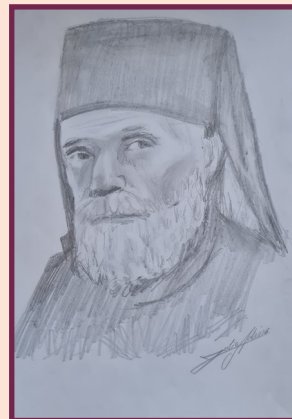

Numit *Poetul Îngerilor*, după unul dintre cele șapte volume de poezii ale sale, pentru care a primit și Premiul Național pentru poezie - *Poeme cu îngeri* (1927), a fost un scriitor talentat și original; a mai scris două volume de povestiri (*Capul de zimbru*, *Ultimul Berevoi*), un roman: *Zahei orbul* și mai multe piese de teatru. **Tema centrală** a căutărilor sale literare este *setea profundă de Dumnezeu*, iar **lirica** sa este *o mărturisire a credinței în Hristos*. A făcut parte din grupul *redacțional* al Revistei „Gândirea”, iar între 1933 și 1945, *la radio, ca director de programe, a făcut muncă de pionierat*, folosind acest nou mijloc de comunicare pentru *promovarea culturii în România*. S-a alăturat cercului religios „Rugul Aprins” de la Mănăstirea Antim, învățând să practice *Rugăciunea inimii*. Regimul comunist a desființat „Rugul aprins”, printre cei întemnițați numărându-se și Vasile Voiculescu, deși avea aproape 74 de ani. A suferit chinurile închisorilor, colegii de suferințe și-l amintesc: „un bătrân cu părul alb, *purtând* parcă *o aură de sfânt*”. S-a îmbolnăvit de tuberculoză osoasă, dar sufletul său continua să iradieze lumină și pace. La un an după ieșirea din închisoare, Domnul l-a luat la Sine eliberându-l de suferința îndelungată.

4. Nicolae Aurelian Steinhardt (12 iul 1912, Pantelimon, Ilfov – 29 martie 1989, Baia Mare)

A fost un scriitor, critic literar, eseist, jurist și publicist român. De origine evreiască, s-a convertit la creștinismul ortodox în închisoarea de la Jilava, și-a luat numele de fratele Nicolae și s-a călugărit după punerea sa în libertate. Este autorul unei opere unice în literatura română, *Jurnalul fericirii*. A fost doctor în **drept constituțional** (*Wikipedia*).

Jurnalul fericirii este o lucrare autobiografică, o importantă contribuție a lui Steinhardt la literatura creștină, scrisă în timpul detenției sale politice, cartea detaliază **transformarea sa spirituală și experiențele de credință trăite în închisoare**. Steinhardt descrie cum suferința și persecuția au dus la **o profundă convertire religioasă și la o înțelegere mai adâncă a iubirii și a iertării creștine**.

Lucrarea a devenit un simbol al rezistenței spirituale împotriva regimului comunist. Alte scrieri: *Dăruind vei dobândi*, *Monologul polifonic*, *Escale în timp și spațiu*; *Între viață și cărți*; *Critică la persoana întâi* - **toate aceste lucrări reflectă diversitatea preocupărilor lui Steinhardt și angajamentul său profund față de credința creștină și cultura românească**. Într-o perioadă de intense persecuții religioase și opresiune politică, Steinhardt a devenit **un simbol al rezistenței culturale și spirituale**. Prin scrierile și mărturiile sale, el a încurajat oamenii să își păstreze credința și valorile creștine.

5. Petre Țuțea (6 octombrie 1902 - 3 decembrie 1991)

A fost **o figură marcantă în peisajul cultural și intelectual** al României, cunoscut pentru contribuțiile sale ca filosof, eseist și promotor fervent al creștinismului ortodox. Născut pe 6 octombrie 1902, în Boteni, județul Argeș, Țuțea a fost **un apărător neobosit al valorilor tradiționale și al spiritualității creștine**, pe care le-a considerat fundamentale pentru identitatea națională și culturală a poporului român.

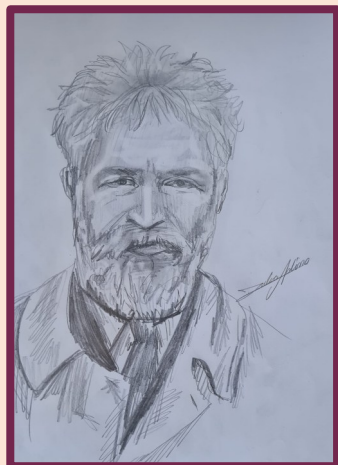
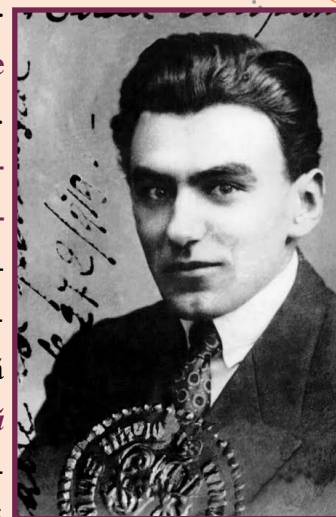
Activitatea sa a fost caracterizată de un **angajament profund față de creștinismul ortodox**, pe care l-a văzut ca pe **un bastion împotriva ideologiilor totalitare și a materialismului ateu**. Prin scrierile și prelegerile sale, Țuțea a promovat ideea că **adevărată libertate și demnitate umană pot fi găsite doar în cadrul spiritualității creștine**. El a susținut că **Ortodoxia nu este doar o religie, ci și o filosofie de viață** care oferă răspunsuri la marile întrebări existențiale și morale ale omului.

În perioada interbelică, Țuțea a fost activ în cercurile intelectuale și a avut **o influență semnificativă asupra generației tinere de gânditori și scriitori**. După al Doilea Război Mondial, în contextul instaurării regimului comunist în România, Țuțea a devenit o **țintă a represiunii politice din cauza convingerilor sale anticomuniste și a apărării fervente a credinței ortodoxe**. A fost arestat și a petrecut 13 ani în închisorile comuniste, experiență care, departe de a-l înfrânge, i-a întărit convingerile și i-a adâncit credința. A scris: *Cărțica de învățătură*; *Deșertăciunea memoriei*; *Pagini despre sufletul românesc*; *Îndreptar pătimăș*.

6. Nae Ionescu (Nicolae C. Ionescu, 16 iunie 1890 - 15 martie 1940).

A fost un important filosof, eseist și profesor român, cunoscut pentru **contribuțiile sale la dezvoltarea gândirii conservatoare și naționaliste în perioada interbelică**. El a fost un critic al ideologiilor totalitare și **a susținut importanța tradițiilor, valorilor naționale și a moralității în lumea modernă**. Nae Ionescu a fost **un susținător al educației bazate pe principii morale și etice solide**, insistând asupra importanței unei vieți spirituale profunde și a unei gândiri critice în fața tendințelor de secularizare și materialism. Filosofia sa a fost numită **trăirism**, o variantă românească a **vitalismului**, incluzând **elemente mistice și teologice din tradiția creștin-ortodoxă** și axată pe **preponderența trăirii asupra intelectului**. El a adunat în jurul său o pleiadă de membri ai generației de aur interbelice, a literaturii și gândirii românești (asupra cărora a avut o influență semnificativă), cum ar fi: Vasile Băncilă, Mircea Eliade – celebrul istoric al religiilor și romancier, Mircea Vulcănescu, Mihail Sebastian, Emil Cioran, Petre Țuțea, Constantin Noica ori Camil Petrescu – romancier, dramaturg, doctor în filosofie, nuvelist și poet, considerat inițiatorul romanului modern.

7. Constantin Brâncuși (19 februarie 1876, Hobița, Peștișani, Gorj, România – 16 martie 1957, Paris, Franța)

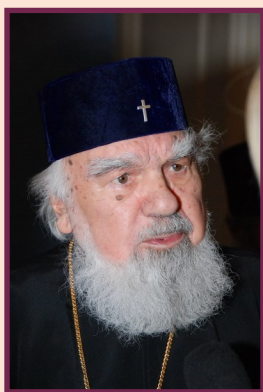
A fost un sculptor român, ales membru *postum* al Academiei Române (Wikipedia). Este cunoscut mai ales pentru **contribuțiile sale inovatoare în sculptură**, a abordat **teme spirituale și religioase în opera sa**, inclusiv aspecte ale credinței creștine. Iată câteva moduri în care Brâncuși a contribuit indirect la promovarea credinței creștine: sculpturi precum **Rugăciunea** și **Cumințenia Pământului** reflectă **o introspecție spirituală profundă**; *Rugăciunea* în special este o reprezentare a unei femei în rugă, capturând momente de meditație și devotament religios; *Coloana fără sfârșit* (a *Infinitului*) este interpretată ca **o reprezentare simbolică a aspirației umane către divinitate și eternitate**, reflectând conceptele de *transcendență* și nemurire, care sunt *esențiale* în credința creștină. Sculpturile lui au inspirat lucrări precum: *Brâncuși: Romanian Modernism and the Traditions of the Folk* de Alexandra Titu; *Brâncuși și arta sacră* de Ion Pogorilovski; *The Endless Column: from Earth to Heaven* de Doina Lemny; *Brâncuși și Ortodoxia* de Mircea Eliade; *Brâncuși's World* de Sanda Miller și mulți alții. Opera sa a rezonat profund cu temele spirituale și religioase, oferind **o perspectivă artistică unică asupra Ortodoxiei**, Mircea Eliade a subliniat legătura profundă dintre opera lui *Constantin Brâncuși* și spiritualitatea ortodoxă. De exemplu, în *Coloana Infinitului*, Eliade vede un simbol al ascensiunii spirituale, un element prezent în iconografia și arhitectura ortodoxă. Una dintre cele mai relevante observații a lui Eliade este: „Brâncuși a reușit să transfigureze materia, să dea formei un sens spiritual și să sugereze eternitatea, **rădăcinile lui ortodoxe fiind astfel esențiale** pentru înțelegerea operei sale.” (Internet Archive), (CrestinOrtodox.ro).

8. Mircea Eliade (13 martie 1907 - 22 aprilie 1986)

A fost **unul dintre cei mai importanți oameni de cultură ai lumii din secolul al XX-lea**. A primit recunoașterea ca *istoric al religiilor*, dar a fost și *scriitor de ficțiune*, filosof și profesor. Activitatea și-a desfășurat-o în principal la Universitatea din Chicago, ca titular al Catedrei de Istoria religiilor, unde în 1966 a fost onorat cu titlul de *Distinguished Service Professor*. Eliade a făcut studii de filosofie la București, încheiate cu o teză despre filosofia Renașterii (1928), iar ulterior la Calcutta, India (1928-1931), devenind pasionat de civilizația indiană. Studiază limba sanscrită și yoga cu Surendranath Dasgupta și o cunoaște pe fiica acestuia, Maitreyi, care a inspirat romanul de dragoste omonim. Operele literare importante: *Maitreyi* (1933), *Domnișoara Christina* (1936), *Nuntă în cer* (1938), *La țigănci* (1969), *Noaptea de Sânziene* (1971), *Romanul adolescentului miop* (scris în 1927, publicat în România în 1989). Printre operele științifice reprezentative regăsim: *Tratat de istorie a religiilor* (1949); *Mitul eternei reîntoarceri* (1949); *Sacru și profan* (1965); *Patañjali și Yoga* (1962), *Istoria ideilor și credințelor religioase I-III* (1976-1983). Eliade subliniază că **omul** e prin excelență **Homo religiosus**, **existența** omului **fiind legată de sacru**. Fin cunoscător al credințelor indiene și al religiilor de pretutindeni, **Eliade s-a format ca om în spațiul creștin ortodox**. În operele sale pot fi identificate „valențe creștine în gândirea lui Mircea Eliade”. Deși vorbește despre „sacru”, Eliade afirmă: „**Creștinismul este încoronarea și sfârșitul tuturor religiilor**”. Cu alte cuvinte, **în Hristos se împlinesc și sfârșesc toate religiile lumii**.

9. Bartolomeu Anania (18 martie 1921 - 31 ianuarie 2011)

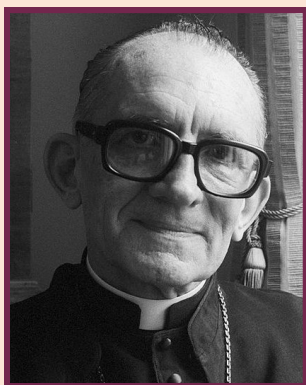
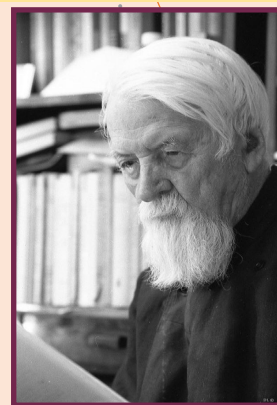
Născut Valeriu Anania, a fost **o figură proeminentă în Biserica Ortodoxă Română și în cultura românească**-teolog, scriitor, ierarh, cunoscut pentru contribuțiile semnificative la promovarea creștinismului și la dezvoltarea literaturii religioase românești.

Activitatea sa pastorală a fost vastă și diversă. După ce a intrat în monahism în 1942 la Mănăstirea Antim din București, a continuat studiile teologice și literare la diferite instituții din România și Statele Unite. În anul 1993 a fost hirotonit Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, iar din anul 2006 a devenit primul mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Una dintre cele mai importante contribuții ale lui Bartolomeu Anania a fost **traducerea Bibliei în limba română**, cunoscută sub numele de *Biblia sau Sfânta Scriptură*, în traducerea lui Bartolomeu Anania. Această lucrare monumentală a fost publicată în 2001 și a fost apreciată pentru **acuratețea și claritatea** sa. Traducerea sa se bazează pe textele originale ebraice, aramaice și grecești și este însoțită de ample note explicative și comentarii teologice, care o fac accesibilă atât publicului larg, cât și specialiștilor. Pe lângă activitatea de traducător, Bartolomeu Anania a fost și **un scriitor prolific**, a publicat numeroase opere literare, inclusiv poezii, piese de teatru și eseuri, care reflectă **adâncimea gândirii sale teologice și literare**. Printre cele mai cunoscute lucrări ale sale se numără *Amintirile peregrinului apter* și *Greul Pământului*, care oferă **o perspectivă unică asupra spiritualității românești**.

10. Dumitru Stăniloae (29 noiembrie 1903 - 4 octombrie 1993)

Profesor de teologie și dogmatist, filosof, istoric, ziarist și traducător, este considerat **una dintre personalitățile marcante ale Ortodoxiei**. S-a impus drept **cel mai important teolog ortodox al secolului al XX-lea** atât prin vasta sa operă, inspirată de Dumnezeu precum odinioară cea a Sfinților Părinți, cât și prin trăirea duhovnicească înaltă, asemenea marilor trăitori ai virtuților creștine, pe care s-a străduit să le cultive în fiecare clipă a vieții sale. Prin traducerea operelor fundamentale ale unor figuri reprezentative pentru credința ortodoxă, precum Sfinții Atanasie cel Mare, Grigorie de Nyssa, Chiril al Alexandriei, Macarie Egipteanul, Grigorie Palama, Maxim Mărturisitorul și Simeon Noul Teolog, s-a adâncit în scrieri de mare profunzime dogmatică și ascetică: *Iisus Hristos și restaurarea omului* (1943), *Teologia Dogmatică Ortodoxă* (1978), *Spiritualitatea ortodoxă* (1981), *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă* (1986), *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu* (1987), culminând cu *Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii* (12 volume) la care a ostenit mai bine de jumătate din viață, comoara de mare preț a spiritualității ortodoxe ce cuprinde scrieri patristice despre „cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși”. La fel ca majoritatea elitei românești, a gustat paharul amar al temnițelor comuniste Jilava și Aiud între 1959 și 1963, fiind arestat în cadrul *Lotului Rugul Aprins*, însă **a făcut din închisoare o catedră de teologie pentru cei închiși, ținând adevărate cursuri de dogmatică, spiritualitate și morală**. În ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 11-12 iulie 2024 s-a hotărât canonizarea Părintelui Dumitru Stăniloae, alături de alți 15 mărturisitori, în anul centenar 2025.

11. Constantin Virgil Gheorghiu (15 septembrie 1916 - 22 iunie 1992)

A fost un romancier, poet, jurnalist și diplomat român interbelic, **o figură importantă a exilului românesc** după al Doilea Război Mondial.

Născut în Valea Albă – Războieni, jud. Neamț, într-o familie de clerici cu o tradiție de câteva secole, este absolvent al Facultății de Litere și Filosofie a Universității București, afirmându-se ca poet și jurnalist, mai ales după seria de reportaje *Ard malurile Nistrului. Mare reportaj de război din teritoriile desrobite* (1941). După 23 august 1944 se exilează în Occident, stabilindu-se în Franța, unde în 1949 publică romanul *Ora 25*, tradus în patruzeci de limbi și ecranizat ulterior, grație căruia va deveni cunoscut în lumea întreagă. Între cele peste 35 de volume al căror autor este se regăsesc și **cărți de teologie sau cu un profund conținut duhovnicesc**, din care transpar atât **cultura sa** în domeniu, cât și **dragostea față de Ortodoxia strămoșească**: *Tatăl meu, preotul care s-a urcat la cer*, *Sfântul Ioan Gură de Aur*, *Cerșetorii de miracole*, *Nemuritorii de la Agapia*, *Viața patriarhului Athenagoras*, *Cum am vrut să mă fac sfânt*, *Dumnezeu nu primește decât duminica*, *Dumnezeu la Paris*, *Omul care călătorea singur*, *Casa de la Petrodava*, *Cravașa*. Prin testament, a încredințat Bibliotecii Academiei Române toate manuscrisele, documentele literare și corespondența care i-au aparținut.

Fișa 1

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Nae Ionescu a fost un important filosof, eseist și profesor român, cunoscut pentru contribuțiile sale la dezvoltarea gândirii conservatoare și naționaliste în perioada interbelică.		
Constantin Brâncuși a fost un sculptor francez, cunoscut pentru contribuția inovatoare în sculptură.		
Mircea Eliade a fost un celebru istoric al religiilor, romancier și eseist român, cunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în domeniul studiilor religioase și al literaturii.		
Nicolae Iorga a fost un istoric, critic literar, dramaturg, poet, politician și academician român, cunoscut pentru contribuțiile sale valoroase în domeniile istoriei, literaturii și educației.		

II. Completează citatele următoare cu cuvintele potrivite sugerate în paranteza de mai jos.

„Pacea și buna între oameni e concepută ca o expresie socială a iubirii de aproapele. Dar iubirea de aproapele nu e pe interese. Iubirea adevărată, ca factor moral al omeniești, e condiționată de o sublimă dezinteresare. Oamenii nu se iubesc fiindcă își sunt necesari unii altora, ci fiindcă sunt frați și sunt copii ai aceluiași Părinte.” (Nichifor Crainic (<https://citateortodoxe.ro/autor/nichifor-crainic>))

(întemeiată, creștinește, învoire, solidarității)

„Viața trăită cu mintea este o viață mecanică. Devii un robot – poate unul eficient; roboții sunt foarte eficienți – mașinile sunt mult mai eficiente ca oamenii. Când ești condus de minte, poți câștiga mai bine și mai mult, dar nu vei fi mai viu. Poate vei avea un standard de trai mai bun, dar viața ta va fi seacă. Viața este vie doar când o trăiești cu inima.” (Nae Ionescu) (<https://autori.citatepedia.ro/de.php?a=Nae+Ionescu>)

III. Realizează un tabel comparativ, cu cel puțin 5 oameni de cultură români, promotori ai credinței creștine, care să cuprindă rubricile: numele și prenumele, domeniul de activitate, perioada de activitate, contribuții notabile, opere reprezentative, impactul avut în cultura și spiritualitatea românească.

Fișa 2

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Nae Ionescu a fost un important filosof, eseist și profesor român, cunoscut pentru contribuțiile sale la dezvoltarea gândirii conservatoare și naționaliste în perioada interbelică.		
Constantin Brâncuși a fost un sculptor francez, cunoscut pentru contribuția inovatoare în sculptură.		
Mircea Eliade a fost un celebru istoric al religiilor, romancier și eseist român, cunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în domeniul studiilor religioase și al literaturii.		
Nicolae Iorga a fost un istoric, critic literar, dramaturg, poet, politician și academician român, cunoscut pentru contribuțiile sale valoroase în domeniile istoriei, literaturii și educației.		
Nichifor Crainic a fost un eseist, publicist și poet român, cunoscut pentru implicarea sa în mișcarea culturală și literară interbelică din România.		
Dumitru Stăniloae a fost un teolog ortodox român de renume mondial, cunoscut pentru lucrările sale teologice profunde.		

II. Completează citatele următoare cu cuvintele potrivite sugerate în paranteza de mai jos.

„Pacea și buna între oameni e concepută ca o expresie socială a iubirii de aproapele. Dar iubirea de aproapele nu e pe interese. Iubirea adevărată, ca factor moral al omenești, e condiționată de o sublimă dezinteresare. Oamenii nu se iubesc fiindcă își sunt necesari unii altora, ci fiindcă sunt frați și sunt copii ai aceluiași Părinte.” (Nichifor Crainic) (<https://citadeortodoxe.ro/autor/nichifor-crainic>)

(*întemeiată, creștinește, învoire, solidarității*)

„Inteligența creează poezie în viața ta, face ca pașii tăi să fie un dans, face viața ta o ocazie de bucurie, de celebrare. Îți dă umor și bună Te face capabil să iubești și să Aceasta este viața adevărată.” (Nae Ionescu) (<https://autori.citatepedia.ro/de.php?a=Nae+Ionescu>)

(*dăruiești, inimii, dispoziție*)

III. Realizează un tabel comparativ, cu cel puțin 7 oameni de cultură români, promotori ai credinței creștine, care să cuprindă rubricile: numele și prenumele, domeniul de activitate, perioada de activitate, contribuții notabile, opere reprezentative, impactul avut în cultura și spiritualitatea românească.

Fișa 3

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Nae Ionescu a fost un important filosof, eseist și profesor român, cunoscut pentru contribuțiile sale la dezvoltarea gândirii conservatoare și naționaliste în perioada interbelică.		
Constantin Brâncuși a fost un sculptor francez, cunoscut pentru contribuția inovatoare în sculptură.		
Mircea Eliade a fost un celebru istoric al religiilor, romancier și eseist român, cunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în domeniul studiilor religioase și al literaturii.		
Nicolae Iorga a fost un istoric, critic literar, dramaturg, poet, politician și academician român, cunoscut pentru contribuțiile sale valoroase în domeniile istoriei, literaturii și educației.		
Nichifor Crainic a fost un eseist, publicist și poet român, cunoscut pentru implicarea sa în mișcarea culturală și literară interbelică din România.		
Dumitru Stăniloae a fost un teolog ortodox român de renume mondial, cunoscut pentru lucrările sale teologice profunde.		
Bartolomeu Anania a fost un ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, teolog și traducător de marcă, cunoscut pentru traducerea în limba română a Sfintei Liturghii și a altor texte liturgice		
Nicolae Steinhardt a fost un scriitor, eseist, publicist și călugăr german.		

II. Completează citatele următoare cu cuvintele potrivite sugerate în paranteza de mai jos.

„Pacea și buna între oameni e concepută ca o expresie socială a iubirii de aproapele. Dar iubirea de aproapele nu e pe interese. Iubirea adevărată, ca factor moral al omenești, e condiționată de o sublimă dezinteresare. Oamenii nu se iubesc fiindcă își sunt necesari unii altora, ci fiindcă sunt frați și sunt copii ai aceluiași Părinte.” (Nichifor Crainic) (<https://citateortodoxe.ro/autor/nichifor-crainic>) (*întemeiată, creștinește, învoire, solidarității*)

„Inteligența creează poezie în viața ta, face ca pașii tăi să fie un dans, face viața ta o ocazie de bucurie, de celebrare. Îți dă umor și bună Te face capabil să iubești și să Aceasta este viața adevărată.” (Nae Ionescu,) (<https://autori.citatepedia.ro/de.php?a=Nae+Ionescu>) (*dăruiești, inimii, dispoziție*)

Fără Dumnezeu, omul rămâne un biet animalși vorbitor, care vine de nicăieri și merge spre nicăieri. Și el rămâne așa chiar dacă este laureat alNobel sau măturător. Când, unde și în ce scop a apărut el înasta de om? Dacă se întreabă singur, și nu e un zeu în colțul casei care să-i **reveleze** dataînseamnă că omul rămâne un biet animal rațional care vine de nicăieri și merge spre nicăieri. (Petre Țuțea) (<https://arhivafisiere.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/02/322-de-vorbe-memorabile-ale-lui-petre-c5a3uc5a3ea.pdf>) (*rațional, premiului, începutului, calitatea*)

III. Realizează un tabel comparativ, cu cel puțin 9 oameni de cultură români, promotori ai credinței creștine, care să cuprindă rubricile: numele și prenumele, domeniul de activitate, perioada de activitate, contribuții notabile, opere reprezentative, impactul avut în cultura și spiritualitatea românească.

Recapitulare

I. Reamintește-ți fiecare om de cultură, promotor al credinței creștine.

Completează cu ceea ce ai reținut din lectura lectiei.

Vasile Voiculescu: poet, prozator și medic român, celebru pentru creația sa literară profund spirituală și pentru implicarea sa în mișcarea culturală românească, de asemenea cunoscut pentru activitatea sa ca poet și eseist.

Bartolomeu Anania: ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, teolog și traducător prolific al textelor liturgice în limba română, cunoscut pentru contribuțiile sale în promovarea spiritualității ortodoxe în România contemporană.

Nicolae Steinhardt: scriitor, eseist și călugăr român, remarcabil pentru opera sa literară profundă și pentru convertirea sa la creștinismul ortodox, trăită și reflectată în jurnalul său, *Jurnalul fericirii*.

Petre Țuțea: filosof român cunoscut pentru gândirea sa profundă și pentru pozițiile sale ferme în apărarea valorilor naționale și a credinței creștine ortodoxe, fiind un critic al ideologiilor totalitare și al materialismului.

Nicolae Iorga: istoric, scriitor și politician român de prestigiu, remarcabil pentru contribuțiile sale masive în domeniul istoriei și culturii românești, un apărător fervent al identității naționale.

C. Virgil Gheorghiu: scriitor român, cunoscut pentru romanul său *Ora 25*, care explorează teme legate de credință, conștiință și lupta interioară în contextul opresiunii comuniste în România.

Dumitru Stăniloae: teolog ortodox român de renume mondial, cunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în domeniul teologiei dogmatice și al spiritualității ortodoxe și pentru lucrările sale academice și pastorale.

Constantin Brâncuși: sculptor român de prestigiu mondial, cunoscut pentru contribuțiile sale inovative în sculptură și pentru opera sa ce reflectă spiritualitatea și simplitatea esențială, adesea inspirată din mitologia și spiritualitatea românească.

Nichifor Crainic: eseist, publicist și poet român, cunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în domeniul cultural și literar interbelic și postbelic din România, fiind asociat cu promovarea unei gândiri conservatoare și a ideologiei naționaliste.

Mircea Eliade: istoric al religiilor, romancier și eseist român de renume mondial, cunoscut pentru contribuțiile sale esențiale în domeniul istoriei religiilor și al literaturii, fiind unul dintre cei mai importanți teoreticieni ai fenomenului religios din secolul XX.

Nae Ionescu: filosof și profesor român influent, cunoscut pentru gândirea sa conservatoare și impactul asupra generațiilor de intelectuali interbelici, susținător fervent al educației bazate pe principii morale și etice solide.

Nicolae Iorga
Istoria Bisericii

Mircea Eliade
Tratat de istorie a religiilor

Nichifor Crainic
Ortodoxie și etnocrație

Vasile Voiculescu
Zahei Orbul

Scrieri ale oamenilor de cultură români promotori ai Ortodoxiei

Dumitru Stăniloae
Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii

C. Virgil Gheorghiu
Cum am vrut să mă fac sfânt

Nae Ionescu
Roza vânturilor

Bartolomeu Anania
Greul pământului

Petre Țuțea
Despre sufletul românesc

Nicolae Steinhardt
Jurnalul fericirii

EVALUARE

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după modelul: a) - 2. - c.**20 PUNCTE**

A	B	C
a) <i>Coloana Infinitului</i> este interpretată	1. a scris	a. poetul îngerilor.
b) Vasile Voiculescu	2. ca o reprezentare simbolică	b. de prestigiu al credinței bisericești în mijlocul intelectualilor români.
c) Nicolae Iorga, prin lucrările lui	3. renumit istoric al religiilor	c. a aspirației umane către divinitate și eternitate.
d) Nicolae Steinhardt	4. a fost numit	d. care a fost tradus în 40 de limbi.
e) Nichifor Crainic a fost	5. important cleric ortodox, teolog și scriitor român	e. că Ortodoxia este factor esențial în evoluția neamului.
f) Virgil Gheorghiu a scris	6. a demonstrat	f. <i>Jurnalul fericirii</i> în închisoare.
g) Mircea Eliade a fost	7) un misionar	g) a explorat profund semnificațiile mitologice și spirituale ale creștinismului.
h) Bartolomeu Anania	8) niciodată	h) atitudine fără precedent.
	9) romanul <i>Ora 25</i>	i) a fost un promotor al creștinismului prin activitatea sa literară și pastorală .

II. Reflectează la următoarele citate și apoi alcătuiește fraze similare care să respecte înțelesul, dar să aibă altă formă.**30 PUNCTE**

Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții.

Istoria își bate joc de cei care nu o cunosc, repetându-se.

Viața nu înseamnă a trăi, ci a ști pentru ce trăiești.

III. Redactează un articol pentru o postare online în care:**40 PUNCTE**

- să prezinți pe scurt viața și activitatea unei personalități care a promovat cultura și spiritualitatea românească;
- să relatezi ce realizări ale acestei personalități apreciezi cel mai mult;
- să demonstrezi importanța respectării credinței și tradiției poporului din care faci parte.

WEBOGRAFIE

- Foto Nicolae Iorga** – <https://doxologia.ro/nicolae-iorga-unul-din-geniile-neamului-romanesc>
- Foto Nichifor Crainic** – https://www.art-emis.ro/images/stories/autori/Crainic_Nichifor_2022.jpg
- Foto Vasile Voiculescu** – <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/vasile-voiculescu-martir-si-marturisitor-al-rugului-aprins-189187.html>
- Foto Nicolae Steinhardt** – desen grafic realizat de Iulia Petre
- Foto Petre Țuțea** – desen grafic realizat de Iulia Petre
- Foto Nae Ionescu** – <https://historia.ro/sectiune/portret/seducatorul-nae-ionescu-idolul-femeilor-din-564791.html>
- Foto Constantin Brâncuși** - – desen grafic realizat de Iulia Petre
- Foto Mircea Eliade** – – desen grafic realizat de Iulia Petre
- Foto Bartolomeu Anania** - <https://doxologia.ro/o-capacitate-uimitoare-de-sluji-biserica-neamul>
- Foto Dumitru Stăniloae** – https://doxologia.ro/sites/default/files/styles/max_1300x1300/public/imagine/2014/10/parintele-dumitru-staniloae-de-dinu-lazar-3_0.jpg?itok=IbfEeEhI
- Foto Constantin Virgil Gheorghiu** - <https://laussy.org/wiki/File:Virgil-Gheorghiu.jpg>

BIBLIOGRAFIE:

Nicolae Iorga:

- <https://doxologia.ro/nicolae-iorga-unul-din-geniile-neamului-romanesc>
- Florin Mihai, *Nicolae Iorga, un nume sinonim cu erudiția*, in Jurnalul Național 26 noiembrie 2010
- MEMBRII ACADEMIEI ROMÂNE din 1866 până în prezent <https://acad.ro/bdar/armembriLit.php?vidT=I>

Nichifor Crainic:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Nichifor_Crainic

Vasile Voiculescu:

- <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/vasile-voiculescu-martir-si-marturisitor-al-rugului-aprins-189187.html>
- Alex Ștefănescu, 100 de semnături. Vasile Voiculescu (29 06 2018) <https://www.youtube.com/watch?v=Dtl5m5N507E&t=133s>
- 60 de ani de la moartea lui Vasile Voiculescu – „medicul fără de arginți” https://www.youtube.com/results?search_query=vasile+voiculescu+trinitas

Nicolae Steinhardt:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Steinhardt

Petre Țuțea:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Petre_%C8%9Au%C8%9Bea

Nae Ionescu:

- <https://historia.ro/sectiune/portret/seducatorul-nae-ionescu-idolul-femeilor-din-564791.html>

Constantin Brâncuși:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_Br%C3%A2ncu%C8%99i

Mircea Eliade:

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Mircea_Eliade
- <https://doxologia.ro/cuvinte-cheie/reversul-istoriei-eseu-despre-opera-lui-mircea-eliade>
- <https://doxologia.ro/o-capacitate-uimitoare-de-sluji-biserica-neamul>

Mircea Eliade

Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Traducere și postfață de Cezar Baltag, Editura Univers Enciclopedic, București 2000

Dr. George Enache, *Mircea Eliade, pe căile „Itinerariului spiritual”* 19 aprilie 2014, ., 18 aprilie 2010, Ziarul Lumina.

MEMBRII ACADEMIEI ROMÂNE din 1866 până în prezent <https://acad.ro/bdar/armembriLit.php?vidT=E>

Mircea_Eliade, https://ro.wikipedia.org/wiki/Mircea_Eliade

Bartolomeu Anania:

13 ani de la plecarea Mitropolitului Bartolomeu Anania <https://basilica.ro/13-ani-de-la-plecarea-mitropolitului-bartolomeu-anania-moartea-este-relativa-c-o-punte-de-trecere/>

Dumitru Stăniloae:

O viață cât un veac, documentar publicat în Ziarul Lumina de Duminică, ediția din 17 noiembrie 2013, <https://basilica.ro/o-viata-cat-un-veac/>)

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan C. Teșu, *Părintele Dumitru Stăniloae – teologul iubirii și al desăvârșirii creștine*, <https://doxologia.ro/parintele-dumitru-staniloae-teologul-iubirii-al-desavarsirii-crestine>

Părintele Dumitru Stăniloae – profil de mărturisitor, <https://fericiticeiprigniti.net/dumitru-staniloae/>

Constantin Virgil Gheorghiu:

Thierry Gillyboeuf, *Cel de-al treilea volum al Memoriilor*, Prefață la volumul lui Constantin Virgil Gheorghiu, *Omul care călătorea singur*, Editura Sophia, București, 2008.

Daniela Șontică, *Constantin Virgil Gheorghiu, tumultul unui destin literar în exil*, în „Ziarul Lumina”, 14 martie 2021, <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/constantin-virgil-gheorghiu-tumultul-unui-destin-literar-in-exil-161237.html>

Constantin Virgil Gheorghiu - profil de autor, <https://www.librariasophia.ro/autor/gheorghiu-constantin-virgil>

UNITATEA VII

CREȘTINISMUL ȘI PROVOCĂRILE LUMII CONTEMPORANE

Icoană din Biserica de lemn „Buna Vestire” Slobozia (Ialomița)

- 1. Dialogul între credință și știință*
- 2. Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene*

Recapitulare

Evaluare

Lecția 1: DIALOGUL DINTRE CREDINȚĂ ȘI ȘTIINȚĂ

REPERE TEORETICE

1. Teologie și știință
2. Raționalitatea Creației în Teologia ortodoxă
3. Intersecția dintre Religie și Știință
4. Evoluția și evoluționismul, creaționismul și progresivitatea creației

„Educatorul creștin este mărturisitorul celui mai mare act de iubire al lui Dumnezeu pentru lume.” (Pr. Prof. Vasile Răduică)

„Știința nu înlătură misterul omului și al lumii, ci îl accentuează.”
(Părintele Dumitru Stăniloae)

1. Teologie și Știință: distincții și convergențe

Știința este un *demers rațional* ce utilizează instrumente specifice (metode de investigație științifică, experimente și măsurători, concepte teoretice bine definite), ce pătrunde adâncul **micro-** și **macro-cosmosului**, în adâncurile infinitului mic sau mare, dar care **nu poate epuiza** însă **cunoașterea** Universului fizic.

Teologia este *retragerea în sine a trăitorului*, întoarcerea în totalitate spre Dumnezeu, pentru ca mai apoi să poată intra în **intimitatea realității duhovnicești**, unde **se întâlnește cu harul Duhului Sfânt**; astfel, Îl poate **cunoaște** și **experia** pe **Dumnezeu** așa cum este El cu adevărat și poate trăi **viață deplină** în mijlocul creației, împreună cu semenii.

Teologie și Știință: modalități de abordare:

- ⇒ Nivelul cunoștințelor din domeniul științei nu se poate compara cu nivelul evoluției spirituale.
- ⇒ Demersul științific neglijează, iar uneori chiar ignoră formarea și dezvoltarea moral-religioasă.
- ⇒ În dialogul Știință-Teologie trebuie evitat *dogmatismul exagerat* ori *experimentalismul steril*.

Un autentic dialog știință-religie:

- Φ *reafirmă rolului cosmic al omului, preot al întregii creații, partener de dialog al lui Dumnezeu* la nivel personal și prin creație.
- Φ *fructifică rezultatele științei și evidențiază raționalitatea profundă a creației*; omul va înțelege mai bine poziția sa în univers și înalta slujire la care este chemat.

Ortodoxia are o poziție echilibrată cu privire la acest subiect:

- recunoaște *rolul pozitiv al cercetării științifice* (puterea de pătrundere a rațiunii oferă coerență și sistematizează demersul de observare a creației);
- afirmă *valoarea harică a cunoașterii religioase*, superioară și integratoare celei științifice (se îmbină cu vederea lui Dumnezeu).

Cunoașterea științifică împreună cu această **cunoaștere religioasă** este **rezultatul unui demers personal de reflectare interioară a realității**. Amândouă conturează chipul legăturii dintre Dumnezeu (Care Se descoperă pe Sine) și om, care caută să Îl cunoască și să intre în comuniune cu Creatorul său.

Cercetarea științifică oferă explicații suficient de consistente, în termeni cauzali, cantitativi și funcționali, *despre dinamica lumii* sau alcătuirea lucrurilor ei.

Știința NU se poate erija în **depozitara adevărului**, ea se ocupă cu *explorarea micro- și macro-cosmosului*, care nu poate depăși stadiul de experiment. **Experimentul științific** este o strategie preliminară, o anumită grilă de lectură este stabilită de echipa de cercetare. Datele sunt interpretate în parametrii considerați semnificativi pentru o maximă obiectivitate și acesta este punctul de plecare spre o nouă cercetare. **Cunoașterea furnizată de religie** este ceea ce se petrece în camera inimii, „laboratorul” vieții lăuntrice - prin Duhul Sfânt are loc *o transfigurare a capacităților naturale de înțelegere*, teologul contemplă doxologic descrierea cantitativă și predictivă a omului de știință în Biserică, „laboratorul sfințeniei”. Metodele cunoașterii omului religios sunt altele față de cele ale omului de știință:

- Φ **Contemplația** îl ferește pe teolog de risipirea interioară la care poate conduce fragmentarea la infinit și diversitatea nedeterminată de cunoștințe.
- Φ **Rugăciunea** unifică întreaga ființă umană prin puterea lui Dumnezeu.

Cercetarea științifică este un **mijloc de realizare și instrument al cunoașterii** și nu scopul suprem al vieții. Idealul uman însă este *deschiderea spre harul dumnezeiesc*.

Unitatea cunoașterii poate fi *accesibilă omului* ce și-a ascuțit simțurile duhovnicești, s-a eliberat de patimi și și-a curățit inima prin rugăciune pentru a-L vedea pe Dumnezeu. John Haught spunea „Atât știința, cât și religia, decurg, în final, din *aceeași dragoste «radicală» pentru adevăr*, care se află în centrul existenței noastre. În consecință, datorită originii lor comune, constând în această preocupare fundamentală pentru adevăr, nu le putem permite să meargă pe căi separate.”

„Există trei mari categorii de întrebări: cele la care știm să răspundem, cele la care știm că nu știm să răspundem și cele pe care ... știm că nu le știm.” (Prof. fizician Andrei Dorobanțu)

2. Raționalitatea Creației în Teologia ortodoxă

Înțelegerea raționalității Creației ne ferește de *lectura superficială a naturii*. Natura are o dimensiune observabilă, cuantificabilă și matematizabilă, însă tehnica și profesionalizarea excesivă duc la alienarea persoanei. Există în mod inexorabil *nevoia omului de transcendent*, ce se materializează la unii în consumul fără limite (Baudillard). **Creștinul** ar trebui *să îmbine cunoașterea cu trăirea lui Dumnezeu în taina persoanei*, în intimitatea ființei umane. Exercițarea rațiunii, prin cunoaștere este potențial deschizătoare către realitățile creștine.

Fizica cuantică a emis ideea că materia demonstrează *o anumită transparență pentru Dumnezeu*, fiind *școală pentru rațiunea omului pentru a ajunge la vederea și comuniunea cu Dumnezeu*. **Omul**, fiind *icoană a lui Dumnezeu, tinde în permanență spre comuniunea cu Dumnezeu* și atunci trebuie să se unească mai întâi cu Hristos, pentru ca mai apoi să înțeleagă în mod holistic lumea.

„Dumnezeu nu are ce face cu cosmosul fără om. El vrea să vadă cosmosul adunat în om, cizelat de om, umanizat și adus Lui prin om.” (Părintele Dumitru Stăniloae)

Investigația științifică nu poate defini misterul vieții și al conștiinței, iar viața duhovnicească nu intră sub incidența cunoașterii științifice. În mod minunat, prin conlucrarea cu harul divin, sfinții pot coborî o anumită „ordine” în lumea materiei. Omul este preot al Creației, „veriga de legătură” între Dumnezeu și lume. **Progresul științei** a dus la **creșterea calității vieții omului**, însă a apărut **consumerismul** drept *consecință a gândirii autonome a omului, distanțată de rațiunea lui Dumnezeu și rațiunea Creației*.

Lumea poate deveni pentru om Cruce pentru a urca la Cer!

Omul este **un microcosmos** (datorită unicității și multiplicității) și **mediator cosmic** (Sfântul Maxim Mărturisitorul); poate uni lumea în el, pentru a păstra *ordinea corectă a lucrurilor* și a o aduce la *o relație armonioasă cu Dumnezeu*. Lumea are astăzi nevoie de *un caracter moral mai degrabă decât de morală*, de atitudine și mentalitate decât de o civilizație și legislație.

„Hristos este dezlegarea întrebărilor mari și mici, grele și ușoare.”
(Pr. Gheorghe Noveanu, *Geneza mântuirii noastre*)

3. Intersecția dintre Religie și Știință

„Divorțul dintre religie și viață constituie sursa dezordinii spirituale, dezordine care astăzi se face simțită din ce în ce mai mult.” (Vasile Timiș, **Religia în școală: valențe eclesiale, educaționale și sociale**, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004, p. 28)

Pentru a ajunge la **cunoaștere**, există cel puțin **trei căi accesibile omului: cunoașterea prin...**, specifică vieții strict empirice, oferind o recepție eșalonată și selectată după criterii subiective (transpunere a competenței *a învăța religie*); **cunoașterea din...**, realizată printr-o referință la un simbol, care ne descoperă anumite realități aparent ascunse în fapte și în lucrurile din jur (*a învăța despre religie*); și **cunoașterea în-tru...** (*a învăța din/de la religie*), însușită prin trăirea directă interioară a unui fenomen sau a unei realități exterioare. **Dialogul Teologiei cu Științele** este bine **ancorat în tradiția patristică**, iar Sfinți Părinți precum Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Maxim Mărturisitorul ori Grigorie Palama s-au pronunțat clar în favoarea lui.

În acest moment, *nivelul cunoștințelor din domeniul Științei îl depășește pe cel al evoluției spirituale*, ceea ce poate conduce la un *dezechilibru în ceea ce privește cunoașterea*, adeseori demersul științific neglijând sau chiar ignoră formarea și dezvoltarea moral-religioasă. Pentru a evita această sărăcire spirituală, **dialogul Teologie-Știință** trebuie *abordat cu multă înțelepciune, evitându-se astfel exagerările de-a dreapta ori de-a stânga, dogmatismul exagerat ori experimentalismul steril*, dus la extrem, *abordările reduționiste ori exaltările iraționale*. Un **autentic dialog Teologie-Știință** are drept roade *reafirmarea rolului cosmic al omului, preot al întregii creații*, care este obiect și totodată subiect al providenței divine și care astfel este invitat să devină *partener de dialog al lui Dumnezeu* atât la nivel personal, cât și prin creație.

Dialogul reprezintă cel mai adecvat și potrivit tip de relație între teologie și știință, în măsura în care știința poate participa prin mijloacele sale specifice la configurarea discursului teologic.

Dialogul trebuie însă însoțit de mult discernământ duhovnicesc, recunoscând *teologiei dimensiunea completă de lucrare divino-umană*. Urmând liniei trasate de Sfinții Părinți, *abordarea teologică trebuie să se distingă* de diversele *preocupări metafizice sau „mistice”* detașate de realitatea concretă, de *filosofiile sau științele lipsite de orice dimensiune verticală*, precum și de unele „teologii” *așa-zise naturale*, care nu oferă decât *demonstrații intelectuale ale existenței lui Dumnezeu*. *Nedublată de o viață trăită în Hristos, teologia se îndepărtează de scopul ei ultim*, calea experimentală de *unire cu Dumnezeu* (Vladimir Lossky). Ignorarea dimensiunii verticale a teologiei și rezumarea doar la dimensiunea orizontală poate părea că facilitează dialogul știință-teologie, însă acesta *se limitează la o strictă întâlnire în plan orizontal* a celor două inițiative, științifică și religioasă, în care ambele se definesc în principal la nivelul competențelor umane – specifice manifestărilor creatului.

Un **dialog real între știință și teologie** nu urmărește identificarea cu orice preț a unor convergențe între concluziile actuale ale unor diferite discipline științifice și perspectivele teologice din viața Bisericii. Din contra, trebuie *să țină cont de bogăția și de taina vieții sacramentale*, fără de care nu este posibil un discurs teologic inspirat, profetic, atât de necesar omului de azi aflat în căutarea sensului. Fizicianul **Max Planck** a intuit foarte bine *relația dintre credință și știință*: aceasta este una de *complementaritate*, care o ferește atât de ispita *concordismului*, cât și de aceea a *antagonismului*. În timp ce *concordismul așază pe același plan*, până la suprapunere aproape, *istoria biblică a creației cu teoria Big Bang-ului*, identificând așadar Big Bang-ul cu crearea lumii de către Dumnezeu, *antagonismul* insistă îndeosebi pe *conflictul fără sfârșit dintre religie și știință*, dintre credincioși și oamenii de știință, dintre cunoașterea experimentală și cunoașterea teologală.

Dumnezeu nu este împotriva efortului științific al oamenilor, ci îl invită pe om să cerceteze și să reflecteze: „El a dat oamenilor știință, ca să Se mărească întru leacurile Sale cele minunate” (Înțelepciunea lui Isus Sirah 38, 6) și să ajungă astfel la contemplare: „Cugetat-am la toate lucrurile Tale, la faptele mâinilor Tale m-am gândit” (Psalmii 142, 5). Prin profunzimea ideilor și cantitatea inepuizabilă a informațiilor pe care le depozitează, Revelația divină pune la dispoziția științei materialul de studiu necesar, oferindu-i în același timp garanția adevăratei cunoaștințe.

Unul dintre *obiectivele dialogului dintre știință și credință* urmărește *identificarea punctelor de convergență și concordanță* dintre perspectiva teologică, spirituală asupra lumii și omului și perspectiva celorlalte științe. Într-o lume care își caută sensul dincolo de expresia rece a cercetării experimentale, încercând să se ancoreze în **Bine, Frumos și Adevăr**, condiții ale umanității și îndumnezeirii noastre, **dialogul între știință și teologie este necesar**, numeroși Sfinți Părinți fiind preocupați de rezultatele științelor vremii, pe care însă le-au explicat în lumina învățăturilor de credință, căci complementaritatea nu înseamnă acord. Raționalitatea și ordinea lumii afirmate de știință revendică adeseori o rațiune și o armonie mai adânci decât poate știința să justifice, dar care au corespondent în realitățile spirituale, supranaturale, la care religia are acces prin Revelație. **Credința** (prin intermediul Revelației) *vine să lumineze cunoașterea noastră*, care în fond este una singură, după cum unul singur este Dumnezeu, indiferent de numele pe care I-l dăm, spunea Alexandru Mironescu.

„Studiind universul și legile sale, omul se va studia pe sine și, studiindu-se pe sine, va studia universul.” (Peter D. Ouspensky)

Științele și artele sunt chemate să se reveleze conștiinței contemporane ca niște co-mărturisitoare ale Adevărului suprem, răsfrânt specific în adevărurile lor particulare. Îmbrățișând această chemare, *știința va recunoaște în lumea creată*, cu fiecare pas pe care îl face, *prezența rațiunilor divine provenite din Logosul creator*, iar *religia va valorifica teologic bogăția achizițiilor științifice* pentru a da sens și înțelegere devenirii omului. **Și teologia, și știința furnizează adevăruri și tipuri diferite de înțelegere și apropiere a omului și a lumii**, de la niveluri superficiale de existență, practice, de conduită, până la niveluri foarte profunde, care trasează orientarea și devenirea noastră în lume.

Teologul american **Philip Clayton** spunea: „Teologii trebuie să fie buni ascultători atunci când vine vorba de noi descoperiri în lumea fizică, din moment ce acestea oferă cunoașterea celui univers a cărui existență o atribuim Dumnezeu creator. Cunoașterea universului formează partea empirică a doctrinei creației; dă un sens mai larg «lunii pe care ai creat-o Tu». Prin contrast, *teologii trebuie să fie jucători cheie când vine vorba de interpretarea acelor adevăruri științifice*. Deoarece procesul interpretării, deși constrâns de știință, nu este dictat de știință.” Conform lui Carl F. H. Henry, „metoda științifică poate explica foarte multe, dar nu poate stabili semnificația evenimentelor și a legăturilor dintre ele” și din acest motiv **știința nu poate vorbi oamenilor despre căutarea sensului în lume, despre finalitatea vieții ori despre valorile la care acesta trebuie să se raporteze**. **Teologia** are însă această capacitate, de **a integra rezultatele științifice într-o imagine de ansamblu care să unească dimensiunea fizică și cea spirituală** și de a contura o **perspectivă ce înalță și oferă demnitate ființei umane**, create după chipul lui Dumnezeu.

Dialogul știință-teologie reunește cunoașterea „orizontală”, indiferentă la transcendent a științei, cu cea „verticală”, ancorată în relația cer-pământ, creat-necreat, transcendent-imanent, a teologiei, astfel încât omul să se înzestreze deopotrivă cu competențe naturale, științifice și de ordin duhovnicesc și să sporească în rațiunea înduhovnicită și cunoașterea înțelegătoare a tainelor privind sinele și semenii, lumea creată și Creatorul. Acestea îl vor ajuta să se definească, să își asume identitatea, să își îmbunătățească viața prin cultivarea valorilor și perfectarea caracterului, să învețe să trăiască în comuniune cu Dumnezeu și cu ceilalți, să exerseze despătimirea și să își urmărească propria-i devenire în Hristos.

Dacă **știința** încearcă, fără să reușească întru totul, să ofere **o perspectivă imparțială asupra lumii înconjurătoare**, **teologia** nu doar o completează, ci **o desăvârșește**. Omul, devenit făptură vie după ce Dumnezeu a suflat asupra lui suflare de viață (Facerea 2, 7), este chemat să adune în sine înțeleșurile sădite în creație de Dumnezeu, la care face trimitere și Sfântul Apostol Pavel: „O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui!” (Romani 11, 33).

„Unii cititori își imaginează că oamenii de știință știu totul. Însă adevărata știință este întotdeauna deschisă la nou, iar istoria ei este plină de surprize.” (David Eagleman)

4. Evoluția și evoluționismul, creaționismul și progresivitatea creației

„Tot ce a făcut Dumnezeu își are o rațiune și o legitimitate în existență, contribuind la armonia Universului.” (Pr. Ioan C. Teșu, *Virtuțile creștine, cărări spre fericirea veșnică*, Editura Trinitas, Iași, 2001, pp. 52-53). **Teoria evoluției** este una dintre cele mai importante teorii științifice, întrucât *încearcă să explice diversitatea vieții pe pământ și apariția speciilor, inclusiv apariția omului*. Deși a avut un impact revoluționar în toate domeniile științei, nu doar în cel al biologiei, așa cum s-ar putea crede, *teoria evoluției este totodată una dintre cele mai puțin înțelese ipoteze științifice*, fiind adeseori punctul de plecare al ideologiei despre autonomia universului și omului. În sens general, „a evolua” înseamnă a trece printr-o serie de transformări, prin diferite faze progresive, spre o treaptă superioară.

Termenul derivat de „evoluție” a căpătat notorietate odată cu *formularea viziunii darwiniene asupra apariției speciilor tot mai complexe prin transformarea celor mai puțin complexe și culminând cu apariția omului*. Unul dintre punctele de plecare în dezvoltarea acestei viziuni l-a constituit expediția în jurul lumii (expediția „Beagle”, 1831-1836), în urma căreia **Charles Darwin** a adunat un număr impresionant de date și mostre privind geologia, fauna și flora locurilor vizitate. Studiul amănunțit al acestora i-au șubrezit încrederea în crearea distinctă a speciilor, *căci nu putea înțelege compatibilitatea dintre perfecțiunea Creatorului ilustrată prin crearea fiecărei specii în parte și unele imperfecțiuni constatate în adaptarea acestora la diferite condiții de mediu și viață*. Și dispariția unor specii, prin neadaptare, sau existența unor organe lipsite de funcții (pe care le considera vestigii ale unor funcții pierdute) îi ridicau semne de întrebare.

În secolul al XX-lea, **darwinismul clasic** a fost *convertit* în așa-numita **teorie sintetică a evoluției**, prin folosirea rezultatelor geneticii, *macroevoluția analizată de Darwin fiind pusă în relație cu microevoluția studiată de geneticieni*. Gradualismul și selecția naturală sunt asociate, determinând perspectiva conform căreia **există o continuitate între specii, iar transformările au loc în perioade lungi de timp**. Permanența și transformarea ființelor vii se explică atât prin constanta patrimoniului genetic transmis la reproducere, cât și prin mutațiile aleatorii și continue genetice datorate selecției naturale. **Evoluționismul darwinist** a depășit granițele unei teorii științifice, dând naștere unor **ideologii ateiste**, precum *darwinismul social, eugenismul, umanismul evoluționist sau ateismul evoluționist* ce proclamă autonomia creației față de Dumnezeu.

Mișcarea creaționistă apare ca *răspuns la teoria evoluționistă*. **Polemica evoluționism-creaționism** s-a dezvoltat îndeosebi într-un spațiu al credinței creștine specific mediului occidental (spațiul american, dominat de mentalitatea protestantă și neoprotestantă). **Creaționismul nu reprezintă însă teologia creației**, după cum *nici evoluționismul nu este totuna cu evoluția* (înțeleasă ca o dinamică ce exprimă reciprocitatea dintre Creator și creație).

Atât **creaționismul** cât și **evoluționismul** reprezintă *expresii radicale ale unei înțelegeri ideologizate referitoare la taina lumii, concepții unilaterale și reductioniste*. **Creaționismul** se manifestă sub forma a **două tendințe: fundamentalismul**, care refuză și contestă din principiu demersul științific, considerând că acesta legitimează, prin pozițiile sale ireconciliabile cu prezența lui Dumnezeu, ateismul și agnosticismul; **creaționismul științific**, care promovează o *interpretare literală a Sfintei Scripturi* și *încearcă să argumenteze științific credința în Dumnezeu ca Făcător al lumii*, căutând concordanțe (forțate) între tezele științifice și versetele biblice.

Din perspectivă teologică, *referatul biblic despre creație* – Facerea, cap. 1 și 2 – prezintă **devenirea creației printr-o gradare, printr-o evoluție, fără ca prin aceasta să înțeleagă „transformismul” lui Darwin sau Lamarck** (cel care afirmă evoluția în sens de apariție prin „transformare” din specii mai puțin complexe în altele mai complexe, doctrină numită **transformism** sau **evoluționism**). Prin succesiunea evenimentelor, acest referat surprinde **prezența lui Dumnezeu lucrător** (negată de evoluționismul naturalist) și **proniator** (negată de evoluționismul transformist) în istorie, însă **cheia de lectură a realității** trebuie să fie una **teonomă** și nu autonomă, întrucât *textul nu își propune să ofere o reprezentare științifică a începuturilor lumii*.

Apologetica ortodoxă afirmă deopotrivă **evoluția** (în sens de *gradare a venirii la ființă* a plantelor și animalelor de la simplu către complex, văzând totodată în apariția omului un gest creator cu totul special din partea lui Dumnezeu – Facerea 1, 26-27), **creația** (Dumnezeu este cauza existenței lumii, în calitate de Creator) și **progresivitatea creației** (Dumnezeu a creat întâi lumea nevăzută, apoi lumea văzută, cu materia ei amorfă, iar la urmă materia vie, culminând cu cea mai complexă formă de viață – omul). *Progresivitatea creației se vede și prin aceea că pământul și cerul, materia și apa poartă în ele potențe sădite de Creator*, participând astfel la creație, însă numai auzul poruncii Cuvântului ziditor („Nu stă scris: «Dumnezeu a făcut iarba», ci «Să dea pământul din sine verdeață»”).

Din acest motiv, *Apologetica ortodoxă* cultivă **ancorarea în Duhul Tradiției Bisericii** în ceea ce privește *înțelegerea Creației*, evitând atât creaționismul științific, cât și evoluționismul teist, ce încearcă să elaboreze demonstrații științifice pentru a demonstra Adevărul religios. **Concepția despre Creație și raționalitatea acesteia**, rezumată de Sfinții Părinți ai spiritualității răsăritene, *se fundamentează pe adevărurile scripturistice revelate și pe dogmele formulate de Biserică* și explicitate într-o manieră duhovnicească. Dumnezeu creează lumea de la început printr-o conlucrare între persoanele Sfintei Treimi. Astfel, potrivit Sfintei Scripturi și Sfinților Părinți, ***lumea nu este o apariție întâmplătoare, nici rezultatul autoconstrucției materiei, iar începutul lumii este pus în legătură cu Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu, Rațiunea divină***. În acest sens putem vorbi despre **o autentică teologie a lumii sau a creației**, în cadrul căreia, afirmă Sfântul Maxim Mărturisitorul, *rațiunea omenească poate să sesizeze raționalitatea lumii*, pentru că lumea și omul sunt creații ale unui Autor unic, bun și iubitor, înzestrat cu Rațiune divină.

„Omul, în calitate de ființă înzestrată cu spirit și capabilă să acționeze liber, este replica creată a lui Dumnezeu” (Pr. dr. Vasile Răducă, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, EIBMBOR, București, 1996, p. 78). Există o compatibilitate extraordinară între aspectele sensibile ale creației și simțurile omului, între raționalitatea lumii și rațiunea umană. Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu rațiune pentru a lectura creația, pentru a sesiza armoniile ei, pentru ca prin întâlnirea lui cu creația să înțeleagă lumea și viața lui în ea, conștientă de sine și de ea, ca daruri ale Sale.

Concluzionând, *tot ceea ce furnizează cosmologia ca date poate fi receptat în forma unor aspecte ale raționalității lumii și constituie un veritabil material doxologic*, așa cum afirmă și Psalmistul: „Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pământul de zidirea Ta.” (Psalmul 103, 25)

DICTIONAR

ANTAGONISM, antagonisme, s. n. Formă a contradicției dintre grupuri și clase cu interese fundamentale opuse; p. gener. *contradicție de neîmpăcat*. – Din fr. *antagonisme*, rus. *antagonizm*.

APOLOGETIC, -Ă, apologetici, - ce, adj., s. f. 1. Adj. Care conține o apologie, care ține de apologie. 2. s. f. Sistem (adesea neîntemeiat) de apărare sau de justificare a unei idei, doctrine etc. 3. s. f. *Parte a teologiei care are ca scop apărarea religiei creștine prin argumente raționale și istorice*. – Din fr. *apologétique*.

CREAȚIONISM s. n. Teorie teologică potrivit căreia sufletul fiecărui individ provine, prin creație nemijlocită, de la Dumnezeu, afirmându-se astfel că sufletul este un principiu deosebit de trup. [Pr.: cre-a-ți-o-] – Din fr. *créationisme*.

EVOLUȚIONISM s. n. 1. Teorie conform căreia speciile sunt rezultatul unui proces continuu de evoluție, care a început odată cu formarea primei celule. 2. (În sens restrâns) Teoria lui Lamarck, Darwin etc. despre evoluția speciilor de plante și de animale, despre transformarea lor unele într-altele; transformism. [Pr.: -ți-o-] – Din fr. *évolutionnisme*.

TRANSCENDENT, -Ă, transcendenți, -te, adj. 1. (Fil.) Care depășește, care trece dincolo de orizontul experienței sau al întrebuirii teoriei într-un domeniu dat; care presupune un principiu exterior și superior oricărei clase de obiecte. ♦ (În filosofia lui Kant) Care se află dincolo de orice experiență posibilă, fie că este vorba de realități (lucruri în sine), fie de principii ale cunoașterii. ♦ Care se află mai presus de inteligența obișnuită, de lucrurile individuale, de umanitate. 2. (Mat.) Care folosește calculul diferențial și integral. ♦ (Despre unele numere) Care nu poate fi rădăcina unui polinom cu coeficienți raționali. – Din fr. *transcendant*, lat. *transcendens*, -ntis.

ȘTIINȚĂ?

- Φ Conceptul de **Big Bang** a fost inițial respins de mulți oameni de știință, inclusiv de Albert Einstein, care a considerat că teoria sa relativistă a gravitației nu permite un univers în expansiune?
- Φ Galileo Galilei, unul dintre pionierii științei moderne, a fost persecutat de Biserica Catolică pentru susținerea **teoriei heliocentrice**, care contrazicea concepțiile geocentrice ale vremii?
- Φ Conceptul de **evoluție biologică**, promovat de Charles Darwin în secolul al XIX-lea, a stârnit debateri intense cu privire la relația dintre știință și credință religioasă, mai ales în privința originii vieții și a speciilor?
- Φ Multe religii au mituri și povestiri care explică creația lumii și a vieții, interpretate adesea ca alegorii și simboluri, în contrast cu explicațiile științifice care se bazează pe observații și date empirice?
- Φ Multe teorii științifice, cum ar fi **teoria relativității** și **teoria cuantelor**, descriu universul în moduri care depășesc înțelegerea noastră obișnuită și pot părea surprinzătoare și contraintuitive, asemănător unor concepte spirituale sau filozofice?
- Φ Mulți oameni de știință și filozofi ai Renașterii și Iluminismului, cum ar fi Isaac Newton și René Descartes, erau profund interesați de teologia și studiul scripturilor religioase, ei considerând că descoperirile lor în știință sunt o modalitate de a descoperi planul divin al Creatorului?
- Φ Omul de știință Blaise Pascal credea că „există un vid creat de Dumnezeu în inima fiecărui om, ce nu poate fi umplut de niciun lucru creat, ci doar de Creatorul însuși, care s-a făcut cunoscut prin Iisus Hristos.”?

Fișa 1

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective, bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Ortodoxia recunoaște rolul pozitiv al cercetării științifice, dar afirmă valoarea hărnică a cunoașterii religioase, superioară și integratoare celei științifice.		
Știința nu se referă strict și la ansamblul de cunoștințe specifice unui anumit domeniu al cunoașterii, ramuri sau specialități, ci oferă cunoaștere deplină.		
Dialogul Teologiei cu Științele este bine ancorat în tradiția patristică, iar Sfinți Părinți precum Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Maxim Mărturisitorul ori Grigorie Palama s-au pronunțat în favoarea lui.		
Max Planck a intuit foarte bine relația dintre credință și știință: aceea de complementaritate.		

II. Completează citatele următoare cu cuvintele potrivite sugerate în paranteza de mai jos.

„Întrucât cunoașterea nu poate veni decât după dobândirea, fiecare trebuie să dezvolte în prealabil o activitate morală în legătură cu lumea. O atitudine principial față de lume ne zădărnicește însăși Mântuirea. Lumea este impusă fiecăruia ca o piatră pe care are să-și ascută sale spirituale.” (Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002, p. 228)

(*facultățile, virtuților, negativă*)

Reflectează: „Umblă cu simplitate și nu întru cunoștință înaintea lui Dumnezeu. Căci simplității îi urmează credința, iar subțiririi și disputei gândurilor, părerea de sine. Și acesteia îi urmează depărtarea de Dumnezeu. Când vei veni înaintea lui Dumnezeu prin rugăciune, fă-te în gândirea ta ca o furnică și ca cele ce se târăsc pe pământ și ca un vierme, și ca un prunc care se bâlbâie. Și nu spune înaintea Lui ceva bizuit pe cunoștință, ci apropie-te de Dumnezeu și umblă înaintea Lui cu cuget de prunc, ca să te învrednicești de părinteasca purtare de grijă, ce se îndreaptă de la părinți spre fiii lor încă prunci.” (Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul 19: Despre credință și smerita cugetare*, în *Cuvinte despre sfintele nevoițe*, EIBMBOR, București, 1981, p. 96)

III. Realizează un articol sau un pliant sau orice material informativ, prin care să prezinți cât de important este dialogul dintre știință și credință. Prezintă colegilor materialul tău, apoi organizează o dezbatere cu argumente pro și contra.

„Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut. Dar, pentru cei ce înțeleg duhovnicește, este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate.” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cele 225 de capete teologice și practice*, Una sută, cap. 1, p. 21)

Fișa 2

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Ortodoxia recunoaște rolul pozitiv al cercetării științifice, dar afirmă valoarea harică a cunoașterii religioase, superioară și integratoare celei științifice.		
Știința nu se referă strict și la ansamblul de cunoștințe specifice unui anumit domeniu al cunoașterii, ramuri sau specialități ci oferă cunoaștere deplină.		
Dialogul Teologiei cu Științele este bine ancorat în tradiția patristică, iar Sfinți Părinți precum Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Maxim Mărturisitorul ori Grigorie Palama s-au pronunțat în favoarea lui.		
Max Planck a intuit foarte bine relația dintre credință și știință: aceea de complementaritate.		
Unul dintre obiectivele dialogului știință-teologie urmărește valorificarea contribuției celor două la unitatea cunoașterii.		
Un obiectiv al teologiei este să demonstreze că știința este inutilă.		

II. Completează citatele următoare cu cuvintele potrivite sugerate în paranteza de mai jos.

„Întrucât cunoașterea nu poate veni decât după dobândirea, fiecare trebuie să dezvolte în prealabil o activitate morală în legătură cu lumea. O atitudine principial față de lume ne zădărnicește însăși Mântuirea. Lumea este impusă fiecăruia ca o piatră pe care are să-și ascute sale spirituale.” (Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002, p. 228) (facultățile, virtuților, negativă)

„O, adâncul și al înțelepciunii și al lui Dumnezeu! Cât sunt de judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui!” (Romani 11, 33). (necercetate, științei, bogăției)

Reflectează: „...lumea aceasta nu a fost gândită în zadar, nici în deșert, ci pentru un scop folositor și pentru marea trebuință pe care o aduce celor ce există pe pământ, dacă lumea este într-adevăr o școală a sufletelor înzestrate cu rațiune și un loc unde se poate învăța cunoașterea lui Dumnezeu, fiind prin cele văzute și simțite în lume o călăuză a minții pentru contemplarea celor nevăzute.” (Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron. Omilia I, VI*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 17, traducere, introducere, note și indici de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1986, p. 77).

III. Realizează un articol sau un pliant sau orice material informativ, prin care să prezinți cât de important este dialogul dintre știință și credință. Prezintă colegilor materialul tău, apoi organizează o dezbatere cu argumente pro și contra.

„Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut. Dar, pentru cei ce înțeleg duhovnicește, este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate.” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cele 225 de capete teologice și practice*, Una sută, cap. 1, p. 21)

Fișa 3

I. Citiți cu atenție afirmațiile din coloana I și apoi stabiliți valoarea de adevăr a propozițiilor respective bifând adevărat sau fals în coloana corespunzătoare.

Coloana I	Adevărat	Fals
Ortodoxia recunoaște rolul pozitiv al cercetării științifice, dar afirmă valoarea harică a cunoașterii religioase, superioară și integratoare celei științifice.		
Știința nu se referă strict și la ansamblul de cunoștințe specifice unui anumit domeniu al cunoașterii, ramuri sau specialități ci oferă cunoaștere deplină.		
Dialogul Teologiei cu Științele este bine ancorat în tradiția patristică, iar Sfinți Părinți precum Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Maxim Mărturisitorul ori Grigorie Palama s-au pronunțat în favoarea lui.		
Max Planck a intuit foarte bine relația dintre credință și știință: aceea de complementaritate.		
Unul dintre obiectivele dialogului știință-teologie urmărește valorificarea contribuției celor două la unitatea cunoașterii.		
Un obiectiv al teologiei este să demonstreze că știința este inutilă.		
Credința (prin intermediul Revelației) vine să lumineze cunoașterea noastră		
Cunoașterea universului formează partea empirică a doctrinei creației; dă un sens mai larg înțelegerii lumii.		

II. Completează citatele următoare cu cuvintele potrivite sugerate în paranteza de mai jos.

„Am primit ca să-L putem cunoaște pe Hristos, ca să putem alerga spre El și posedăm memoria ca să-l putem purta în noi, deoarece El a fost după care am fost creați.” (Sfântul Nicolae Cabasila). (dorința, raționalitatea, Arhetipul)

„Întrucât cunoașterea nu poate veni decât după dobândirea, fiecare trebuie să dezvolte în prealabil o activitate morală în legătură cu lumea. O atitudine principial față de lume ne zădărnicește însăși Mântuirea. Lumea este impusă fiecăruia ca o piatră pe care are să-și ascute sale spirituale.” (Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002, p. 228) (facultățile, virtuților, negativă)

„O, adâncul și al înțelepciunii și al lui Dumnezeu! Cât sunt de judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui!” (Romani 11, 33). (necercetate, științei, bogăției)

III. Realizează un articol sau un pliant sau orice material informativ, prin care să prezinți cât de important este dialogul dintre știință și credință. Prezintă colegilor materialul tău, apoi organizează o dezbatere cu argumente pro și contra.

Reflectează: „Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut. Dar, pentru cei ce înțeleg duhovnicește, este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate.” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cele 225 de capete teologice și practice*, Una sută, cap. 1, p. 21)

„Orice rasă și orice pământ care a fost succesiv romanizat, creștinat și supus mai ales spiritului și disciplinei elene este absolut european.” (Paul Valery)

LECȚIA 2

ROLUL CREȘTINISMULUI ÎN DEZVOLTAREA CULTURII ȘI CIVILIZAȚIEI EUROPENE

REPERE TEORETICE

1. Rolul Creștinismului la fundamentarea civilizației europene

- A. Civilizația europeană - jaloane istorice și geografice
- B. Gândirea generală a omului antic
- C. Fundamentele civilizației europene
- D. Concluzii

2. Rolul Creștinismului la dezvoltarea culturii și civilizației Europene

Reflecție: *A gândi despre cultură, literatură, filosofie, muzică, arte plastice, înseamnă a gândi despre Europa. Miracolul grec, epoca catedralelor, renașterea, iluminismul Partenonul, Colosseumul, Notre-Dame, Luvrul, Muzeul Britanic... Dante, Shakespeare, Rabelais, Voltaire, Cervantès, Goethe... Acestea sunt doar câteva dintre semnele/simbolurile culturii europene. Așadar, Europa e înainte de toate o cultură. Identitatea culturală în civilizația europeană are la bază un șir de repere istorice ce țin de gândirea greacă, dreptul roman și creștinism...”. (Paul Valery, Criza minții: a doua scrisoare, în „The History Guide: Lectures on Twentieth Century Europe)*

1. Rolul creștinismului la fundamentarea civilizației Europene

A. Civilizația europeană - jaloane istorice și geografice

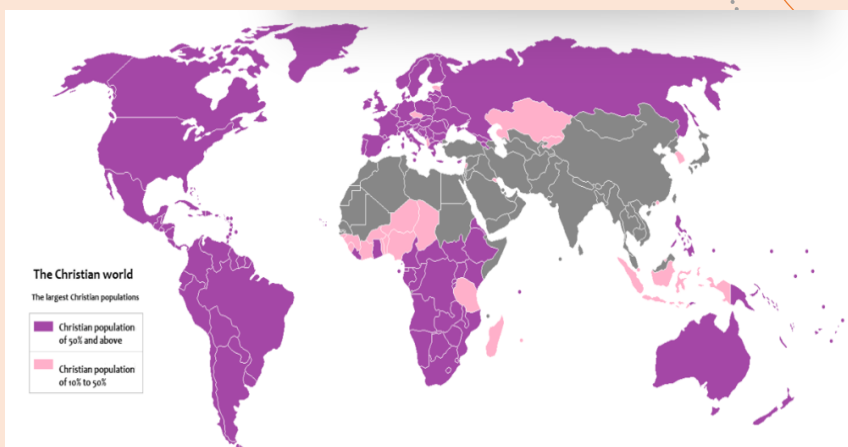
Civilizația europeană așa cum o definim noi astăzi are o istorie lungă și de succes:

„La anul 1000, populația globului, 200 de milioane, trăia la cheremul tiranilor tribali, cu superstiții, boli, foamete. Progresul generat de Europa face ca azi 6 miliarde să trăiască în condiții incomparabile.” (Papa Ioan Paul al II-lea)

Plămădită în sudul Europei la sfârșitul Antichității, acest nou tip de civilizație și-a tot extins arealul, încât (deși în forme particularizate) a cuprins tot continentul European, trecând oceanele către cele două Americi și Australia influențând fundamental și celelalte civilizații din Asia și de oriunde din lume.

Această civilizație este excepțională, dar pentru a-i înțelege excelența trebuie să conștientizăm modul în care înțelegeau anticii lumea, ca să putem înțelege schimbările fundamentale operate.

Panteonul - Roma

B. Gândirea generală a omului antic

Pentru *omul antic*, cunoașterea era fundamental religioasă. Aceasta era bazată pe superstiții, iar viața era guvernată de zeități. Oamenii se supuneau acestor zeități și repetau în existența lor *actul cosmogonic* (de creație a lumii) pe care zeii îl făcuseră inițial. Prins în acest timp ciclic, omul trebuie să își accepte *destinul implacabil* (deja scris), fiindcă nu își putea depăși condiția de muritor și serv al zeilor (o reflexie a acestui tip de gândire e societatea sclavagistă). Natura, dar al zeilor, era și mijlocul prin care aceștia se manifestau (exemplu: mânia - calamități naturale). Se consideră că natura nu putea fi cunoscută decât marginal și doar din punctul de vedere al utilității ei imediate.

Societatea era condusă (cu rare excepții) de tirani de drept divin (considerați zei ei înșiși), iar cuvântul lor reprezenta legea (care era expresia voinței zeilor).

C. Fundamentele civilizației Europene:

Paul Valery, și mai târziu Nicolae Iorga, în *Bizanț după Bizanț*, afirma că trei fenomene îngemănate au dus la nașterea civilizației europene și acestea au fost: *moștenirea romană* și *gândirea greacă* pe de o parte și *Creștinismul* pe de altă parte.

De la romani, această civilizație a luat *sentimentul ordinii*, *al disciplinei* și *elemente din dreptul roman*, precum și *ideea unui stat care să acomodeze întreaga Europa*. Dreptul roman își va găsi capodopera în *Corpus Iuris Civilis* compilat în vremea lui Iustinian (527 - 565), care va reprezenta baza pentru toate codurile legislative ulterioare europene.

De la greci, lumea europeană a luat o *apetență pentru adevăr*, o *disciplină a gândirii* și *aplecarea spre speculație filosofică*.

Creștinismul, ca fundament al civilizației europene, este subiectul discuției noastre. Trebuie spus că încă de la începutul secolului al II-lea credința în Hristos se dovedea un fenomen autentic și tot mai răspândit pe teritoriul fostului Imperiu Roman. După secolul al VI-lea este prezent în tot ceea ce mișcă.

În lumea apuseană, ca și în cea răsăriteană, viața oamenilor era reglată în funcție de Creștinism. Chiar și viața economică și socială era reglată în funcție de ritmul sărbătorilor creștine. Iar din punct de vedere politic, Creștinismul reprezenta elementul de coeziune pentru imperiile multietnice.

Noua religie operează o serie de schimbări fundamentale în ceea ce privește modul în care omul se raportează la lume (e un proces lent, poate nici astăzi încheiat).

Odată cu Creștinismul se afirmă **raportarea la divin, la transcendent**, la lumea de dincolo, realitatea de aici fiind doar o palidă manifestare sau chiar imitare a ceea ce există în veșnicie. Dar această perspectivă a adus cu sine și un **înalt spirit civic** - doritor de a transpune realitatea morală a Împărăției cerurilor în cetatea pământească (Fericitul Augustin - *De civitate Dei*).

Timpul nu mai e perceput ciclic ca o perpetuă repetare a actului cosmogonic, ci ca un drum **liniar**, care pleacă de la naștere (a omului, a lumii) și se îndreaptă spre o finalitate - întâlnirea cu Hristos în Împărăția Cerurilor. Această orientare **va da naștere istoriei ca știință așa cum o cunoaștem astăzi, dar va crea ideea de progres social** prin imitarea tot mai fidelă la scară lumească a ceea ce se află în Ceruri.

Natura - creația lui Dumnezeu a fost înțeleasă ca o **formă a Revelației**, omul fiind chemat să o cunoască și să o stăpânească (Facerea 1, 27), ca parte a relației lui cu Dumnezeu. Urmarea acestui fapt a fost curiozitatea asupra legilor puse de Creator în Creația Sa - și de aici **dezvoltarea cunoașterii și a științei**.

O contribuție importantă pe care o aduce noua religie e că **impune un nou statut, valoarea absolută a persoanei: omul e încoronarea Creației lui Dumnezeu**. De aceea **oamenii sunt egali în Hristos**: „nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus...” (Galateni 3, 28), desființând definitiv sclavia (reîntoarcerea sclaviei în unele zone creștine s-a făcut doar pe argumentul că ființele respective nu sunt oameni, argument respins ulterior).

Pentru a se face înțeles drept curent de gândire, Creștinismul a avut nevoie de suportul filosofiei grecești. Astfel, rigorile gândirii logice ale geniului grec vor impregna gândirea creștină, Creștinismul fiind vehiculul prin care disciplina de gândire a vechilor greci a influențat civilizația europeană. De altfel mănăstirile creștine au salvat operele Antichității copiindu-le și păstrându-le în biblioteci.

D. Concluzie

La sfârșitul Antichității, Creștinismul a fost pentru nou-născuta civilizație europeană unul dintre factorii esențiali în definirea acesteia și liantul care a adus împreună ceilalți factori: moștenirea romană și gândirea greacă. Creștinismul a imprimat continentului european identitatea proprie. În Evul Mediu acest lucru era conștientizat într-o formă pilduitoare: ***a fi creștin era echivalent cu a fi cetățean al Europei***, făcând parte din arealul numit *Respublica Christiana*, ale cărui valori au fost considerate important a fi apărute cu sabia chiar de domni precum Ștefan cel Mare, Ioan Corvin sau Mihai Viteazul, cu sprijin politic, militar și economic venit din toată Europa.

2. Rolul creștinismului la dezvoltarea culturii și civilizației Europene

Depășind discuția despre contribuția la nașterea civilizației europene, putem spune despre Creștinism că el a fost împletit în orice evoluție europeană atunci când vorbim despre cultură și civilizație.

Vom argumenta exemplificând cu subiecte precum ridicarea de catedrale, arta creștină, mănăstirile, cartea, școala, știința, așezămintele sociale etc.

Arta creștină s-a făcut vizibilă nu numai prin *marile biserici*, ci și prin *sfintele vase* prezente în ele, adevărate bijuterii din aur și argint, dar și prin *broderiile* realizate pentru a înfrumuseța Sfântul Altar și *veșmintele* preoților. S-a făcut vizibilă prin *cântarea bisericească*, ce devenea din ce în ce mai completă, și prin *icoanele* minunate care se pictau în atelierele mănăstirilor. Sub inspirație creștină s-au realizat picturile lui Rafael sau Leonardo da Vinci, sculpturile lui Michelangelo, operele poetice ale lui Dante și Shakespeare ori cele muzicale ale lui Bach și Mozart, opere mult ascultate și admirate astăzi.

Să nu uităm că vorbim despre puncte de reper de la care se revendică azi diferitele arte.

Mănăstirile au salvat cultura greco-latină periclitată de năvălirea barbarilor, au propagat valorile muncii fizice și intelectuale, au devenit și întreprinderi cu evidența costurilor și a profitului, care era reinvestit, folosit pentru noi investiții, nu consumat. Puțini la număr, călugării au adunat, au descoperit și promovat tehnologii productive și tehnici artistice de mare valoare.

Cartea creștină prin excelență este *Sfânta Scriptură*, care a fost *studiată, comentată, tradusă și răspândită în toate limbile și țările Europei*. Copierea ei a dat *naștere* la o artă în sine - ea a fost copiată în exemplare superb decorate cu miniaturi (ilustrații), adevărate capodopere.

Mai târziu, copierea Sfintei Scripturi a creat condițiile pentru o invenție care a schimbat fața lumii - tiparul, Gutenberg gândind presa de tipar cu litere mobile tocmai pentru a scoate celebra sa ediție a Bibliei. Biserica a făcut încă de la început din școală una din instituțiile ei esențiale. Pentru a învăța credința, Biserica a chemat la școală pe toți cei ce doreau să devină creștini (numiți în acea vreme *catehumeni*).

Deci, cele dintâi școli europene pentru popoarele creștine sunt școlile Bisericii, mai ales cele mănăstirești, în care mințile erau luminate de episcopi, preoți, călugări, dar și de dascăli mireni formați la rândul lor de Biserică. Din școlile medievale vor lua naștere universitățile care aveau ca primă componentă instruirea teologică, la care s-au adăugat și celelalte „arte”.

Astăzi există voci care vor să acrediteze ideea că a existat un antagonism între Creștinism și Știință. Dimpotrivă, știința a fost o preocupare a școlilor Creștinismului ca o formă a cunoașterii Creației divine. Oameni ai științei au fost și oameni ai Bisericii. Astfel, călugărul Guido Arrezzo a creat solfegiul și portativul; un altul, Alcuin, organizează învățământul în Franța, Sfântul Chiril este cel care a alcătuit alfabetul chirilic al popoarelor slave. Episcopul Vergiliu susține că Pământul e rotund, iar abatele Suger a construit prima mașină cu aburi. Călugărul Ponțiu a descoperit metoda instrucției surdomuților, iar un altul, Lanta, a aflat calea de a-i învăța pe nevăzători să citească. Creatorul geneticii și descoperitorul legilor eredității este călugărul Gregor Mendel, preotul Ioan Meister din Viena a construit cel dintâi observator astronomic, preotul Georges Lemaître este cel ce a elaborat ipoteza Big-Bang-ului, iar exemplele pot continua.

Așezămintele sociale ale modernității au la bază instituții create de personalități creștine. Sunt foarte cunoscute milosteniile Sfântului Nicolae ori azilele, spitalele și orfelinatele întreținute cu cheltuiala proprie de Sfântul Vasile Cel Mare. Spitalele actuale sunt evoluții ale vechilor bolnițe care funcționau pe lângă mănăstiri.

Creștinismul este unul din fundamentele culturii europene alături de moștenirea romană și disciplina gândirii grecilor antici. El a fost și rămâne păstrător, liant și motor pentru cultura și civilizația europeană. În ciuda contestărilor este un element definitoriu pentru valorile europene. Prin valori ca bunătatea, generozitatea, blândețea, iubirea de aproapele pe care le prețuim pretutindeni, Creștinismul ne ține uniți, în ciuda diferențelor generate de parcursul istoric diferit.

REFLECȚIE:

Din vechime și până astăzi, capodoperele artistice au un substrat religios. Religia a inspirat pe constructorii templului lui Solomon din Ierusalim și al zeiței Atena de pe Acropole; templul lui Tezeu la greci și *Capitolul* la romani, *Sfânta Sofia* și *Sfântul Petru* la creștini, catedralele și bisericile celebre, și picturile lor din Constantinopol, Roma, Paris, Viena, Strasbourg, Milano, Londra, Moscova, Kiev, Iași, București, Curtea de Argeș, Cluj și Timișoara. Sculptori și pictori, ca Bezaleel și Oholiab, Phidias și Praxiteles, Michelangelo, Leonardo da Vinci, Rafael, Poussin, Correggio, Cellini, Rembrandt, Rubens, Dürer, Murillo, Scheffer, până la Grigorescu și Demian; muzicieni ca Grigorie cel Mare, Palestrina, Haendel, J. S. Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Cezar Frank; poeți ca Homer, Vergilius, Dante, Milton, Goethe, sunt cu toți tributari inspirației religioase și credinței. Religia este cea mai serioasă preocupare a sufletului care insuflă gândurile cele mai înalte și pătrunde în adâncurile cele mai nepătrunse ale misterului. De aceea, și operele care se nasc sub influența ei sunt cele mai alese, cu cea mai sigură garanție de nemurire. (Ilarion V. Felea, *Religia culturii*, Editura Episcopiei Române Ortodoxe a Aradului, Arad, 1994)

FIȘA 1

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. Nu există continent locuibil în care civilizația europeană să nu aibă o influență importantă.		
b. Pentru omul antic timpul era circular, repetând actul cosmogonic, iar omul trebuia să își accepte destinul implacabil.		
c. Odată cu Creștinismul se încheie raportarea la divin, la transcendent.		
d. Gândirea creștină impune solitudine, nu spirit civic.		

II. Formulează un punct de vedere privind următoarele afirmații, reflectând asupra noilor perspective pe care le aduce Creștinismul, dar și asupra impactului pe care acestea l-au avut asupra civilizației europene.

„Întreabă frumusețea pământului, întreabă frumusețea mării, întreabă frumusețea aerului... Aceste frumuseți supuse schimbării, cine altul le-a făcut decât Cel Frumos, care nu e supus schimbării?” (Fericitul Augustin, *Confessiones*)

III. Alcătuiește un eseu de aproximativ 50 de cuvinte în care să prezinți, valorificând propria experiență culturală, realizări concrete care să surprindă influența Creștinismului asupra societății europene în următoarele domenii, precizând:

- ⇒ În Artă: Arhitectură (3 opere).
- ⇒ Rolul Creștinismului în dezvoltarea școlii în general și a universităților în particular.
- ⇒ Rolul Creștinismului în dezvoltarea asistenței sociale.

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. Nu există continent locuibil în care civilizația europeană să nu aibă o influență importantă.		
b. Pentru omul antic timpul era circular, repetând actul cosmogonic, iar omul trebuia să își accepte destinul implacabil.		
c. Odată cu Creștinismul se încheie raportarea la divin, la transcendent.		
d. Trei fenomene îngemănate au dus la nașterea civilizației europene și acestea au fost: moștenirea romană, gândirea greacă, Creștinismul.		
e. Creștinii au valorizat ignoranța, Creația neavând valențe pentru cunoaștere.		
f. Biserica a fost împotriva ideii de școală și educație.		

II. Formulează un punct de vedere privind următoarele afirmații, reflectând asupra noilor perspective pe care le aduce Creștinismul, dar și asupra impactului pe care acestea l-au avut asupra civilizației europene.

Creștinismul (împreună cu iudaismul) aduce lumii viziunea unui timp liniar care se îndreaptă spre *eshaton*.

„Întreabă frumusețea pământului, întreabă frumusețea mării, întreabă frumusețea aerului... Aceste frumuseți supuse schimbării, cine altul le-a făcut decât Cel Frumos, care nu e supus schimbării?” (Fericitul Augustin, *Confessiones*)

III. Alcătuiește un eseu de aproximativ 70 de cuvinte în care să prezinți, valorificând propria experiență culturală, realizări concrete care să surprindă influența Creștinismului asupra societății europene în următoarele domenii, precizând:

- ⇒ În Artă: Arhitectură (3 opere), Pictură (3 opere), Sculptură (3 opere).
- ⇒ Rolul Creștinismului în dezvoltarea școlii în general și a universităților în particular.
- ⇒ Personalități creștine (3) cu preocupări științifice.
- ⇒ Oameni de știință (2) cu preocupări religioase.
- ⇒ Rolul Creștinismului în dezvoltarea asistenței sociale.

I. Citește cu atenție fiecare dintre afirmațiile din coloana 1. Stabilește valoarea de adevăr a fiecărei afirmații, notând litera A dacă apreciezi că este adevărată, respectiv litera F dacă apreciezi că este falsă, în coloanele corespunzătoare.

Coloana 1	Adevărat	Fals
a. Nu există continent locuibil în care civilizația europeană să nu aibă o influență importantă.		
b. Pentru omul antic timpul era circular, repetând actul cosmogonic, iar omul trebuia să își accepte destinul implacabil.		
c. Odată cu Creștinismul se încheie raportarea la divin, la transcendent.		
d. Gândirea creștină impune solitudine, nu spirit civic.		
e. Trei fenomene îngemănate au dus la nașterea civilizației europene și acestea au fost: moștenirea romană, gândirea greacă, Creștinismul.		
f. Creștinii au valorizat ignoranța, Creația neavând valențe pentru cunoaștere.		
g. Biserica a fost împotriva ideii de școală și educație.		
h. A existat un permanent antagonism între creștinism și știință.		
i. Primele instituții de asistență socială au fost create de Biserică.		

II. Formulează un punct de vedere privind următoarele afirmații, reflectând asupra noilor perspective pe care le aduce Creștinismul, dar și asupra impactului pe care acestea l-au avut asupra civilizației europene.

Creștinismul (împreună cu iudaismul) aduce lumii viziunea unui timp liniar care se îndreaptă spre *eshaton*. „Întreabă frumusețea pământului, întreabă frumusețea mării, întreabă frumusețea aerului... Aceste frumuseți supuse schimbării, cine altul le-a făcut decât Cel Frumos, care nu e supus schimbării?” (Fericitul Augustin, *Confessiones*)

„Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus”. (Galateni 3, 28)

III. Alcătuiește un eseu de aproximativ 100 de cuvinte în care să prezinți, valorificând propria experiență culturală, realizări concrete care să surprindă influența Creștinismului asupra societății europene în următoarele domenii, precizând:

- ⇒ Rolul creștinismului în dezvoltarea școlii în general și a universităților în particular.
- ⇒ Exemplificați cu cel puțin trei nume de personalități din istoria culturii române formate la școli de pe lângă biserici.
- ⇒ Exemplificați personalități literare românești (3) cu preocupări religioase creștine; personalități creștine (3) cu preocupări științifice; oameni de știință (2) cu preocupări religioase.
- ⇒ Rolul Creștinismului în dezvoltarea asistenței sociale în Europa.

RECAPITULARE

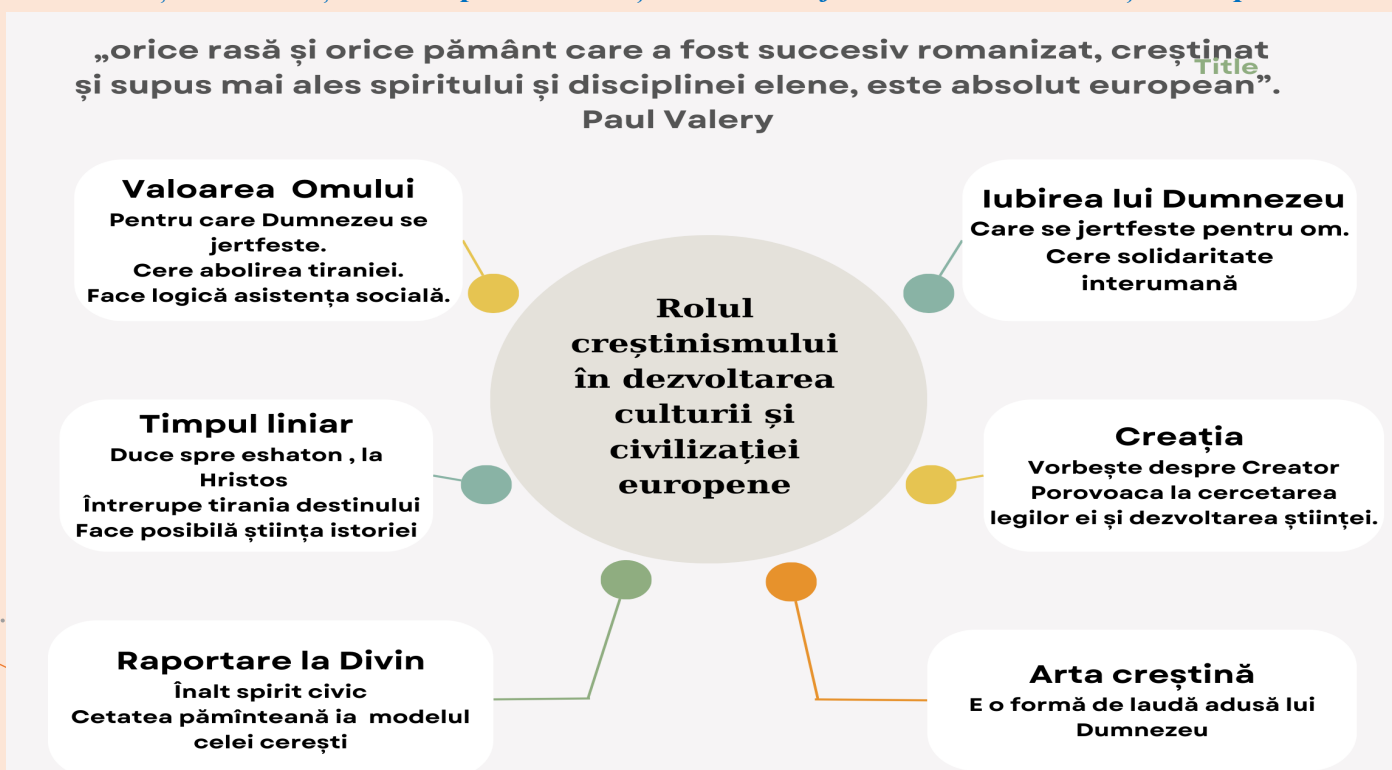
I. REAMINTEȘTE-ȚI NOȚIUNILE ÎNVĂȚATE ÎN ACEASTĂ UNITATE.

ȘTIINȚĂ	RELIGIE
Se bazează pe observație, experimentare și raționament logic. Folosește metode empirice pentru a investiga fenomenele naturale și pentru a formula teorii și legi care sunt verificabile și falsificabile. Este orientată spre evidențe și cercetare obiectivă.	Se bazează pe Revelația divină, tradiție și credință. Cunoașterea și adevărul sunt la Dumnezeu, Dumnezeu le revelează oamenilor; oamenii care se împărtășesc de harul Duhului Sfânt dobândesc o cunoaștere superioară.
Explorează natura fizică a universului, încearcă să înțeleagă cum funcționează lucrurile și să prevadă comportamentele viitoare ale fenomenelor naturale. Se concentrează pe răspunsuri obiective, materiale, la întrebări despre originea, evoluția și structura universului și vieții.	Abordează întrebări despre sensul vieții, existența umană și relația omului cu divinitatea sau transcendența. Se ocupă de moralitate, etică și scopul existenței umane și al lumii materiale, într-un context spiritual și moral.
Se concentrează pe descoperiri și revizuiți ale teoriei pe baza noilor date și observații. Interpretările sunt supuse unei critici continue și revizuirilor bazate pe metode științifice.	Are un dialog permanent cu știința, în care interpretările spirituale și perspectivele filosofice se întâlnesc cu descoperirile empirice și înțelegerea naturală a lumii.

II. Realizează o scurtă reflecție având în vedere citatul de mai jos.

„Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupește, căci e nevăzut. Dar, pentru cei ce înțeleg duhovnicește, este pretutindeni; căci e de față, fiind în toate și în afară de toate.” (Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cele 225 de capete teologice și practice, Una sută*, cap. 1, p. 21)

III. Adu-ți aminte noțiunile despre Rolul creștinismului la fundamentarea civilizației europene.

EVALUARE

UNITATEA VII CREȘTINISMUL ȘI PROVOCĂRILE LUMII CONTEMPORANE

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.
Timp de lucru: 45 min.

Punctajul obținut prin
EVALUAREA profesorului

I. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după **modelul: a) - 2. - c.**

20 PUNCTE

A	B	C
a) Dialogul Teologiei cu Științele	1. au acordat	a. abordat cu multă înțelepciune.
b) Max Planck	2. este bine ancorat	b. un spațiu important în operele lor științelor.
c) Dialogul Teologie-Știință	3. a susținut	c. în tradiția patristică.
d) Identificarea punctelor de convergență și concordanță	4. dintre Știință și Religie este	d. complementaritatea dintre Știință și Teologie.
e) Mulți ierarhi și părinți cu mare autoritate duhovnicească	5. sunt două modalități	e. este un alt obiectiv important al dialogului.
f) Contemplația spirituală și cunoașterea științifică	6. trebuie	f. utilizarea adecvată a cunoștințelor despre om și creație.
g) Cunoașterea universului	7) sunt	g) de abordare a existenței omului și lumii.
h) Unele dintre obiectivele dialogului	8) empirică	h) nimic fără Dumnezeu.
	9) dintre Știință și Religie	i) a doctrinei creației.

II. Având în vedere textul de mai jos, alcătuieste minim 3 reflecții, care să sublinieze ideea centrală a fragmentului:

30 PUNCTE

„Sfântul Împărat Constantin cel Mare a redat creștinilor posibilitatea de a-și trăi credința în mod nestingherit. El pune în aplicare una dintre valorile evanghelice: îngăduința față de cel care este diferit față de noi, în mentalitate, în religie, în convingeri. În postmodernitate, acest concept poartă numele de «toleranță». (...) Creștinismul a pus în circuitul civilizației europene valoarea «toleranței», pe care o numim - din punct de vedere creștin - «îngăduință». Drepturile omului sunt un produs al civilizației creștine. Ele se rezumă la respectul față de demnitatea persoanei umane, considerată în amplitudinea ei și ca ființă spirituală, nu numai materială.”

(<https://doxologia.ro/ps-ignatie-crestinismul-pus-circuitul-civilizatiei-europene-valoarea-tolerantei-ingaduintei>)

III. Imaginează-ți că ai fost cooptat într-o echipă care va alcătui un manual al dialogului dintre Știință și Teologie. Ce capitole ai propune? Detaliază planul tău de lucru.

40 PUNCTE

WEBOGRAFIE

- Foto p. 160:** Icoană din Biserica de lemn „Buna Vestire” Slobozia (Ialomița)
- Foto p. 172:** <https://www.theyellowsparrow.com/wp-content/uploads/2016/09/beautiful-churches-1340x650.jpg>
- Foto p. 173:** prelucrare a autorului
- Foto p. 173:** <https://doxologia.ro/pelerinaj-de-suflet-italia>
- Foto p. 177:** https://doxologia.ro/sites/default/files/styles/max_1300x1300/public/articol/2016/10/bucuresti_catedrala_patriarhala_foto_oana_nechifor_21.jpg?itok=Zi7bHf1A

BIBLIOGRAFIE:

Lecția 1: Dialogul dintre credință și știință

- Barbour, Ian G., *Când știința întâlnește religia. Adversare, străine sau partenere*, trad. Victor Godeanu, Curtea Veche, București, 2007.
- Covaci, Gheorghe, *Teologie și Știință*, în revista „România culturală”, nr. 40-41, iulie 2008, <http://www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=10679>
- Einstein, Albert, *Cum văd eu lumea. Teoria relativității pe înțelesul tuturor*, traducere M. Flonta, I. Pârvu, D. Stoianovici, note M. Flonta, Editura Humanitas, București, 1996.
- Greene, Brian, *Universul elegant. Supercorzi, dimensiuni ascunse și căutarea teoriei ultime*, trad. din engleză de Dragoș Anghel și Anamirela Paula Anghel, Editura Humanitas, București, 2011.
- Haight, John F., *Știință și religie, de la conflict la dialog*, traducere din lb. engleză de Magda Stavinschi și Doina Ionescu, Editura XXI: Eonul Dogmatic, București, 2002.
- Iftime, Constantin, *Știința este prima care-și recunoaște limitele*, în săptămânalul „Lumina de Duminică”, 5 noiembrie 2011, <http://ziarullumina.ro/tiina-este-prima-care-si-recunoaste-limitele-2872.html>
- Ionescu, Pr. Răzvan, *Teologie ortodoxă și știință: conflict, indiferență, integrare sau dialog?*, în cotidianul „Ziarul Lumina”, 21 iunie 2013, <http://www.doxologia.ro/religie-stiinta-filosofie/teologie-ortodoxa-stiinta-conflict-indiferenta-integrare-dialog>
- Lemeni, Adrian (coord.), Mihalache, diac. Sorin, Ionescu, pr. Răzvan, Ioja, pr. Cristinel, *Apologetica ortodoxă. Dialogul cu științele contemporane* (vol. II), Editura Basilica, București, 2014.
- Lemeni, Conf. dr. Adrian, *Implicațiile epistemologice ale fizicii cuantice valorificate în relația dintre teologie, filosofie și știință*, în prof. dr. Ștefan Afloroaei, conf. dr. Adrian Lemeni, diac. asist. dr. Adrian Lemeni (coordonatori), „Teologie, Filosofie, Știință – perspective interdisciplinare”, manual de uz intern, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013.
- Mihalache, Diac. Adrian Sorin, *Orizonturi românești în dialogul dintre teologie și știință*, în cotidianul „Ziarul Lumina”, 11 septembrie 2010, <http://ziarullumina.ro/orizonturi-romanesti-in-dialogul-dintre-teologie-si-stiinta-22930.html>
- Mihalache, Diac. Sorin, interviu, în Nicolae Pascal, *Teologia ortodoxă valorizează strădaniile omului*, în săptămânalul „Lumina de Duminică”, 16 august 2009, <http://ziarullumina.ro/teologia-ortodoxa-valorizeaza-stradaniile-omului-40746.html>
- Sfântul Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron*. Omilia I, VI, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 17, traducere, introducere, note și indici de pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1986.
- Stăniloae, Pr. prof. Dumitru, *Ascetica și mistica ortodoxă. Mistica*, vol. II, Deisis, Alba Iulia, 1993.
- Timiș, Vasile, *Religia în școală: valențe eclesiale, educaționale și sociale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, (2004).

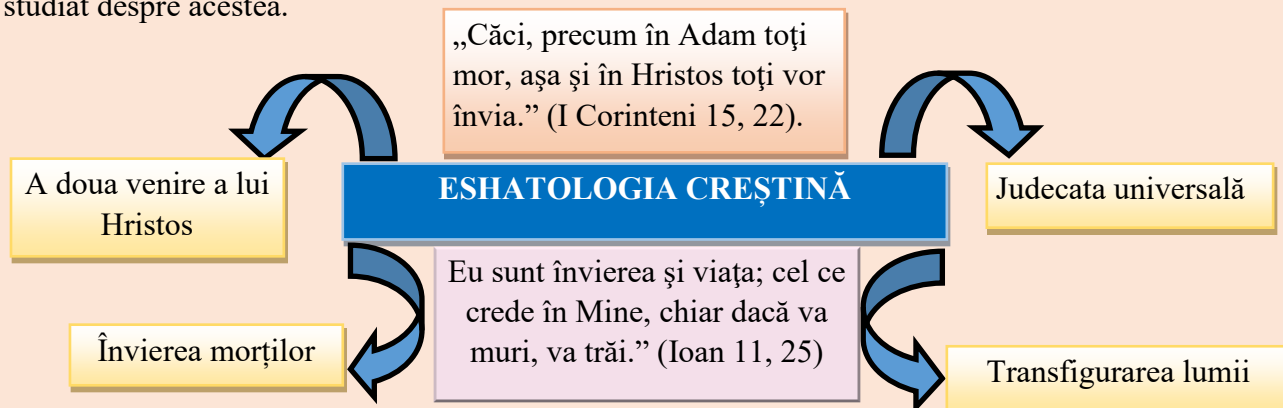
Lecția 2. Rolul creștinismului în dezvoltarea culturii și civilizației europene

- Horia-Roman Patapievică EUROPA: un dar al creștinismului, <https://www.youtube.com/watch?v=5FhCnbZQk14>
- Nicolae Iorga, *Bizanț după Bizanț*, Editura Enciclopedică Română, București, 1972

RECAPITULARE FINALĂ

1. **Credința în înviere și viața veșnică** este una dintre dogmele fundamentale ale Ortodoxiei. Adu-ți aminte ce ai studiat despre acestea.

2. **Tinerii creștini sunt chemați să apere viața ca dar al lui Dumnezeu.** Nu uita:

- Ω să aperi și să prețuiești viața;
- Ω să respecți demnitatea umană;
- Ω alege pacea în locul violenței;
- Ω practică virtuțile creștine;
- Ω alege nădejdea și răbdarea în suferință;
- Ω ferește-te de orice adicție.

3. **Monumente reprezentative de artă religioasă din Europa**

Stilul bizantin	Stilul romanic	Stilul gotic
A fost o expresie distinctivă a esteticii și tehnicii în Imperiul Bizantin; este caracterizat de utilizarea generoasă a cupolelor, a mozaicurilor și a ornamentelor elaborate, care își trag rădăcinile din tradițiile romane și orientale.	A dominat Europa între secolele XI și XIII, se remarcă prin masivitate, simplitate și utilizarea abundentă a arca-delor semicirculare (arcul rotund) și a bolții în ziduri groase, ferestre mici, ornamente simple.	Stilul gotic a dominat arhitectura europeană între secolele XII și XVI și reprezintă o evoluție remarcabilă în arhitectură. Caracterizat de eleganță și verticalitate, acest stil este cunoscut pentru utilizarea arcurilor ogivale, a contraforților și a vitraliilor mari.

4. Monumente reprezentative de artă religioasă din România. Amintește-ți:**ȚARA ROMÂNEASCĂ**

α Sfântul Nicolae Domnesc, Curtea de Argeș;
α Mănăstirea Vodița;
α Mănăstirea Tismana;
α Mănăstirea Cozia;
α Mănăstirea Brădet;
α Mănăstirea Cotmeana;
α Mănăstirea Dealu;

α Mănăstirea Snagov;
α Curtea Veche;
α Mănăstirea Mihai-Vodă, București;
α Mănăstirea Arnota;
α Mănăstirea Polovragi;
α Biserica Mitropoliei din București.

MOLDOVA

* Biserica „Sfântul Nicolae” Bogdana, Rădăuți;
* Sfânta Treime, Siret;
* Mănăstirea Căpriană;
* Mănăstirea Bistrița;
* Mănăstirea Mirăuți, Suceava;
* Mănăstirea Putna;
* Biserica din Borzești;
* Mănăstirea Arbore;
* Mănăstirea Probota;

* Mănăstirea Humor;
* Mănăstirea Moldovița;
* Biserica „Sfântul Dimitrie”, Suceava;
* Mănăstirea Sucevița.
* Mănăstirea Neamț;
* Mănăstirea Dobrovăț;
* Mănăstirea Dragomirna;
* Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi”, Iași.

TRANSILVANIA

α Bisericile de lemn din Maramureș și Crișana
α Bisericile din piatră Streisângeorgiu, Densuș, Prislop
α Biserica Neagră din Brașov
α Catedrala Catolică de la Alba Iulia.

5. Asceza creștină este ascultarea cererii Mântuitorului: „...Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie.” (Marcu 8, 34)**PRIN POST**

- Însoțit de rugăciune și pocăință, ne curățăm trupul și sufletul, sporim în credință și ne apropiem mai mult de Dumnezeu.

PRIN RUGĂCIUNE

- Ne exprimăm credința, mulțumirea, cererea de ajutor și dorința de a ne apropia de Dumnezeu.

PRIN MILOSTENIE

- Ne manifestăm iubirea creștină, compasiunea față de aproapele și împlinim datoria de a-l ajuta pe cel aflat în suferință.

6. Cuvântul „ecumenism” pare unul complicat și greu de înțeles, însă următoarele noțiuni te vor face să îți reamintești cu ușurință despre „Rolul dialogului ecumenic și inter-religios”.

- ♦ Consiliul Mondial al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene s-au dovedit de cele mai multe ori niște spații ale dialogului, reconcilierii, al schimbului de bune practici creștine și, în final, instrumente importante de comunicare a pozițiilor creștine comune asupra unor problematici de mare importanță pentru întreaga umanitate.
- ♦ În cadrul Mișcării Ecumenice, **Biserica Ortodoxă** are conștiința că ea este **Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească**. Ortodoxia e adevărata Biserică întemeiată de Mântuitorul Hristos, care a păstrat nealterate adevărurile de credință. De aceea, participarea ei la Mișcarea Ecumenică are rostul de a chema pe toți către *adevărurile păstrate de ea intacte de la începuturile Creștinismului*.
- ♦ **Dialogul interreligios** se duce pe trei direcții: *dialogul local* între oameni de diferite religii care conviețuiesc în zone în care se întâlnesc două sau mai multe religii; *dialogul promovat prin intermediul Consiliului Mondial al Bisericilor* în căutarea unui „ecumenism mai larg”; *Parlamentul Mondial al Religiiilor* este o instituție de dialog interreligios reîntemeiată în 1988, cu întruniri în general la 5 ani, promovând pacea.

Biserica în istorie

De-a lungul secolelor, Biserica lui Hristos a fost dezbinată de greutățile istorice, distanțe geografice și de orgoliile politice lumești. Vor apărea astfel:

- ◆ Bisericele Ortodoxe;
- ◆ Bisericele Catolice;
- ◆ Cultele Protestante;
- ◆ Cultele Neoprotestante.

Începuturile Mișcării Ecumenice

Pe măsură ce au apărut tot mai multe denominațiuni creștine, oamenii credinței au făcut să prevaleze iubirea creștină dincolo de apartenența la o biserică sau alta. Au apărut organizații de tineret creștine transbisericești și organizații de dialog între culte.

După Primul Război Mondial au apărut trei mișcări cu caracter ecumenic:

- ◆ Viață și acțiune,
- ◆ Credință și constituție,
- ◆ Consiliul internațional al misiunilor.

Instituțiile Mișcării Ecumenice

- ◆ Consiliul Mondial al Bisericilor întemeiat în 1948, cu sediul la Geneva, „o asociație frățească de Biserici, care primesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mântuitor...”, la care Biserica Ortodoxă Română a aderat în 1961.
- ◆ Conferința Bisericilor Europene, constituită în 1959, cu sediul la Bruxelles, la care Biserica Ortodoxă Română a aderat în 1962.

7. Capitolul despre cultele creștine ți-a lămurit modul de apariție al acestora. Iată câteva idei esențiale pe care să ți le amintești.

- ◆ Biserica lui Hristos, întemeiată în chip văzut în ziua Cincizecimii, există dintru începuturi până astăzi, prin lucrarea Duhului Sfânt trimis în lume de către Fiul. Dacă la început prin Biserica cea adevărată, universală, nu se înțelegea o confesiune anume, ci comunitatea creștină care trăia totalitatea credinței (aspectul calitativ) în sensul plinătății, al tuturor comunităților creștine care mărturisesc aceeași credință (aspectul cantitativ), astăzi ea există istoric în Biserici Ortodoxe naționale, ce formează împreună Biserica Ortodoxă.
- ◆ Formularea adevărilor de credință, sau a **dogmelor Ortodoxiei**, s-a petrecut în timp, în Biserică, în cadrul Sinodului Apostolic de la Ierusalim (~50 d.Hr.) și al celor Șapte Sinoade Ecumenice (325 – 787/843), sub inspirația Duhului Sfânt sălășluit în ea, prin Sfinții Părinți și Scriitori Bisericești, pe baza învățăturii Mântuitorului transmisă prin Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.
- ◆ **Catolicismul** are originile în *tradiția creștină occidentală*, scaunul episcopal de la Roma constituind centrul principal de autoritate și conducere în Biserică. *Episcopul Romei*, numit *Papa*, este liderul Bisericii Catolice și este văzut ca *succesor al Sfântului Apostol Petru*, *principalele învățături de credință sunt similare Ortodoxiei*. **Biserica Română Unită cu Roma**, sau **Greco-Catolică**, este o biserică catolică, de drept, însă de *rit bizantin*.
- ◆ **Protestantismul** își are originea în Reforma pe care o inițiază Martin Luther (1483-1546) și e continuată prin activitatea unor reformatori ca Huldrych Zwingli sau Jean Calvin.
- ◆ **Neoprotestantismul** este o mișcare distinctă de cultele protestante, nu doar instituțional, ci și substanțial (în doctrină și practică). Învățăturile Neoprotestantismului, cunoscut și sub denumirea de Protestantism evanghelic sau evangelicalism, sunt fundamentate pe câteva principii teologice și doctrinare cheie, care diferențiază aceste mișcări de alte ramuri ale Creștinismului.

8. Oamenii de cultură români - promotori ai credinței creștine: Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Vasile Voiculescu, Nicolae Steinhardt, Petre Țuțea, Dumitru Stăniloae, Mircea Eliade, Constantin Brâncuși, Bartolomeu Anania, Virgil Gheorghiu - au contribuit în mod unic la consolidarea și răspândirea valorilor creștine ortodoxe în România și în lume.

- a. Nicolae Iorga (1871-1940). Istoric, om politic și scriitor, Iorga a fost un apărător fervent al valorilor tradiționale românești și ortodoxe. Prin numeroasele sale lucrări istorice și culturale, el a subliniat importanța Ortodoxiei în formarea identității naționale românești.
- b. Nichifor Crainic (1889-1972). Teolog, poet și jurnalist, Crainic a fost un important promotor al Ortodoxiei prin publicistica sa. A dezvoltat conceptul de „Ortodoxie naționalistă” și a susținut ideea unei sinteze între spiritualitatea ortodoxă și specificul național românesc.
- c. Nae Ionescu (1890-1940). Filosof și logician, Nae Ionescu a influențat profund gândirea religioasă și filozofică a României interbelice. A fost un promotor al Ortodoxiei prin scrierile sale filosofice și prin activitatea sa didactică, formând o întreagă generație de intelectuali ortodocși.
- d. Vasile Voiculescu (1884-1963). Poet, prozator și medic, Voiculescu a integrat în opera sa elemente mistice și religioase, explorând adâncimile spiritualității ortodoxe. Poemele și povestirile sale sunt adesea impregnate de teme religioase și simbolism creștin.
- e. Nicolae Steinhardt (1912-1989). Scriitor, jurist și călugăr, Steinhardt este cunoscut mai ales pentru *Jurnalul fericirii*, o lucrare ce combină mărturisirea personală cu reflecții asupra credinței ortodoxe. Convertirea sa la Ortodoxie în închisoare și viața monahală ulterioară au
- f. Petre Țuțea (1902-1991). Filosof și eseist, Țuțea a fost un susținător ferm al Ortodoxiei, pe care o vedea ca esența spiritualității românești. Scrierile sale filosofice și aforismele sunt pline de referințe la credința ortodoxă și la rolul ei fundamental în viața omului.
- g. Dumitru Stăniloae (1903-1993). Teolog și preot ortodox, Stăniloae este unul dintre cei mai mari teologi ai secolului XX. Traducător al *Filocaliei* și autor al numeroaselor lucrări de teologie, el a jucat un rol crucial în revitalizarea teologiei ortodoxe și în promovarea acesteia la nivel internațional.
- h. Mircea Eliade (1907-1986). Istoric al religiilor și scriitor, Eliade a fost interesat de dimensiunea sacră a existenței. Deși lucrările sale au un caracter mai larg și global, influențele ortodoxe sunt prezente, mai ales în scrierile sale de tinerete și în modul în care a explorat miturile și simbolurile religioase.
- i. Constantin Brâncuși (1876-1957). Sculptor de renume mondial, Brâncuși a fost profund influențat de spiritualitatea ortodoxă, aceasta reflectându-se în multe dintre lucrările sale, care integrează simboluri creștine și o profundă simplitate spirituală.
- j. Bartolomeu Anania (1921-2011). Scriitor, teolog și mitropolit, Anania a avut o influență semnificativă în Biserica Ortodoxă Română. El a tradus Biblia în limba română într-o versiune modernă și a scris opere literare și teologice care au promovat și consolidat valorile creștine.
- k. Virgil Gheorghiu (1916-1992). Scriitor și preot, Gheorghiu este cunoscut pentru romanul *Ora 25*, care explorează temele destinului și credinței într-o lume tulburată. De asemenea, a scris lucrări cu un pronunțat caracter religios, promovând valorile ortodoxe.

9. În literatura profană de multe ori întâlnim controverse și argumente în favoarea separării științei de credință, însă creștinismul afirmă complementaritatea dintre ele:

- Știința este un demers rațional ce utilizează instrumente specifice (metode de investigație științifică, experimente și măsurători, concepte teoretice bine definite), ce pătrunde adâncul micro- și macrocosmosului, în adâncurile infinitului mic sau mare, dar care nu poate epuiza însă cunoașterea Universului fizic.

- Teologia este retragerea în sine a trăitorului, întoarcerea în totalitate spre Dumnezeu, pentru ca mai apoi să poată intra în intimitatea realității duhovnicești, unde se întâlnește cu harul Duhului Sfânt; astfel, Îl poate cunoaște și experia pe Dumnezeu așa cum este El cu adevărat și poate trăi viață deplină în mijlocul creației, împreună cu semenii.

Ortodoxia are o poziție echilibrată cu privire la acest subiect - recunoaște *rolul pozitiv al cercetării științifice* (puterea de pătrundere a rațiunii oferă coerență și sistematizează demersul de observare a creației) și afirmă *valoarea harică a cunoașterii religioase*, superioară și integratoare celei științifice (se îmbină cu vederea lui Dumnezeu).

Cunoașterea științifică împreună cu această **cunoaștere religioasă** este **rezultatul unui demers personal de reflectare interioară a realității**. Amândouă conturează chipul legăturii dintre Dumnezeu (Care Se descoperă pe Sine) și om, care caută să Îl cunoască și să intre în comuniune cu Creatorul său.

Știința **NU** se poate erija în **depozitara adevărului**, ea se ocupă cu *explorarea micro- și macro-cosmosului*, care nu poate depăși stadiul de experiment. **Experimentul științific** este o strategie preliminară, o anumită grilă de lectură este stabilită de echipa de cercetare, datele sunt interpretate în parametrii considerați semnificativi pentru o maximă obiectivitate și acesta este punctul de plecare spre o nouă cercetare. **Cunoașterea furnizată de religie** este ceea ce se petrece în camera inimii, „laboratorul” vieții lăuntrice - prin Duhul Sfânt are loc **o transfigurare a capacităților naturale de înțelegere**, teologul contemplă doxologic descrierea cantitativă și predictivă a omului de știință în Biserică, „laboratorul sfințeniei”.

10. Care a fost rolul Creștinismului la dezvoltarea culturii și civilizației Europene?

- A. Mănăstirile creștine au fost centre importante de învățământ și cultură în Europa medievală. Călugării copiau și păstrau manuscrise, inclusiv opere ale filosofilor greci și romani, contribuind astfel la conservarea cunoștințelor antice. Primele universități europene, cum ar fi cele din Bologna, Paris și Oxford, au fost fondate sub influența Bisericii și au avut inițial un curriculum bazat pe teologie. Aceste universități au devenit treptat centre de învățare în diverse domenii, inclusiv filosofie, medicină și științe.
- B. Creștinismul a inspirat unele dintre cele mai impresionante realizări arhitecturale ale Europei, inclusiv catedralele gotice și bazilicile romane. Aceste clădiri nu doar că servesc ca locuri de rugăciune, dar sunt și simboluri ale credinței și puterii spirituale. Creștinismul a influențat profund pictura, sculptura și muzica. Artiștii renascentiști, precum Michelangelo și Leonardo da Vinci, au creat capodopere inspirate de teme biblice. Muzica religioasă, incluzând corurile gregoriene și compozițiile baroce, a fost de asemenea un element central al culturii europene.
- C. Gânditorii creștini, precum Sfântul Augustin și Toma de Aquino, au integrat idei din filosofia greacă și romană în cadrul teologiei creștine. Aceste sinteze au influențat în mod semnificativ dezvoltarea filosofiei occidentale. Dreptul canonic a influențat formarea sistemelor legale europene. Conceptul de lege naturală, dezvoltat de gânditori creștini, a jucat un rol important în evoluția ideilor despre drepturile omului și justiția socială.
- D. Tradițiile, sărbătorile creștine, cum ar fi Crăciunul și Paștele, au devenit evenimente culturale majore în Europa. Ele nu doar că marchează momente religioase, dar și modelează ritmul vieții sociale. Multe dintre valorile și normele etice ale Europei sunt ancorate în tradițiile creștine.
- E. Biserica a avut o influență majoră în structurile politice ale Europei medievale, jucând adesea un rol de mediator între monarhi și popoarele lor. Relația dintre Biserică și stat a modelat multe aspecte ale guvernării europene. Biserica a fost un pilon central al comunităților europene, oferind nu doar îndrumare spirituală, ci și sprijin social, cum ar fi educația și asistența-socială.

EVALUARE FINALĂ

Toate subiectele sunt obligatorii.
Din oficiu 10 puncte.

EVALUARE

FINALĂ

I. Scrieți în spațiul marcat din coloana (A) învățătura creștin-ortodoxă referitoare la credința în înviere și viața veșnică, corespunzătoare versetului din coloana (B):

10 PUNCTE

A	B
	„Căci precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.” (1 Corinteni 15, 22).
	„...«Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!».” (Facerea 2, 16-17)
	„Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine, și Eu întru el,” (Ioan 6, 56)
	„El va înlătura moartea pe vecie!...” (Isaia 25, 8)
	„Deci, dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El!” (Matei 7, 11)

II. Citește cu atenție fiecare din următoarele afirmații. În cazul în care apreciezi că afirmația este adevărată, încercuiește litera (A); în cazul în care apreciezi că afirmația este falsă, încercuiește litera (F).

10 PUNCTE

- a) Judecata universală se referă la evenimentul care va avea loc la sfârșitul timpurilor, atunci când toți oamenii vor fi înviați pentru a fi judecați în fața lui Dumnezeu. A / F
- b) Parusia sau a Doua Venire a lui Iisus Hristos se referă la așteptarea revenirii lui Iisus Hristos pe pământ. A / F
- c) Judecata Universală este percepută, în Ortodoxie, ca un eveniment în afara timpului obișnuit. A / F
- d) În timpul Judecății Universale va fi prezentă comunitatea sfinților. A / F
- e) La judecată, inima fiecărui om va fi evaluată în funcție de calitatea iubirii sale. A / F
- f) Judecata universală nu va fi un eveniment public, solemn. A / F
- g) Judecata universală va fi împlinită de Mântuitorul Iisus Hristos. A / F

III. Pornind de la textul:

10 PUNCTE

„După așteptarea și nădejdea mea că întru nimic nu voi fi rușinat, ci, întru toată îndrăzneala, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte; căci pentru mine viață este Hristos, și moartea un câștig” (Filipeni 1, 20-21). Alcătuiește trei argumente prin care să demonstrezi de ce unui creștin adevărat nu îi este teamă de moarte.

IV. Încercuiește care dintre următoarele variante sunt datorii ale creștinului față de cei adormiți.**10 PUNCTE**

- a. Pomenirea la Sfânta Liturghie, milostenia și neîngrijirea cimitirelor.
- b. Pomenirea la Sfânta Liturghie, milostenia, aprinderea lumânărilor și îngrijirea cimitirelor.
- c. Nepomenirea la Sfânta Liturghie, milostenia, aprinderea lumânărilor și îngrijirea cimitirelor.

V. Asociați corespunzător informațiile din cele trei coloane, după modelul: a) - 2. - d.**10 PUNCTE**

	A		B		C
a)	La sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea	1.	a construit	a.	se găsesc în Transilvania.
b)	Stilul moldovenesc	2.	în Țara Românească apare	b.	„Capela Sixtină a Estului”.
c)	Bisericiile din lemn	3.	este caracterizat	c.	Curtea Domnească de la Argeș.
d)	Voievodul Seneslau	4.	și din piatră	d.	stilul brâncovenesc.
e)	Mănăstirea Voroneț	5.	provine	e.	de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa.
f)	Materialul Bisericii „Sfântul Nicolae” din Densuș	6.	este numită	f.	de influențe gotice, bizantine și renascentiste.

VI. Asociază corect informațiile din coloana A cu cele din coloana B, conform exemplului: 3-e)**10 PUNCTE**

A		B	
1	Asceza creștină presupune	a)	o virtute creștină care presupune fapta bună prin care ajuți pe cineva aflat în dificultate.
2	Postul este	b)	convorbirea dintre omul credincios și Dumnezeu.
3	Postul, rugăciunea și milostenia sunt	c)	mijloc de cultivare a virtuților.
4	Rugăciunea este	d)	trebuie completată cu rugăciunea liturgică.
5	Milostenia este	e)	modalități concrete de manifestare ale ascezei creștine.
6	Rugăciunea particulară	f)	este un ascet, dacă lucrează pentru dobândirea comuniunii cu Dumnezeu.
7	Fiecare creștin	g)	renunțarea la patimi și practicarea virtuților.
8		h)	mintea să nu călătorească în altă parte.

VII. A. Realizează o analiză comparativă între învățătura de credință a Bisericii Romano-Catolice și cea a Bisericii Ortodoxe privind:

*unul dintre Sacramentele/una dintre Sfinte Taine;

*o dogmă a credinței (referitoare la Dumnezeu, Maica Domnului, Sfinți, mântuire etc.).

5 PUNCTE

VII. B. Pornind de la textul:**5 PUNCTE**

„Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa plenară din 31 august 1961 a hotărât intrarea Bisericii Ortodoxe Române ca membră a W.C.C. ... Pe temeiul acestei hotărâri solicităm forurilor de conducere ale W.C.C primirea B.O.R. ca membră în W.C.C. ... Ne exprimăm totodată convingerea că activitatea acestui înalt for ecumenic va sluji marea cauză a apropierii și până la urma unirii tuturor bisericilor și confesiunilor creștine pentru a da mai multă viață propovăduirii și trăirii Evangheliei lui Hristos.” (Scrisoarea Patriarhului Justinian către dl W.A. Vissert Hooft, Secretarul general al W.C.C.)

Răspundeți la următoarele întrebări:

1. *Care este idealul mișcării ecumenice?*
2. *Care sunt principalele instituții ale Mișcării Ecumenice actuale?*
3. *Când a aderat Biserica Ortodoxă Română la Mișcarea Ecumenică?*

VIII. Redactează o scrisoare (aproximativ 10-15 rânduri) către un prieten creștin, protestant, cunoscut într-o mobilitate Erasmus sau într-un proiect online, în care să demonstrezi importanța respectării oricărui om, în virtutea învățăturilor Mântuitorului: respectul față de demnitatea fiecărei persoane, ca fii ai lui Dumnezeu.

10 PUNCTE

IX. Alcătuiește un text de aproximativ 15 rânduri, sub forma unui dialog dintre Credință și Știință, în care fiecare dintre acestea, personificate, aduc argumente în favoarea cercetării lor de către oameni. Dialogul imaginar nu va avea accente conflictuale, ci trebuie să fie cât mai cordial, sub forma unei mini-dezbateri.

RESURSE
EDUCATIONALE
DESCHISE
RELIGIE

ISBN -978-630-354-112-9